

PETRUS APIANUS *Astronomicon Caesareum* INGOLSTADT, 1540 THE BODLEIAN LIBRARY (Arch. B b.7) Octavo

57

1842. a 10.

Arch. Bodl. C inf III 3

Vet. DI B. 4

25

Arch. B b. 7

15-15-0

Petrus Appianus, "a man of great name in the arts mathematical," has shown Wotton that, hearing of Henry's learning and delight in liberal sciences, he meant to present a book of his own, named *Astronomicum Caesareum*, containing divers new things. He has printed it himself, as he does all his books, and not above sixteen or seventeen copies, and, albeit it is dedicated to the Emperor and his brother, he would send it because otherwise Henry could not come by it. This Appianus is the ordinary reader of the "mathematical" in the University of Ingolstadt, and is very familiar with the Fowlers, ^{through} whose agent in England an answer may be sent him. (R. H. Hill)

Letters and papers, foreign and domestic, of the reign of Henry VIII. Vol. XIX, pt. 1. p. 423

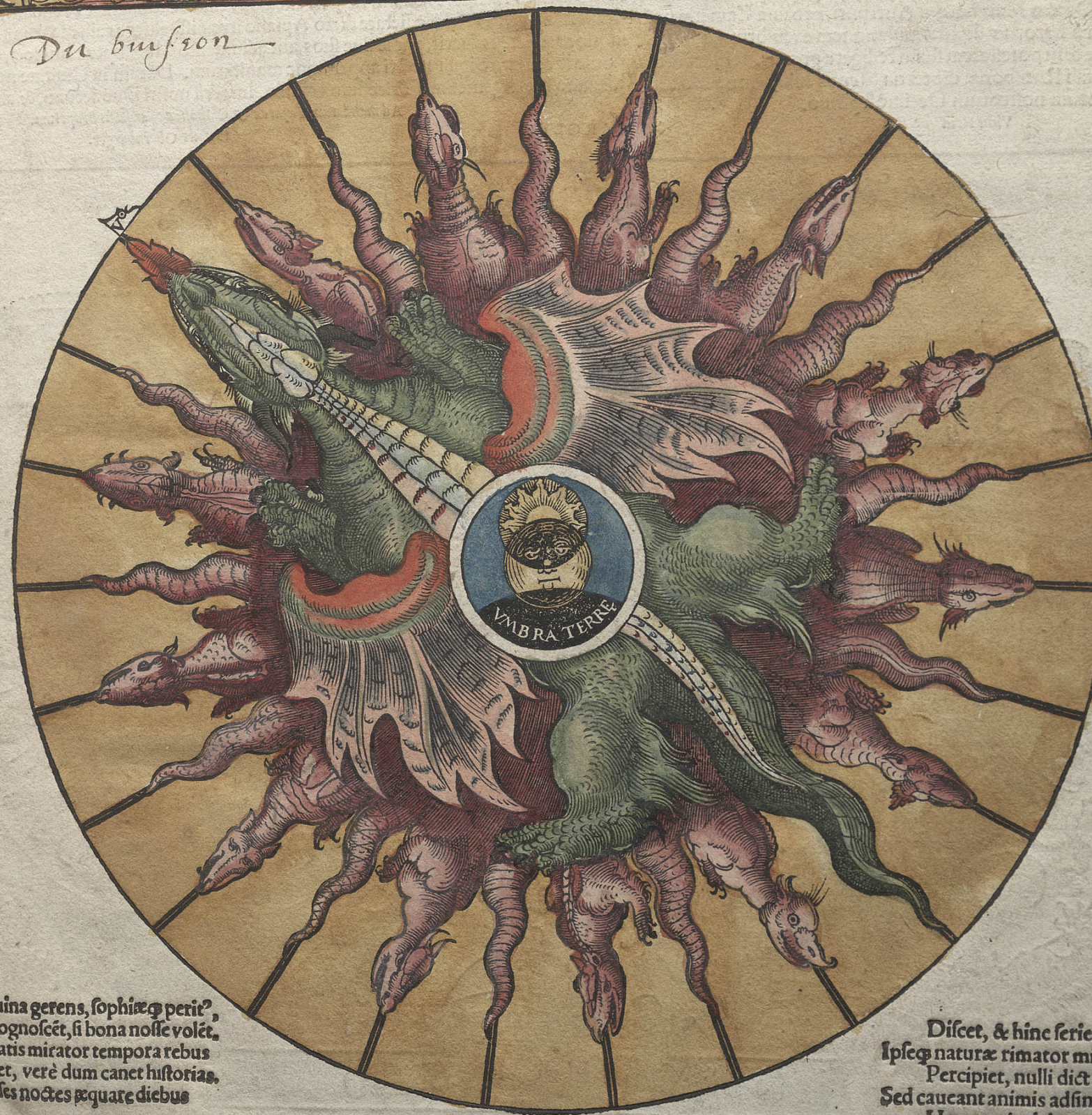
Remains of pearls found between DIv + DIr

EIV + FIr

Arch. Bodl.
E.

Astronomicum Caesareum:

De busfron

Historicus, diuina gerens, sophia perit.
Hic sua cognoscet, si bona nosse volit.
Namq; veritatis mirator tempora rebus
Distribuet, verè dum canet historia.
Ipse sacri præles noctes pæquare diebus

Disce, & hinc serie festa locare sua,
Ipse naturæ rimator mira comete
Percipiet, nulli dicta vel acta prius,
Sed caueant animis adfuit liuore perustis,
Hæc etenim labes cernere veta neget.

straeque duabus adiuta sint, dictu est ut promptum sic rursus praecopia difficile. Initium autem summum a Diuo Alberto secundo, potentissim
mo Caesare, Boemiae, Vngariae rege in hac nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit praeter alia studia
aeque admirari Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regiomontanum,
Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriae duces, sacratissimi Imperato
res Albertus, Fridericus, Maximilianus? Vt interim Poetas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosque fideam, quibus profecto
nulla aetas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominare aliquos, nisi omnes malint, nominare omnes, nisi complures nolint,
proinde dum hoc praetereo posteritati nunquam tacitura cunctos relinquo. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuictissimi fratres pro
ducitis huic aeo, indicisque excitatis? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabatur, non aliud facturus, quam arenas lstris, aut folia Herculeae
distincturus est, Atqui hac est vna ratio cur Caesaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc artem non pluribus vspiam, neque tutius, neque
perentius cultam videam. Sicut etiam altera quare Austriacis Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam haecenus an
coram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hispaniae beneuolentia longe semper in Matheseos studia propensissima,
quod abunde Alfonso Rex Castellae Clementissimus, Mathematicusque eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonso
rex Aragonum, dubium an eruditior, an potentior, in Ioannio Pontano artis mathematicae scientissimo, splendidissime per lulum Massanensem pe
fectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariae Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut et priorum
regum nomina vestrum alter quoque tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicae alterum Hipparchum amplissimis hono
ribus, diuiciisque auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quae omnia vos Augustissimi Caesares estis) sibi similes sunt in alendis, fouen
dis, honestandisque mathematicum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintque nunc, harum disciplinarum doctores Austriae
Archiducibus, testis est celeberrima, talis vitorum, parens, Academia Viennae, Ducatus Austriaci metropolis, vnde non secus atque ex equo
quodam troiano, aut Amaltheae cornu, omni nationi, omni regioni mathematici sufficient. Ea igitur in arte cum nos quoque videremus, sub vestra
praestitisse, quae ante nos nemo, cupere autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, ut crederemus il
lud rectius confiteri posse quam Caesaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtriusque speramus nos, sub vestra
tutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhuc cum subinde astronomica in hoc opere tractaremus, occiditque sic & orientis
partem assiduo contemplamur, non potuerant non Caesares nobis ob oculos, mentemque versari creberrime. Quod postremum medium fir
mum non mediocrem etiam vestris maiestatis hoc muneris deferendi ansam iam pridem fingenti hoc opus, prestitit. Accedit his quod Co
smia Augustana me iam olim vestris maiestatis deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me debere fateor. Nondum enim
exciderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantalacunque opella instrumenti scilicet per me vestris maiestatis exhibita, vbi non mo
do enituit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita ut omnino quod de Archiducibus Austriae cele
bratur, videlicet quod mathematicos nemo illis admet sincerius, neque honestet largius, verissimum esse ipse comperirem. Quae res me gratum
quoque in praesens, volentem & nolentem, ut dicitur esse compulit. Habetis igitur quo consilio & scripserim & inscripserim hunc librum
Caesares Sanctissimi, proculdubio patrociniis vestris clientelam hanc non grauiam admitturi, Apianique non magis opus hoc, quam vestrum
asserunt. Delibri ordinem non est ut quicquam addam, quando omnia suo loco parent clarissime. De vfu vero & praestantia eiusdem, ver
bo dicam. Quae mathematicorum turbamur vspem in diem, difficultatibus, laboribus tediosis non dicendis, per numeros, calculationes, spe
culationesque &c. in motibus coelestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibusque planetarum sepe, Solis, Lunaeque eclipsis
bus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, aegerunt, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contem
plationem, praesenti volumine traduntur, ut asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiae studiosis, aliud quicquam vilius extare. Inter quae
omnia, non vltimum opere precium reor, monstratum à nobis, quo pacto historiarum mendae corrigi debeant, prius à nullo vniquam dictum,
neque animaduertitum, quae res quantum momenti habeat, ille denum videbit, qui quid historiarum ordo in rebus humanis quaeat, perpendit. Quo
in loco etiam alia quaedam recensere non ab re foret, uti aequinoctii euidens cognitio, neque antea à quoquam tanta facilitate relatà, similiter cometarum
obseruationes, nemini ante nos ita certe sincereque proditas, pluraque quae operis processu ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritaeque, iuxta
adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, ut vestras Maiestates orbis humani bina
subsidia, quam diutissime publicis commoditatibus referret.

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET
FERDINANDO Fratribus, Orbis Rho
mani Imperatoribus, Epigramma Chri
stophori Strattionis M. D.

Ipse sub affini moderamine gaudet olympus,
Terraque cognato gaudet imperio.
Sydera cum Lucis noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occasus, frater vterque regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc lassus inumbrat,
Phæbus, cum vigili foridus orbe videt.
Dic igitur coelum potius tellure quid ornet?
Hoc habet, est posthac illa data deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemaus illustrat, at illos.
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui praestat vtrumque,
Prima simul nobis & manifesta ferens?
Si meruit graui statuas puer arte Berolus,
Quid nigræ germanus templa magister habet?

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos peragant cursus errantia sydera, quosue
Fixa: quibus phæbe subtrahat ora viis.
Quis sit in aequato figendus terminus anno,
Ut numeret festos litera sacra dies,
Quam variet gratias, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quæque ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membraque mille fluunt.
Altera pars subdet primo quotus vltus ab orbe,
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramque, suo quæque nitore decens.

Omnia

Omniaque tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nullo si prius acta forent,
Adde quod est numeris sine quibus & sine caldis,
Quod tenuit prius nosque moratur opus,
Estimer auctori quid lector debeat ergo,
Estimer & prudens hoc bene posteritas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P.
Apiani Sebati. Linckius ad lectorem.

Sedula quæ frustra quæ fuit sepe veritas,
Abdita lingere vatis astra chori.
Quæ nec marmarici, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis.
Cuncta suis numeris dimensus quæque sagacis
Nescit Euclidis calculus ingenii.
Optabat radiis quæ & pulvere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo.
Quæ nec Dædaleæ monumentum circinus artis
Torilibus gyris vel sinuare potest.
Hæc cuncta docent, Apianæque tibi Minervæ
Pignora: tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi?
Posterior certe satius: sed publica cogit
Quem magis vtilitas deprecatur huic quid agas?
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingenis fructum sydere fausto,
Tectum caelareis non male nominibus
His etenim semel acceptus, semel huic probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoque norma vacillat,
Consimili censens æqua & iniqua fide.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMVS

Lector, plerique insignia, arisque Astronomicae audis
lima ingenia, hoc nostro aeo passim extare, verum
ad eam capefendam accedentia, illico praecopia numero
rum copia, computi difficultate, speculationisque acu
mine, averti, immo prorsus in fugam cogi, indeque
adeo aliarum disciplinarum, quantumvis scientissi
mos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus
peritos reperiri, ex animo non dolet non potuimus. Sed die obse
cro quæ nam huius rei causa sit? alia profecto nulla, quam quod pri
ma ætate finitius in Arithmetice instituantur plurimi, sine quibus,
neque Astronomica, neque cetera recte disci possunt. Numeros enim
cognitio, non tantum syderali scientiae seruit, verum sed ingenia ho
minum omni alio studio præparat, magisque idonea reddit, ut non te
mere Pythagoras cum videremus, tantumque matheseos odium, difficulta
tis nomine, conciliare sibi animaduertemus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic naeu remedium inueniretur, auxiliumque illis adhuc
quos Arithmetica quoniam deseruerat, Astronomia saltem non re
paradiet, ferri queat. Cogitantibus diu tandem, si theoria cele
stis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri
posse succurrit. Facies horrida sane, & quæ vix animi cogitatio susti
nere valeret primo vlla est, nisi tempore sui asperitatem poneret, tractabi
lioreque seculo post legi offerret. Nonnulla igitur ad de se adhuc colen
da sepe promitteret, admihi deo duce nos (quamvis nihil quidquam
eiusmodi à quoquam mathematicorum hactenus somnium, necdum
opere tentatum sit) adiuuimus, quomodo Astrorum cursus, erran
tium syderum motus, eclipsis rationes, aliorumque celestium con
templationes, citra calculandi labores vltos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non nostro auspicio possit. Inter laboran
dum interim nos non semel dehortati, qui sic infantes iter tam
implicatum tam inexpectatum, tam nullis omnino vestigiis, nulli pla
te, nullis pedibus tactum, ingrediti se confidentes audeamus, lano
cum res omni conatu aliquandiu superior appareret, partim rei dif
ficultate territi, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulim?
progressuri non tantillum, fatemur, quantumvis nobis occurreret in
arduo positam virtutem Hesiodus, laboremque improbum omnia vin
cere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum se
quicquid sit proxime bonum sciremus repositurum. Quo dum re
speximus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim na
tum iam olim me docuerat præter Platonis diuinam institutionem. Quod
vicissim & tu, dum perpendes meque tibi consuliisse vere perisadibus,
non dubito, quin nostra opera, sis quæ optime interpretaturus, Reliqua
est quod te ignorare nolum, totius operis structura seu instrumenta
per Caesarum genituras Rhomanorum CAROLI & FERDI
NANDI illustrata esse, ita tamen ut tempora qualia affert
tur nequaquæ ita se habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet
negotii. Hæc autem exempla duplici ratione motus
subintuli, partim, quia demonstratione omnino ali
qua opus esse viderem, citra quam inutile quoddam
modo erat, nudum instrumentorum vsum propo
nere, partim, quia demonstrationes non ali
quas perpetuitati remittere digniores oc
curret. In his ergo, si nihil aliud me
morabitur, dies tamen & annus quæ
solum æternæ posteritati memorā
dum nemo non videt certus ve
ruse legetur. Hoc in de
monstrandi opere quan
tum sudauerimus, esti
ma tu, lector candi
de, dum tuo vsui
inuigilauimus
indefessi.
Hoc enim quicquid
laboris est, tuo nomine sub
latum putare omni
no debes.
Quod si feceris
ris, coges me olim,
Deo luante, quoddam
de eclipsis, peculiare opus
parere, sicut & tabulas, quas vos
cantrefolutas expeditioni, succinctio
risque via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id
est, nostro conatui fauens, poteris. Vale optime.

INDEX
INDEX IN QVO OCVLIS PA
TENT OMNIA QVECVNQVE IN
hoc opere continentur scitu digniora, alphabe
tica serie exposita.

A Nni ab Adam ad Christum iuxta alfonsum, Eusebium, Albu
mazar & Hebreos. Enunciatio. 1
Artaxerxis, Aleri dicti, regnum quando fuerit. Enunciatio. 1
Aristoteles quando extiterit. Enunciatio. 1
Alexandri mors quot annos Christum præcesserit. Enunciatio. 1
Aratus poeta & Astronomus quo aeo scripserit. Enunciatio. 1
Archimedis geometra ætas. Enunciatio. 1
Abraham Astronomus quando vixerit. Enunciatio. 1
Andromachus Cretensis Theorice inuentor quādo floruit. Enunciatio. 1
Agrias astronomus quando stellas considerat. Enunciatio. 1
Alcmeon medicus & Astronomus quando floruit. Enunciatio. 1
Albategni Mathematici ætas. Enunciatio. 1
Azophi Arabis seculum. Enunciatio. 1
Aucemæ medici tempus. Enunciatio. 1
Abrahami Auenzre Iudei seculum. Enunciatio. 1
Alfonso Rom. & His. regis & astronomi clarissimi ætas. Enunciatio. 1
Artes Imprefforiae inuentio, per quem & quando facta. Enunciatio. 1
Annus Solaris quid. Enunciatio. 1
Annus Bisextilis. Enunciatio. 1
Annus intercalaris. Enunciatio. 1
Annus civilis quid. Enunciatio. 1
Annus Lunaris. Enunciatio. 1
Annotum diuersitates varia. Enunciatio. 1
Astronomis à meridie in meridiem dies computantur. Enunciatio. 1
Astronomorum error per radicem Christi, annos Christum præcede
res, computantium. Enunciatio. 1
Arctis principium veræ eclipticæ ubi situm sit. Enunciatio. 1
Aequinoctii punctum subinde variari in æquatore, iecitico & tempo
ra ipsa. Enunciatio. 1
Aequinoctii vernale Christi tpe quando cõgit. E. 2
Aequinoctii vernum quando nostro aeo contingat. E. 2
Aequinoctii dies quā vmbra describat. Enunciatio. 2
Aequinoctium tempore vrbis conditæ. Enunciatio. 13
Aequinoctia quibus temporibus eueniant. Enunciatio. 39
Aequinoctia meridianis omnibus adaptare. Enunciatio. 39
Abominabilis error quorundam de æquinoctio vernali. Enun. 2
Auges planetarum ante & post Christi tempora quomodo sciatur. Enun. 4
Auges errantium diluui tempore. Enunciatio. 4
Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Cæsaris temporibus. Enun. 4
Auriga variis nominibus insignis. Enunciatio. 4
Aquila celestis forma. Enunciatio. 4
Andromedæ figura in celo statuta. Enunciatio. 4
Austres stellæ vti prius cum Sole occidunt quā oriuntur. Enun. 4
Atlantides Pleiades vnde dicte, & quot numero sunt. Enunciatio. 4
Asini stellæ ubi locata. Enunciatio. 4
Argonauis situatio. Enunciatio. 4
Argumentum latitudinis lunaris vt inuenias. Enunciatio. 18
Aspectus quid sit & quid per eum intelligendum. Enunciatio. 19
Aspectuum numerus quis sit. Enunciatio. 19
Aspectus quolibet Lunæ cum planetis omnibus quomodo per calcu
los assequaris. Enunciatio. 20
Aspectus planetarum inter se excepta Luna qua ratione deprehendas. E. 21
Aspectus planetarum inter se Lunam præter quomodo per numeros
inuenias. Enunciatio. 21
Applicare planeta quando dicatur. Enunciatio. 21
Argumentum Solis medium quomodo habeatur. Enunciatio. 25
Argumentum Lunæ medium quo pacto indagetur. Enunciatio. 25
Anaxagoras quæ cepit de motu Lunæ scribere. In exēplo. Enun. 30
Athenienses mensium suorum numeros quomodo Lunæ ætatibus
aptarint. In exemplo. Enun. 30
Aureus numerus veluti reperiatur. Enunciatio. 35
Aurei numeri inuentio. Enunciatio. 35
Aurei numeri vsus. Enunciatio. 35
Aureus numerus quare sit à posterioribus posthabitus. Enun. 35
Aureus numerus Iulii Cæsaris tempore. Enunciatio. 35
Anni bisextilis inuestigio. Enunciatio. 37
Annus Solaris quot diebus constet secundum Iulii Cæsarem. Enun. 37
Astra diuine virtutis instrumenta vt sint. Enunciatio. 40
Astrorum dispositionibus inferna omnia affici. Enunciatio. 40
Arealis Meteoroscopia ingressus quid sit. Enunciatio. 1 ptis secide

A III Bassus

INDEX

B Affus quando vixerit. Enuncia. 1
 Blanchini ferratilis tempus. Enuncia. 1
 Bifexilis diei ratio. Enuncia. 1
 Bootes quomodo vocetur, qualisq; & vbi in celo luceat. Enuncia. 4
C Aius Sulpitii Gall' qñ eclip. apud Liuiū prædixit. E. 1 & 30.
 Claudii Ptolomæi Alexandrini Mathe. & philo. seculū. E. 1
 Concilium in Nicea factum. Enuncia. 1
 Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus. Enuncia. 1
 Christus 25 Decembris die natus. Enuncia. 1
 Christus natus anno intercalari. Enuncia. 1
 Coronæ Septentrionalis situs. Enuncia. 4
 Cigni asterismus & nomina. Enuncia. 4
 Cor Leonis quomodo dicatur. Enuncia. 4
 Cetus quibus ex stellis componatur & quā varie appelletur. Enuncia. 4
 Cassiopeæ stellæ. Enuncia. 4
 Canicula vel Canis maior. Enuncia. 4
 Caniculae vel Canis minor. Enuncia. 4
 Canis minor siue Procyon, quomodo plinio dicatur. Enuncia. 4
 Crater quibus stellis connectatur. Enuncia. 4
 Corvus vbi in celo videatur. Enuncia. 4
 Centaurus quæ astra possideat. Enuncia. 4
 Corona meridionalis quæ sit. Enuncia. 18
 Capris Candæ draconis Locum ceu reperias. Enuncia. 19
 Coniunctio quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 19
 Coniunctiones magnas veluti quis indagat. Enuncia. 21
 Coniunctionum magnarum vires. Enuncia. 32
 Coniunctionum magnarum appellationes triplices. Enuncia. 32
 Conceptionis horæ ex nativitate cognoscere. Enuncia. 33
 Caphei constellation & nomina. Enuncia. 4
 Clauem fessorum mobilium quomodo indages. Enuncia. 35
 Cylci Solaris inuentio. Enuncia. 37
 Concurrentes dies quomodo noscantur. Enuncia. 37
 Cylci Solaris vnde dicatur. Enuncia. 37
 Christianog. Cœcilium primum vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
 Criticos dies inuenire. Enuncia. 40
 Critis cognitio quibus perscripta. Enuncia. 40
 Criticorum dierum necessitas. Enuncia. 40
 Critis quid. Enuncia. 40
 Critis dies quadruplices. Enuncia. 40
 Critis hora vnde aspicanda sit. Enuncia. 40
 Critis hora veluti inquirenda sit. Enuncia. 40
 Critis qua ratione contingat. Enuncia. 40
 Critis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur. Enuncia. 40
 Critis quibus de causis variantur. Enuncia. 40
 Critis inditum quale eclipsis coincidens. Enuncia. 40
 Critis ut sit iudicanda secundum planetas. Enuncia. 40
 Comete terrij motus contra signorū ordinem ut fuerit parte secunda. Enuncia. 40
 Cauda Cometae ut Sole generari quomodo cogniti sit parte secunda. Enuncia. 40
D Aniel & Ezechiel prophetae quando extiterint. Enuncia. 1
 Diocletiani dominium. Enuncia. 1
 Draconis constellatio & appellatio. Enuncia. 4
 Delphini situs. Enuncia. 4
 Dierum naturalium æquatio. Enuncia. 5
 Dierum naturalium inæqualitas. Enuncia. 5
 Dies naturales duplici ex causa inæquales sunt. Ibidem
 Dies apparentes & differentes qui sint. Ibidem
 Dierum æquatio in supputatione motuum quid valeat. Ibidem
 Dierum æquatio in aspectibus quid agat. Ibidem
 Darius quo tempore ab Alexandro victus sit Eusebio teste. Enū. 29
 Darius qñ ab Alexandro debellat' sit Ptolemæo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometer quo tempore fuerit. Enuncia. 1
 Ecliptica quo in celo vera statuenda sit. Enuncia. 2
 Eridanus siue Padus quibus ex stellis continetur. Enuncia. 4
 Eclipses Lunæ Soliute quo die possibilis contingere sit. Enun. 22
 Eclipses die cognito horam & minutum ut inueniantur. Enun. 24
 Eclipses colorem præfigere. H. ii & H. iii.
 Eusebius quantum erret in eclipsis tradenda, sub qua Darius ab Ale- xandro victus est. Enun. 29
 Eusebii error de Macedonici imperij fine. Enuncia. 30
 Eusebius in hystoria Nicæ quot annis euariet, in exemplo. Enū. 30
 Eclipses in quacumq; libet formas redigere. Enuncia. 31
 Ferdinandi Romanorum Vngarie & Bohemig regis ortus. En. 1
 Fomaliant stella que sit. Enuncia. 4
 Fœt' victuri, cur neq; citra 7. neg; vltra 10 mensem nascatur. E. 33
 Fortunæ partes veluti inueniantur. Enuncia. 33
 Fortunæ pars quid sit. Enuncia. 33
 Fortunæ pars & ascendens Lunæ, cur idem. Enuncia. 33
 Galeni Medici ætas. Enuncia. 1
G Guidonis Bonati astrologi seculum. Enuncia. 1
 Georgii Peurbachi mathematici obitus. Enuncia. 21
 Gentes quomodo tempora sua numerarint. Enū. 29
 Homerus

INDEX

H Omers poeta quo tempore floruerit. Enuncia. 1
 Helioidus qua ætate vixerit. Enuncia. 1
 Hippocrates Caus quo tempore fuerit. Enuncia. 1
 Helicon Cizicenus Astrologus quando vixit. Enuncia. 1
 Hipparchus quo seculo claruerit. Enuncia. 1
 Hadriani Imperatoris regnum. Enuncia. 1
 Hali Habenrægel Astrologi seculum. Enuncia. 1
 Hercules situatio & nomenclatura. Enuncia. 4
 Hyades stellæ vbi sint fixæ & vnde dicantur. Enun. 4
 Hydra quem asterismum habeat. Enuncia. 4
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoscat. Enun. 20
 Historia quomodo per eclipses emendari possint. Enuncia. 29
 Historicorum in annis mundi & conditæ romæ asserendis variatio- mita. Enuncia. 29
 Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. Enuncia. 29
 Iulii firmici Materni æuum. Enuncia. 29
 Ioannes de Gmündini mathematicus quando claruit. Enuncia. 1
 Ioannis Regimontani germani exitus miserabilis. Enuncia. 1
 Intercalare quid. Enuncia. 1
 Iouis motum accidentiæ eiusdem quomodo sciantur. Enuncia. 3
 Iupiter calidus & humidus. Enuncia. 3
 Iupiter solius vitæ veteribus dictus. Enuncia. 3
 Iouis aux quantum à ventre sui Draconis distet. Enuncia. 3
 Iouis locus Romæ conditæ æuo quis fuerit. Enuncia. 3
 Inditionis Romanæ cyclum inuestigare. Enuncia. 36
 Inditionis romanæ origo. Enuncia. 36
 Inditionis romanæ dignitas & usus necessitasq;. Enuncia. 36
 Intercalatio quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem obinendam. Enuncia. 37
 Intercalatio cogniti. Enuncia. 37
 Intercalationis necessitas. Enuncia. 37
 Iudeorum error in celebrando paschate. Enuncia. 38
 Iudeorum superstitio in die paschali eligendo. Enuncia. 39
 Iudici paschatis cognitio tabularis. Enuncia. 39
 Indicatus dies quis sit. Enuncia. 40
 Intercedens dies quis sit. Enuncia. 40
 Igneam & supremam æris sphaeram non rari à Luna, in obserua- tione certū Cometæ. Enun. 1 & 30
L Vetus Aemilius Paulus quo æuo Persæ cepit. Enun. 1 & 30
 Lunaris annus. Enuncia. 1
 Logitudo stellæ ante & post Christi tpa quomodo sciatur. E. 4
 Lyre constitutio & appellationes. Enuncia. 4
 Leonis cor quomodo dicatur. Enuncia. 4
 Lepus quale sydus. Enuncia. 4
 Lupi sydus quale sit. Enuncia. 4
 Latitudo Saturni quomodo noscatur. Enuncia. 7
 Latitudo stellarum fixarum quo pacto haberi queat. Enuncia. 4
 Latitudo Iouis quomodo haberi possit. Enuncia. 9
 Latitudo Iouis vbi exstruere tempore. Enuncia. 9
 Latitudinem Martis veluti inuenias. Enuncia. 11
 Latitudo Veneris quomodo inueniatur. Enuncia. 11
 Latitudinis Veneris causæ tres. Enuncia. 11
 Latitudo Veneris conditæ vrbis tempore. Enuncia. 11
 Latitudinem Mercurij quomodo quis inuestiget. Enuncia. 16
 Lunæ motum omni tempore quomodo quis sciat. Enuncia. 17
 Latitudinem Lunæ quomodo quis reperiat. Enuncia. 18
 Lunæ cū Capite vel Cau. draconis sui cōiunctio ut habeat media. E. 23
 Liuius quo tempore vixit. Enuncia. 1
 Liuius eclips. S. Galli euenisse tradidit. segnius atq; euenit. E. 30
 Liuius quomodo intelligendus de hora eclipsis sit. Enuncia. 20
 Literæ dominicalis inuentio. Enuncia. 17
M Ofes quando vixerit. Enuncia. 1
 Moles quando obierit. Enuncia. 1
 Marinus Tyrius geographus quo æuo extiterit. Enuncia. 1
 Mardocheus quo tempore vixerit. Enuncia. 1
 Mileus Astronomus quando claruerit. Enuncia. 1
 Mahomet quo tempore heresim efflauit. Enuncia. 1
 Martis aux quantum distet à capite vel cauda sui draconis. Enun. 8
 Martis cursum ceu inuenias quocūq; tempore. Enuncia. 10
 Mars temperaturæ calidæ & sicæ. Enuncia. 10
 Mars flauæ bili non abstinilis. Enuncia. 10
 Mars quare vocetur pyrois. Enuncia. 10
 Mars quem locum teneat Troiæ dirute temporibus. Enuncia. 10
 Martis latitudo excidii Troiani tempore. Enuncia. 11
 Mercurij motus quo pacto sit inueniendus. Enuncia. 15
 Mercurius quare Stilbon dicatur. Enuncia. 15
 Mercurius Proce similis. Enuncia. 15
 Mercurius ancep. Enuncia. 15
 Mercurij in fluxu alterabilis quare. Enuncia. 15
 Mercurij motus fundatæ vrbis tempore. Enuncia. 15
 Mercurius falso translatus in Scorpionem à Lucio Tarutio mathe- m. Enuncia. 15
 urbis extructæ æuo. Enuncia. 15
 Mercurius cur raro appareat. Enuncia. 15

INDEX

Mercurij distantia à Sole. Enuncia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis sue causam habet. Enuncia. 16
 Mercurij epiciclus in qua latitudine sit. Enuncia. 16
 Mercurij latitudo fundatæ vrbis seculo. Enuncia. 16
 Mercurij eclipsis Lunaris quomodo inueniatur. Enuncia. 28
 Mora media eclipsis Lunaris quomodo inueniatur. Enuncia. 30
 Metus Nicæ ob eclipsis vifam. Exemplo Enuncia. 30
 Mensium græcorum latinorumq; collatio. in exemplo Enun. 30
 Moram infantis in vtero reperire. Enuncia. 33
 Mora infantis in vtero triplex. Enuncia. 33
 Moræ inquirendæ ratio communis que sit. Enuncia. 33
 Moræ indagandæ modus à communi diuersus. Enun. 33
 Meteoroscopium quid sit. Enuncia. 1
 Meteoroscopia quæ sit secundum Ptolemæum & Hermæ- tem. Enuncia. 33
N Oe diluuium quo seculo fuerit. Enuncia. 1
 Nabuchodonosoris regnum quando cæperit. Enuncia. 4
 Notius piscis quibus stellis constet. Enuncia. 4
 Nicias ducis Atheniensis exemplum. Enuncia. 33
 Nativitatis horoscopus qualis sit secundum Ptolemæum & Hermæ- tem. Enuncia. 33
O Rionis clarissimi syderis constitutio. Enuncia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 19
 Oppressus planeta quis sit. Enuncia. 21
 Obfessus planeta quis sit. Enuncia. 21
P Laro philopopius quando vixerit. Enuncia. 1
 Philippi Alexandri partis obitus. Enuncia. 1
 Proclus astrologus quando claruerit. Enuncia. 1
 Plinii secundus mors. Enuncia. 1
 Ptolemæi mathematici alexandrini seculum. Enuncia. 1
 Perseus iuxta Eusebium quando regnauerit, & quando victus sit à Lu- cio Paulo Romano consule. Enuncia. 30
 Perseus iuxta Eusebium quando regnauerit, & quando victus sit à Lu- cio Paulo Romano consule. Enuncia. 30
 Perseus captiuitatem quam eclipsis designet. Enuncia. 30
 Plutarchi interpretes arguitur trallatidis iniquioris, in exem. E. 30
 Ptolemæi sententia de horoscopo nati inueniendi. Enuncia. 33
 Pars Fortunæ quid sit. Enuncia. 34
 Pars fortunæ & Lunæ ascendens cur idem. Enuncia. 4
 Partium loca omnium omnia quomodo eligantur. Enuncia. 34
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti haberi queat. E. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mense cultum sit. Enuncia. 38
 Pascha decima quarta mēis primi iuxta Moysen celebrari soluit. E. 38
 Pascharis colendi tū primitiue, tū sequenti ecleſie diuerſitas. E. 38
 Pascha quando celebrandum sit. Enuncia. 38
 Pascha in Antee celebrandum. Enuncia. 38
 Pascha Iudeorum cur errat. Enuncia. 38
 Pascha ut varietur ratione meridianorum. Enuncia. 38
 Planetæ quos humores imitentur. Enuncia. 38
 Planetarum exaltatio & casus. Enuncia. 40
 Planetæ quos morbos respiciant. Enuncia. 40
 Planetarum passionēs. Enuncia. 40
Q uot anni ab Adam ad Christum, iuxta Alfonso, Eusebium, Albimaz & hebreos. Enuncia. 1
 Quæ sint & quomodo vocentur Pegasi astra. Enuncia. 4
 Quo die possibile sit aspectum aliquem fieri. Enuncia. 19
 Quartus aspectus quid sit. Enuncia. 19
 Quomodo astronomia incumbenti sedendum sit in studio. Enun. 19
 Quomodo Cosinographia operā daturō sedes instituenda sit. Enun. 19
 Quare Cosinographus & astronomus sedendo discuntur. E. 19
 Quare Theologus & poeta diuersi diuersa respiciant. Enun. 19
 Quomodo durnus planetæ motus inueniatur. Enuncia. 20
 Quomodo eclipsis Lunæ in plano sit formanda, ut partes obscuratæ Lunæ cognosci queant. Enuncia. 27
 Quibus nam opus sit ad eclipses præfigendas. Enuncia. 27
 Quid per puncta ecliptica intelligendum. Enuncia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat. Enun. 37
 Quæ membra, tum signa, tum domos tucantur. Enuncia. 40
 Quotuplex meteoroscopia ingressus. Enū. 1
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Cometæ loquens Ca- 16 secundæ partis.
 Quid per Metaginionem Plutarchi mensem intelligendum sit, in exemplo. Enuncia. 30
R adices omnes à fine anni summuntur nō à die 24 Decē. E. 1
 Romanum Kalendariū quomodo Dionisius abbas fundauerit. Enun. 38
 Ratione meridianorum ut Pascha varietur. Enuncia. 38
S oſigenes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit. E. 1
 Strabo Geographus quando fuerit. Enuncia. 1
 Sole principium veræ eclipticæ tenente æquinoctium vniuerso orbe sit. Enuncia. 2
 Serpentarius

INDEX

Serpentarius vbinam in celo sit. Enuncia. 4
 Septentrionalis stellæ prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt. E. 4
 Stellæ quanto longius ab ecliptica distant tanto maturius cum Sole occidunt & serius oriuntur. Enuncia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio. Enū. 4
 Saturni motus ut inueniatur. Enuncia. 6
 Saturni passionēs & accidentia ut reperias. Enuncia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & sicus est. E. 6
 Saturni latitudo ab ecliptica. Enuncia. 7
 Saturni aux quantum à ventre draconis sui abſit. Enū. 12
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore. Enū. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Alexandro Macedonū rege. En. 12
 Sextilis aspectus quid sit. Enuncia. 19
 Separari planeta quando dicatur. Enuncia. 21
 Solis & Lunæ σ & \square dras medias quomodo aliquis cito co- gnoscat. Enuncia. 22
 Solis eclipsis quomodo cerni oculis innoxia possint, in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature parentes crediti sint. Enuncia. 34
 Solaris cycli inuentio. Enuncia. 37
 Solaris annus quot diebus cōſſet secundum Iulium Cæſarem. E. 38
 Signa duodecim triplicia. Enuncia. 40
T Roia capta quando sit. Enuncia. 1
 Timocaris astronomus quando floruerit. Enuncia. 1
 Theon & Pappus mathematici. Enuncia. 1
 Turcarum origo quando cæperit. Enū. 2
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur. Enuncia. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat. Enuncia. 2
 Tempus supputationi electum cuius meridiano adaptare. Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cœli regione locetur. Enuncia. 4
 Tempus casus in eclipsis Lunari quomodo cognoscatur. Enun. 28
 Trianguli constellatio quæ sit. Enuncia. 4
 Thuribuli syderis concinnatio. Enuncia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur. Enuncia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur. E. 1
 Triangulorum sphaeralium non rectangulorum enodatio. Ibidem
 Triangulog nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio. Ibidem
 Triangulorum sphaeralium omnium tam rectangulorum quā ir- rectangulog. id est, totius primi mobilis geometrica demō. Ibidem
 Torqueti compositio quomodo fiat. In fine operis.
 Torqueti commoditates quæ sint. Ibidem
Victorii architecti ætas. Enuncia. 1
 Vitellionis mathematici tempus. Enun. 1
 Vitræ minoris constitutio & nomenclaturæ. Enuncia. 4
 Vitræ maioris nomina & stellarum numerus. Enuncia. 4
 Vergiliæ vnde dictæ & quot numero sunt. Enuncia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur. Enuncia. 13
 Veneris appellatio. Enuncia. 13
 Veneris aux quomodo cum Sole conueniat. Enuncia. 13
 Veneris locus tempore vrbis extructæ. Enuncia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole. Enuncia. 13
 Veneris distantia maxima à Sole. Enuncia. 13
 Venus à Tarutio perperam in Scorpione locata est tempore vrbis conditæ. Enuncia. 13
 Veneris epiciclus qua latitudine sit. Enun. 16
 Vacuus Planeta quando dicatur. Enuncia. 21
 Veræ σ & ρ nis luminarium tempora ut sint inquirenda. Enū. 26
 Videre alcor, adagium. Enuncia. 4
 Yed stellæ duæ sinistram manū serpentarii occupantes. Enuncia. 4
 Zodiacalium signorum stellæ quot sint & quantæ, ortusq; & occasus earundem qui sit. Enuncia. 4

AD LECTOREM.

¶ FIERI nō potest, opti Lector, quin inter cūdendū mēde nōnūq̃
incidunt, quas nisi pius lector antea certior cognouerit, auctori non ra-
ro negligentiae aut inuentionis notam inuincunt, quapropter eas quę
passim in hoc volumine se infecerunt, formula quadam succinctiori
proponere libuit.

Legatur igitur Enuntiatio Tertia, columna prima, versu vicelimo se-
cundo. Quoties pro quoties.
Ibidem versu 23. Quod notat, lege, quod notat.
Versu 29. Huius itaq̃ rei exemplum est, pro est lege esto illud.
Enuntiatio 4. Versu 8. ni fallor, legendum ni fallor.
Titulus imaginum celestium habet stellas de 4. mag. 44. lege, 474.
Enuntiatio 6. versu 22. Legendū, deprehēderunt astrologi varietatē.
Ibidem versu 36. Agendis & bellicis, lege, bellicis.
Ibidem versu 42. legendum non temere, pro non tenere.
Enunt. 8. versu 4. hūide, lege, hūide.
Folio D. versu 14. Argumentum, lege, Argumentum.
Ibidem in margine, pro æquum, lege, æquum.
E. ii. Enunt. 13. in exem. Regis, versu 34. simulati pro simulari.
Ibidem versu 36. p. 30 vel dissentio, lege, 30 vel 40 & dissentio.
Ibidem linea 65. p. & Mercurio, scribe, de Mercurio.
In sequenti columna, versu 13. exidisset pro excedisset.
Enunt. 14. versu 17. diametri pondum.
Ibidem versu 6. appellat eisdem, lege eisdem.
Enunt. 17. versu 15. pro transi, scribe, transigi.
Ibidem versu 33. pro reduce, lege reduce.
Ibidem versu 48. inquire lege, non inquire.
Ibidem versu 52. legendum intuens, pro intuearis.
Versu 58. pro cernis, scribe cernes.
Versu 68. Lege innuere pro innuere.
Versu 73. pro illis, legendum illis.
Versu penultimo scribe volens pro velens.
Enunt. 18. versu 23. lege monstra pro monstra.
Enunt. 29. versu 1. scribe Aspectum non Aspuctum.
Versu 17. lege impendet non inpendet.
Ibidem versu 58. Cosmographia legendum.
Ibidem colum. secunda, pro trinus lege trini aspectus.
Enunt. 21. versu 28. Aperiis, scribe aperiis.
Columna secunda versu 44. pro ardioris lege tardioris.
Enunt. 22. versu 10. lege distribuere, non distribuere.
Versu 25. pro euenient legendum eueniunt.
Versu 39. Luminarum, lege luminarum.
Ibidem in margine, Cautela lege non Contela.
Enunt. 24. versu 17. Pari ratione & examinabis, legengum est.
Pari ratione & oppositiones examinabis.
Enunt. 25. versu 2. coniunctionis autē, lege aut, non autem.
Enunt. 26. ver. 15. si argumento, scribe, Argumentum.
Versu 32. pro intelliges scribe scribe intelligas.
Versu Ibidem 40. pro litera lege literam.
Versu 46. pro maiori, in limbo &c. scribendū est, maiori in limbo.
Ibidem pro Ac scribe At.
Ibidem in exemplo ante Christum ab Alexandro abeunte mutatum,
versu 10. pro, Quo exempta, lege. Quæ exempta.
Versu 18. pro pomeridianos, scribe, pomeridianis.
Versu 20. pro postulat, Indicē, lege, postulat, adducere. Indicem
H. i. col. 1. versu 4. scribe, vtrum scz necne certo fiat.
Ibidem col. 2. ver. 1. Hæc omniū, scribe, Hæc omnia.
H. ii. col. 1. versu 48. pro Lunæ lege Luna.
Ibidem versu 59. pro G. andauo lege Gandauo.
H. iii. col. 1. versu 15. scribe præcellentiore non præcellentioræ.
I. iii. col. 2. HVIVS ECLIPSIS HANC SVMME IMA. &c.
Ibidem col. 4. versu 3. pro cognoscis lege cognoscitur.
I. iii. col. 2. versu 1. lege, obseruationum tempora (quæ post Salu-
toris nostri natiuitatem 152 anno ceperant) &c.
Ibidem versu 15. pro tpora lege tempora.
Enunt. 30. versu 18. pro contingit lege contigit.
K. II. col. 1. versu 10. pro eclpsis quas fusillime descripti, lege,
eclpses Solares, oculari &c.
Enunt. 32. versu 10. pro ortus in tertiusq̃ scribe ort' interitusq̃.
Ibidem versu 18. similiter & alius, lege similiter & reliquus.
Linea 25. tabula, sicut planetarum, lege, tabula, planetarum duoz̃
vel trium vel quorūcūq̃.
Versu 28. legendum. Annorum numero, Radix &c.
K. ii. col. 3. versu 2. exprimat, & esset, lege est pro esset.
Versu 4. pro etiam in 2. uem, lege, etiam 2. uem.
Enunt. 33. versu 25. secunda mansio vocata est media, pro media
scribe minor.
Versu 28. pro minor dicta, scribe Media dicta.
Versu 34. pro nono mense, vt patet, scribe, nono mense aut postea, vt
patet &c. Ibidem

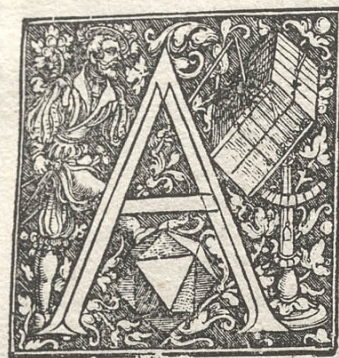
Ibidem versu 41. pro ascendens erat, scribe, ascendens erit.
K. iii. col. versu 39. legendum Apotelesmaton non Apoteles.
Ibidem versu 48. lege ambas non ambobus.
Versu 69. pro, quæ 44. Solis, lege, quæ & Solis &c.
Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.
Ibidem col. 4. versu 35. In parte anorum lege, nocte contra, non
in nocte contra.
Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, lege tam.
In parte pacis lege exercituum.
Enunt. 35. versu 17. pro Quem, lege Quum.
Versu 30. hoc tempore lege, hoc, tempore.
Ibidem literam alphabeticam, lege litera alphabetica cominus reperta,
non reperta.
Versu 32. pro Annos lege Annus.
Ibidem præstitutos lege præstitutus.
Enunt. 36. versu 8. pro vsu habita, lege vsu habitus.
Versu 9. pro se uelut lege, seu melius.
Columna 2. huius enuntiati versu 2. pro deputati sunt, legendum
deputata sunt.
Versu 10. pro, argentum stipendii lege, argentum stipendii.
Versu 13. pro es & ferrum lege, æs & ferrum.
Versu 31. lege pro addo, adde.
Versu 44. quæ restantia lege que restant.
Tabula radicum aurei numeri sic habet.
Tabula aut numeri & Cycli Indictionis, scribe, (NOVALIS).
TABVLA AVREI NUMERI SIVE CYCLI DECEM.
Enunt. 37. versu 10. pro, ex bisextilibus duobus, lege, & ex bisexti-
libus duobus.
Versu 26. lege. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest.
Enunt. 38. versu 62. lege, terminus Theophili est, non Theophili.
Ibidem col. 2. versu 12. pro sanctum lege sanctum.
Linea 29. pro. Quod æquinoctium, lege Quod vero æquinoctium.
L. iii. col. 1. linea 30. pro vacatur lege vacarent.
Versu 39. lege. dum fit, non vltima festiuitatis &c.
M. ii. col. 1. linea 10. legendum, non nihil.
Versu 11. Obuia sunt, euidentiora &c.
Versu 13. legendum pernitent, non parnitent.
Versu 62. lege perambulat, non perambulat.
Col. 2. versu 40. ab iniquiori aliorum contuitu vel committio &c.
legendum.
Col. 4. linea 9. quorum alter, lege, quod eorum.
Versu 27. pro Aut lege, Vt in &c.
Linea 35. pro animaduersu lege animaduerso.
Linea 74. pro carens alio, lege carens aliquo.
Versu 3. prologi secunda partis, lege completitur.
Ibidem col. 2. versu 13. enim. 1. duplicem aditum, non additum.
Ibidem versu 31. pro curei, lege cuius rei.
Versu 38. legendum, arealig numero, ingressus arealis dicat &c.
N. i. col. 1. versu 45. lege, trigoni qui, pro trigon, iqui.
Ibidem versu penultimo lege, litera M, finem D exprimat.
Col. 3. linea 2. perq̃ merito F. L. lege, perq̃ ipsum F. L. &c.
N. ii. col. 3. linea 40. lege, quam interim pro quem interim.
Columna 4. versu 2. pro iuliodi lege iuliodi.
Versu 32. pro foras lege foras.
N. iii. col. 2. in titulo cap. 6. pro alius amplitudine lege alias &c.
Versu 3. huius cap. lege G. dicendi, cuius.
Ibidem col. 4. versu 29. pro occidentali lege occidentalis.
N. iii. col. 2. linea 21. lege a Sole tractos, non tractus.
Ibidem col. 3. linea 3. pro verē autem, lege, ferē autem.
Linea 6. mane desit, lege mane desit.
Linea 8. pro propinquior lege propinquior.
Versu vel linea 17. pro possederet lege possideret.
Versu ultimo pro contingunt lege contingerunt.
Col. 4. versu 28. lege, heliac occidit.
O. i. col. 2. linea 3. pro ab ætris lege ob ætris.
O. ii. col. 4. versu 14. pro eodem rectos transuersos, lege, eodem
transuersos.
Versu 16. lege tendentem, signorum &c.
Versu 23. pro pingui lege gigni.
O. iii. col. 1. linea 12. quam alius, lege, quam alios.
Versu 28. parerat lege, par erat.
O. iii. versu 4. QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

ASTRONOMICAESAREI PER PETRVM APIANVM MISNENSEM EXACTISSIME CONCINNATI, INDVCTIONVM, DEMONSTRATIONVM, EXEM- PLORVMQVE FIDELISSI- ME REFERTI.

ENUNTIATVM PRIMVM.

Tempora sequentibus instrumentis vsui futura, colligere.

Solaris annus. quilibet annus integro die superet tres præcedentes, qui quartus pro-
perea vocatur intercalaris, quasi dies Interpositi. Intercalare enim
veteres appellabant, quod nos interponere. Et re ipsa vnus dies inter-
ponitur, qui in aliis annis nō est, dicit idē alio nomine Bisextilis. Hunc
inquā Rhomanū Solis annū in præsentibus sequar, secundū quē motus
celestes omnes inuenire docebo. Oritur eundē a Ianuario, quē
est finis præcedentis cuiuslibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt a meridie
noctissimi diei Decembris, initium fiat. Astronomi etenim a meridie in me-
ridie perpetuū rationes inueniunt, sic vt tempus ante meridiem, præcedenti sem-
per diei annumeretur. Cū autē motus celestes ab anno Christi p̃ omnia
inuestigat, radicemq̃ ad eundē annū ponā, Christi scē, nō existimandū
est vltimū quinquē diei Decembris me innuere, tametsi eo Saluator nos-
ter natus sit, sed finē eiusdē anni. Astronomi siquidē veteres, sex illos
dies, qui sequuntur a 25. in finē vsq̃ Decembris, abiecerunt, & radicem
potius in vltimū diē eiusdē anni, in quo Christus Orbi ædificatus est, reu-
lerunt, ibiq̃ stabiliuerunt. Est autē finis illius anni, principii sequentis.
Radicē ad diē natiuitatis Dominicæ inquisituro, retro querendū erit,
tot dieq̃ spaciū, vt dicitur. Hic tacere nō possum hætenus ferē om-
nes errore prorsum abominabili deceptos Astronomos, dum per Ra-
dicē Christi, stellarū cursūs, Cōiunctiones, Oppositiones, Aspectusq̃
reliquos, conati sunt deprehendere, æquā cū Cōmunes & Bisextiles
ratione se ponere nō animaduertērūt, diū ante & post Christū annos,
simili p̃ortione diiudicārēt, cū tamē Saluatoris nostri natiuitas non
Cōmuni vel Ciuili, sed intercalari anno cōtingerit. Atqui hoc dico cō-
monestaci eos, qui instrumentis tabulisq̃ illis aliquando sunt vsuri,
quod & agant cautius, & teneant prouidentius. In præsentī opere, ni-
hil hoc inget dubii. Ad hæc est Astronomos antiquiores religione
quādā vidē radices suas variē ad regū ducitq̃ principia & interitū fun-
dā, veluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris initium.
Memini ego pariter aliquot, memorabilium actoz̃, quales est diluuiū
illud vniuersale &c. Præterea aliquoz̃ insignioz̃ doctrina & nomine
Astronomoz̃ eoz̃, vt si qui forent qui cursūs syderales ad eoz̃ tpa, re-
quirent, in promptu habere possint. ¶ Exepli gratia. Si nolle quis
cupiat q̃ loca stellæ Quid tpe, teneant, querat in sequenti tabula, qñ
Quidius vixit. Reperiet autē 19. post Saluatorē anno eū obisse, ad il-
lum ergo annoz̃ numerū, stellarū motus inquirēdi sunt. ¶ Aliud. Audis
q̃ diluuiū fere biennio præcesserit cōiunctio magna. Hocq̃ vtrū sit,
ambigis. Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102. ante Seruatoris adue-
ntū, quales infra patet, vtrū in 3104. illū ita annū si examinas per instru-
mentū, quale infra patet, vtrū in 3104. anno cōiunctio euenierit ma-
gna necne, cōfestim liquēbit. ¶ Adhuc aliud. Ferrus Lunæ eclpsis
fuisse, secūdo anno, post augustissimū Cæsaris CAROLI Quinti nati-
uitatem

ASTRONOMICAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentissimū
Romanorū, Vngariæ & Bohemiæ Regem &c. natum, dubitans
vero, vtrum ita res habeat. Queret in tabula temporum nomen Regis
FERDINANDI, iuxta illud enim annus post Christum. 1503. ofi-
ferrur. Videnti nunc, an priori, hoc est, secūdo post seq̃ uimilemum
Eclpsis Lunæ visa sit, 15. Octobris diē fuisse, & tertia vnus horę par-
te pomeridianā, reperietur. Eodē modo in consimilibus operaberis.

SEQVITVR TABVLA TEMPORVM.

Ab Adam ad Christum secundum Alphonsum ann.	6984 dies 121
A Mundi exordio ad Christi aduentum, fm Alphonsum ann.	5328
A Creatione mundi ad Christum secundū 70. interq̃ ann.	5199
A principio mundi ad Christum natum, fm Hebræos anni	3952
Diluuiū Noë præcessit Christum, annis	3101 dieb. 319
Confusio linguarum ante Christum	3000
Moses in deserto præest genti Iudæorum.	1495
Moses legislator obiit ante Christum, annis	1470
Troia capta ante Christum	1149
Homerus poeta græcus floruit ante Christum	989
Helioidus ante Christum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Christum	760
Roma condita est ante Christum 11. Kalen. Maias, ann.	753
Nabochodonozor regnare cepit ante Christum, ann. 746 dieb. 310	
Mardocheus ante incarnationem agnoscitur, anno	721
Thales Milesius eclpsim prædixit, ante Chri.	584
Darius primus regnare cepit ante Christum, anno	521
Hippocrates Cous medicus floruit ante Chri. annis	440
Nicias dux atheniens ob eclpsis metū opes athe. afflixit añ Chri.	414
Helicon Cricenus astrologus vixit tempore Asueri, ante Chri.	400
Plato & Aristoteles philosophi claruerunt ante Chri.	343
Philippus pater Alexandri obiit ante Chri. an.	323 dieb. 51
A morte Alexandri Magni ad Saluatorem anni	311 dies 93
Timocritus astronomus considerauit stellas ante Chri.	292
Euclides geometer tpe Ptolamæi primi regis Aegypti, añ Chri.	201
Aratus poeta græcus & astronomus ante Chri.	282
Archimedes Syracusanus geometer præcessit Christum, annis	199
L. Aemilius Paulus. C. Sulpitius Gallus eclps. d. p̃dix. ante chr.	172
Hipparchus Rhodius in Alexandria cōsiderauit stellas, ante C.	120
Abraham stellas in Rhodo cōtemplatus est, ante Chri.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astroclatuerunt, ante Chri.	59
Iulius Cæsar opa Soligenis astro. annū ad Solis cursum reduxit.	47
Virgilius poeta & Vitruuius architectus ante chr. floruerunt	45
Cæsar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 1
Ptolamæi & regnum Aegyptiorum desierunt, ante Chri.	30
Strabo Geographus antecessit incarnatum Christum	20

† ANNO CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLE-
em Iudeæ natus, quo anno cepit Christianorum salus.

T. Iulius spatianus & Ovidius poetæ obierunt, anno post Chri.	19
Marinus Tyrius geographicus scriptor agnoscitur, post Chr.	60
Andromachus Cretæ theoricæ inuē. & Lucanus po. floruerunt	67
Agnas cōtemplatus est stellas in Bithinia post partum virginis	94
Proclus Astrologus agnoscitur post Christum, anno	95
Miles stellarū loca quæsiuit Romæ a Christo nato, annis	99
C. Plinius Secundus perit, dum inuisit Vesuuium montem	112
Hadrianus Imperator post Christum regnare cepit, annis	120
Galenus medicus Pergamenis sequitur Christum annis	142
C. Ptolemæus p̃phus & mathe. Aegypt. obfauit stellas Alexan.	150
Diocletiani regnum incepit ab incarnationis anno	283 die 241
Iulius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicea congregat, in quo Arius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrini floruerunt	390
Alchmeon medicus & Astrologus claruit anno	490
Mahomet cum Sergio monacho in Arabia hæresim inchoauit	622
Alphonso ab aliquibus lauar dictus scripsit circiter annum	844
Basilus, anno humanæ salutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo post humanam salutem, annis	870
Albategni mathe. in Aracta ci. Syriæ cōsiderauit stellas	880
Campanus philosophus & mathema. claruit an.	1031
Azophi Arabes stellas per imagines descripsit	1061
Auicenna medicus Hispalensis post Christum, anno	1100
Abraham Auentze Iudeus & Auenzoar agnoscuntur	1145
Hali Haben Ragel astro. arabs, vixit anno	1202
Alkindus p̃phus, medicus, & astro. floruit anno	1235
Alphonso Ro. & Hispaniæ Rex ant. Chri. 1251 dieb. 152	
Vitellio mathema. scripsit ingens opus optice, anno	1274
Guido Bonatus astro. floruit post humanā salutem	1284
Ioannes de Gmunden mathematicus clarus habetur	1406
Georgius Peurbachius germanus mathema. obiit anno.	1452
Blanchinus Ferrariensis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathe. germ. Romæ veneno interemptus	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator nascitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe. Rex nascitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRÆCEDENS.

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVENS

ENVNCTIATVM SECVNDVM.

committere non potui, quin flatim ab initio, hoc dubi disciterem. Ne enim lateret, post septem errantium hyderum ortus, adhaec tres superest, Nempte octaua, cui felle fixae insunt. Nonum insuper & Decimum, qui & vltimus est. Decima sphaera ab ortu in octauam 24. horis fertur, veluti oculis indicis discimus. Videmus enim quemadmodi Sol & astra reliqua (quae fecit vna violentissimè rapit) oriuntur & occidunt. Nonā ab occasu in ortum per octū summum agitur, contraria decimae, & naturaliter loquendo, cursum suum in 40000. annorum absoluunt. In huius cursum medio eclipticam nos imaginabimur, signatam infra litteris C A E M, Arietis initium est A, quod circum intellegendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complectatur, quig, in duodecim signa diuidatur, non secus ac quidā circulus aut Epicius. Signa in eo norantur numeris à B versus C, quia B parui huius celi caput est, declinans in Septentrionem. Eodem modo cogita circulum paruum describi ex opposito litteræ A, vbi librae principium statuit. In hac inq. Nonā sphaera ecliptica 12 signa, si libet, locos, quancūq. nullius vbi sunt, prae Arietis exordii, quod littera A refert. Huius nono ortu octauā subesse intellige. Cuius mediū partem ecliptica quadam occupat, in qua punctum suppones, (quale se huius figura per H litteram exprimit) quod itide vocabimus initium Arietis, sed octauae sphaerae. Huius sphaerae motus, non est alius, nisi quod puncto H in minori circulo roretur, secundū signorum successum, hoc est, ab iplo B versus C, cursum suum peragitur per D & E rursusq. in B 7000. annorum spatio, & ille motus trepidationis vocatur. Sic etiā punctum diametrale H statues, quod librae principii appellabis, octauae sciz sphaerae, æqualiter mobile cui principii librae nonā sphaerae.

Et quamuis

[illegible]

Et quatuor H punctus dicitur initium Arietis, reliqua tamen Zodiaci signa non sunt fubintelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imaginis notato. Primo Equinoctiale ab utroque polo æquidistantem, et per superficiem eiusdem, totam mundi machinam diuidentem. Post hunc superficiem eclipticæ octauis orbis, eodem petuerint, videlicet ad Decimum Equinoctialis cum ecliptica se interfecit, illuc principium, Eclipticæ, primiq[ue] Arietis punctus est. Hanc lineam vna cum signis 12 verâ die, secundum enim illam, omnia sequebantur instrumenta accipien-
da venient. Interfectio Zodiaci & æquatoris instrumenta accipien-
terefert, quem similes Sol intrat, Equinoctium vniuerso orbi efficitur.
Sciendum tamen est punctum illum non semper eodem in loco efficitur,
sed fubinde hinc illinc in æquatore mutari, licet in episcopo quodam
modo augem mediam designanti vñ venit. Quam ratione æquinoctia per
tium contigit 24 die Martii, in anno Bisextili, Communi vero 23
die Martii. Veluti nostro ævo communibus annis 11 Martii, Interca-
laribus autem 10, si modo tabularum calculis diuise 11 Martii, Interca-
laris, fieri solet. Quod patet obseruari vñ vñæ radiorum solutum
attestatur, quæ simplex & aperta est, & abq[ue] instrumentis omnibus, in
qualicumq[ue] superficie, siue horizontali, siue verticali, siue inclinata, siue
declinata, expectari, haberi potest. Equinoctii liq[ue]dem tempore, et
terminas stili, rectam vñbæ lineam signi perueniret, quæ alias tem-
perat obliqua, siue arcuata ab vñbæ describitur. Tam facili autem ex-
pedita æquinoctii investigatione existente, quis non admiraretur quod
dam tam ineptissimè, in eo cum conarentur rhomanum emaculare kalen-
darium, æquinoctium sint ausi in quintum Martii transferre, putantes
se emendare, cum diebus quib[us] integris imperfectiorerum, quam autem
esset, redderent. Motum itaq[ue] octauæ sphaeræ, æquinoctij puncti,
quo verius intelligas exemplo opus est. Quo tempore Calætes maxi-
mi CAROLVS & FERDINANDVS nati sunt, motus octauæ
sphaeræ medius, nullius signi 11 graduum 1 minuti 40 secundæ
ferè fuit. Idem quoq[ue] motus erat principii Arietis Nonæ sphaeræ,
à Christo genitus, vñq[ue] sub decima. Initium vero arietis octauæ sphaeræ,
à puncto septentrionali B, quod est initium parvi circuli vñq[ue] interit
H, & illæ arcus octauis orbis. Argumentum dicitur, Vnde liq[ue]t Cæsa-
rum natiuitate Eclipticam octauæ sphaeræ eiusmodi fuisse, quæ mota
est per H K F M, Arcus autè ab F in K vsq[ue] medius eiusd[em] mo-
tus, à K vero per H æquatio, q[ue]rat 8 graduum 45 m. prope li-
quæ medius motus æquationi copulatus, 19 gra. 46 mi. 40 secunda fa-
cit, id q[ue] vocatur vñ communis, toridè em gra. m & secunda stelle fixæ
& auges à Seruatore Christo, in rep[re]sentata Cæsarum vñq[ue] promouetur.
Quod sitam lineam fings produci ex centro mundi per sectionem
eclipticæ octauæ, simulq[ue] æquinoctialis, q[ue] est punctus F, tum offendet
linea illa, principium Arietis in decima sphaeræ, iuxta litteram G, &
punctus est æquinoctii. Et hæc prælabat hæctenus sufficit.

ENVNCTIATVM TERTIVM.

VM TERRA SIT GLOB-
 bi modo rotunda, si fieri non posset, ut
 regiones uniuersae, eundem simul meri-
 dianum habere, sed hec maturius, illae se-
 rius. Radices uero omnes sequentes, in
 gossitadiensi meridiano respondeant, pa-
 lam est, horas aliorum locorum, non esse
 easdem cum nostris, Fieri enim potest,
 ut nobis hunc deliquium appareat hora
 10 pomeridiana, aliis uero hora 6 an-
 temeridiana, Idcirco, ut huius nostri la-
 toris, nulla non orbis pars, esse queat
 particeps, subordinauimus quendam tabulam,
 in qua regionum, et
 ubium, oppidorumque nomina deferuntur, quibus numeri quoque, nunc
 horas, nunc minuta, significantes, adiciuntur, quibus itaq, ex vno la-
 tere A. littera, ex altero M. adiungitur, A notat add., M. mi-
 nus, sic, ut quoties reperitur A, iuxta horas vel minuta, significetur
 easdem horas vel minuta inuenta ad id oportere, tempori nouilunij, ple-
 nium, eclipsis uel alterius cuiuslibet aspectus, a te reperi, quoties
 autem sinistra obtinet A, toties dextra M. referre debet, Quod no-
 tat, ubi locum aliquem elegeris in quo ad tempus aliquod certum, scire
 desideras planetæ aliquis loci, totidem horas & minuta, penes que
 M. scribitur, minuenda, id est, subtrahenda esse a proposito tui tempo-
 re, qualia inter A & M depræhenduntur, & hoc modo hora istius
 loci uenientia erit, ad præsentem radicem, qua cum, planetarum cursus,
 inquire, ut infra. Huius itaq, rei exemplum est.

Exemplum
FERDI-
NANDI,
Regis.

¶ Aliud Exemplum, Rex FERDINANDVS, Oriēdus est ex Medina, ciuitate Hispaniæ, Quere in Tabula nomen Medinæ, cui ad ditum uideris literam M, Hotam, i, m̄ 12, Ad aspectibus auferre da est i, Hor. 12 m̄ Sed quia hora 20 m̄ 47 post meridiem, natus est idem Rex FERDINANDVS, ad eam quæsuito, cursu errantium, hor 1 mi, 12 sunt addenda, quod facit horas 21 mi, 59 cum summa ista planetarum motus, inquiri deinde poterunt,

Noia locorū.	Pro ♀	♂	celſipſi. & planeta. aſpect.	Horæ.	Minuta.	Pro motu planetarum inueniend.	Offendiſ Orientalitatem & Occident.
	Pro ♀	♂	celſipſi. & planeta. aſpect.	Horæ.	Minuta.	Pro motu planetarum inueniend.	Offendiſ Orientalitatem & Occidē.
Thertos	M	1	24	A	C		
Nadar	M	1	21	A	C		
Lammon	M	1	39	A	C		
Reba	M	1	20	A	C		
Lundunum	M	1	15	A	C		
Oxonium	M	1	25	A	C		
Iorg	M	0	56	A	C		
Etenburgum	M	0	47	A	C		
Granatum	M	1	30	A	C		
Corduba	M	1	29	A	C		
Iſpals	M	1	39	A	C		
Portugalia	M	1	48	A	C		
Liſybona	M	1	47	A	C		
Barſalona	M	0	59	A	C		
Burges	M	1	27	A	C		
Sarragoſſa	M	1	33	A	C		
Valentia	M	1	11	A	C		
Toletum	M	1	20	A	C		
Medina cā. †	M	1	12	A	C		
Pampilona	M	1	15	A	C		
Compiſtella	M	1	44	A	C		
Rodes	M	0	54	A	C		
Nannes	M	1	20	A	C		
Turonia Tots	M	0	48	A	C		
Amiens	M	1	2	A	C		
Biantium	M	0	39	A	C		
Lugdunum	M	0	31	A	C		
Vienna Prou.	M	0	31	A	C		
Lutecia Pariſio.	M	0	36	A	C		
Geneuora	M	0	22	A	C		

RESIDVVM TABVLAE REGIONVM
& Ciuitatum insigniorum,

Noſa locorū.	Pro ō & eclipticis & planet. aſpe.		Pro more planetarū inueniendo.		Noſa locorū.	Pro ō & eclipticis & planet. aſpe.		Pro more planetarū inueniendo.	
	Horz.	Minuta.	Offendit orientatū uel occidē.	Horz.		Minuta.	Offendit orientatū uel occidē.		
Marſilia	M	0 26	A	C	Dreſen	A	0 10	M	R
Mons Peſſul.	M	0 35	A	C	Egra	A	0 4	M	R
Narbona	M	0 38	A	C	Praga	A	0 14	M	R
Toſola	M	0 44	A	C	Gorlicium	A	0 26	M	R
Gandauium	M	0 39	A	C	Olmutza	A	0 16	M	R
Valentines	M	0 36	A	C	Sittauia	A	0 14	M	R
Marteburgum	M	0 54	A	C	Varſillauia	A	0 23	M	R
Bruxella	M	0 17	A	C	Martisburgū	M	0 9	A	C
Antuerpia	M	0 36	A	C	Erphordia	M	0 1	A	C
Metis	M	0 25	A	C	Monſterium	M	0 15	A	C
Treueris	M	0 20	A	C	Vuittenberga	A	0 6	M	R
Cruciacium	M	0 15	A	C	Prunſuga	M	0 3	A	C
Luzelburgium	M	0 22	A	C	Luneburgum	M	0 3	A	C
Geldriae	M	0 21	A	C	Lubeca	M	0 1	A	C
Cleue	M	0 24	A	C	Brandeburgū	A	0 8	M	R
Iuliacum	M	0 22	A	C	Fräcof. ad od.	A	0 16	M	R
Aquilgranum	M	0 23	A	C	Groninga	A	0 2	M	R
Conſtantia	M	0 10	A	C	Hamſburgum	M	0 6	M	R
Baſilea	M	0 17	A	C	Roſtochium	A	0 6	M	R
Spira	M	0 26	A	C	Stettinum	A	0 20	M	R
Vurmata	M	0 13	A	C	Dantiſcum	A	0 42	M	R
Argentina	M	0 16	A	C	Culmen	A	0 55	M	R
Moguntia	M	0 13	A	C	Riga	A	1 22	M	R
Colonia Agr.	M	0 18	A	C	Reuſalia	A	1 27	M	R
Dauentia	M	0 23	A	C	Rothilde	A	0 23	M	R
Sclerſtadium	M	0 32	A	C	Copenhagna	A	0 26	M	R
Verbs S. Galli	M	0 10	A	C	Vpſalia	A	0 44	M	R
Lucerna	M	0 13	A	C	Stocholma	A	0 58	M	R
Nordlinga	M	0 4	A	C	Nodroſia	M	0 5	A	C
Vlma	M	0 6	A	C	Rumefalche	A	1 12	M	R
Auguſta	M	0 3	A	C	Parentium	A	0 11	M	R
Tubinga	M	0 9	A	C	Raſſia	A	0 37	M	R
Laubinga	M	0 5	A	C	Caſtelnouo	A	0 38	M	R
Eſlinga	M	0 8	A	C	Varatara	A	0 40	M	R
Badena term.	M	0 15	A	C	Belgradum	A	0 50	M	R
Phorcenia	M	0 11	A	C	Brelburgum	A	0 30	M	R
Pretta	M	0 14	A	C	Buda Ofen	A	0 37	M	R
Heydelbergum	M	0 12	A	C	Varadinum	A	0 51	M	R
Amberga	M	0 2	A	C	Cracouia	A	0 38	M	R
Nouum forū.	M	0 1	A	C	Poznania	A	0 26	M	R
Ingolſtadium	M	0 0	A	C	Lipnica	A	0 43	M	R
Monachū Ba.	A	1 M	R	C	Vuiſchegrad	A	0 45	M	R
Neoburgum	M	0 1	A	C	Vuide	A	1 6	M	R
Aichſtadium	M	0 1	A	C	Choline	A	1 10	M	R
Landiſhuta	A	0 1	M	R	Napolis	A	0 30	M	R
Frifingum	A	0 1	M	R	Capua	A	0 27	M	R
Salzburgum	A	0 7	M	R	Roma	A	0 16	M	R
Ratiſbona	A	0 4	M	R	Volaterræ	A	0 5	M	R
Straubinga	A	0 7	M	R	Florientia	A	0 4	M	R
Patauia	A	0 10	M	R	Bononia	A	0 7	M	R
Iudeburgum	A	0 17	M	R	Ferraria	A	0 3	M	R
Gretza	A	0 16	M	R	Venetia	A	0 6	M	R
Pons ad mu.	A	0 20	M	R	Padua	A	0 4	M	R
Vienna Aufſ.	A	0 25	M	R	Turinum	M	0 6	A	C
Noua ciuitas	A	0 20	M	R	Genua	M	0 11	A	C
Lintza	A	0 13	M	R	Syraculſe	A	0 27	M	R
Tridentum	A								

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM QVARTVM.

Stellarum fixarum longitudines in Zodiaco, earundemque latitudines, id est, ab ecliptica deviationes, à mundi usque creatione factas, gradus insuper, minuta, augesque planetarum ante & post Christi tempora certas, Adhuc quibus stellis fixis, quilibet planetæ indies appropinquant, qualisue vicinia sua obregant, indagare.

SECUNDVM NI FAL

lor, pronuntiatur abunde docuit, Octava, Nonæ, Decimaque sphaeræ motus. Quocirca in præsentem nihil amplius, quàm ad theoricam attinet, addam. Verum, breuiter & sine ambage, quomodo omnium stellarum fixarum cursus, planetarumque auges, dicto citius, per instrumentum sequens, deprehendas, aperiam.

¶ Quandoquidem decimus orbis, ab ortu in occasum mouetur, ut dictum est, ecliptica uero uel

Zodiacus in eodem caelo nobis statuatur, nihil ultra de motu huius agemus, qui per Zodiacum illum immobilem seu fixum intelligitur, sed Zodiacum ita firmum per omnia instrumenta, tanquam decimum caelum, extitit post hac tempore positi sumus. Qualem igitur & nunc uides, post quem & consequenter rotulam, quandam uolubilem, cui insit imaginem coeli. Imaginum quilibet, suas stellas complectitur, stellarum quædam sunt in medio albae, sex in extremitate acies gerentes, cuiusmodi est, quæ oculum tauri, quæ os canis maioris, possidet, cuius figura hæc est. ¶ Et illæ sunt quantitatis primæ, quales non plures, 15, astro nomi describunt. Post has, 45, secunda magnitudine lucent, paulo minores inferioribus primis, tales sunt septem, ypsilon maiorem constituent, præcipue eandem representantes tres, quæ etiam ad differentiam aliarum, nigrae depinguntur, in sex acumina differet, qualem hic uides. ¶ Quamquam uero astronomis in sextam usque differentiam stellarum descriptæ sunt, ego tamen primam & secundam magnitudines saltem indicavi, stellas quoque nebulosas cum nota huiusmodi. ¶ Reliquarum discrimina, ob instrumenti angustiam, significare non potui, uerum simpliciter nota quadam, o. expressi. In medio fere istius rotæ circulus quidam niger cernitur, qui eclipticam refert, in quo duodecim signa ex ordine describuntur. Iuxta Scorpionem transuersa quadam linea apparet, in 10 gradus secta, ypsilon ab ecliptica, 8, continens, quila tudinem zodiaci demonstrant. Sub finem Eridani, stellamque nomine Acarnæ est, iuxta quâ index habetur, cui inest, Y. cœm augere notans, per quem nescitur, quot gradus octaua & nona sphaera simul, in tempore aliquo proposito, similiter stellæ fixæ, errantiumque auges, peragant. Penes stellam Canis maioris alius index est, augem Solis & significans. Rursus ad naum indices bini sunt, auges 7 & 4 ferentes.

Auges planetarum perper tuo in eadem & equali ab in uicem distan tia,

Operandi mo dus,

Apud Centaurum 7. Apud Aram 8. augem deseri uides. Hi indices perpetuo in eadem & equali ab inuicem distantia manent. Postremo circulus quidam undequaque in partes diuisus. Cetero uicinus cum indice, cui signum est X, uidetur, qui circulum illum paruum, de quo prius dixi, qui uidelicet principium, 7. nona sphaeræ ambit, representat. Quoniam uero Arietis exordium, 8. sphaeræ, huius circuli circumferentiam in 7000, annis semel circumit, secum hunc quoque circulum in totidem partes, ita ut qualibet sectio, 100, annos notaret. Annorum post Christum numeros, interiori circulo inserui, de 500, in 500, procedendo, ab indice inchoando. Anni autem ante Incarnationem Christi elapsi, exteriori circuli parte scribuntur, per quos octauæ sphaeræ trepidatio indagatur. Patribus instrumenti declaratis, eiusdem usum subiungam. ¶ Si uis stellas fixas una cum planetarum augibus, ad tempus propositum tibi qualecunque, uerificare, eleua rotam iuxta, 7. decima sphaeræ, ubi gradus quosdam reperies, quorum singuli, 100, annos continent. Si tempus propositum ante Christum sit, numerabis deorsum à 4. incipiendo uersus principium X. Si autem post Christum, numerabis à 4. incipiens sursum, secundum signorum ordinem, finis inuenti numeri, ostendit in zodiaco proxime, quantum nonus orbis sub decimo, in totidem annorum spacio promouerit: cui loco indicem cum X signatum admove. Post hæc totidem annos in circulo paruo trepidationis ab indice ordiens (uel intus, & hoc si tempus post Christi natiuitatem, uel extra: si tempus ante Christum proponatur) numeras, & fini annorum requisitorum filum applicas, quod ex centro rotæ pendet. Quo bene extenso, obserua, quot inter filum & indicem, in zodiaco gradus sint, illi namque aequationem octauæ sphaeræ cum nona indicant. Immo sic filum permanente, duc indicem, Y. qui est aux communis, sub idem, atque ita rotam inuariatam relinque, ad tempus enim tuum iam uerificata est. Qua sic accente, filum è centro eius, stellæ, cui cuncti libuerit, super extende, quod in zodiaco gradum, in quo, uel futura sit, uel futura sit, tempore præfinito, demonstrat. Præterea indices planetarum, docent, gradus & minuta augium, in quibus eo tempore sint uel fuerint, Cuius rei exemplum esto.

CAESAREVM

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, semper Augustus 23. Februarii natus est, 15. hora 44. m. pomeridianis, post Christi anni seque milliesimum. Ad tempus hocce figuram præsentem cū suis indicibus, ubi direxi (quamuis dies, horas m., in motibus hæc raro dioribus, non adeo consideremus) scire uolo, quem locum coeli tenuerit, eo tempore cor leonis. Extendo itaque filum per locum coeli tenuerit, eo tempore cor leonis. Extendo itaque filum per stellam, & inuenio eam in longitudine, 22. gradum, 8. m. occupare. Sic agas etiam in reliquis, & uerus motus semper in zodiaco ostendetur.

¶ Aliud Exemplum FERDINANDVS Romanorum Bohemæ & Vngariæ Rex, anno Christi, 1503. in hunc orbem prodit, 10. Martii 8. hora 47. m. ante meridiem. Ad quem, numerum, figura locata, cor nax septentrionalis stellæ, 4. 15. m. tenere reperitur. Aux O. 1. 12. m. 25. b. 13. 10. m. 2. 4. 25. 14. m. 14. 14. 59. m. 12. 12. 12. m.

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distantias ab ecliptica cuiusdem stellæ, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica secatur, illic alterum pedem circini fige, altero extenso in corpus stellæ. Illam eadem circini extensionem deinde examina in scala latitudinis, iuxta eandem sagittarii de lineam, in qua manifeste cognoscas, quantæ sit latitudo. Si stellæ ab ecliptica uersus centrum, in septentrionali, si uersus limbum ab ecliptica declinauerit, in meridionali latitudine esse dicetur. Neque uero scitu est inuicindius, cui stellarum fixarum planeta aliquis afflat, eamue obtegat. Quæ de re documentum illud habet. FERDINANDI Regis natiuitate Luna primum gradum, 2. 1. m. tenuit, latitudo eius ab ecliptica, 3. 24. m. Septentrionalis erat, si in scala, quæ poenæ caudam Scorpionis est, ab ecliptica incipiens, Aram uertis, 3. 24. m. numeres, per quæ filum trahes, margaritam super gradum, & m. imponas, filum denique una cum margarita immobilis super, 1. gradum, 2. 1. m. ubi Luna secundum longitudinem erat, dingas, tum margarita inter, 17 & 18 stellas, quæ sunt in uentre, locum demonstrat, quo tempore natiuitatis regis, uisa fuit. Propter diuersitatem uero aspectus eius, duas illas stellas in uentre, 17. uidelicet, & 18. luna obsecutur seu obtegat.

Operet precium facturus es hoc loco, si annorum, qui sunt ante Christum rationem habes, ad quos stellas fixas & planetarum auges deducere uis, quam rem, ut clarius intelligas, exemplo proponam.

¶ Auges & stellas fixas ad Diluui tempus inquisiturus, quispiam si sit. Primo in tabula temporum Noë Diluuium, 3101. anno, 3101. diebus ante Christum euenisse discet, mox à Cruce 4. inchoans contra signorum successum, 3101. annos, diesque ueritatem coniectura, qui quodammodo annum efficiunt, querat, quæ sitis indicem X. qui 511. 6. m. 29. m. ostendit, super imponet. Deinceps uero totidem anni in paruo circulo (qui circulus trepidationis motus octauæ sphaeræ nominatur) extimo numero requirit, & per requisita filum ducit, in zodiaco 511. 6. m. 29. m. quæ sunt aux communis, indicabit, super quod filum, si denuo ostendit Y. posueris, rotam uerissime locaueris. Si uero libuerit poteris orbem alio modo quoque præparare (hoc autem ideo dico, ut uideas in omnibus instrumentis theoricatum, non hac uia uia, sed etiam adhuc altera nos uti posse) Est autem huiusmodi. Principio Diluuii æratem è tabula scribe, quæ 3101. annorum 3101. dierum est. Proximis nunc centenariis, qui est, 3200. assumendum, totus anni à Cruce 4. incipienti retrorsum numerandi, quibus inuenies index X. apertus, qui mox in zodiaco 11. 5. 6. 2. 9. m. ostendit. Post in trepidationis circulo, numero exteriori, ante Christum uidelicet, 3200. queratur, punctumque notetur, cui B. nomen erit. Ab hinc 3101. anni 3101. dies, à 3200. annis subtrahantur, remanent. 98. anni. 47. dies, qui, 16. Februarii lucem contingunt. Iam denuo à 3200. annis retro & contra signorum ordinem annos reliquos, 98. (diebus ob instrumenti paruitatem neglectis) numeras, quibus rursus indicem X. adiuunge, qui in limbo Zodiaci fig. 1. 1. 7. m. 12. indicabit. Deinceps punctum B. rursus in circulo trepidationis, antea iuxta 3200. notatū, uideatur. à quo iteg. retro. 98. anni summantur (dies enim haberi non possunt) per 98. annum ducatur filum ex centro, quod augem communem, in zodiaco 11. fig. 4. 8. m. refert. Quib. index Y. rursus applicabit, & facto, rotula ad dē Diluuii omnino uerificata erit, qui fuit, 16. Februarii dies louis, & tempore litera dominicalis A. esse debuit. Aux Solis 15. 6. 34. m. 1. Aux. 12. 7. 32. m. 1. Aux. 2. 7. 45. m. 1. Aux. 6. m. 29. 2. m. 1. Aux. 7. m. 1. 4. grad. 48. min. 17. Quæ auges omnes, cum ostentibus suis patent, simulac prima communis scilicet aux locum suum uerè nuerit. Stellarum fixarum loca uera, si filum per earum centra, semel dictates extenderis, in zodiaco uidebis. Hoc autem omnino uidebitur esse necessarium, cur admonet.

ASTRONOMICVM

Algeutze 25 Aprilis occidit. Prima Iulii rursus cū Sole attolitur. Se-
quuntur deinde tres stellæ, ferè in vna linea cōprehensæ, de secunda
magnitudine, cingulū Orionis efficiētes, quas Sancti Iacobi baculū
vulgus appellat. Prima earū, & polo nostro vicinior, 6 Maii, secūda 7.
tertia 8. eiusdē occidunt, 27. autē Iulii iterū prima, 28. secūda 29. ter-
tia oriuntur. Præterea in sinistro humero stellæ est secunde dignitatis,
que dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 19 Iulii oritur. Dexter hume-
rus orionis Bedalgeuze arabib. vocatur, cui primæ magnitudinis stel-
la inest, ea occidit 10 Maii, oritur 25 Iulii. Præter has, singulariter ob-
seruatur hic, stella nebulosa capitis, que occidit 11 Maii, & horizontem
rursus scandit 23 Iulii. Post hæc nouē adhuc stellæ sudarioli, aliās corij
bouis dicti, numerantur, quod sinistra manus sustinet. Has, quia saltem
3 & 4 splendoris locum habent, prætereo. Postremo dextra clauam
quandam gestat, quæ pariter duas stellæ continet.

Eridanus. *Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendi-
dioribus, vna primæ, altera secundæ claritatis existente, tertia quoq;
Eridano Orioniq; cōmuni, q; principii Eridani, finitrumq; Orionis
pedē possidet, de qua antea, reliq; stellis, vltra tertiā dignitatē, nihil sibi
assumentibus. Vocatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Occa-
nus etiā. Stella curuatur Eridani inferta, Angentenar Arabicē dicta,
occidit 17 Martii, oritur 15 Iulii. Extima Eridani primū luminis lo-
cum tenēs, Acamar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 Iulii surgit.

Lepus. *Lepus 12 stellarum est, tertiā claritatem non excedentium. Qua-
tuor stellæ leporis auriculæ vtriq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occi-
dunt, 6 Iulii rursus emergunt.

Canis maior. *Canicula, Canis maior vel Canis secundus, idē est, 18 stellæ cōple-
ctens, Informes 11. Vna omnī fixarū stellarū fulgentissima, Arabicē
Alhabor, vocabulo satis visitato. Dicitur & Syrius siue Syron, Asehe-
re, Aliemini. Huius sub ortū, Solaris calor augetur multiplicatq;
adeo vt tellus quasi vratur, canesq; in rabiem agantur. Nostro climati,
occidit ferè 8 Maii, Rursus 26 Iulii cū Sole ascendit, cū 12 ferè gra-
du 87, hoc est, circa festū Sancti Iacobi, quando initū pariter est diei
Caniculariū. Illarū autē principii subinde, iuxta regionū climatumq;
diuersitates, mutatur. Hippocratis sæculo, qui quartū clima habitauit
aī natū Christū 400. ferè annis principii illud 13 vel 14 Iulii euenit.
Sub Auicenna, quidē in 4 Climate degit, à Christo 1100. annis quo
dammodo, coepit hoc, 15 vel 16 Iulii. In nostra ætas, & septimo Clima-
ti subiecta, 15 & 16 Iulii experit, quo tēpore etiā Canicula Cōsmicē ele-
uatur. Apparet primo 9 ferè die Augusti, Post cōtinuū magis ante or-
tum Solis cōspicua, que apparētia finē canicularū paulatim inducit.

Canis minor. *Procyon, qui Canis minoris nomē gerit, duas stellæ tantū præfert,
dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliū in ortu præueniat, Ara-
bibus Asehere, Algomeisa, Aseme, Hanc Plinius Caniculā esse vult.
Nos autē veteres sequuti τρωϊον, id est, Antecanem vel Præcanem
vocamus. Incipit hac 19 Maii Vespertina obscurati 1 die Iulii post
verē occidere, 16 tandem Iulii rursus præcise cum Sole eleuatur, 31
Iulii à Sole elongatur, id est, heliacē oritur cerniturq; in oriente.

Naui. *Naui, Argo, Naui Iafonis, Argonautis, quibūdam Area Noē,
appellatur. Hæc stellæ 45 complectitur, Tres eminentiores, quarum
vna est quantitatis primæ, in Remo sita, nostro climati semper operta,
quocirca, eandem huic cartæ non inserui. Ratione namq; latitudinis,
hanc cartham multo capatorem desiderasset. Vocatur eadem Cano-
bus, ἰμωος, id est, æquus, Subhel aut Subel Arabibus. Præter hanc
Canobum adhuc Nauisunt 4 stellæ, quantitatis secundæ.

Hydra. *Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recen-
tioribus vocatus. Componitur ex 25 stellis tertiā magnitudine non
superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphare
Hydræ, id est, lucida Hydræ. Cuius occasus Cōsmicus 24 Iulii, ortus
15 Augusti fit. Sunt præterea duæ quoq; informes iuxta sistentes.

Crater. *Crater sequitur (licet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vnā ima-
ginem faciūt) qui & Vas & Patēra dicitur, 7 stellis conficitur, quarta
magnitudine omnibus. Prima Hydræ Crateriq; communis est, Basis
seu fundus vasis dicta. Hæc occidit 5 Iulii, oritur 11 Septembris.

Coruus. *Coruus habet 7 tertio splendoris gradu non maiores, quarum quæ
in ala dextra, Arabicē Algorab vocata, tertiā est dignitate prædita. Il-
lius occasus cōtingit cū Sole 4 die Augusti, ortus eodē 25 Septembris.

Centaurus. *Centaurus 37 stellæ possidet. Ex illis sex clarent 5, de secūda quan-
titate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 Iulii se subducit,
7. Nouembris rursus emergit.

Lupus. *Lupus, Fera, Bestiola seu Bestia, ὀφιολύπ, 19. astris constat, 3 4 &
quintæ luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatu dignum, plura
dicere superfedeo.

Thuribulum. *Thuribulum frequentiori notiorq; vocabulo Aram vel altare appel-
lant, Sacrarium quoq; Larem, Templum, Puteum & Focum. Illud 7
stellæ constituunt, duæ quinti luminis, reliquæ quartii.

**Corona meri-
dionalis.** *Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notā, Coro-
na australis, græcis ἀρκτική, id est, paruum cœlum, aliis rota Ixionis
nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem
non excedunt, superfedeo.

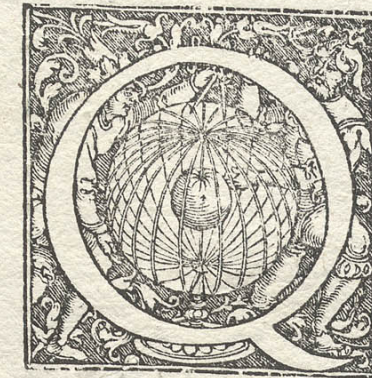
CAESAREVM

*Piscis notius postremus est, meridianus, austrinus magnus pariter
votus, 11 stellis, quarto & quinto gradu, luminosus gent. E quibus
quæ in dorso est 16 Ianuarii occidit 21 Martii oritur

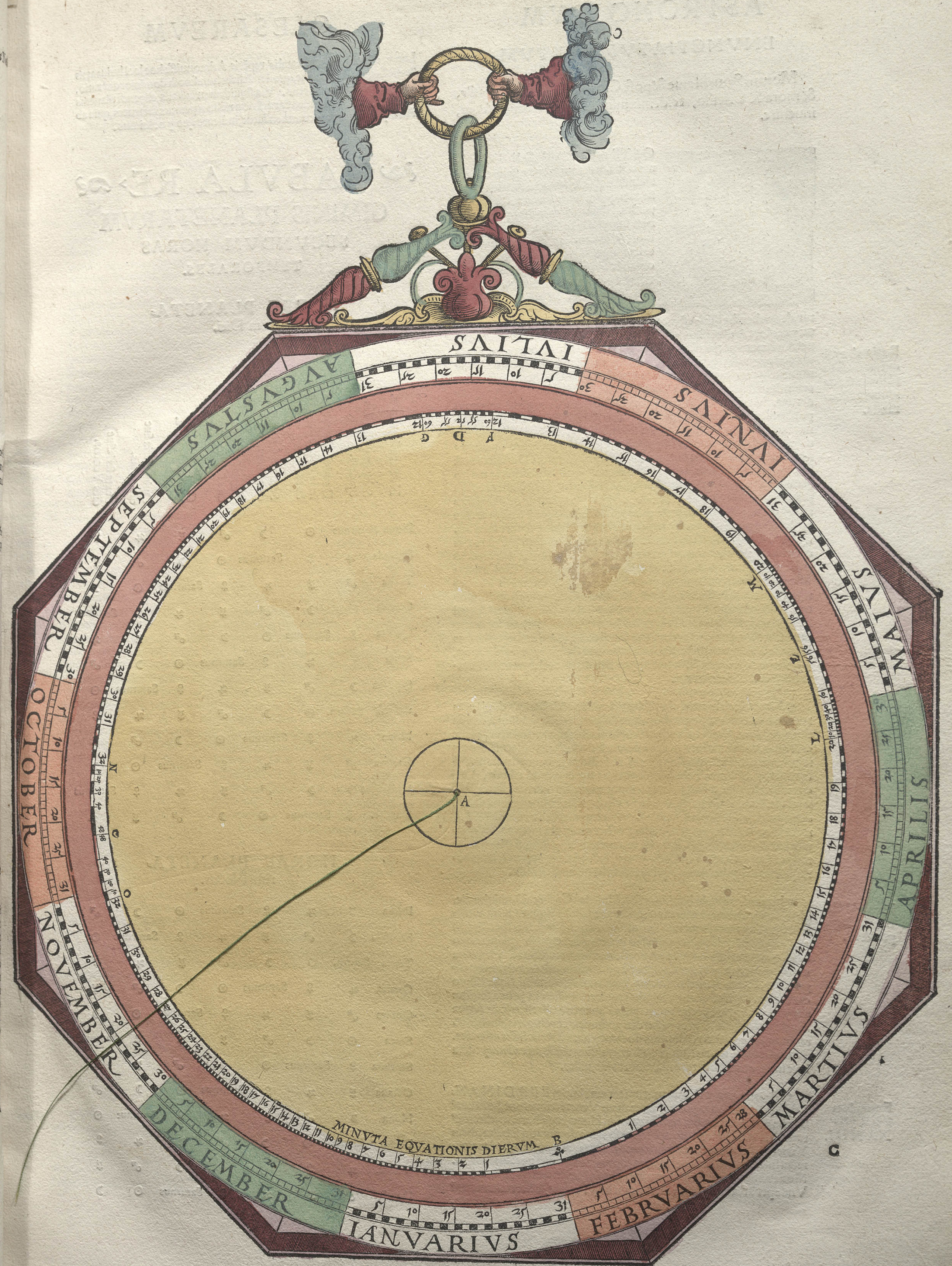
Breuiter itaq; stellarum summa est meridianarum 316. prima lumi-
nositate insignes septem, secūda 18, tertia 63, quarta 164, quinta
54. Sexta 9. Nebulosa vna. Numerus vero stellarum omnium octauū
orbis ordinē enumeratarum tam maiorum quam minorum 1022.
Sic ergo tractationem de stellis fixis, absolutam habes.

EVNCTIATVM QVINTVM.

Dies inter se naturales (causis earundem inæqualitatis in-
tellectis) conferre vel æquare.

QVONIAM DIES NATV-
rales de meridiē in meridiem numeran-
tur, scilicet, à momento Solis meridia-
num contingētis, in quo meridiē est,
qd fit tanto spatio, quāto Aequinoctia-
lis vniuersam terram ambiat, & paulo
plus, hoc est, tanta portione æquinoctia-
lis respondente zodiaco, in quo Sol mo-
uetur, quanta æquator integre circum-
uoluitur. Portio autē illa æquinoctialis
additamentū nobis vocabitur in poste-
rum, quod quidem additamentum, quo
fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astrorum inueniendū
inidoneæ sunt. Duplici autē ratione contingit huiusmodi differētia
fitas, Vna, quod cū sol vniformem motum in circulo eccentrico abba-
uat, in zodiaco non possit, rēporibus isdem arcus eosdem describere.
Altera, quod quantumvis Zodiaci arcus partes, sicut nō fit, vidētū est,
à sole indies designantur, illis tamen propter obliquitatem dissimili-
tudine mē declinationū ascensionē equales vel additamenta æquato-
ris similia non sint. Iccirco dies naturales, qui ab vno meridiē in alio
rum computantur, sibi in quantitate differunt. Eadem de causa,
aspectuum inquisitioni, & planetarum curribus inueniendis nihil con-
ferunt. Dies autē illæ apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad
motus ergo syderū certo inuestigandos opus erat dierum paritate seu
mediocritate. Tamen si vero diei naturalis & equalis differētia videretur
quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilis differētia temporis
efficitur, quæ in motibus velociorib; maxime lunæ & eius aspectibus,
non negligenda est. Quo autē & secundæ huius theorematē parti satis
fiat, insitum tū sequitur, ab hinc alior centenis annis feruēs. Cuius
circumferētiæ extrema pars, dies anni, intima vero minuta æquationis
refert. Principiū illius iuxta Februarii diē primū, signatū cum littera,
B est, à B autem vtriq; gradus nigri & albi coloris occurrunt, quo-
rum quilibet decem secūda temporis cōtinet, sextus quilibet gradus
cum zīfra, minuta temporis notante, signatur, ita vt à B vsq; ad L dex-
trorū 20 minuta habeantur, Ab L vsq; ad E singuli gradus 2
secūda indicant, sed à 50 secūdis vsq; in E litteram, quælibet diui-
sio 1 secūdam notat. Eadem ratio est ab M vsq; ad E. Præterea
numeranti à B finitiorum quælibet graduū pars 10 secūda, zīfra
cum lineis suis minuta significat, vsq; in O quod 32 minuta comple-
ctitur, ab O autem in C vsq; sectio quævis 10. secūda Similiter ab
N vsq; ad C, nisi quod proximus gradus vtriq; apud C 8 secūda
plusquam 32 minuta notet. Sciendum est quoq; gradus singulos in
tra litteras F D G vniū secūdam referre, quorum initium D est
cum 52 secūdis, id est, vltra 11 minuta. Filo enim præcise supra
D litteram cadente, dierum æquatio erit 11. minutorum 52 secūdo-
rum. Deinde reliqua secūda vsq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F
& G reperies. ¶ Vltius instrumenti eiusmodi est. Si cursum planetarū
velociotes (tardiores enim non egent) ad certum aliquem diem requi-
ris, quare primo diem quem constituis extimo circulo inscriptum, cui
filum à centro propendens applica, simul aduertens minuta & secūda
in interiori circulo à filo tacta, quæ tempori tuo subtrahere, tum dies
& horæ æquata erunt, cum quibus motus, vt infra audies, inuestigare li-
cebit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim
(vt in sequētib; discēs) diem, horam minutūm cuiuspiam aspectus
inuenieris, aspectus adhuc dicitur diebus non æquatis, quando per tem-
pus inuentum inquirenda sunt primum minuta & secūda æquationis
in instrumento, inuenta autem tempori non æquato addenda, & tum
aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Exēplo res patebit. Pone 23 diem
Februarij 15 horā 44 minū, natalē Imperatoris CAROLI esse,
ad quē cursus erroneos certō cognoscere vis. Die itaq; quæsitō, filog;
huic aptato 2 minuta 56 secūda à filo interiori circuli parte secta,
cernuntur. Ista cum subtrahis tempori natūo proveniunt 23 dies
æquati 15 horæ 41 min 4 secūda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS
10 die Martij, licet anno non eodē genitus est, ideo eius æquatio 7 m
30 secūda erit. Illam demes à tempore uariuitatis scilicet horis 20
minuta 47, supererunt 29 horæ 39 minuta 30 secūda. Et hoc
dicitur tempus æquati regis Ferdinandi. Quod si eodem horam & mi-
nuta die coniunctio vel aspectus euenisset, ad certam aliquam horam & mi-
nuta, huius iam addenda forent 7 minuta 30 secūda. Et sic tempus
illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM SEXTVM.

Motum Saturni ante & post Christi aduentum, sine ulla, & mora & Calculo, accidentia insuper & passionis eiusdem, inuenire.

Ratio ab anti
quis tradita in
planetarum do-
minis conside-
randa.

POSTEA QVAM DE DECI-
ma nona & octaua sphaera, stellisque fixis
abundè nobis & distinctè dictum est, in po-
sterum quoque, ne ordinem turbemus, o-
peram dabimus. Saturni itaque planeta-
rum supremi & primi, orbem, ut cuius
superficies conuexa ab octaua coeli con-
caua tangatur, paucis absoluemus. Cui
orbis ille septimus vnum dicitur astrum
regat, à peruersis Astronomis, non se-
mel, nec indiligenter obseruatus, talis,
qualis in sequenti instrumento trade-
tur, depræhensus istius est motus. Temperamentum uero illius plane-
tæ ex colore & effectibus iudicatum est frigidum & sicci, interperici
pessimè correspondens, nempe Melancholicæ. Præterea cum ho-
ras diei naturales (quarum binæ domum cœli unam perpetuo consti-
tuunt, temporales, erraticæ uel inæquales nominatæ) iuxta influentias
errantium siderum sub octaua sphaera reperiuntur uariati depræhen-
derunt. Varietatem illam temporum & effectuum considerantes, cui
potissimum diei Saturnus, ueluti primus & summus errantium, domi-
naretur, inuenerunt. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam esse
uiderunt, quia Saturnus primus post Solis ortum præcipue operatio-
nem suam in hac inferiora transfunderet, exerceretque. Diuidetes post
hanc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uberior ex nostro
planisphaerio discis) quilibet diuisioni, id est, horæ, suum planetam, à su-
præmo ad infimum descendendo, assignauerunt, ita, ut quælibet dies
appellationem suam à planeta primam diei horam, post Solem ortum
tenente, summeret. Quoniam uero ueterum astrologorum nemo nō,
Saturnali astro tribuerit, solitudines, imaginationes altissimas, profun-
dissimasque speculationes, ingenii acumen solidissimum, adeo ut mens
etiam uocaretur, quasi eminens & diuina contemplans. Non iniuria
Moyse legumlator hanc, cui præflet Saturnus lucem, rebus seuerior-
ibus agendis & bellicis ineptam, sed diuinis potius tractandis ido-
neam esse iudicauit. Quia ratione eandem ludæis Sanctificandam uel
feriendam, cum dei cultu præcepit. Hunc morem Christiani inuenerunt,
à Christi Saluatoris & nati & rediit diebus, qui ambo Solis dies
fuerunt, festum mutauerunt. Solis scilicet, diem dominicum appellantes,
ad discrimen iudaicæ festiuitatis, quæ Saturni die celebratur, honora-
re non tenere decreuerunt.

¶ Licet aut aliàs, ut in planisphaerio nostro cōsummatiora de planeta-
rum dominiis seu regimine, horarum scilicet, quibus præfunt, domina-
tibus, reperies. Nunc tamen, quia columna subsequens uacatura plane-
rat quicquam huic loco quoque inferere super eadem re placuit. Horas
igitur, planetarias in præfens allatas, ne fastidiat quis, quasi intentum p-
ter infertat, obsecro, Tabellæ insequentis argumentum est tale. Diei
cuiuslibet horam, quam uocant temporariam, seu diurnam seu noct-
nam uis, simulac habueris, eam in præfentis tabellæ linea prima descen-
dens quærendo discipe. Diem insuper in capite tabellæ considera, à q-
recta linea deorsum pergens, itidem ab hora inuenta recta aream, quo-
usque lineam diei attingas, itidem ab hora inuenta recta aream, quo-
usque lineam diei attingas, intrans, communem angulum, qui est diei & ho-
ræ quælibet contactus, offendis, quo in loco planeta apparet, illius ho-
ræ præfens uel gubernator, qui & eidem horæ nomen indicat.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ Id quod exemplo liquidum fiet, Maestas Cæsarea Dominica die,
id est, Solis, Orbi natus fertur, in nocte, diem Solis sequuta, hora autem
post occasum iam (loquendo secundum temporales horas) peracta. Id
tempus modo quis planetarum suo gubernari imperio (planetarum
enim gubernaculis iam olim Astronomorum vetustissimi, Elementa
eorumque mixturas uniuersas subesse potentissime demonstrarunt) cog-
nitus. Primo diem dominicum, quem nos Astronomi, Solis esse do-
cuerunt, in capite sequentis tabellæ require. Similiter in prima sinistra
partis lineæ, horam decimam, ea que 22 ab ortu Solis est, relege. A qua
si recta processeris donec lineam diei dominicæ contingeris, illico in cō-
tractu, qui & angulus communis uocatur, characterem Solis offendes.
Proinde nati Cæsaris horam Soli attributam fuisse, in eademque cuncta
hæc inferiora, Solem tum maxime rexisse, uides.

Exemplum
FERDI-
NANDI.

¶ Regem quoque Rhomanorum ter maximum EERDINAN-
DVM, Sexta Fera, quam ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autē
Tertia post Solis ortum natum constat. Huius ergo horæ intellectus
nomen, à quo planetarum appellata sit, illius dominatus subdita, diem
Veneris prædictam per tabellæ caput lustras, ab ea inuenta, deorsum
recta lineam (quam facilius gratia captus, lineam diei uocabis) pergis.
Mox in linea à sinistra manu primi obuia, horam diei quoque accipis.
Vnde per arcam digressus diei lineam usque Veneris, scilicet Characterē
Lunæ,

CAESAREVM

Lunæ, dñaricis horæ natalis, reperis. Admonuisse hoc loci huius artis
studiosos, nō ab re fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominorum ratio,
non in omnibus probetur. Via siquidem in iudiciis, eligendi planetæ,
alia est. Verum hanc ideo formā non nullam penitus facientes, quia ab
Antiquis tantopere commendatur, indicare quoque uoluimus.

TABVLA RE- GIMINIS PLANETARVM SECVNDVM HORAS TEMPORALES.

HORAE PLANETA- rum Diei.

Numerus horarum.	Sabbatum siue dies Saturni.	Dominica siue prima feria, quæ dicitur dies Solis.	Secunda feria siue dies Lunæ.	Tertia feria siue dies Martis.	Quarta feria siue dies Mercurij.	Quinta feria siue dies Iouis.	Sexta feria siue dies Venetis.
Prima Saturnus	○	☿	♂	♂	♂	♂	♂
Secunda	♂	☿	Saturnus	○	♂	♂	♂
Tertia	♂	☿	♂	♀	Saturnus	○	♂
Quarta	○	♂	♂	♂	♂	♂	Saturnus
Quinta	♀	Saturnus	○	♂	♂	♂	♂
Sexta	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂
Septima	♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○
Octaua Saturn.	○	♂	♂	♀	♂	♂	♀
Nona	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂	♀
Decima	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂
Vndecima	○	♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus
Duodec.	♀	Saturnus	○	♂	♂	♀	♂

HORAE PLANETA- rum Noctis.

Prima	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂
Secunda	♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○
Tertia Saturn.	○	♂	♂	♀	♂	♀	♂
Quarta	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂	♀
Quinta	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂
Sexta	○	♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus
Septima	♀	Saturnus	○	♂	♂	♀	♂
Octaua	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂
Nona	♂	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○
Decim.	Saturn.	○	♂	♂	♀	♂	♀
Vndec.	♂	♀	Saturnus	○	♂	♂	♀
Duodec.	♂	♀	♂	♀	Saturnus	○	♂

STRONOMICVM

ENVMERATIO PARTIVM INSTRV-

MENTORVM. SEQUENTIVM.

Partes instru-
mentorum q-
uales sint.

¶ Partes nunc instrumentorum, tres superiores planetas docen-
tium, in genere & una, ut dicitur fidelia, cum inter se per omnia con-
ueniant, persequuntur, Saturni autem motus solummodo traditur,
per quem reliquorum quoque cursus scies. Primum itaque in proximè suc-
cedenti figura Zodiacus quidam fixus seu firmus ostenditur, in deci-
ma scilicet sphaera imaginandus. Post hunc rotula uolubilis cum indice, cui
inscripta littera M, uoluitur hæc in centro mundi, cuius limbo numeri
insunt, lineis quibusdam confuso ordine assignatis, ab 1 in 100 usque
prodeuntes. Linearum quælibet unum annum notat. Iuxta indicem
istius figura mensis anni duodecim exprimitur, quorum singuli in
6 gradus sunt sciti, gradus quilibet 5 dies continet, præterquam in
Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobre, & Decembre, in
quibus ultimus gradus 6 dierum est, in Febuario autem saltem triū.
Et hoc anno Communi, in anno bisextili, alia est ratio, ubi motum ali-
cuius stellæ ad diem statutum habebitur, 24 Februarii diem obserua-
bit, Si eum dies propositus, 24 Februarii sequitur, addendus adhuc
alter est, & deinde motus querendus, ut si in anno bisextili, motum h
cupias ad 25 Februarii, tum non ad 25 sed ad 26, intelligabis.
Alter Motum Saturni uis ad 12 Martii, iam pro duodecimo deci-
mo tertium limes, & ita per totum anni reliquum cursum ages. Hæc
rota nihil amplius theoricæ confert, nisi quod per eam motus
sine calculatione inquiri possit. Hanc sequitur rotula altera, idem centrū
mundi scilicet habens, indicem uel ostentorem littera P notatum. Duos
insuper circulos per G H I K L M, penes oppositum augis si-
gnatos, gerit, quilibet eorum, more astronomico, in 360 gradus, id est,
12 Signa diuiditur, Quamquam uero K L M circulus ex deferen-
tis centro ducatur, nihilominus tamen diuisio eiusdem à centro equan-
tis summitur. Circulorum amborum gradus, lineis quibusdam exli-
tus connectuntur, numeri horum seu zificæ infra circulum K L M,
ab ostensore P oriendo, sinistrorsum describuntur, per illos gradus
centrum queritur, quo cum deinde latitudo inuestigatur. In eadem ro-
tula adhuc signa libitum duo à deferente occultata habentur, quæ in
terfectiones deferentis & Eclipticæ indicant, caput caudæ draconis
dicuntur. Scias præterea Saturnum, donec à medio (quod uenter me-
ridionalis dicitur) inter caput & caudam, iuxta augis oppositum, cum
Epicyclo suo in deferente usque ad caput mouetur, meridionalis ascen-
dentem nuncupari. Rursum, Epicyclo unā cum deferente à capite dra-
conis ad medium siue uentrem Septentrionalis, iuxta augem promo-
uente, planetam septentrionalis ascendentem dici, quod significant
litteræ M A & S A ibidem expressæ. Eodem modo altera medie-
tatis nota, ad caudam usque draconis, Septentrionalis descendens, alte-
ra uero usque ad medium, iuxta augis aduersum, meridionalis descendens
appellabitur, quod præfentem litteræ S D & M D Ultra hæc
Tertia rota cum inscriptione DEFERENS SATVRNI, quæ
epicyclum gestat, superest, in qua Epicycli duo offeruntur, quorum infe-
rior 360 gradus, id est, 12 Signa complectitur. Principium illius
Cruce 4 signatum est, notatque augem epicycli mediam. Alius est epi-
clus, cui index cum Y est, extremitas huius annos habet, minutis line-
olis interfectis, numeris ab 1 usque in 100 circa ordinem adiectis.
Deinde uersus centrum Menses, diem (ut sic loquar) perferibuntur.
Postremo omnium, modica & centro uicina circumferentia stella qua-
dam notata cernitur, ueram epicycli Saturnini circulationem exhibes.
Fila insuper tria, unum è centro mundi A, alterum è centro Aequan-
tis B, Tertium è centro epicycli F, ad huius theoricæ consummationem
pertinentia, prominent. At qui nunc mihi uideor satis superque instru-
menti partes declarasse, admones interim, ut familia de Ioue & Martis
intelligantur, qualia de Saturno prodita sunt. Interesse tamen hoc unū,
quod uera circulo Martis, in extremitate epicycli, cum stella pariter,
ut Saturni signata, depingatur.

SEQVITVR

VSVS INSTRV-

MENTI.

strotæ in-
ris.

¶ Virtus hoc instrumento motumque Saturni inuestigaturus, prin-
cipio annum ad quem liber nolle proponat. Ille autem annus, cum sit
ante uel post Christum consideretur. Quoniam si posterior est nationi
re dominica, radix erit ad tot centenarios, quot propositus numerus
in se continet, querenda, semper enim in centenos annos radices in
præfenti tabula ponuntur. Si uero prior Christo nato est annus, tum ra-

CAESAREVM

dex inquirenda est ad proximum centenarium sequentem post illum
annum, ueluti ex sequentibus discas. Radice itaque ex tabulis adiunctis
accepta, totidem signa, gradus & minuta in Zodiaco querenda sunt
ad quorum reperiendum finem index infimi orbis, cui littera est M po-
natur. Ab inde in limbo annum præpositum, annum puta completum
& elapsum ultra centesimum numera, per quem filum è centro A herē-
tem trahæ, cui inuariat sic indicet M unā cum fiducie linea substatue.
Rota hoc modo firma permanente, filum ex A centro per diem men-
sis quoque duc (horæ siquidem in motibus adeo tardis, & instrumento-
rum huiusmodi angustis obseruari nequeant) rursum ostentorem.
M subius idem filum repone, & ita prior uel maior tabularum uerē
ordinata erit, cuius index in Zodiaco medium Saturni motum, qui à
principio arietis secundum ordinem signorum accipi debet, ostendit.
Et quamuis motus ille medius nihil omnino per se huius instrumenti
usum adiuuat, nihilominus tamen, orbis ille hoc pacto sequituro usui
præparandus seu accomodandus erat.

VSVS

SECVNDÆ.

ROTVLÆ.

¶ Jam ergo ad secundam tabulam perge, & ostentorem eius, ubi Sa-
turni auxilium inuenis, augi saturniæ in Zodiaco per 4 Enunciatiū
antea quæ sita, superpone. Quam sic immotam pariter custodies, do-
nec uerum motum habueris. Ibi uero considera, quoniam graduum cir-
culi G H I indicem M contingat, eundem gradum in circulo K. L.
M quoque uideto, ubi centrum Saturni medium terminatur, ueluti si in-
dex litteram G tangat, tum à linea G transeat usque ad K & c. Post
hac filum centri E extende per punctum illud seu gradum centri, sub
quod filum denuo deferentem, unā cum Epicycli centro statue, sicque de-
ferentem firmum tene. Epicyclum deinceps ordina, quod ita fiat, si sum-
mas ex secunda tabula, sub titulo argumenti, è regione centenarii inter-
clusi in annis propolitis, Signa gradus & minuta, quæ numerata in epi-
ciclo inferiori uel minori à cruce 4, secundum signorum succellum, si-
ni illius numeri ad moue indicem Y inferioris epicycli. Consequenter
in limbo superioris epicycli tempus propolitus quære, cui reperto fi-
lum è centro F impone, indicem uero cum sua fiducie linea subiunge,
quo facto diem statutum unā cum hora in Calendario superioris epi-
cyclici iuxta rationem examina, examinato iterum filum applica, intra
quod ostentorem Y reducto. Vtrumque sic epicyclum firmum seruans,
filum æquantis ex E protrahæ per centrum epicycli, inferioremque epi-
cyclum cum cruce sub idem loca, & ita uniuersam theoricam ad præfens
institutum cum totis absolutam habes. Jam ergo contemplari potes
quam altus planeta in epicyclo subsistat, quantum epicyclus à mundi
centro in deferente euariet, quem planeta epicycli locum occupet &
huiusmodi.

Secunda ro-
tae usus.

VERVM

LOCVM SATVR-

NI INVENIRE.

¶ Ad hæc si motum Saturni uerum (cui rei gratia instrumentum
præfens factum maxime est) scire cupis, filum ex centro mundi pro-
tende per medium parue stellæ in uera epicycli circulatione sitæ, quod
filum in Zodiaco uerum Saturni locum ad præfentem diem in-
dicat.

Veri loci in-
quilitio.

CENTRVM

SATVRNI VERVM

QVO PACTO SIT

INVENIENDVM.

¶ Centrum uerum & æquatam filum è centro A per centrum epi-
cyclici tractum ostendit in circulo G H I, eo autem opus est ad lati-
tudinem Saturni inueniendam, Signa uerò, gradus & minuta nu-
meranda erunt ab indice, P, inchoantibus secundum signorum
succellionem.

Centri Aequa-
ti supputatio.

ASTRONOMICVM

Quomodo inueniantur & uerum Argumenta Planetarum pafiones quae sint.

Orientalis & Velox curfu. Auct? lumine Auctus numero.

Combustus.

Planetae cum O iuncti apparent in auge epicycli media.

Planetae directi retrogradi & Stationarii quod dicuntur.

Exempli CA ROLL Imperatoris.

Verus h locus in Zodiaco tempore natiuitatis Imperatoris.

Argumentum uerum habebis ducendo filum a centro mundi per centrum epicycli ubi aduerter locum a filo inferioris epicycli tactum, illic enim uera epicycli aux est. Si nunc a puncto augis uerae numeres signa gradus & M, secundum ordinem, usque ad indicem Y. cofurgit Argumentum uerum Saturni, quo pariter opus est ad latitudinem Saturni indagandam. Quae reliqua sunt Saturni accidentia & pafiones, nunc docebimus. Quando Saturnus in summitate sui eccentrici, hoc est, in auge eccentrici confistit, tum se ipso minor apparet, tardusque cursu est. Verum 90 gradus ab auge aquantis siue deferentis utrobique distans, ueram quantitatem sui exhibet. Ex aduerso autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox cursu dicitur. Saturnus etiam uocatur orientalis auctusque lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositionem usque. Idem occidentalis diminitusque lumine, quo ad coniunctio eius cum Sole rursus contingit. Auctum numero eundem appellamus, quando uerus eius motus a principio arietis remotior est quam medius motus. Contra diminitum numero, ubi uerus motus eius medio minor est. Velox uel auctus cursu dici meret, ubi linea ueri motus, uelocior, quam linea medii motus, mouetur. Diminutus & tardus cursu contraria ratione. Quando a Sole non ultra 9 gradus elongatur, combustus dicitur. In Saturno quoque ascensus & descensus latitudinis obseruandi sunt, quia de re infra tractabitur. Sciendum est, Saturnum, Iouem, Martem, in mediis coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta crucem X epicycli, id est, in auge media epicycli reperiri, quemcumque tandem eo tempore epicyclus in deferente locum teneat. Similiter in oppositionibus mediis, nunquam non in opposito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectu est, planetam aliquem ex illis tribus, semper in epicyclo ab auge media distare, atque medium motum solis, a medio istius planetarum motu. Interdum errantes directi, quoque retrogradi, & Stationarii appellantur, quod ita accipito, quod si filum ex centro mundi tendas, ita ut a latere epicycli attingat, ille ipse punctus contactus, qui est secundum signorum ordinem, statio prima dicitur, in quo planeta aliquis existens, stationarius nominatur, sicut educto, punctus contactus, contra successum signorum, secunda statio, & planeta in eodem subsistens, stationarius similiter uocatur. Inter has stationes, qui uerfaturs planeta, si superiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatim secundum signa mouetur) directus dicitur. Hactenus igitur quicquid de Saturno dictum est, idem de Ioue & Marte intelligendum est. Haec omnia quoque clarius accipiantur, uisum est subicere demonstrationem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quae supra sunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis expolita, cognoscantur.

¶ Maieftatis Caesaris ortum, annus a Christo seculumissimus, dies 23 Februarii, Hora 15, M 44 pomeridiana sibi uendicat. Cum uero tempus hoc duplici aequatum sit ratione. Prima propter diuersitatem meridianorum, Secunda propter dictum inaequalitatem, consurgit numerus 23 dierum 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero motus requirendi iam sunt. Principio itaque, quia 1500 post Christum numeratur, querendi sunt, sub titulo (radix medii motus Saturni) 1400 anni, 1500 enim nondum elapsi integre sunt. Ibi autem reperitur radix in 12 G 38 M 9, eandem in zodiaco numerabis, termino istius ostensorem M inferioris rotulae admove. Deinde in eadem rotula require annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti sunt) per illum duc filum A, cui immoto sic permaenti, indicem M suppone, 23 postea diem Februarii uide in Calendario, iuxta M monstratorem (16 hora & 20 M omittantur, p angustia quippe instrumenti non ita exacte dinoscuntur) diei ergo filum A, adiunge, filoque extenso indicem M rursus cum fiducia linea applica, quo facto, recte satis operatu est. Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaco, gradus uidelicet 27 M 39 ostendit. Indicem deinde P secundi orbis, 13 gradui 9 minut. suppone, quod est aux Saturni, sicut ex 4 Enunclia doctus es. Et sic utramque rotam rectificaueris. Vides igitur quomodo index M circulum G H I ante G ad signa 5 grad. 12 min. 30 (quod est centrum h medium) contingat. Eundem signorum, graduum & minutorum finem, in linea K L M require, per quae filum e centro E ducatur, deferensque cum centro Epicycli sub illud statuatur. Inferior quoque epicyclus cum cruce X sua, sicut crux a centro epicycli uersus circumferentiam Zodiaci vergat, & idem epicyclus pariter, simul & deferens, ita ut debent, ordinati erunt.

¶ Post hac Radix argumenti in tabula argumenti uideatur, penes numerum 1400, ubi signum 0 grad. 5 minut. 56 reperies, totidem signis, gradibus, & minutis superioris epicycli indicem adiunge, annos post hac residuos qui sunt 99 ultra 1400 exactos, in superiori epicyclo inspicie, per quos filum F e centro epicycli tende, cui tenso Y ostensorem subde. Praeterea filum F 23 diei 16 horis 20 minutis (sicut instrumeti arcitudo non satis possit haec distinde admittre.) applica, cui in uariato indicem Y cum fidei linea iterum submiste, qui in limbo inferioris epicycli signa 9 grad. 15 minut. 49, quod est argumentum medium Saturni, refert. Epicyclis autem firmatis sic, theoricam omnis cum omnibus pariter rotis absolutissima fuerit. ¶ Verum Saturni cursum discis. Filum e centro A per medium stellas dirigendo, ubi in Zodiaco 17 gradus 40 minut. ostenduntur, quae sunt id quod cupis.

Centrum Saturni

CAESAREVM

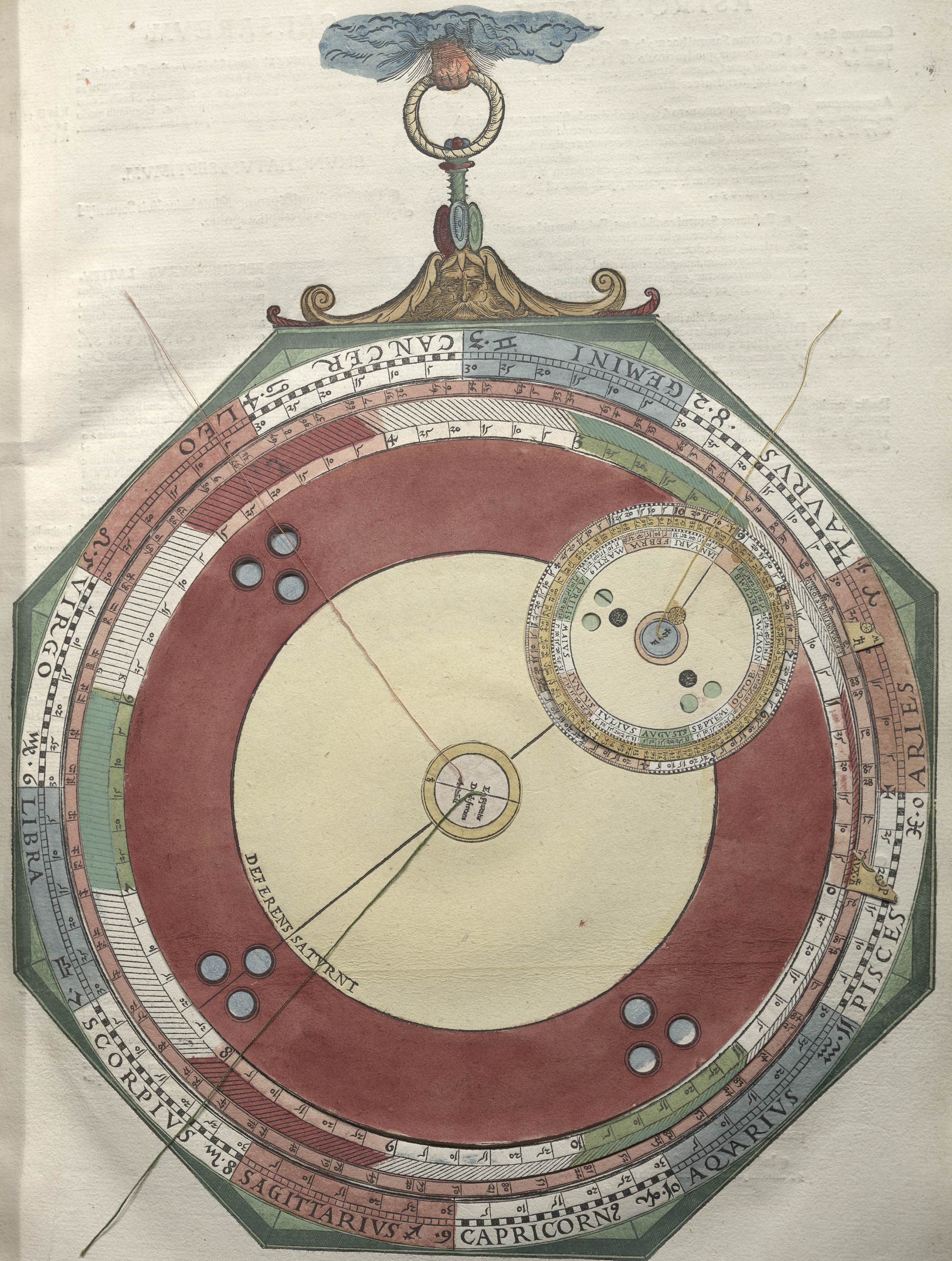
TABVLA MEDII MOTVS.

TABVLA MEDII ARGVMENTI.

SATVRNI.

SATVRNI.

Centrum annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.	Centrum annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.
100	11 14 5	11 14 5	100	6 24 12	6 24 12
200	11 14 5	11 14 5	200	6 24 12	6 24 12
300	11 14 5	11 14 5	300	6 24 12	6 24 12
400	11 14 5	11 14 5	400	6 24 12	6 24 12
500	11 14 5	11 14 5	500	6 24 12	6 24 12
600	11 14 5	11 14 5	600	6 24 12	6 24 12
700	11 14 5	11 14 5	700	6 24 12	6 24 12
800	11 14 5	11 14 5	800	6 24 12	6 24 12
900	11 14 5	11 14 5	900	6 24 12	6 24 12
1000	11 14 5	11 14 5	1000	6 24 12	6 24 12
1100	11 14 5	11 14 5	1100	6 24 12	6 24 12
1200	11 14 5	11 14 5	1200	6 24 12	6 24 12
1300	11 14 5	11 14 5	1300	6 24 12	6 24 12
1400	11 14 5	11 14 5	1400	6 24 12	6 24 12
1500	11 14 5	11 14 5	1500	6 24 12	6 24 12
1600	11 14 5	11 14 5	1600	6 24 12	6 24 12
1700	11 14 5	11 14 5	1700	6 24 12	6 24 12
1800	11 14 5	11 14 5	1800	6 24 12	6 24 12
1900	11 14 5	11 14 5	1900	6 24 12	6 24 12
2000	11 14 5	11 14 5	2000	6 24 12	6 24 12
2100	11 14 5	11 14 5	2100	6 24 12	6 24 12
2200	11 14 5	11 14 5	2200	6 24 12	6 24 12
2300	11 14 5	11 14 5	2300	6 24 12	6 24 12
2400	11 14 5	11 14 5	2400	6 24 12	6 24 12
2500	11 14 5	11 14 5	2500	6 24 12	6 24 12
2600	11 14 5	11 14 5	2600	6 24 12	6 24 12
2700	11 14 5	11 14 5	2700	6 24 12	6 24 12
2800	11 14 5	11 14 5	2800	6 24 12	6 24 12
2900	11 14 5	11 14 5	2900	6 24 12	6 24 12
3000	11 14 5	11 14 5	3000	6 24 12	6 24 12
3100	11 14 5	11 14 5	3100	6 24 12	6 24 12
3200	11 14 5	11 14 5	3200	6 24 12	6 24 12
3300	11 14 5	11 14 5	3300	6 24 12	6 24 12
3400	11 14 5	11 14 5	3400	6 24 12	6 24 12
3500	11 14 5	11 14 5	3500	6 24 12	6 24 12
3600	11 14 5	11 14 5	3600	6 24 12	6 24 12
3700	11 14 5	11 14 5	3700	6 24 12	6 24 12
3800	11 14 5	11 14 5	3800	6 24 12	6 24 12
3900	11 14 5	11 14 5	3900	6 24 12	6 24 12
4000	11 14 5	11 14 5	4000	6 24 12	6 24 12
4100	11 14 5	11 14 5	4100	6 24 12	6 24 12
4200	11 14 5	11 14 5	4200	6 24 12	6 24 12
4300	11 14 5	11 14 5	4300	6 24 12	6 24 12
4400	11 14 5	11 14 5	4400	6 24 12	6 24 12
4500	11 14 5	11 14 5	4500	6 24 12	6 24 12
4600	11 14 5	11 14 5	4600	6 24 12	6 24 12
4700	11 14 5	11 14 5	4700	6 24 12	6 24 12
4800	11 14 5	11 14 5	4800	6 24 12	6 24 12
4900	11 14 5	11 14 5	4900	6 24 12	6 24 12
5000	11 14 5	11 14 5	5000	6 24 12	6 24 12
5100	11 14 5	11 14 5	5100	6 24 12	6 24 12
5200	11 14 5	11 14 5	5200	6 24 12	6 24 12
5300	11 14 5	11 14 5	5300	6 24 12	6 24 12
5400	11 14 5	11 14 5	5400	6 24 12	6 24 12
5500	11 14 5	11 14 5	5500	6 24 12	6 24 12
5600	11 14 5	11 14 5	5600	6 24 12	6 24 12
5700	11 14 5	11 14 5	5700	6 24 12	6 24 12
5800	11 14 5	11 14 5	5800	6 24 12	6 24 12
5900	11 14 5	11 14 5	5900	6 24 12	6 24 12
6000	11 14 5	11 14 5	6000	6 24 12	6 24 12
6100	11 14 5	11 14 5	6100	6 24 12	6 24 12
6200	11 14 5	11 14 5	6200	6 24 12	6 24 12
6300	11 14 5	11 14 5	6300	6 24 12	6 24 12
6400	11 14 5	11 14 5	6400	6 24 12	6 24 12
6500	11 14 5	11 14 5	6500	6 24 12	6 24 12
6600	11 14 5	11 14 5	6600	6 24 12	6 24 12
6700	11 14 5	11 14 5	6700	6 24 12	6 24 12
6800	11 14 5	11 14 5	6800	6 24 12	6 24 12
6900	11 14 5	11 14 5	6900	6 24 12	6 24 12
7000	11 14 5	11 14 5	7000	6 24 12	6 24 12

ASTRONOMICVM

Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epicli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min. 29 scindit, quæ Centrum Saturni uerum & æquatum, ad latitudinem, postea inquirendam necessarium docent.

Argumentum æquatum 59 17 M 52. Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A per centrum epicli trahatur, quo in loco autem inferiorem epiclium interfecit nota, illa enim interfectio aux uera epicli dicitur, quæ ubique sit in epiclo, semper ab ea numerata secundum signorum epicli ordinem Signa, gradus, & minuta usq; ad indicem Y, & habiturus es Argumentum uerum & æquatum, quale nunc est Signorum 9 graduum 17 minu. 52.

Passiones Saturni considerans, Epiclium uidet meridionalem ascendentem in deferente, Inuenitur enim epiclus inter uentrem meridionalem & caput draconis, Saturnum quoq; paulo ante stationem secundam egressam, iamq; directum esse. Occidentalem insuper, quia Sol ad illum mouetur, eadem ratione diminutum lumine. Diminutum quoq; numero, eo quod medii motus linea ueri motus linea præcedat.

Idem placet & alia inductione manifestus reddere, Regis FERDINANDI natalis post sequimille simum tertius annus, dies Martii 10. Hora 8 minuta 47 antemeridie. Dies uero 9 Hora 20 M 47 antemeridie, quod idem est, celebratur. Quod tempus si cum æqualitate dierum conferatur, dies erunt 9 Hora 20 M 39. Sic cum diuersitate meridianorum comparatur, dies 9. Hora 21. M 51 pro dunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggredi licet. Radicem ergo medii motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500 quæ est, grad. 6 M 6 II, cui indicatorem M superpone, filum ad 2. annos in limbo rotæ tendo (duo enim anni sunt elapsi supra 1500) quo rursus M duco, posthac filum per 9 diem 21 horam 56 M prope uerum in Mensis Martio dirigo, quo denno M indicem reponens, rotam instituto seruiem habeo. Secundi orbis indicem P augi Saturniæ, quam 4 enunciatum docuit, grad. 13. minut. 10 X impone, sic & secundam rotam ad usum præsentem parauero. Quo peracto uideo quem gradum index M in circulo G H I teneat, unde secundum lineam transeo ad circumferentiam, K L M. per punctum ibidem inuentum trahens filum æquantis e centro E. epiclium cum suo centro, unaq; crucem & inferioris epicli filo subdens, ita epicli inferiorem recte pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Argumenti ad 1500 ex tabula accipio, quæ est Signorum 8 grad. 23 minut. 53, illa quæro in Epiclo inferiori, indicatoremq; Y minus ris scilicet epicli addo, filum insuper per secundum annum supremi epicli tendens tanquam iam completum, iterumq; indicem Y. substituo. Ultimo filum 9 dies 21 hor. 56 minut. applico, indicemq; Y eadem iungo. Et perfectissimum ad tempus natiuum FERDINANDI Regis æquatorium conspicio. Ibinunc an Saturnus, in opposito deferentis & epicli, an in statione, an directus, an retrogradus sit spectare licet.

Radix arg. me anni 1500 58 23 M 53. Fili Extensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 36 M II, qui est uerus Saturni locus commonstrat. Si uero per centrum epicli sit extensio eiusdem fili, tum, Centrum uerum & æquatum planetæ, Signa scilicet 6 grad. 21 & 56 in circulo G H I. In epiclo autem maiori, augem ueram ostendit, & qua auge si numeretur usq; ad indicem Y. Signa 8 grad. 21 M 39 inueniuntur, quæ Argumentum uerum & æquatum erunt. Quæ duo postrema Centrum uidelicet & argumentum æquata latitudinem Saturni postea dabunt.

Verus locus est 28 36 M II. Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito completaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum, addendum eis erit, donec centenarium efficiant, nam Radices omnes centenariis solis respondent. Ultima ergo numeri summa in tabula radicum quærat, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Radix medii motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur. Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illis centum residuumque seruetur.

Operatio ante Christi tempora. Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito completaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum, addendum eis erit, donec centenarium efficiant, nam Radices omnes centenariis solis respondent. Ultima ergo numeri summa in tabula radicum quærat, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Radix medii motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur. Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illis centum residuumque seruetur.

Observatio motus huius tempore Diluuii. Iam index M super radicem ponatur, filumq; A super annorū residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendo agatur. Compēdiola huius rei demonstratio sit hæc. Ut si desideres uerum Saturni motum tempore Diluuii. Nomen Diluuii primo ex tabula temporalis excerptum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui numerus restatur Diluuium tanto natum Christum spatio præcessisse. Ad hoc tempus motū Saturni adiuuentur, Radicem medii motus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 minut. 51 M. Subducatur nunc annos 3101 cum 219 diebus à 3200, annis, restant 98 anni 14 dies, qui numerus in 27 usq; Marti diem procedit.

Index M radicem scilicet 3 grad. 9 minut. 51 M teneat, Filum autē 98 annum, ostendit rursus sub illud ducto, amplius filum super 27.

CAESAREVM.

diem Marti ponatur, indice M denno sub idem posito, Et sic orbis ille Diluuii temporibus conuenit. M indice medium motum Saturni in Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 Y referente. Similiter cum argumento fiat, & uerus Saturni motus habebitur. Consimili modo in aliis quoq; Christi præcedentibus, annis operandum esse admonemus.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id est, distantia eius ab ecliptica agnitio.

EPREHENSVRVS LATITVDINEM Saturni per instrumentum seipsas partes, membra, diuisionem seipsas be cognoscat præhorror. Principio igitur occurrunt dictiones duæ in limbo exteriori, scilicet CENTRVM SATVRNI per quas significatur Centrum Saturni in hoc exteriori circulo numerari, filumq; desuper aptari oportere, à decimo namq; gradu quarti signi usq; ad 10 gradum decimi signi quædam sunt signa gradusq; in exteriori circulo. Vbi uero centrum minus est 4 Signis & 10 gradibus, & minus 10 Signis totidemq; gradibus, ex interiori limbo sumi debet. Linea sequi deinde à B usq; C. Centrum uerum secta in 6 Signa sursum, in alia sex deorsum computando, cui in scriptum uidet ARGVMENTVM AEQVATVM. Latitudinem itaq; Saturni intellecturus, super lineam B C filum in Centro A fixum dirigat, Margaritam uero argumentum æquato applicet, dicaturque filum in limbo tam diu quoad Signum gradū, & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerè signet, ita unio ueram Saturni latitudinem in arcu instrumenti ostendit. In de xtra medietate meridionalem, in sinistra septentrionalem, latitudinem alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quod si margarita lineam G tangat, latitudo meridionalis unius gradus, Si I duos, Si L trium est. Rursus si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1 grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes per 5 minuta.

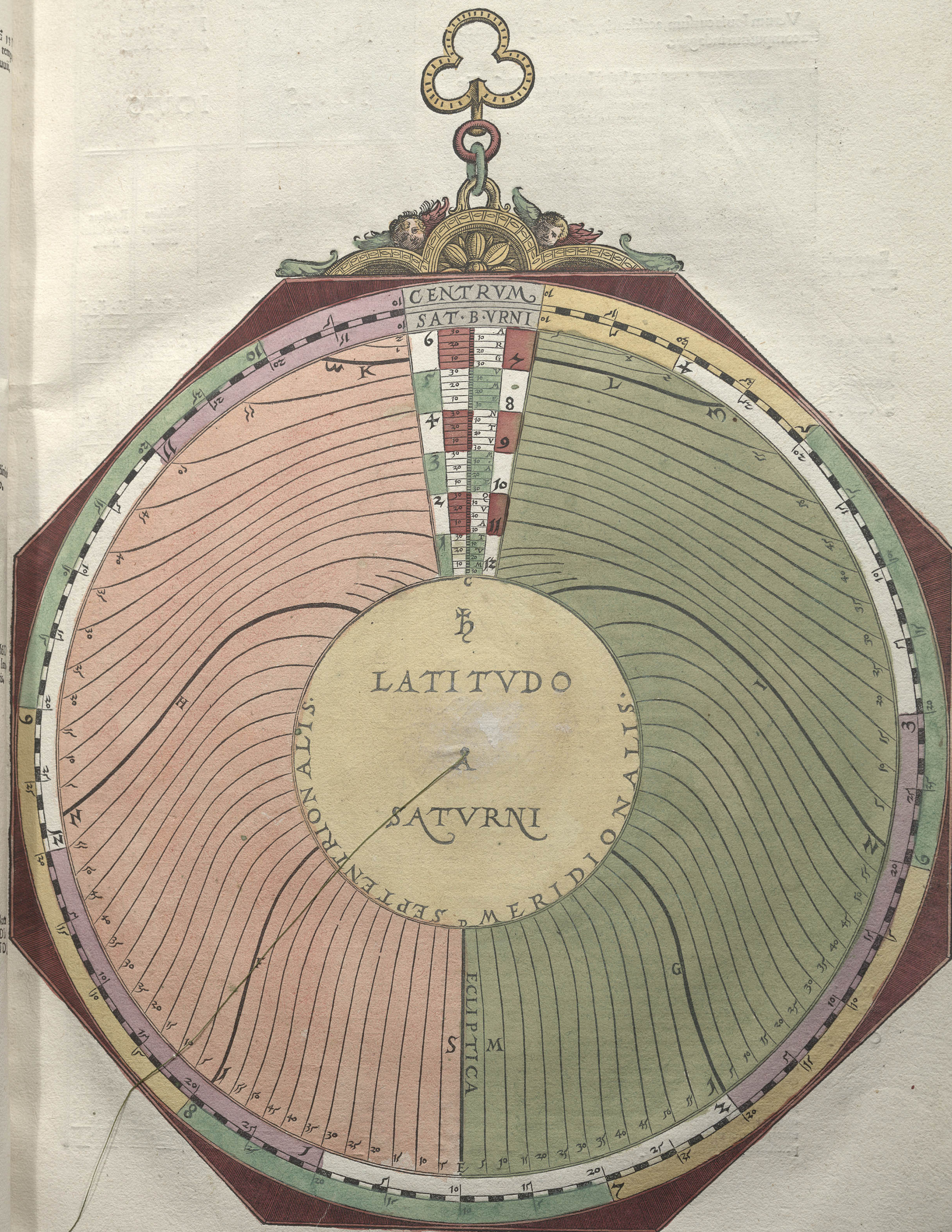
HOC SI NONDVM SATIS allequeris. Ecce tibi lucidius exemplar.

In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat signorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquatum Signa 9 G 17 minut. 52. Nunc si iuxta iam tradita latitudinem Saturni inuestiges, unio lineam I incidit, quæ duos gradus ab ecliptica Saturnum eo tempore distasse manifestat meridiem uersus, quod per M litteram intelligitur.

Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam unio insequentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in limbo exteriori (in quo centrum ad præsens numeratur) apparet, quando signorum ordo graduumq; Centri æquati Eclipticam uersus, non autem ab illa computatur. Quam primum uero Centrum æquatum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentrionalis ascendens uocabitur.

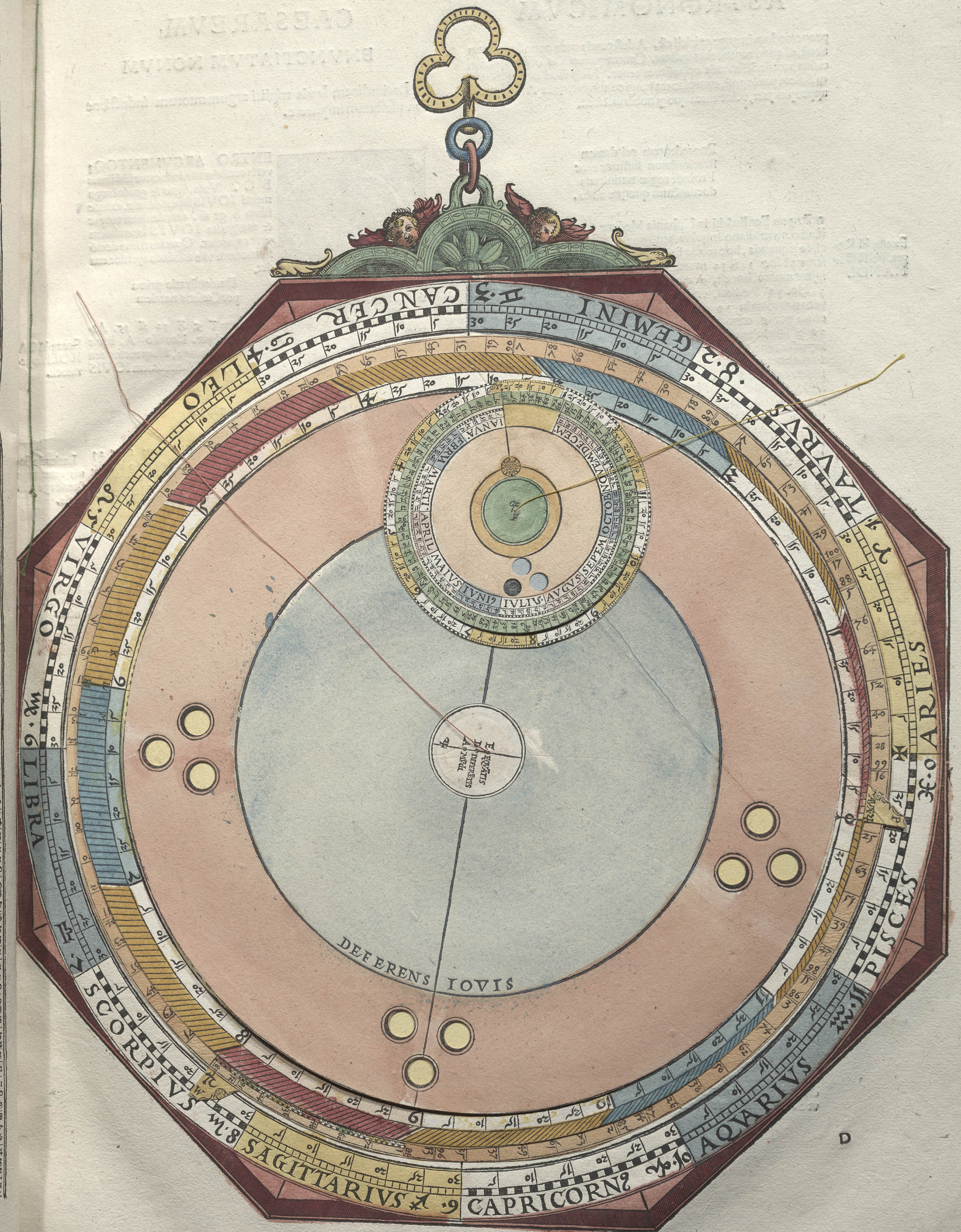
EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

Ultra Imperatorum docimen regum quoq; accipe. FERDINANDI natiuitate, ut prædictum est, Centrum Saturni Signorum 6 grad. 21 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21 minut. 39, quærenti iam iuxta præcepta latitudinem Saturni gradus 0 cum minutis 47 meridianis apparet. Hoc est 9 linearum à linea D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis eclipticam uersus lineam scilicet D E mouetur, manifestum fit latitudinem subinde minui, eoq; Saturnum meridionalem descendentem dici. Considerato autem diligentius in deferente epicli loco, inuenitur idem in ter uentrem meridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus meridionalis quoq; ascendens uocatur, ita uno momēto diuersa idem placeta, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

Ceterū æquan

TABVLA MEDII MOTVS				TABVLA MEDII ARGVME			
IOVIS				IOVIS			
Generarii annorum ante & post Christi aduentum. Annus	Radices post Christi stum.			Generarii annorum ante & post Christi aduentum. Annus	Radices post Christi stum.		
	S.	G.	M.		S.	G.	M.
	Christi	0	32		Christi	0	32
100	X	0	45	100	10	2	16
200	so	12	58	200	4	26	47
300	yp	19	11	300	11	21	19
400	II	25	24	400	6	15	50
500	X	1	37	500	9	21	57
600	X	7	50	600	8	4	52
700	II	14	3	700	2	29	21
800	X	20	16	800	5	21	54
900	II	26	29	900	4	18	15
1000	so	2	42	1000	11	12	56
1100	so	8	55	1100	6	7	27
1200	X	15	8	1200	1	1	58
1300	X	21	21	1300	7	26	29
1400	II	27	34	1400	2	21	0
1500	X	3	47	1500	9	15	31
1600	X	10	0	1600	4	10	2
1700	so	16	13	1700	11	4	53
1800	so	22	26	1800	4	29	4
1900	X	28	40	1900	0	23	35
2000	II	4	53	2000	7	18	7
2100	II	11	6	2100	2	17	38
2200	II	17	19	2200	9	7	9
2300	II	23	32	2300	4	1	40
2400	so	29	45	2400	10	26	16
2500	so	5	58	2500	5	20	42
2600	X	12	1	2600	0	15	13
2700	II	18	14	2700	7	9	44
2800	II	24	27	2800	2	4	15
2900	X	0	50	2900	8	28	46
3000	so	7	3	3000	3	21	17
3100	X	13	16	3100	10	17	48
3200	X	19	29	3200	5	12	19
3300	X	25	42	3300	0	6	50
3400	so	1	55	3400	7	1	21
3500	so	7	18	3500	8	20	33
3600	X	14	21	3600	3	14	54
3700	II	20	34	3700	3	14	54
3800	X	26	47	3800	10	9	26
3900	so	2	50	3900	5	3	57
4000	so	9	31	4000	11	28	18
4100	so	15	44	4100	6	22	59
4200	X	21	30	4200	1	17	30
4300	X	27	51	4300	8	12	1
4400	II	4	5	4400	3	6	11
4500	X	10	17	4500	1	1	3
4600	II	16	31	4600	4	25	34
4700	II	22	44	4700	11	20	5
4800	so	28	57	4800	6	14	36
4900	X	5	10	4900	1	9	7
5000	II	11	23	5000	8	3	38
5100	X	17	36	5100	2	18	9
5200	X	23	49	5200	9	32	40
5300	X	0	2	5300	4	17	11
5400	X	6	15	5400	11	11	42
5500	X	12	28	5500	6	6	43
5600	X	18	41	5600	1	1	3
5700	II	24	54	5700	4	25	34
5800	X	30	7	5800	7	25	16
5900	X	7	20	5900			

ASTRONOMICVM

propetmodum in auge epicicli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centri eius indicat. Centro namq; $5^{\circ} 6'$ obtinente, ep̄ ciclus precis deferentis oppositum tenet. Neq; illud negligendum, qd Solem paulopost, cum planeta iungi contingat, quia Augi epicicli, appropinquet, velut antea quoq; nobis dictū est.

Precedentem rei demon-
strationē non sufficere reor
Proinde regie natiuitatis
documentum quoque addo.

Exemplū Re-
gis FERDINANDI.

¶ Regem Ferdinādu in Hispania Medinē genitū cōstat. Nūc, quia Radices meridiano Ingolstadiensi praesentes cōueniūt, hora nati prin-
cipio aequanda, hoc modo fuit. In tabula regionū Medinā vrbi ad-
scripta Hor. $1^{\circ} 12'$ inueni, motibus planetarum addenda, Tempi
igitur natiuo, hoc est, 9° diei Martii, 20° ho., 47° m̄ pomeridianis,
 1° Ho. 12° adieci, vnde 21° Ho. 51° m̄ redundarunt. Quoniā
vero natiuitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem aequationem di-
erum per 5 enunctiatum prius adiunctum inuelegau, vbi 7° m̄
 30° z subrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 hora 51 m̄
superfuerunt, tempus quod verum & aequatum est, ad quod Iouis mo-
tum nunc inquirere licet. Primum igitur 1500 annos in tabula ad-
iuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS
POST CHRISTVM $5^{\circ} 0' 33''$ m̄ $47'$ reperis, indicem M
superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicē rursus sub-
duco. Tercio filum per 9 diem, 21 horas Martii tendo, indi-
cemq; sub filum reduco, qui medium motum Iouis $5^{\circ} 2' 10''$ m̄ $12'$
aperit. Consequenter radicem Argumenti Iouis sub titulo POST
CHRISTVM, cum annis 1500 , velut iam perfectis, inspicies
 $5^{\circ} 9' 15''$ m̄ $31'$ esse cognoui. Cum reliquis autē duobus annis,
& 9 diebus, 21 horis, vt supra actum saepe est, fiet, Actusq; illis, totā
natiuitati propostae conformem omnino reddidi. Motum verum
hac uia post inueni. Filum A per stellam epicicli tetendi, quod in Zo-
diaco gradus $5^{\circ} 46'$ m̄ abscedit, motum videlicet quaesitum.
Centrum aequatum, filo per centri epicicli directo, in circulo GHI
 $5^{\circ} 8' 21''$ m̄ $25'$ paruit. Obseruauit quoque locum inferioris epicic-
li a filoincisum, (quae Aux vera fuit,) a quo vsq; indicem Y $5^{\circ} 0' 33''$ m̄
numerata, pro Argumento vero ad latitudinem ingrendam, referuauit.
Aspicies adhuc epiciclum in aequante siue deferente, intra vārem
meridionalem & draconis caput, Meridionalem ascendentem nomi-
nauit. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumque acci-
dentia, quia quilibet p se p̄mp̄issime accipit, nulla fatio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITAE
EXEMPLUM
patet.

Locus Iouis
spe conditae
vrbis.

¶ VRBS RHOMA 753 annis condita est
ante Christi aduentum. Ad quod tempus, verū Iouis locū desiderans,
subtrahō 753 ab 800 , quoniam proximus centenarius est. Resi-
duis adhuc 46 annis existentibus. E regione 800 annorum, sub ti-
tulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicē
excipio, Signum scz $0^{\circ} 10' 47''$ m̄. Iuxta quā etiam Radix Ar.
Iouis habetur, $5^{\circ} 8' 21''$ m̄ $36'$. Augem quoque ad hoc temp⁹
in enunctiato 4 quaesitam prius, videlicet 22° gr. $28'$ m̄ $0''$, accipio.
Ad radicē mediimotus, indicē postea M statuo, filūq; per 46 an-
nos ducens, cum indicē rursus compono. Per 21 deinceps diem Apri-
lis filo tenso medius Iouis motus scz $5^{\circ} 11'$ gr. $0'$ m̄ $38'$, a filo secatur,
cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum ex-
amino, ad cuius augem P ostensorem ponens, rotas omes vere dispo-
sitas habeo. Ibi nunc Centrum aequatum $5^{\circ} 8'$ gr. $15'$. Argumentū
verum $5^{\circ} 1$ gr. $13'$. Et epiciclum ratione deferentis, meridionale defe-
cendentem contueor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicicli tra-
cto gra. 14° m̄ $30'$ x, qualis iam olim Lutio Tarutio mathematico
vt Solinus habet proditus est, in Zodiaco contempletur.

CAESAREVM.

ENVNCTIATVM NONVM

Latitudinem Iouis triplici argumentorum inductione
manifestatam inquirere.

ENTRO ARGUMENTOQ;
veris consideratis, inducatur fili lineae
B C. Vnio, signo & gradui argu-
menti IOVIS superponatur, exinde
filum S gr m̄, centri aequi tangat
& margarita IOVIS latitudinem
vere exprimet. Quae res tribus dem-
strationum vti adhibitis apertior eu-
det.

Demonstratio prima
per Caesaris natalem

Caesarea natiuitas Centrum aequatum $5^{\circ} 5' 12''$ m̄ $15'$. Ar-
gumentum verum $5^{\circ} 0'$ gr. $5'$ m̄ $33'$ habuit. Ideo filo A, lineae
B C imposito, margaritae argumentum tenente, filoq; rursus cen-
trum occupante, vnio gra. $0'$ minut. $51'$, id est, latitudinem IOVIS
meridionalem & ascendentem refert.

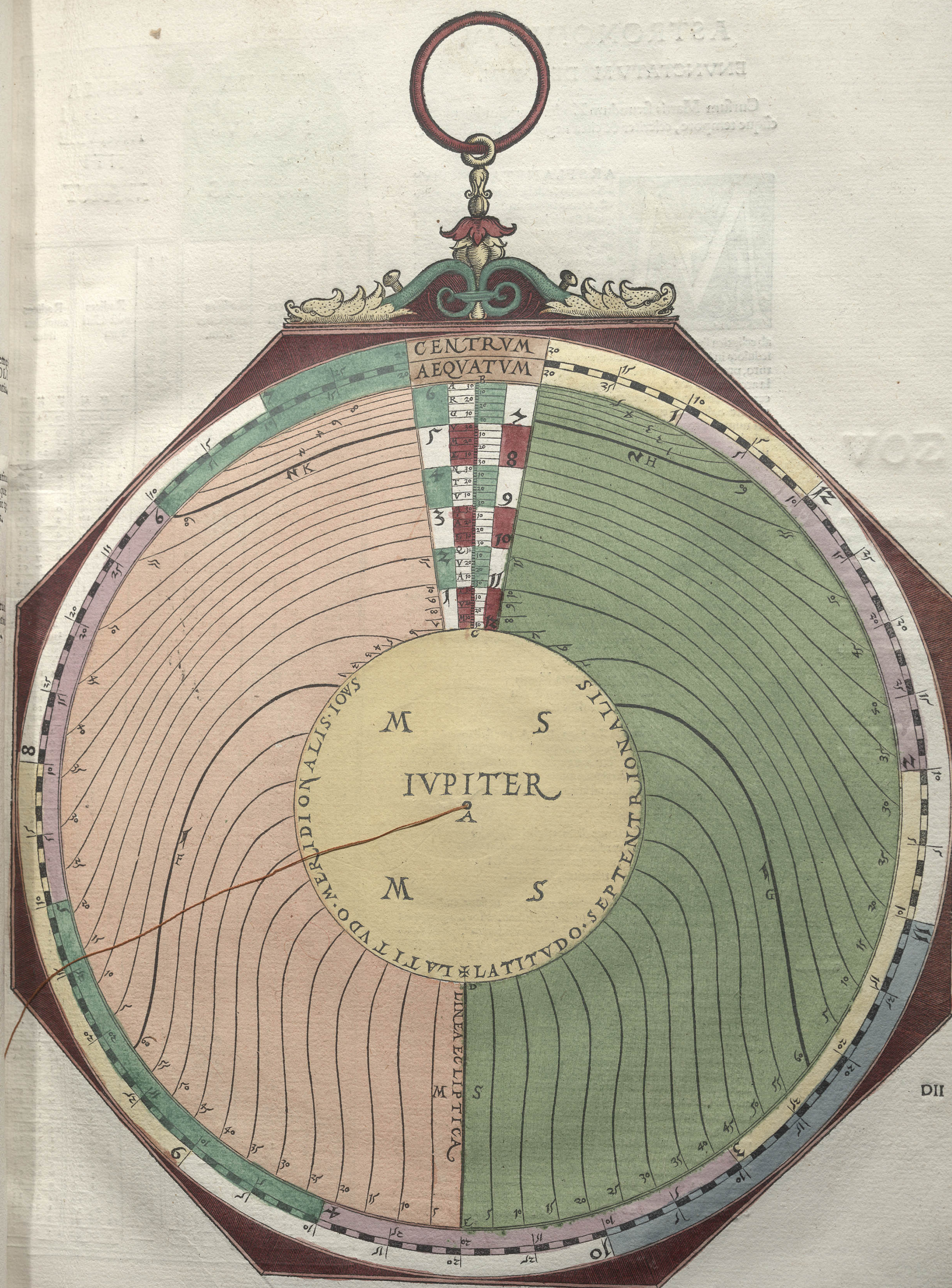
Demonstratio secunda per
ortum regium.

¶ Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum 8° gr. $21'$
minutorum $25'$, Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit.
Vbi iuxta regulam, latitudo meridionalis Iouis minus 40 centur.
Quia vero eclipticae vicinior sit, latitudoque minuitur, Meridionalis
ascendens vocatur.

Demonstratio tertia per
exemplum fundatae
Vrbis

¶ Rhoma condita Argumentum 1° S gra. $13'$, Centrum 6 Signi, Latitudo
 15° gra. videbatur, vnde latitudo ab ecliptica versus meridiem gr. 1 gressu
minu. 11 descendens erit, quanq̄ cito ad eclipticam reuersura sit. Et uia,
hactenus mihi, sufficienter Iouis motum aperuisse videor.

SEQVITVR INSTRVMENTVM
TRADITIONIS
PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATVM DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo
cūque tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

MARS PLANETA TERTIVS
à Saturno, calidæ sicæq; temperaturę
est, ideòq; bellorum dominus putatus,
quod flauæ bili non abfimile quid, in
corporib' humanis efficitur. Hinc enim
est, q; cum græci *ῥυποδα* id est igni-
sum vocent. Huius motum qui est scitu-
rus. Rotas singularem picipiat hortor.
Quas quidem non ita multum à prior-
ibus differre videbit, nisi q; in Marte
venter Draconis recte in auge deferen-
tis habetur, semperq; aquilonē versus,
ab ecliptica spectat. Venter autē meridionalis ex aduerso augisituatur,
seduloq; in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quęsi-
turo, propositi temporis centenarius pxi-
mē pcedens minor, ex tabu-
la accipiendus erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radi-
ces præterea medii motus & argumēti, eadem in Zodiaco queratur,
indice M eidem superposito. Annos deinde centenarium superantes,
in limbo rotę illius inspicere, per quos filum A tensum cū fuerit, index
M rursus subordinetur. Filo A, diebus & horis electi temporis adiu-
cto, index denuo substituitur. Eo facto, simulac rota pro voluntate
operatur instituta est. In Zodiaco autē medius motus Martis cenitur.
Ostensores P augi Martis (quam 4 enunctiati inuenire docuit) ad-
hibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cō-
tactū lineę indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L
M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum E ducatur,
epicycli centro cum cruce + augis subornato. Epicyclo sic ordinato,
queratur argumēti radix ante per tabulam accepta in limbo inferio-
ri, cui indicem Y superioris circuli superapta. In superiore quoque
circulo, annos superfluos numera, cum filoq; epicycli nota, indice Y
eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agent, epicyclus perfecte
locatus erit.

Quomodo verus Martis
locus, argumentum & cen-
trum inueniantur.

¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A per stellam epicycli du-
cto videbis. Idem filum per centrum epicycli tensum, in G H I circu-
lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vsq; ad indicem
Y superioris, numerans. Argumentum verum habebit. Centro &
Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Hactenus dicta, triplici cōpendio
libet repetere, quos primum
Imperatoris CAROLI
natiuitas, illustrabit.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ Natiuitatis Imperatoris tempus æquatum, ut sæpe auditum est,
1500 annos, 23 dies, 16 hor., 20 mi, continet. Hoc tempus, quia
post Christum est, proximē antecedens minor centenarij, qui est 1400
accipiendus erit. Illius radix medii motus, 5 6 3 2 1, Argumē-
tum verò 3 3 15 3, sub titulis accōmodis habentur. Signa ergo,
gradus & minuta medii motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigataq;
cum indice M notanda. Quandoquidem verò à 1400 vsq; ad 1500
natiuitatis tempus, adhuc 99 anni superflui, iccirco iidem in limbo
eiusdem querendi sunt. Quæ sitis filum A addendum, indice sub idē
reducto. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis,
agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, medius motus Martis
in Zodiaco ad horam ppositam, 5 2 3 1 5 6 cernitur. Aux postea
per 4 enunctiatiū habita cum est, quæ 5 14 5 7 8 habet, eadem in
Zodiaco requiratur, & cū P monstratore firmetur. Locus insuper
circuli G H I, ab indice M tactus, obseruetur. Transiitq; in K L M
circulum, punctus ibidem inuentus notetur, per quem filo æquantis
educto, centrum epicycli cum cruce + augis supponatur. Acruce +
post, radix argumēti ex tabula sumpta, vbi numerata fuerit, cum in-
dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo
superioris epicycli) ostensore Y admoto extendatur. Vltimo filum
per dies 23 hor 16 mi 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi-
cem substituis, in limbo inferioris epicycli, medium argumētum Martis
signog., 8 graduum, 20 minutorum 31 patet, iam filum A repete,
quod per stellam

TABVLA MEDII MOTVS MARTIS

TABVLA MEDII ARGVME NTI MART

Centenarij annorum ante
& post Christi aduentum.

Annus

Christi
100
200
300
400
500
600
700
800
900
1000
1100
1200
1300
1400
1500
1600
1700
1800
1900
2000
2100
2200
2300
2400
2500
2600
2700
2800
2900
3000
3100
3200
3300
3400
3500
3600
3700
3800
3900
4000
4100
4200
4300
4400
4500
4600
4700
4800
4900
5000
5100
5200
5300
5400
5500
5600
5700
5800
5900
6000
6100
6200
6300
6400
6500
6600
6700
6800
6900
7000

Radices
post Christi
stum.

S. G. M.

1 11 24
1 12 58
5 14 53
7 16 8
9 17 41
11 19 18
1 20 53
3 22 27
5 24 2
7 25 37
9 27 12
11 28 47
2 0 21
4 1 56
6 3 31
8 5 6
10 6 41
0 8 16
2 9 50
4 11 25
6 13 0
8 14 15
10 16 10
0 17 44
2 19 19
4 20 54
6 22 29
8 24 1
10 25 38
0 27 13
1 28 48
3 0 23
5 1 58
7 3 33
9 5 8
11 6 42
1 8 17
3 9 52
5 11 27
7 13 2
9 14 16
11 16 11
1 17 46
3 19 21
5 20 56
7 22 30
9 24 5
11 24 5
1 25 40
3 27 15
5 28 50
8 30 25
10 31 59
0 33 4
2 35 9
4 36 44
6 38 19
8 39 53
10 41 28
0 43 3
2 44 38
4 46 13
6 47 48
8 49 23
10 50 57
0 52 32
2 54 7
4 55 42
6 57 16
8 58 51
10 60 26
1 2 1

Radices
ante Christi
stum.

S. G. M.

1 11 24
11 9 49
9 8 14
7 6 39
5 5 4
3 3 29
1 1 15
11 0 20
8 28 45
6 27 10
4 25 35
2 24 1
0 23 26
10 20 51
8 19 16
6 17 41
4 16 6
2 14 32
0 12 57
10 11 22
8 9 47
6 8 12
4 6 38
2 5 3
0 3 28
10 1 53
8 0 18
5 28 43
3 27 9
1 25 34
11 23 59
9 22 24
7 20 49
5 19 15
3 17 40
1 16 5
11 14 30
9 12 55
7 11 20
5 9 46
3 8 11
1 6 36
11 5 1
9 3 26
7 1 52
5 0 17
2 28 42
0 27 7
10 25 32
8 23 57
6 22 23
4 20 48
2 19 13
0 17 38
10 16 3
8 14 29
6 12 54
4 11 29
2 9 44
0 8 9
10 6 34
8 5 0
6 3 25
4 1 50
2 0 15
11 28 40
9 27 5
7 25 31
5 23 56
3 22 21
1 20 46

Centenarij annorum ante
& post Christi aduentum

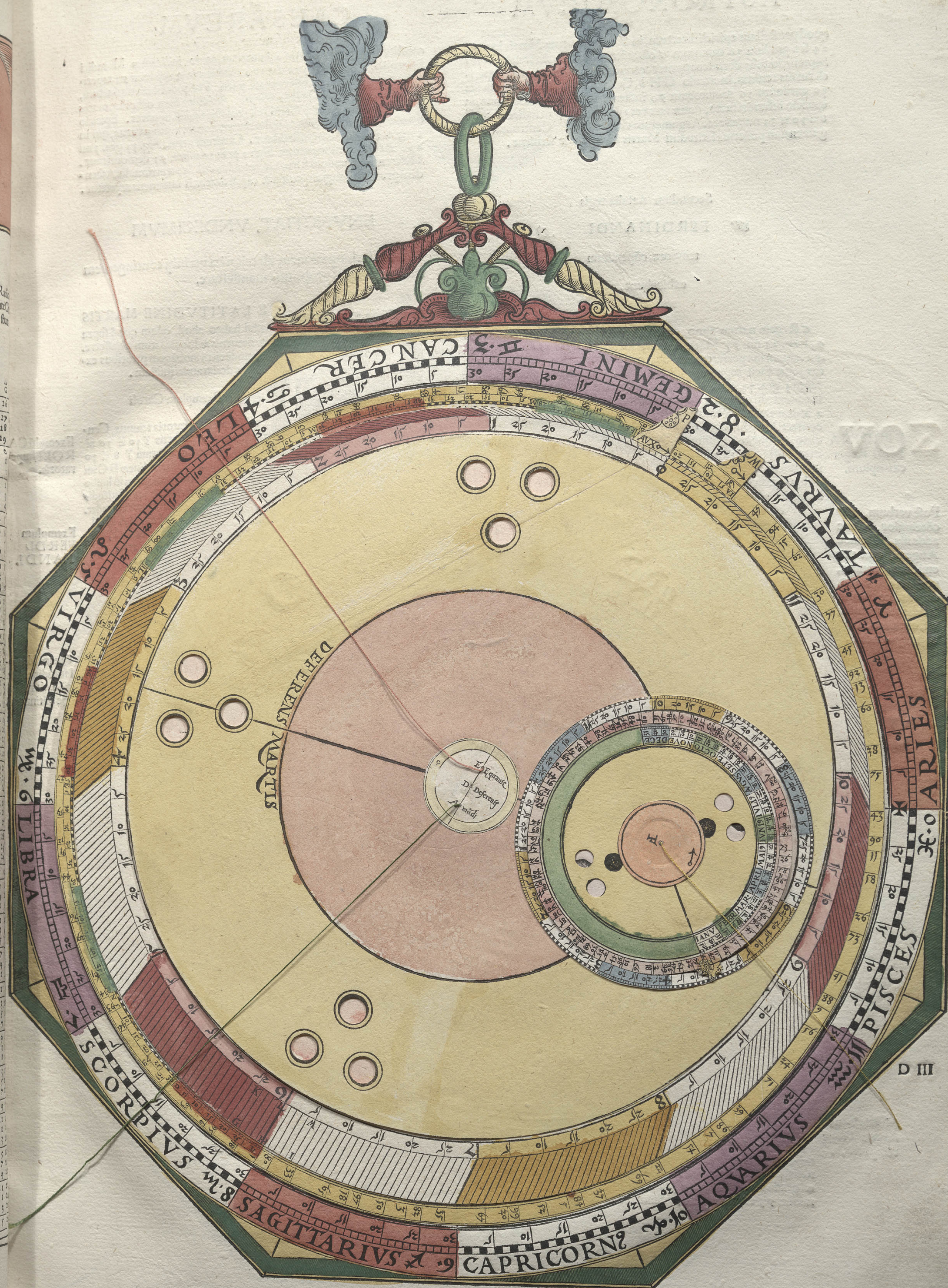
Annus

Christi
100
200
300
400
500
600
700
800
900
1000
1100
1200
1300
1400
1500
1600
1700
1800
1900
2000
2100
2200
2300
2400
2500
2600
2700
2800
2900
3000
3100
3200
3300
3400
3500
3600
3700
3800
3900
4000
4100
4200
4300
4400
4500
4600
4700
4800
4900
5000
5100
5200
5300
5400
5500
5600
5700
5800
5900
6000
6100
6200
6300
6400
6500
6600
6700
6800
6900
7000

Radices
post Christi
stum

S. G. M.

7 26 14
5 16 3
3 15 11
1 24 11
11 13 11
9 22 40
7 21 49
5 10 19
3 20 8
1 19 19
11 18 26
9 17 16
7 16 45
5 15 54
3 15 3
1 14 12
11 13 22
9 12 11
7 11 41
5 10 10
3 9 29
1 9 8
11 8 18
9 7 27
7 6 16
5 5 45
3 4 17
1 4 4
11 3 13
9 2 23
7 1 11
5 0 44
2 29 10
0 28 19
10 28 9
18 27 18
6 16 17
4 15 16
2 24 46
0 23 55
10 23 4
8 22 14
6 21 23
4 20 32
2 19 41
0 18 50
8 17 9
6 16 18
4 15 28
2 14 37
0 13 46
10 12 55
8 12 5
6 11 14
4 10 23
2 9 32
0 8 41
10 7 51
8 7 0
6 6 9
4 5 19
2 4 28
0 3 37
10 2 47
8 1 56
6 1 5
4 0 14
1 29 24
11 28 33
9 27 42

ASTRONOMICVM

quod per stellam epicycli directum, in Zodiaco verum Martis locum, 24 scz gradum 38 minutum & ostendit. Elevato deferente, Mars septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicycli rursus tensum, in circulo GHI, Centrum verum, Signorum scz 10 gradum 16 minutum 50 indicat. A cuius intersectione, in epicyclo inferiori facta, (quæ aux vera dicitur) vsq; ad indicem Y 58 gradum 10 minutum 31 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumentum posterius latitudini Martis inquirendæ seruiunt.

Secundum natalia regis

FERDINANDI

tempora, cõpendium

exhibebunt.

FERDINANDI Regis exemplum.

Post verbum, cõtemplor, adhuc adde illa. Deinde Angem, quæ per enuctiat: 4 constar, vcz ã 14 M 59. cum indice P vbi in Zodiaco requisita est, exprimo. Noto insuper indi: & cœ

¶ Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore æquato, dies 9, hor. 21 mi. 51 Martii consurgunt: Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenos perfectos constituunt, radices ambar, altera medii motus, quæ facit Signa 8 gradus 5 minuta 5, altera argumenti, quæ Signa: 1 gra. 14 minu. 12 est, sub titulis post Christu aspiciendæ sunt. Radici medii motus in Zodiaco habitæ, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq; anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M ostensore subordino. Per 9 etiã diem, 20 horas, 51 minuta Martii, filum mitto, ostensore simul sublo cato, vbi tandem medium Martis motum, horæ natali consentaneu in præfens. Sig. 10 gra. 3 minu. 46 in Zodiaco contemplor. Noro insuper indicem M cum circulo GHI contiguitatem. A qua iuxta lineæ ductum, in KLM circulum vsq; promouens, per punctum illic oblatum, filum E dirigo, subtus illud epicycli centro, cruceq; precise locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repetam, in limbo inferioris epicycli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in superiore epicyclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicycli subfirmato indice duco, & orbes instrumenti omnes instituto tempore cõ formes, habeo. Verum cursum Martis, qui est 24 gra 6 minutorum & filum A in Zodiaco per stellam epicycli recta eductum, commonstrabit. Deferentem si eleues, epicyclũ ante augis oppositũ paulo reperies, qd̃ oppositũ, venter etiam draconis meridionalis dicitur, Mars aut eo in loco repertus, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum sit, vocatur.

¶ Centrum verum, quod est Signorum 5 gradum 16 minutum 50 filum A per centrum epicycli tractu in circulo GHI innuit. Idẽ filum in epicyclo inferiori augem veram refert, à qua si vsq; ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 10 mi 58 prodibunt. Centri Argumenti vsq; ad latitudinem post hac requirentur.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem cum annis ante Christu opandi sub Troiana historia præscribens

Martis locus dirutæ Troiæ temporibus.

¶ Troiam historia testatur cœsam, anno 1149 ante Seruatorẽ mudo datum. Istius numeri centenariũ sequentem, id est 1200 pponens, tabulam ingredior. Radicem medii motus, quæ habet Signũ 0 gradus 22 minuta 25, radicemq; argumenti, quæ Sig. 8 grad. 6 minut. 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minuto cõstituta

CAESAREVM.

constitutam, ex enunctiatio 4 inuentam, capio, indicemq; M radici superpono. Hinc 1149 à 1200 subducens, & residuos 51 reperiens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum tractum, cum indice M subtus locato, teneo. Absoluto itaq; orbello, motus Martis medio seculo Troiani respondens excidit orbello, motus deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq; verus, qui in 17 gra. 30 mi. & erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentũ æquatum Sig: 1 gra: 16 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuetur, epicyclus etiã Septentrionalis Ascendens proximus augi æquantis & capiti draconis imminens reperitur.

ENUNCIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinq; contingentem tribus exemplis propositis manifestare.

DE LATITVDINE MARTIS nihil habeo aliud, quàm quod supra de Saturno & Ioue allatum est, afferre. Proinde citra ambagem prioribus exemplis declarandis insistam.

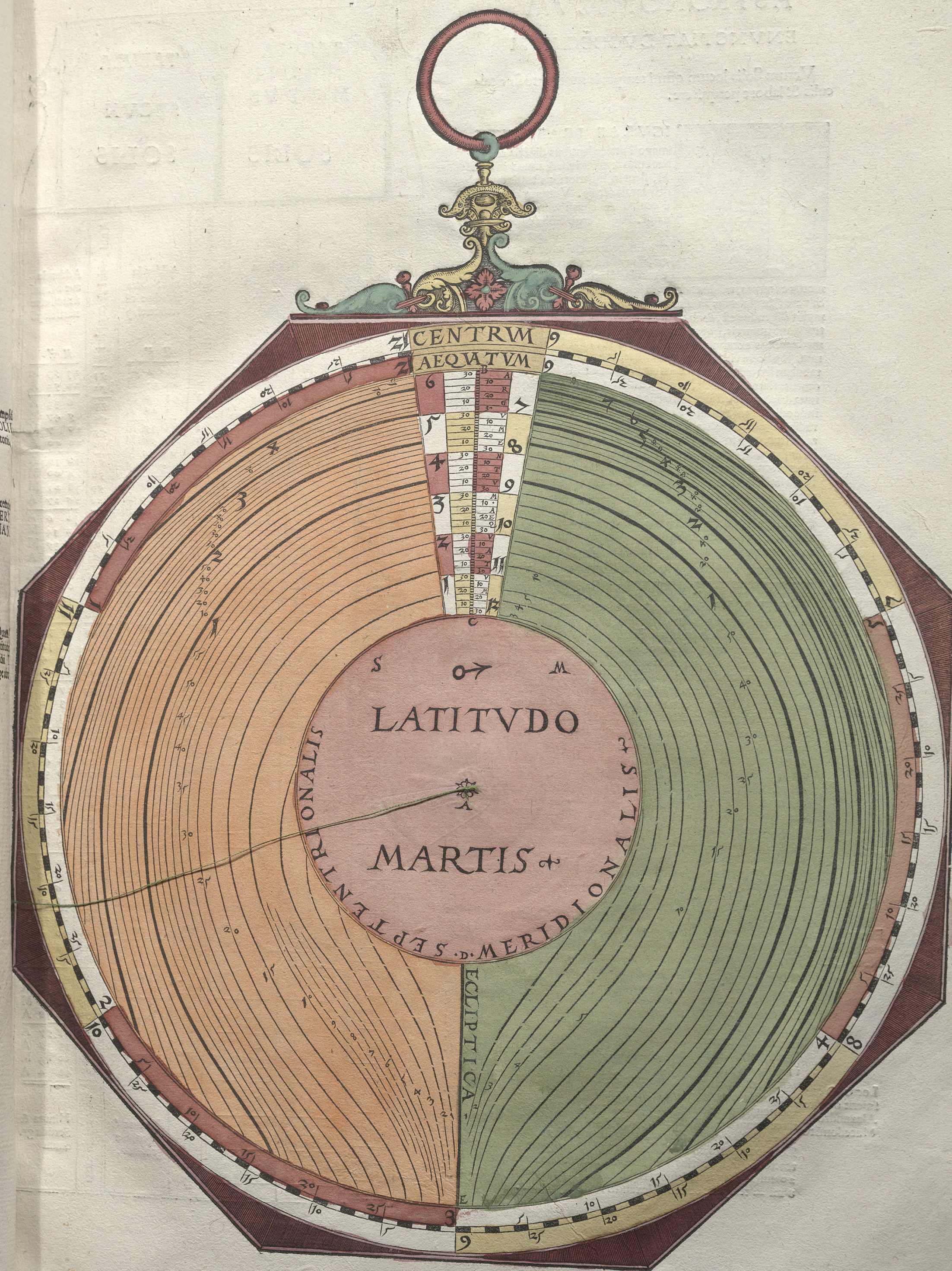
Exemplum Caroli

¶ Natale imperatoris tempus, Centrum æquatum Martis 5 10 16 50, Argumentum verum 5 8 10 31 tenuit. Filo iam lineæ BC imposito, margaritæ Sig: 10 gra. 31 minu. tenente, iterum in limbo filum super Centrũ, quod est 5 10 16 50 feratur, & vno latitudinem Martis 59 scz minutis septentrionalem descendente ostendat.

¶ Exemplum regis Ferdinandi. In natalicio FERDINANDI Centrum Argumentumq; præcedenti theoremate ostensa, repetantur. Filo lineæ BC immisso, vnionem ostensam, Signis scz 1 gra. 10 mi. 58 adiunge. Filis vbi Centro vero, id est Sig: 5 gra 10 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica austro inclinans intersecat. Latitudo igitur augescens, ascendente planetam demonstrat. Exemplum

dirutæ Troiæ. Dirutæ TROIÆ, Centrũ Signa: 11 gra: 1 minut: 40, Argumentum Sign. 6 gta 16 minut. 51 habuit. E quibus latitudo Martis Septentrionalis ab ecliptica gra. 3 minut: 10 colligitur. Ascendens autem, quia magis semp ac magis Aquilonem adlabitur, intelligitur.

PREMEMORIA
MARTIS LATITVDINEM
PRÆSENS SCHEMA
REPRESENTAT

ASTRONOMICVM ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine cal-
culis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS
imago à præcedentibus diuersa est. In hac enim & epicyclum & annos in rota M, sicut in superioribus habitum est, desiderari cernis. Vnius præterea fili è centro A emissi vsus tantummodo exigi. Paucis ergo Solis cursum scitu ro, tempus quodcumq; libet definiatur, quod si Saluatoris aduentu posterius est, illius minor centenarius, statim hic è tabula discatur, radice eiusdem medii motus excerpta, residua annorum summa, cõpletorq; non neglecta. Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero maior eligendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex subtractione numeris, qui anni residui vocatur, referuatis, radice pariter medii motus ex tabula, quæ inscribitur ANTE CHRISTVM, notata, Radicem ubi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam, tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI vltra centenarium &c. intra, in qua residuum quærenti, ad dextram minuta & secunda, vel alterum ex iis occurrat, cum M litera vel A sub inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & secunda radici docet. Adiectis adiciendis vel demptis demendis, radix æqua ta dicitur, quæ in Zodiaco requisita, cum ostensore M signabitur. In limbo post, circuli inferioris mensuram, diem, & horam siq; si potes, reperia, cum filo exprime, filiq; rursus M indicem subiunge. Rota sic firmata, ostensorem P ad Solis augem, prius per 4 enūctiati manifestatū ducito, ibidem cõtractū indicis cū circulo G H I, punctumq; ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsq; ad illum, in superiore rotula numeratur, solisq; locum in deferente aperit. Filum vero ex centro A puncto impostum huic puncto, verum locum Solis in Zodiaco designat. Prædicta vt actum nobis est assidue, adhuc manifestiori traditione, & ea trifaria prosequemur.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ CAROLI Quinti tempus æquatū 1500 anni, 23 dies Fe-
bruarii, 16 horæ, 20 min. cum sint, radix medii motus super cente-
narium 1400, sub titulo post Christū videnda, quæ 59 gr 18 m 34
habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est,
1499, superant 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99
in tabula, quæ inscribitur ANNI RESIDVI &c. reperantur, qui
bus repetitis adherere vides 50 244 cum nota M, quæ subtra-
henda totidem à radice motus medii admonet. Vnde 5 9 8 18
m 33 resultant, quæ sunt radix certificata ad annum 1499. Illam
autem in zodiaco quæsitam radicem, cum indice M signabis, diem
sis horæq; minuto (si fieri potest) acceptis. Filū deinceps A per ea
extendatur, ostensorq; rursus sub idem ducatur, & protin' in zodiaco,
motum Solis medium, Sig. scz 11 gr 12 m 27 à filo exprimi vi-
debis. Ostensorem autē P ad augem Solis, superius quarto enūcti
ato repertam, gr videlicet 11 m 11 s pones, circuliq; G H I & in-
dicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulo K L M
promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offensis. Iam ab
auge vsq; in præsentem O locum numerans 88 11 m 16 offeruntur,
quæ & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Vltimo
filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum
locum Solis, qui est 14 23 m 4, representat.

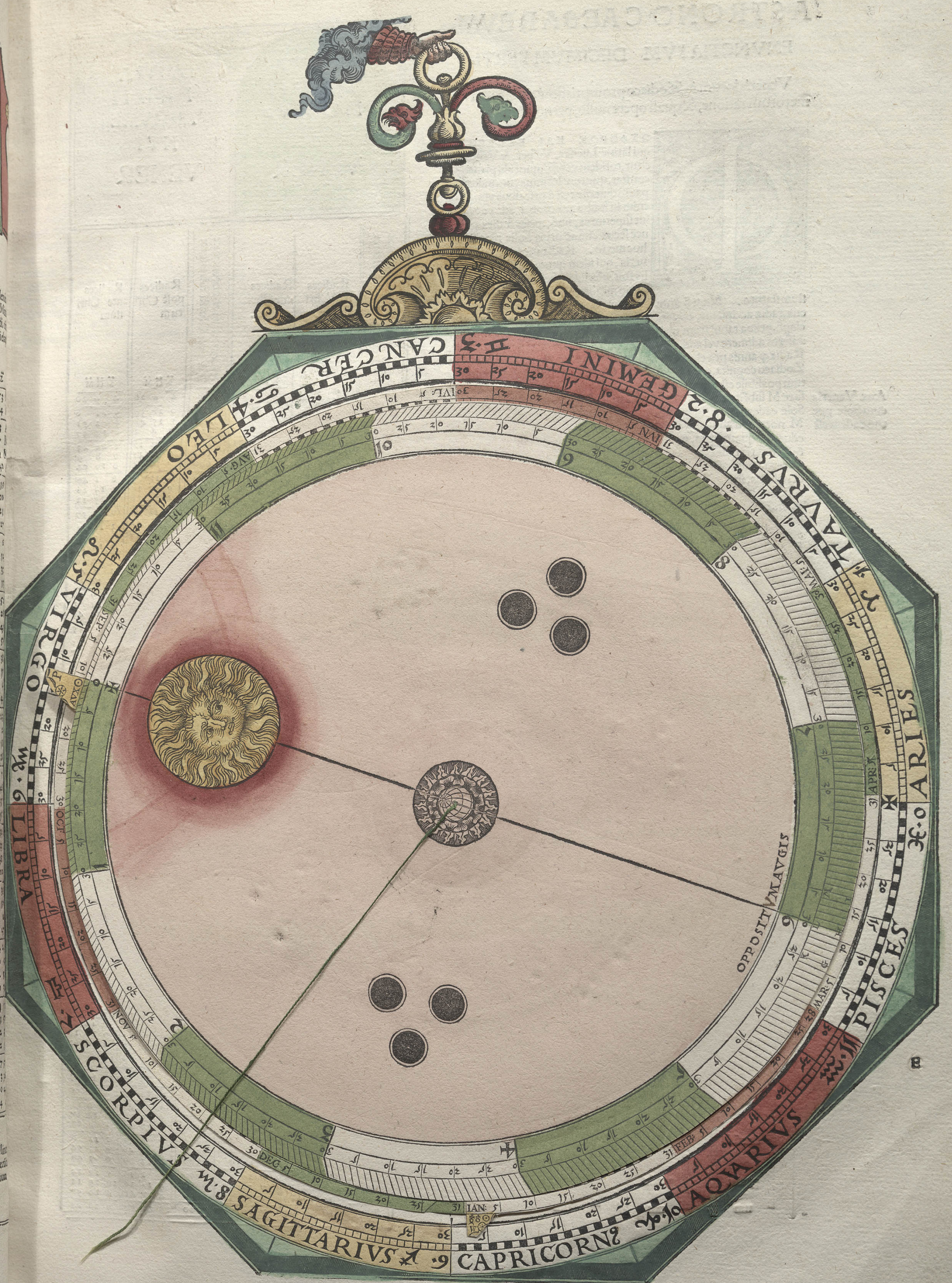
Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

¶ Tempus FERDINANDI Regis æquatū est, 1502 anni 9 dies
Martii, horæ 21 mi 51. Radix centenarii 1500 facit 59 8 19 m
18. In tabula residuorum annorū iuxta annos duos 28 241 cum
litera M inueniuntur, quibus à radice media subtractis, superant Sig
9 gra. 18 mi. 49. Huic radicem in Zodiaco acceptæ M indicem appli-
ca. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 m extende, quod medium
motum Solis, 51 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensorem M eidem filo
substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, quæ est gr
11 minu. 12 s admoouendo, punctū argumenti, vt patuit non semel
in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 mi 32 contingit.
Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, gra scz 28 mi 55 4,
id q; intenderas, habebis.

Locus O qui
fuerit obitus
Alexandro
Macedonũ re

¶ Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabula tem-
porum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christi tempora docet.
Centenarij numeri huius maior est 400. Radix medii motus Solis
illi centenarij conueniens Sig 9 gr 5 mi 21. Anni residui 88, quib
mi 38 scd 47 adici debent, vnde 89 5 mi 59 substituant. Illa in
Zodiaco reperta, indice M notentur, filo quoq; per 29 diem Septe-
traco, M index rursus substituitur. Nouissime aux Solis super 6 g
20 mi 11 dirigatur, & iuxta regulam prædictam agenti, Solin 2 gr
8 mi 2 tempore obitus Alexandri fuisse repetitur.

TABVLA MEDII MOTVS SOLIS		TABVLA SECVN SOLIS	
Centenarij annorum ante Christum	Radices postChristum.	Radices ante Christi- stum.	Annũ residui & completi
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M Z.
100	9 8 17	9 8 17	14 2 M
200	9 9 1	9 7 33	28 41 M
300	9 9 46	9 6 49	43 2 M
400	9 10 30	9 6 5	57 14 A
500	9 11 14	9 5 21	72 35 M
600	9 11 58	9 4 17	86 56 M
700	9 12 42	9 3 53	100 56 M
800	9 13 26	9 3 9	114 16 M
900	9 14 10	9 2 25	128 32 A
1000	9 14 54	9 1 41	142 49 M
1100	9 15 38	9 0 57	156 10 M
1200	9 16 22	9 0 13	170 30 M
1300	9 17 6	8 29 28	184 17 A
1400	9 17 50	8 28 44	198 17 A
1500	9 18 34	8 28 0	212 3 M
1600	9 19 19	8 27 16	226 24 M
1700	9 20 3	8 26 32	240 45 M
1800	9 20 47	8 25 48	254 7 A
1900	9 21 31	8 25 4	268 17 M
2000	9 22 15	8 24 20	282 17 M
2100	9 22 59	8 23 16	296 38 M
2200	9 23 43	8 22 52	310 59 M
2300	9 24 27	8 22 8	324 49 A
2400	9 25 11	8 21 23	338 32 M
2500	9 25 55	8 20 19	352 13 M
2600	9 26 39	8 19 25	366 13 M
2700	9 27 23	8 18 11	380 35 A
2800	9 28 8	8 17 27	394 33 M
2900	9 28 52	8 16 43	408 6 M
3000	9 29 36	8 16 19	422 27 M
3100	10 0 20	8 16 15	436 21 A
3200	10 1 4	8 15 31	450 21 M
3300	10 1 48	8 14 47	464 21 M
3400	10 2 32	8 14 3	478 21 M
3500	10 3 16	8 13 19	492 21 M
3600	10 4 0	8 12 34	506 21 M
3700	10 4 44	8 11 50	520 21 M
3800	10 5 28	8 11 6	534 21 M
3900	10 6 12	8 10 22	548 21 M
4000	10 6 56	8 9 38	562 21 M
4100	10 7 41	8 8 54	576 21 M
4200	10 8 25	8 8 10	590 21 M
4300	10 9 9	8 7 26	604 21 M
4400	10 9 53	8 6 42	618 21 M
4500	10 10 37	8 5 58	632 21 M
4600	10 11 21	8 5 14	646 21 M
4700	10 12 5	8 4 30	660 21 M
4800	10 12 49	8 3 45	674 21 M
4900	10 13 33	8 3 1	688 21 M
5000	10 14 17	8 2 17	702 21 M
5100	10 15 1	8 1 33	716 21 M
5200	10 15 45	8 0 49	730 21 M
5300	10 16 30	8 0 5	744 21 M
5400	10 17 14	7 59 21	758 21 M
5500	10 17 58	7 58 37	772 21 M
5600	10 18 42	7 57 53	786 21 M
5700	10 19 26	7 57 9	800 21 M
5800	10 20 10	7 56 25	814 21 M
5900	10 20 54	7 55 41	828 21 M
6000	10 21 38	7 54 57	842 21 M
6100	10 22 22	7 54 12	856 21 M
6200	10 23 6	7 53 28	870 21 M
6300	10 23 50	7 52 44	884 21 M
6400	10 24 34	7 52 0	898 21 M
6500	10 25 19	7 51 16	912 21 M
6600	10 26 3	7 50 32	926 21 M
6700	10 26 47	7 49 48	940 21 M
6800	10 27 31	7 49 4	954 21 M
6900	10 28 15	7 48 20	968 21 M
7000	10 28 59	7 47 36	982 21 M
7100	10 29 43	7 46 52	996 21 M

ASTRONOMICVM

Exempli Re-
gis FERDI-
NANDI.

Locus Vener-
is tempore ex-
tractæ vrbis.

Linea Medi-
motus ☿ & ♀
ppter eadē.

Maxima Ven-
eris & ☿ a ☉
distantia

Error Tarutii
in ignis

Regis natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Hora 21, mi-
51 cum sit, statim ex secunda tabula medij Veneris motum anno
1500, centenatio sex minori congruente, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies,
Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos 28 2 41 inuenta
radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra. 18 mi. 50 remanebunt,
quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq;
rite applicetur, medij Veneris motum, Sig 11 gra. 26 mi. 45 ve-
rissime comonstrabit. Index P in super cum auge, quæ est gra. 1
mi. 12 25 (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclum pariter
cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti de
tabula tertia, centenatio 1500 competentem excipe. Radix autē
habet Sig. 7 gra. 12 mi. 14. Ejdem indicem in epicyclo imponens,
annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es,
preparato. Ecce nunc ostensorum qui medij Argumenti Veneris
in epicyclo Sig. 11 gra. 26 mi. 3 dat, Fili autem per stellam epicycli
eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi:
3 X ad tempus sex nationum regis indicat. Centrum verum & equa-
tum quod est Signorum 8 gra. 28 in circulo G H I videtur a filo A
per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig. 1 gra. 6
adiecto, idem filum in epicyclo inferiori auge veram epicycli inuit,
a quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Vene-
ris, quod est Sig. 11 gra. 22 min. 40 offeretur. Et hæc duo post
Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante
Christum operaturū instruet. ¶ Vrbis Rhoma condita cepit anno 753
ante Salutem Orbis factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio
Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendarum,
idem est, quod 21 die Aprilis, Horæ autem numerari debent ab ortu
Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis
dies imperfectus adhuc supponetur. Horas autē a meridie diei repu-
tanti hora 19 mi. 30 statuetur. Quamq; vero non desint (inter quos
& Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas, May cep-
tam extrui audent, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tamē res
nihil plus Tarutii quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter
insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo
constaturum est. Eto enim (quod tamen fieri proflus nequit) vsu
veniat 30 vel 40 dissentio hoc loco, nunq; tamen huiusmodi motuum
absorditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam
timenda erit. Motus igitur originem Romæ vrbis referentes hic
vltimus, primo, vt sepe monitū est, 753 annos proponat, quos a prox-
imo maiori centenatio, videlicet 800 auferat, ablati vero 64 super
esse completos videbit. Radix medij motus Veneris, quæ Sig. 9 gra.
2 mi. 25 est tabula secunda, cui inscriptio ante Christum quærenda
sunt, apud annos deinde residuos 28 2 17 cum M litera in prima
tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra. 2 mi. 15 super-
bunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In lim-
bo huius rotæ inferioris diē 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: quoniam horæ
& minuta a meridie vicissime diei numerantur, inter 2 & 3 horam
vicissime prime diei, post Solis ortum incidunt) require, per quæ filo
tracto & indice M subleato, rotula rite ordinata erit, cui index M
in Zodiaco Sig. 9 gra. 21 mi. 29, medij motum Veneris sex exhi-
bebit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summetur de regione
800 annis, quæ Sig. 11 gra. 13 mi. 26 facit. Augi post hæc per 4
Enunthiatum quæsit, gra. 0 mi. 17 11 ostensorum P ad moue, Epicy-
clum pariter vna cum centro suo & cruce sub fili A loca, Y indicatore
radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis.
Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig. 10 gra. 27 mi.
50, cui si addetur Sig. 1 gra. 6, proueniet Sig. 11 gra. 28 mi. 50,
ostendet. Fili eductio per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc
tempore possederit, in Zodiaco, 0 sex gra. 25 m. 7 indicat. Quid igit
Lucii Tarutii fascinauit, vt Venerē auderet tempore vrbis fudat in
Scorpiem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc
tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi
20 m. tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum habet,
qui gra. 1 mi. 15 25 occupauit. Neq; vero certus quicquam & Mer-
curio statuit, quem in Scorpiem posuit, cum hoc ex diametro pug-
net. Non enim in m sed 2 fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi. cernitur. Semel
autē ex theoricis constat lineam Medij motus Solis, Veneris & Mer-
curi eandem perpetuū esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem,
facile est coniectari, eorundem epicyclorū centra, non procul a linea,
quæ a Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum fit,
Venerem vltra 48 gra. siue precedat, siue sequatur, a Sole nunquam
elongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico
voluitur, 27 gradibus a Sole vtrobique positum, non amplius abesse,
Qua ratione frenus igitur Tarutius Solem in Tauro, Venerem &
Mercurium in Scorpiem, ausus est collocare? Et id cum Scorpius,
diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius medi circuli,
id est, 180 graduum est. Qui error, quantus sit apud Solium, qui
libet prudens iudex estimet volo. In mentem quoq; hoc loco venit Iulij
Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurij libro 6 c. 14 scriptum
reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visa sit, nec
videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat,
Mercurij vero vltra 27, Ponantur vero vtrique a Sole vtrique planete,
ita, vt alter

CAESAREVM

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus
tantum distidere cernes. Quartus autē aspectus 90 gradus desiderat,
quos dum Venus & Mercurius assequi distando non possunt, sequi-
unt nullo quadram tempore Veneris & Mercurij, contra Firmici opi-
nionem euenire posse. At inquis, radiali aspectu fieri potest, vt Vene-
ris Mercurij quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus
fieri, sicut reuera sit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83
gradus sic quadranguli creent, vt 90 sextilem. Adhuc Tarutio Sol
in Tauro ponitur, quod nihilo scitis nobis improbat. At dicit ali-
quis in causa esse, quod non ad 12 Kalendarum (sicut Plutarchus &
alii volunt) sed ad 11. Kalendas, urbem fundatam esse constituerit,
verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diei discrimen Tarutium
absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si
propter 30 vel 40 annorum diuersitatem die certa excedisset, nunq;
quam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mer-
curium in Scorpiem transferens, culpabilis esse non debeat. Ptole-
meus in 3 Magnæ sue constructionis dictione tradit ea, & quibus eu-
dentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Serua-
torem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde si retro eatur,
vsq; ad ortum Christi, diei, notitig equalitas, 24 & 25 Martij fus-
ille reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Rhomanæ vrbis con-
sideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem aequale liquebit. Eto
igitur 40 annis a vera vrbis fundatione deiecit, equinoctium tamen
tempus in illo annorum spacio idem persistere fatebitur. Sole vero,
cum constet indies non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, pæ-
lam est a 29 die Martij (in quo equinoctium fuit tempore conu-
Rhoma) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad finem quo car-
dammodo, 22 gradibus Arietis censem esse. Adeo se ipso clarius
ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extrahitur, &
fuisse.

ENUNTHIATVM DECIMVM QVARTVM

Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per
preiens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS
tamen si plura dici possent, deberent,
quia tamen papi, vt patet ob oculos,
breuitas ferre nequit, breuiores esse
cogimur. Planete huius latitudinem
causantur tria. Primum, deferentis ratio
e ficit, quandoquæ enim epicyclus huius
in capite vel cauda draconis est, di-
stilius deferens in superficie eclipticæ fer-
tur, quamprimum vero epicyclus extra
interfectiones consistit, cum & deferens
vna cum epicyclo Aquiloni inclinat, quam ob rem & deferentis nomine
Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit,
cuius diameter subinde a superficie deferentis. Tertia latitudinis
causa est, diameter reflexio per longitudines medias transiens. Cæ-
terum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum
inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus
agendi sit. Per exempla igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus com-
pendio sum.

¶ Exemplum Imperatorum possedit Centrum verum Sig. 8 gr. 13
cui addebatur Signi 1 gra. 6. Signa vero 9 gra. 19 ex additione
prodiunt. Argumentum verum Signi 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphra scriptum. Nigra
quidem a Signo 0 vsq; 6, Candida vero a 6 vsq; 12, Ziphra-
rum vtrique consimiles in limbo signorum numeros obtinent. Quoni-
am vero 1 2 3 4 5 6 Argumenti est, in atro signorū intero a Vene-
sus B ascendendo sumi debet, cui filum cū vnione adiungetur, iccirco
etiam Signa Centri, quæ sunt Sig. 9 10 11 in eodem numerorum
colore quærenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum
supponitur, margarita 0 1 2 3 4 5 6 attingit, Meridionalem, quæ
etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur.
Intelligitur autem hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 3,
vbilibet apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.

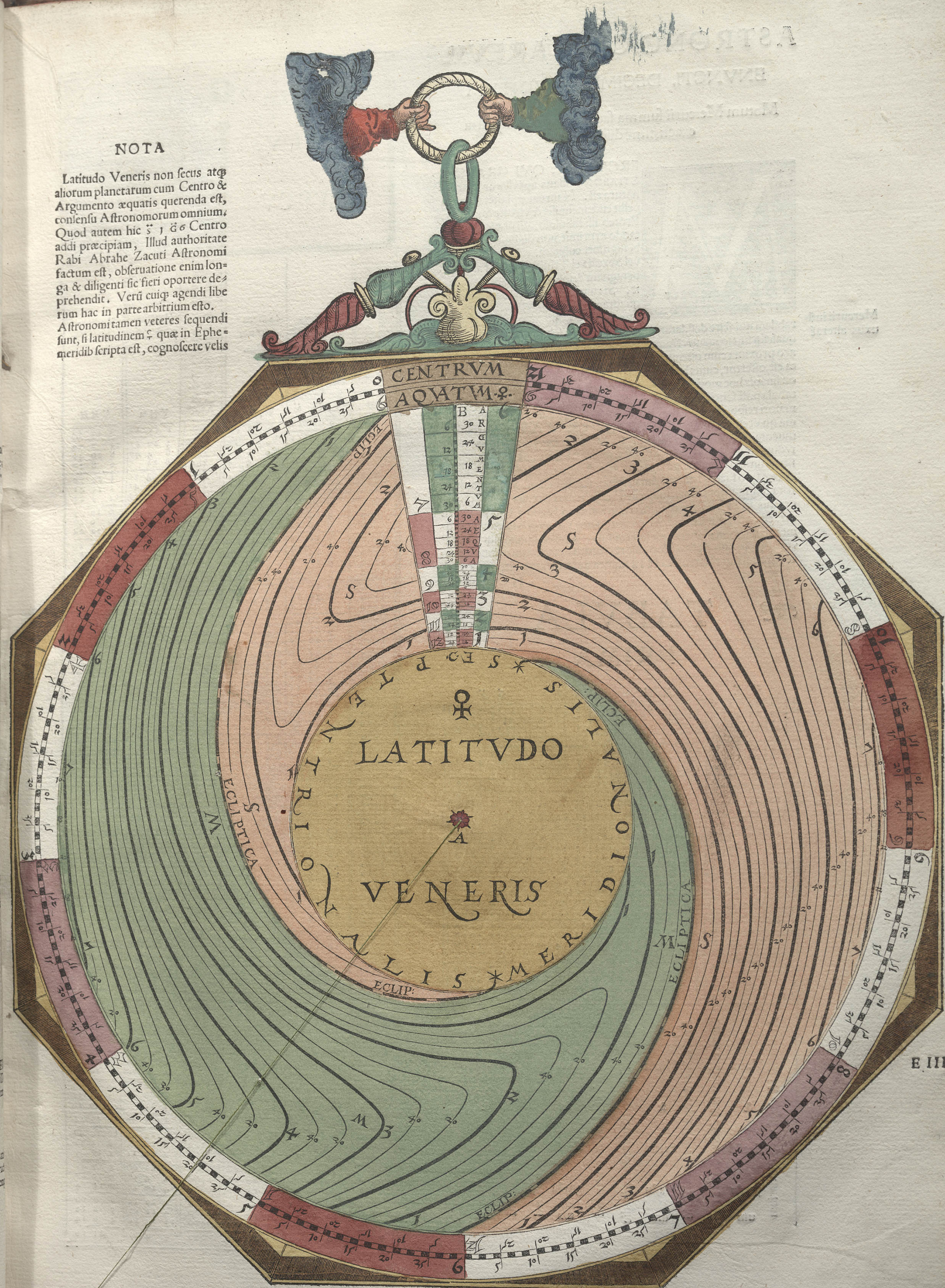
¶ Ferdinandus Rex in Centro vero motus Veneris Sig. 8 gra. 28
comprehendit, cui additum Sig. 1 2 3 4, Centrum equatum nouissi-
me, scz 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30
mi. 40, id quod in linea B C, numerorū signorum albo videndum est, cui
huic applicabis vnionem, Filum Signis & gradib; & Centri in circuli
ferentia interiori repertis, induces, quo facto margarita 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50
est Me: Asc: latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adpropinquat,
ostendet.

¶ Rhoma condita Centrum 5 10 gra. 22 23 24 25 26 27 28 29 30
additum 5 1 2 3 4, verum Centrum dant, quod est 5 11 gra. 28 29 30
mi. 50, Argumentum erat 5 10 gra. 27 mi. 50, & quibus colla-
gitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde &
Meridionalis Ascendens dicta est.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.

NOTA

Latitudo Veneris non secus atq;
aliorum planetarum cum Centro &
Argumento æquatis querenda est,
consensu Astronomorum omnium.
Quod autem hic 5 1 2 3 Centro
addi precipiam, Illud autoritate
Rabi Abrahæ Zacuti Astronomi
factum est, obseruatione enim lon-
ga & diligenti sic fieri oportere de-
prehendit. Vt cuiq; agendi libe-
rum hac in parte arbitrium esto.
Astronomi tamen veteres sequendi
sunt, si latitudinem & quæ in Ephe-
meridibus scripta est, cognoscere velis

ASTRONOMICA CAESAREVM

ENVNCTI. DECIMUM QVINTVM

Motum Mercurii summa facilitate, numerolq; citra exactissime disquirere.

Mercurii iust-
ux alterat

MEVCVRIVS, QVI GRAECIS
ETIABON radians appellatur, varius
natura est. Nam cuiq; planetarum ap-
pellit eadem similis & virtute & actu fit.
Proteo illi fabuloso, qui praesentia imi-
tando exprimit, non dissimilis. Si. n.
benigniori cupiam, vel coniunctione,
vel Sextili vel Trino copulatur aspectu,
benignam & ipse prius naturam indu-
it. Si cum iniquiori oppositionem vel
quadrantem efficit, confestim & ipse malig-
nus euadit. Cuius motum planè admi-
rabilem qui scire desiderat, protinus ab initio sphaeras seu orbis, quot
qualesq; sint sequentis figurae, contempletur. Ante omnia rota Zodi-
aco proxima cum ostensore quodam M, qualis in Sole & Venere habi-
ta est, offertur, cuius limbo, nihil praeter menses ac dies anni insunt, quā
ordinabis hoc modo. Accipiens radicem Medii motus Solis & secunda
tabula post Christum, centenatio minori, ante Christum, centenatio
maiori respondentē, annosq; reliquos ultra centenarios ex tabula pri-
ma queres, ubi minuta & secunda, prout M vel A litera hortantur,
inuenta radici addes vel demes. Ex subtractione vel additione quod
redundat in Zodiaci quatuor, cum indice M firmabis. Deinde pro
futura similiter, in Calendario cum filo A signabis, indicemq; M lub-
duces, quo facto, rotam primam absolutam putabis. Succedens huic
rota & angustior priori, indicem P cum tribus circulis gestat, quoru
primus GHI, ad quem numeri nigricantes a signo 1 vsq; 12 referū-
tur, est. Secundus KLM dicitur, quos verumq; hactenus instru-
mentis aliorum planetarum inferuimus. Tertius minimulq; NOP
vocatut, in quo sphaera albo colore, contra exteriorum ordinem pro-
cedit, ut si nuer' circuli GHI a sinistra dextrorsum legis, nuer' circuli
NOP a dextra

TABVLA PRIMA

M	Z	M	Z	M	Z	M	Z
1	14	M	25	3	43	M	49
2	28	M	16	18	6	M	50
3	41	M	27	31	22	M	51
4	1	M	10	10	10	M	52
5	12	M	20	2	0	M	53
6	26	M	30	16	21	M	54
7	41	M	11	10	10	M	55
8	5	M	21	14	6	M	56
9	10	M	31	0	14	M	57
10	25	M	14	14	35	M	58
11	39	M	24	28	56	M	59
12	5	M	12	12	1	M	60
13	9	M	22	2	12	M	61
14	23	M	32	16	40	M	62
15	37	M	1	30	10	M	63
16	51	M	10	14	21	M	64
17	6	M	20	2	0	M	65
18	20	M	30	16	21	M	66
19	34	M	11	10	10	M	67
20	48	M	21	14	6	M	68
21	62	M	31	0	14	M	69
22	76	M	14	14	35	M	70
23	90	M	24	28	56	M	71
24	104	M	1	30	10	M	72
25	118	M	10	14	21	M	73
26	132	M	20	2	0	M	74
27	146	M	30	16	21	M	75
28	160	M	11	10	10	M	76
29	174	M	21	14	6	M	77
30	188	M	31	0	14	M	78
31	202	M	14	14	35	M	79
32	216	M	24	28	56	M	80
33	230	M	1	30	10	M	81
34	244	M	10	14	21	M	82
35	258	M	20	2	0	M	83
36	272	M	30	16	21	M	84
37	286	M	11	10	10	M	85
38	300	M	21	14	6	M	86
39	314	M	31	0	14	M	87
40	328	M	14	14	35	M	88
41	342	M	24	28	56	M	89
42	356	M	1	30	10	M	90
43	370	M	10	14	21	M	91
44	384	M	20	2	0	M	92
45	398	M	30	16	21	M	93
46	412	M	11	10	10	M	94
47	426	M	21	14	6	M	95
48	440	M	31	0	14	M	96
49	454	M	14	14	35	M	97
50	468	M	24	28	56	M	98
51	482	M	1	30	10	M	99
52	496	M	10	14	21	M	100

Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

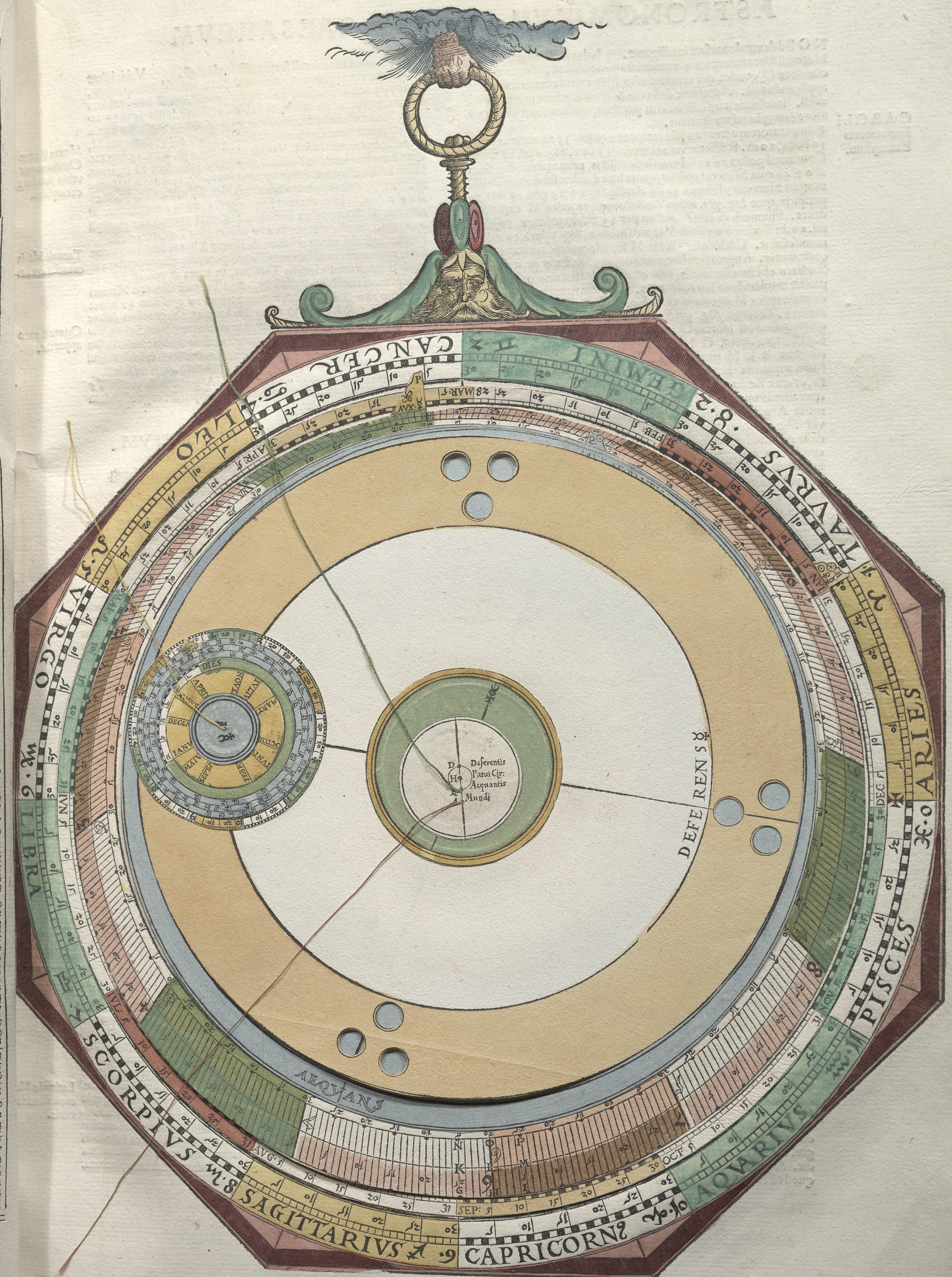
Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

Signa additionis & subtractionis a radice
Minut
&
Secund
gradum
um

TABVLA MEDII MOTVS MERCVR				TABVLA MEDII ARGVME NTI MERCVR			
Centenarii annorum ante & post Christum	Radices post Christum	Radices ante Christum	Centenarii annorum ante & post Christum	Radices post Christum	Radices ante Christum	Centenarii annorum ante & post Christum	Radices post Christum
Christi	S. G. M.	S. G. M.	Christi	S. G. M.	S. G. M.	Christi	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	1 15 12	1 15 12	100	1 15 12
200	9 9 1	9 9 1	200	3 27 31	3 27 31	200	3 27 31
300	9 9 46	9 9 46	300	6 9 49	6 9 49	300	6 9 49
400	9 10 10	9 10 10	400	8 22 7	8 22 7	400	8 22 7
500	9 11 14	9 11 14	500	11 4 25	11 4 25	500	11 4 25
600	9 11 58	9 11 58	600	1 16 43	1 16 43	600	1 16 43
700	9 12 42	9 12 42	700	3 25 2	3 25 2	700	3 25 2
800	9 13 26	9 13 26	800	6 11 20	6 11 20	800	6 11 20
900	9 14 10	9 14 10	900	8 23 38	8 23 38	900	8 23 38
1000	9 14 54	9 14 54	1000	11 5 56	11 5 56	1000	11 5 56
1100	9 15 38	9 15 38	1100	1 18 15	1 18 15	1100	1 18 15
1200	9 16 22	9 16 22	1200	4 0 13	4 0 13	1200	4 0 13
1300	9 17 6	9 17 6	1300	6 15 34	6 15 34	1300	6 15 34
1400	9 17 50	9 17 50	1400	8 25 9	8 25 9	1400	8 25 9
1500	9 18 34	9 18 34	1500	11 7 28	11 7 28	1500	11 7 28
1600	9 19 18	9 19 18	1600	1 19 48	1 19 48	1600	1 19 48
1700	9 20 2	9 20 2	1700	4 2 4	4 2 4	1700	4 2 4
1800	9 20 47	9 20 47	1800	6 14 22	6 14 22	1800	6 14 22
1900	9 21 31	9 21 31	1900	8 26 41	8 26 41	1900	8 26 41
2000	9 22 15	9 22 15	2000	11 8 59	11 8 59	2000	11 8 59
2100	9 23 0	9 23 0	2100	1 11 17	1 11 17	2100	1 11 17
2200	9 23 43	9 23 43	2200	4 3 35	4 3 35	2200	4 3 35
2300	9 24 27	9 24 27	2300	6 15 34	6 15 34	2300	6 15 34
2400	9 25 11	9 25 11	2400	8 28 12	8 28 12	2400	8 28 12
2500	9 25 55	9 25 55	2500	11 10 10	11 10 10	2500	11 10 10
2600	9 26 39	9 26 39	2600	1 22 48	1 22 48	2600	1 22 48
2700	9 27 23	9 27 23	2700	4 5 6	4 5 6	2700	4 5 6
2800	9 28 8	9 28 8	2800	6 17 25	6 17 25	2800	6 17 25
2900	9 28 52	9 28 52	2900	8 29 43	8 29 43	2900	8 29 43
3000	9 29 36	9 29 36	3000	11 12 1	11 12 1	3000	11 12 1
3100	10 0 20	10 0 20	3100	1 24 19	1 24 19	3100	1 24 19
3200	10 1 4	10 1 4	3200	4 6 38	4 6 38	3200	4 6 38
3300	10 1 48	10 1 48	3300	6 18 56	6 18 56	3300	6 18 56
3400	10 2 32	10 2 32	3400	8 31 14	8 31 14	3400	8 31 14
3500	10 3 16	10 3 16	3500	11 13 32	11 13 32	3500	11 13 32
3600	10 4 0	10 4 0	3600	1 25 51	1 25 51	3600	1 25 51
3700	10 4 44	10 4 44	3700	4 8 10	4 8 10	3700	4 8 10
3800	10 5 28	10 5 28	3800	6 20 27	6 20 27	3800	6 20 27
3900	10 6 12	10 6 12	3900	8 32 45	8 32 45	3900	8 32 45
4000	10 6 57	10 6 57	4000	11 15 3	11 15 3	4000	11 15 3
4100	10 7 41	10 7 41	4100	1 27 21	1 27 21	4100	1 27 21
4200	10 8 25	10 8 25	4200	4 9 40	4 9 40	4200	4 9 40
4300	10 9 9	10 9 9	4300	6 21 58	6 21 58	4300	6 21 58
4400	10 9 53	10 9 53	4400	8 34 16	8 34 16	4400	8 34 16
4500	10 10 37	10 10 37	4500	11 16 35	11 16 35	4500	11 16 35
4600	10 11 21	10 11 21	4600	1 28 53	1 28 53	4600	1 28 53
4700	10 12 5	10 12 5	4700	4 11 11	4 11 11	4700	4 11 11
4800	10 12 49	10 12 49	4800	6 23 29	6 23 29	4800	6 23 29
4900	10 13 33	10 13 33	4900	8 35 47	8 35 47	4900	8 35 47
5000	10 14 17	10 14 17	5000	11 18 6	11 18 6	5000	11 18 6
5100	10 15 1	10 15 1	5100	1 30 24	1 30 24	5100	1 30 24
5200	10 15 45	10 15 45	5200	4 12 43	4 12 43	5200	4 12 43
5300	10 16 29	10 16 29	5300	6 25 1	6 25 1	5300	6 25 1
5400	10 17 13	10 17 13	5400	8 37 19	8 37 19	5400	8 37 19
5500	10 17 57	10 17 57	5500	11 19 37	11 19 37	5500	11 19 37
5600	10 18 41	10 18 41	5600	1 31 55	1 31 55	5600	1 31 55
5700	10 19 25	10 19 25	5700	4 14 14	4 14 14	5700	4 14 14
5800	10 20 9	10 20 9	5800	6 26 32	6 26 32	5800	6 26 32
5900	10 20 53	10 20 53	5900	8 38 50	8 38 50	5900	8 38 50
6000	10 21 37	10 21 37	6000	11 21 8	11 21 8	6000	11 21 8
6100	10 22 21	10 22 21	6100	1 33 26	1 33 26	6100	1 33 26
6200	10 23 5	10 23 5	6200	4 15 45	4 15 45	6200	4 15 45
6300	10 23 49	10 23 49	6300	6 28 3	6 28 3	6300	6 28 3
6400	10 24 33	10 24 33	6400	8 40 21	8 40 21	6400	8 40 21
6500	10 25 17	10 25 17	6500	11 22 40	11 22 40	6500	11 22 40
6600	10 26 1	10 26 1	6600	1 34 58	1 34 58	6600	1 34 58
6700	10 26 45	10 26 45	6700	4 17 16	4 17 16	6700	4 17 16
6800	10 27 29	10 27 29	6800	6 29 34	6 29 34	6800	6 29 34
6900	10 28 13	10 28 13	6900	8 41 52	8 41 52	6900	8 41 52
7000	10 28 57	10 28 57	7000	11 24 11	11 24 11	7000	11 24 11
7100	10 29 41	10 29 41	7100	1 36 29	1 36 29	7100	1 36 29

ASTRONOMICVM

CAROLI
Imperatoris
Exemplum.

NO P à dextra leuorū intelligatur. Index autē P super augem Mercurii supra inuentam 4 enūciatio ponendus est. Tertiū orbis ostensorē Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo N O P applicandus est. Nouissime deferens & epiciclus, sicut in aliis patet, adest. Intellectis itaq; instrumenti partibus, eiusdem vsū solito pro more exemplis tribus aperiam.

¶ Imperatorem ortum audisti tempore æquato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m. Radicem vero centenarii 1400, sig. 9 gr. 18 m 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, primā tabulā ingressus m 0 44 cum M litera reperies, quare hæc à radice subtrahens mediū motum Mercurii ad annos 1499 elapsos sign. scz 9 gr. 18 m: 34 perspicis, quæ sig. gra. & c. in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum em A iam extensum per 23 Februarii diem, 16 horā, m. 20, in Zodiaco medium Mercurii motum, sig. 11 gr. 12 m. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocaueris, rotam perfectē ordinaueris. Augem post hæc, antea notam, sig. scz 7 gr. 0 m 25 in Zodiaco ubi inuestigaueris, cum ostensorē P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiā firmaturus, vide quæ ex parte index M circulum G H I contingat, qd fit in sig. 4 gr. 12 m. 2. Tergo sig. grad. & m in circumferentiā N O P require, quibus ostensorē Q addens, voti compus factus es. Postea ab intersectione circuli G H I & indicis M, imaginare lineā vsq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum statu, per quod filum æquantis E epicicli centro & cruce + subornatis ducito, sic, ut crux Zodiacum versus vergat. Inferiore epiciclo vsq; ad finem operationis inuariato persistente. Deinceps in tertia tabulā radicem mediū Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium scz elapsum, ubi sig. 11 gr. 7 m: 27 habentur, inspic, in inferioriq; epiciclo quæ sit hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicicli 99 annos quærit, per quæ sit filum F trahere, indice Y substituto. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exende (Ianuarius enim integer & completus est) rursumq; ostensorē Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 m, quoad fieri potest, duc, indicemq; Y suppone. Quod ubi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stellæ locus epiciclo insitæ q; ppinquus terræ sit, quantū ab ea distet, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum aut verum istius nesciturus, filum A per stellam educens in Zodiaco aspicias, qui est 20 gr. 8. Rotis etiam immotis Centrum æquatū Argumentūq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicicli tractum reddit, agnosces. Centrum æquatū est sig. 4 gr. 9 m in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicicli exprimente, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo sig. 5 gr. 15 m. 34, quæ sunt Argumentum verum, pdi vunt. ¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDINANDI.

Tempus æquatū Regis FERDINANDI sæpe dictum est, 1502 anni, dies 9 Martij, horæ 21 m. 51 postmeridiana clapsa omnia. Anno corrente 1503 Martij 10 hora 8 m 47 antemeridiana. Centenarius proximus est 1500 qui cum radice mediū motus Mercurii è tabellā secunda excerpte, quæ sig. 9 gr. 19 m 18 facit. Vltetius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cū primam numeroꝝ columnam ingressus m 28 41 inuenies, ratione M literæ subtrahenda. Demptis his radicibus superant sig. 9 gr. 19 m. 47, quæ in Zodiaco requiritur cū ostensorē M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martij 21 horam 51 m. ducas, quod in Zodiaco sig. 11 gr 27 m 42, medium scz Mercurii motū existentia referet, quibus si index M adstiterit, sit, rota fixa plexerit. Per 4 enūciatum augem Mercurii scies, quæ in gradu 0 m. 26 m. habita, in Zodiaco nunciteretur, cum indiceq; P exprimitur. Posthæc ostensoris M circuliq; G H I sectionem inuestiga, quæ fit in 4 sig. 27 gr. 15 m. ab auge scz seu indice P numerando, vocaturq; Centrum mediū. Signa hæc, gradus & m: in circulo N O P accipito, indicemq; Q adde, quo perfectio tres rotulas ad votum cōstitueris. Deferentē aut cū epiciclo firmaturus sic ages. Lineam imaginariam ab incisione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vsq; K L M, ubi & punctum stites, per quem filo A extenso, epicicli cū centro & + cruce supponetur. Radicem postea mediū Argumenti ex tertia tabulā summito ad annū 1500, quæ Radix est S 1 g 13 m 46. Signa illa, gradus & minuta & c. in inferiori epiciclo numerans, cum ostensorē Y affige. Filum F per annos 2 in circumferentiā superioris epicicli trahere, indice Y denuo subactō, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus 29 est) filum impone, ostensorē Y sub idem relato. Demum 9 diem, 23 horas, 51 minuta cū filo absconde, indice Y rursum subloco. Vniuersis sic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicicli directum, gra 29 scz 8. Per centrum vero epicicli fili extensum, Centrum verū in circulo G H I, quod est S 4 gr. 25 m. 10 decernit, sicut & in infimo epiciclo augem idem ostendit. A qua auge, si vsque ad ostensorē Y numeres Si. 0 gr. 12 m 45, quod est Argu. verum, intelliges. ¶ Nunc quæ sit ante Christi tempora

CAESAREVM

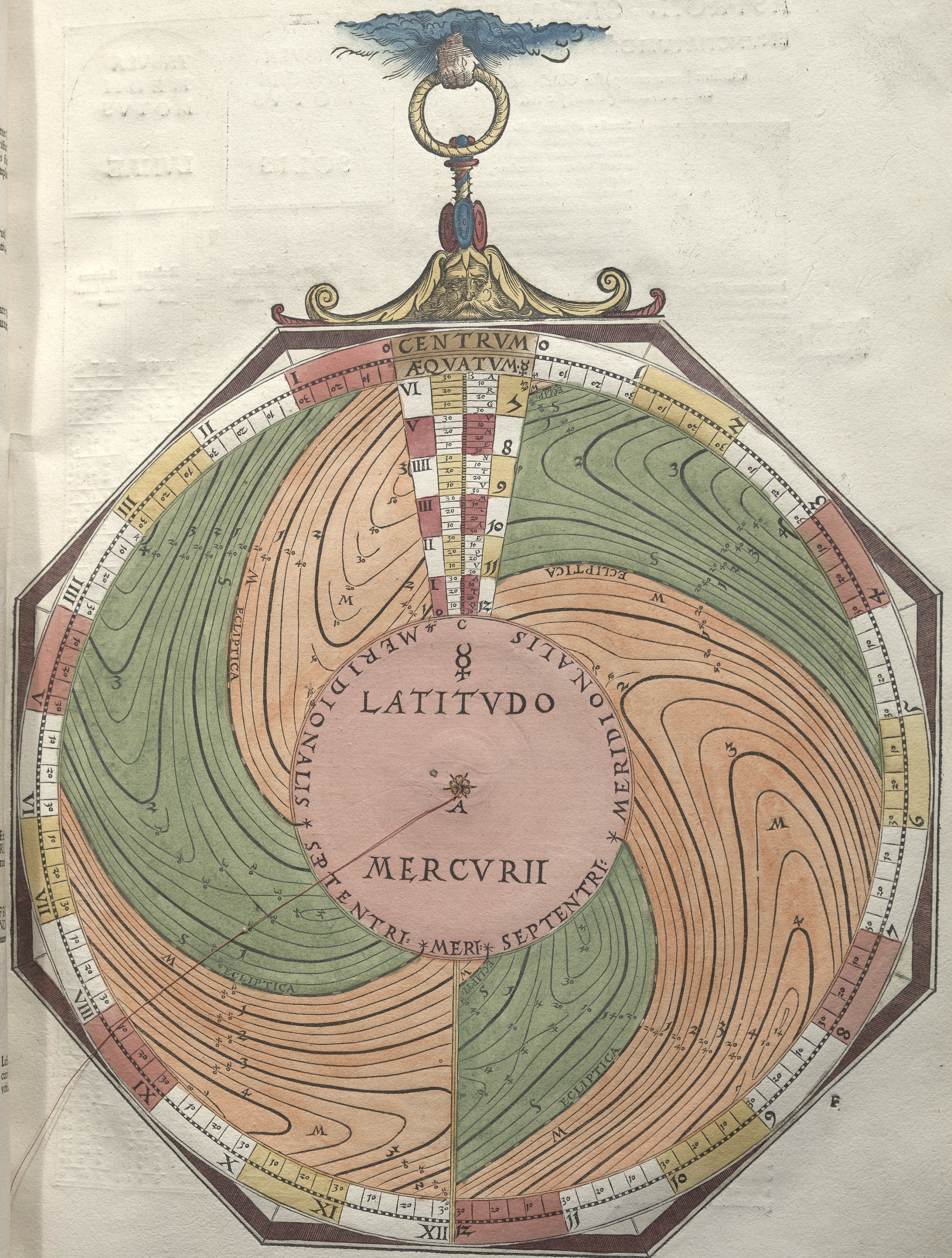
tempora motus inueniendi forma afferendum est. Rhomæ fundatio esto in exemplum adducta, ante salutem exortam, anni 753 facta. Centenarij inde maior capied, qui est 800, cui dem pti 753, remittent 46 annos cū diebus 20 Martij, horis 19 m 30 res mi. 25. Apud annos 46 in tabulā primā vides m 9 2 17 cum nota M. Quærat hęc igitur in Zodiaco, quæ sita cum ostensorē M superat. Diem insuper, horam, minutaq; quo scis modo, cum filo & indice verificabis, quando index medium motū Mercurii in Zodiaco s 0 4 21 notetur. Reliquos orbes secundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina s 6 6 m 46 est. Posthæc epicicli, annos residuos, dies quoq; & horas debito more con stitue, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito apparebit 3 g 15 m 8 (quæ tamen Lutus Tarutius, ut antea dictum est, falso in Scorpionem transiit) possedisse. Imo Tauri sententia Mercurii us à Sole 180 gradibus absfuit, cum non nisi 10 gradibus 27 minutis euariauerit, imo reuera à O nunquam longius 27 gradibus distare possit. Mediocriter Astronomiæ petitos non later, Solem, Venerem & Mercurium perenniter consuetudine mediis conuenire, quæ fit ut Mercurius nunq; remotior à Sole, & maxime ob epicicli exigu tatem, esse queat, quæ causā etiam est, cur tam raro appareat. Centrum verum Mercurii s 6 23 m 15. Argumentum verum s 5 15 m 43 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscendam obseruari oportet.

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confestim & citra calculandi onus indagare.

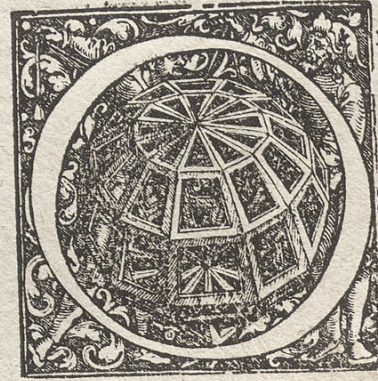
MERCVRIVS ET IPSE TRIPLEX suæ latitudinis causam præfert, quas si præsentia pareretur pluribus referentem, verū quia impeditur, ut præ angustis papiri prudens dimitto. Deferens epicicli hoc cum superficie eclipticæ cōmune habet. Quod quando epiciclus in nodo caudæ vel capitis consistit, tum deferentis superficies, eadem cum eclipticæ superficie est. Epiciclo aut ab intersectione digrediente deferentis medietas illico meridiē versus declinat vsq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 m. est. Ab hinc enim rursum eclipticam accedit, ad alium vsq; ventrem procedendo. Quam primum enim epiciclus nodum attingit, superficies deferentis vna cum eclipticæ superficie fit, quando aut epiciclus cū deferente rursum à nodo discedit, tum incipit iterum ab ecliptica in meridiē moueri. Ita Mercurii epiciclus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudinem meridionalis, sicut Venus in septentrionalis pleueat. Quomodo aut planeta secundum latitudinē moueatur in suo epiciclo, aliis fufius declarabitur, cū hæc res paucis absoluti in præsentia neget. Instrumentū hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Centri bis continet, semel ad sinistram, ubi signorū numeri sunt reuoluti I II III IIII V & c., ad quæ numeri attingit sig. Argumenti ab 0 vsq; ad VI Signa cōpleta, iisdem cū alphabetis scripta. Id quod è naturæ CAROLI Caesaris clarius deprehendes. Vbi Argumentum verum sig. 6 gr. 15 m. 34, & in linea B C inuenitur, quo postq; vno perductus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod similiter per numeros I II III & c. exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die Caesaris natali gr. 3 septē. ascendente esse cognoscies. Eodem modo cum Argumentū FERDINANDI Regis NO minus 6 Signis scz s 0 12 m 45 sit. In sinistro latere queritur Centrum, quod est Signorum 4 grad. 25 minutorum 10, vnde latitudinem gradu. 1 minutorum 5 meridionalis scilicet ascendente colliges. Similia planē in tertio quoque exemplo (quod de R. H. O. ma condita est) eueniunt. Hic enim pariter Argumentū verum 6 sig. non affigitur, Signa enim 5 gr. 15 m. 42 Centri habet. Quocirca fili cū margarita Signa Centri leua limbi medietate exprime debet, Signa scz 6 gr. 23 m. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 m. 15 meridionalis descendens reperitur. Quando vero vlti venerit Argumentū verum esse maius 6 sig. tum in dextra limbi medietate Centrum verum & æquatū cum filo sup illud posito, inuestigandum erit. At si cōtingat Argumentū verum sig. 8 passē in se eclipsē. Centrum aut verum sig. 5 gr. 19 m. 20, tum in dextra medietate limbi Centri quærendum fuerit. Illi enim filum adductū in area instrumenti gra. 3 aduigum quoq; exprimet, latitudinem meridionalē descendentem indicans. Sequitur instrū, latitudinis Mercurii

ASTRON. CAESAREVM

ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
citra calculandi operam, querere.

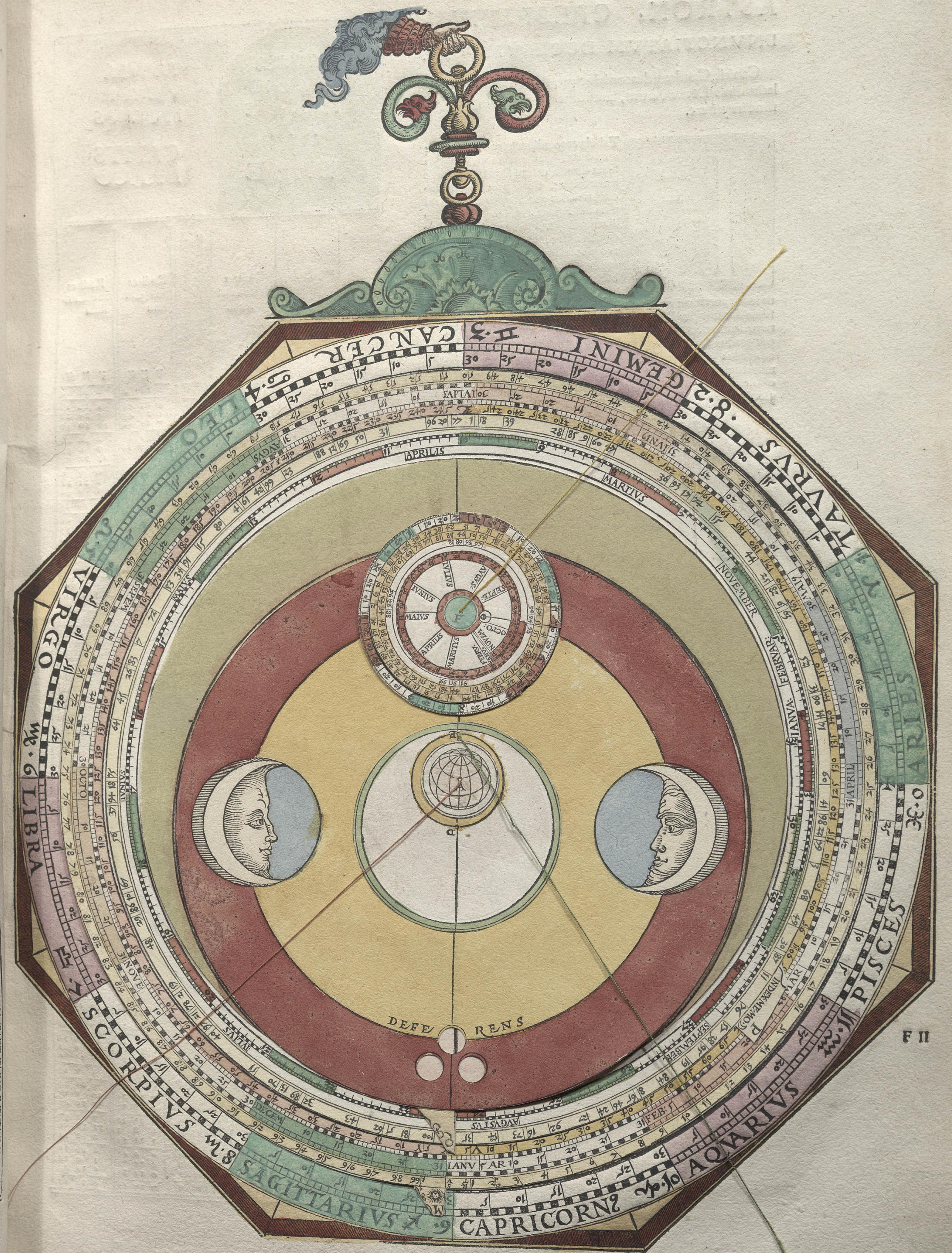

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Stensum est prius, Soli cum reliquis pla-
netis, communionem esse nō modicam.
Tres superiorum visū sunt epicyclos suos
motui Solis accommodare, Venus &
Mercurius cursus sui medios cum Sole
pariter habere, Luna pariter quiddam pe-
culiare cū Sole obtinere cernitur. Nisi
enim medium Solis præcias, nullo pa-
cto verum Lunæ motum habiturus es.
Proinde sphaerarum extrema littera M
notata, Solis nomine inscribitur. Verū
ne planetarum ordo negligatur, breui-
bus res transiī (quæ pluribus si fiat, præsentī columnā includi ne-
queat) postulat. Posthabitis ergo præceptis, regulisue generaliorib; ad
exemplarē docēdi normā, quā vti hucusq; cōsueuimus, veniemus. ¶ Di-
ui igitur CAROLI I tempus æquatū, annos scilicet 1500, dies
23, Februarij, Horas 16 M. 20, ex antedictis esse liquet. Radix
medij motus Solis ad centenariū 1400, tanq; plenum & perfectū
ē tabula prima capietur Sig; scz 9 gr: 18 M. 34. Eadem in Zodiaci
limbo requisita, cum ostendente littera M, affigetur. Anni postea reli-
qui 99 in circulo R S requiruntur, punctumq; inuentum ē, cum
filo A dirimetur, Orbe illo sic firmato, diem in super 23 mensis Fe-
bruarij in Calendario sumes, per eum locum, fili A transitus, in limbo
Zodiaci medium Solis motū, S. 9. gr: 7 M. 18, aperiet. Huic
filo, si denuo M indicem subduces, rota Solis perfectē lita erit. Se-
quenti mox tabella radicem medij motus Lunæ centenariū 1400 de-
bitam scrutare, quam S. 3 gr: 10 M. 12 habitat, in Zodiacoq;
renumeratam, cum ostensore P secundæ rotæ exprime. In limbo
eiusdem annos 99 superantes, cum filo A nota, indice P sub illud
reduco. Tertio diem, horam & minuta, cum filo (gradus P ostensorē
libet dies intra expressus, horam representat) signa, indicemq; P rur-
sum substitue. Perfectis his, gradū in rota Solis scz VXY ab indice
monstratum aspice, gradus autem 90 M. 28 occurrent, ab X per
Y pergenti (sicut g. littera docet) totidē gradus ab X per V tran-
seundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensore
Q puncto super pone. Quibus constitutis, licet oculis vespere, quo-
modo Sol, cum suo medio motu, perpetuū medium teneat, inter Lunæ
medium motum, deferentemq; augis lineam. Iam ergo deferentem
vna cum epicyclo firmaturus, filum A super indicem P, deferen-
temq; cum epicyclo sub idem duces. Eo facto, filum E per centrum
epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordinata. Demum ex
tabula argumenti iuxta tabulam S, Argumenti medij Lunæ, an-
nis 1400 congruam, quere, Sig; 3 gr: 10 M. 12, & in inferiori
epicyclo accepta cum ostensore Y, alliga. In superioris epicycli limbo
bo 99 annos relictos inquirere. Illis inuentis filum F admoue, indi-
cemq; Y subloca. Filum post hac lineæ mensis Ianuarij super im-
pone (Ianuarij etenim completus est) et indicem Y filo eiusdem con-
iunge. Postremo 23 diem, 16 horas, 20 minuta, in circulo
ram referente, intuearis, (quælibet autem dies in 6 partes diuisa sit,
quarum singulæ quatuor horas constituunt) filum per inuenta ten-
das, & Y indicatricem (quæ S. 6 gr: 11 M. 31, argumentū
scilicet Lunæ medium in epicyclo inferiori prodit) subius listas. Ve-
rum igitur locum cōtemplaturus, filum A per punctū interioris cir-
culi, verā circulationē exprimentis, extendes, ubi in Zodiaco G. 7 M.
7 1/2, id quod queris, cernis. ¶ Regis FERDINANDI Aco-
quationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse di-
dicimus, vnde radicem medij motus Solis, centenariū 1500 respon-
dentem, ex prima tabula sumo, S. 9 gr: 19 M. 18, hisq; ostensorē
Solis M adiungo. Annos residuos, diesq; & horas & cō solito mo-
re dispono. Ad finem igitur medium Solis motum S. 11 gr: 26 M.
45 deprehendens, cum indice M noto, Radicem vero medij mo-
tus Lunæ, S. 1 gr: 20 M. 22 accipiens, cum P littera in Zodiaco
signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta præscripta agens,
ostensorē P medium motum Lunæ horę regis natali conuenientē,
Signa vicz 4 gra: 26 M. 7, inuenire video. Secari nunc circulū
VXY ab indice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 M. 21,
quot gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, &
puncto ostensorē Q applicabis, iam vero filo A litteræ P super
posito, epicyclum cum centro subordina. Misso hoc, filum E per cen-
trum epicycli duc, illicq; cruce inferioris cicli (Zodiacum tamen re-
spiciat crux) subnecte. Ex tabula modo tertia, sequētis enunctiati,
queres radicē Argumenti lunaris, quæ S. 9 gra: 28 M. 54, super
hac Y ostendentē induces. Insuper epicyclū superiōrē firmabis iuxta
modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argu-
mentum J, Signa scz 9 gra: 26 M. 39, in limbo inferioris epicycli
ostendet. Nunc A filum per punctum lunulæ existentis in verā epi-
cycli circulationē, tensum, in Zodiaco verū locū lunæ dabit, gra: vicz
1 M. 21 1/2. ¶ Tertiū exemplū ante Christi tēpora, hoc loco volens
prætermittō, infra ubi de eclīpsib; tractabitur suo loco resumpturus.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

TABVLA MEDI MOTVS SOLIS				TABVLA MEDI MOTVS LVNAE			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum	
Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^o	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	4 2 8	4 2 8	100	9 17 45
200	9 9 1	9 7 33	200	3 9 57	3 9 57	200	9 17 45
300	9 9 46	9 6 49	300	3 17 45	3 17 45	300	9 17 45
400	9 10 30	9 6 5	400	3 25 34	3 25 34	400	9 17 45
500	9 11 14	9 5 21	500	3 33 21	3 33 21	500	9 17 45
600	9 11 58	9 4 37	600	3 41 8	3 41 8	600	9 17 45
700	9 12 42	9 3 53	700	3 48 55	3 48 55	700	9 17 45
800	9 13 26	9 3 9	800	3 56 42	3 56 42	800	9 17 45
900	9 14 10	9 2 25	900	4 4 29	4 4 29	900	9 17 45
1000	9 14 54	9 1 41	1000	4 12 16	4 12 16	1000	9 17 45
1100	9 15 38	9 0 57	1100	4 20 3	4 20 3	1100	9 17 45
1200	9 16 22	9 0 13	1200	4 28 10	4 28 10	1200	9 17 45
1300	9 17 6	8 59 28	1300	4 35 57	4 35 57	1300	9 17 45
1400	9 17 50	8 58 44	1400	4 43 44	4 43 44	1400	9 17 45
1500	9 18 34	8 58 0	1500	4 51 31	4 51 31	1500	9 17 45
1600	9 19 18	8 57 16	1600	4 59 18	4 59 18	1600	9 17 45
1700	9 20 2	8 56 32	1700	5 7 5	5 7 5	1700	9 17 45
1800	9 20 47	8 55 48	1800	5 14 52	5 14 52	1800	9 17 45
1900	9 21 31	8 55 4	1900	5 22 39	5 22 39	1900	9 17 45
2000	9 22 15	8 54 20	2000	5 30 26	5 30 26	2000	9 17 45
2100	9 23 0	8 53 36	2100	5 38 13	5 38 13	2100	9 17 45
2200	9 23 44	8 52 52	2200	5 45 59	5 45 59	2200	9 17 45
2300	9 24 28	8 52 8	2300	5 53 46	5 53 46	2300	9 17 45
2400	9 25 12	8 51 24	2400	6 1 33	6 1 33	2400	9 17 45
2500	9 25 56	8 50 40	2500	6 9 20	6 9 20	2500	9 17 45
2600	9 26 40	8 49 56	2600	6 17 7	6 17 7	2600	9 17 45
2700	9 27 24	8 49 12	2700	6 24 54	6 24 54	2700	9 17 45
2800	9 28 8	8 48 28	2800	6 32 41	6 32 41	2800	9 17 45
2900	9 28 52	8 47 44	2900	6 40 28	6 40 28	2900	9 17 45
3000	9 29 36	8 46 59	3000	6 48 15	6 48 15	3000	9 17 45
3100	10 0 20	8 46 15	3100	6 56 2	6 56 2	3100	9 17 45
3200	10 1 4	8 45 31	3200	7 4 49	7 4 49	3200	9 17 45
3300	10 1 48	8 44 47	3300	7 12 36	7 12 36	3300	9 17 45
3400	10 2 32	8 44 3	3400	7 20 23	7 20 23	3400	9 17 45
3500	10 3 16	8 43 19	3500	7 28 10	7 28 10	3500	9 17 45
3600	10 4 0	8 42 34	3600	7 35 57	7 35 57	3600	9 17 45
3700	10 4 44	8 41 50	3700	7 43 44	7 43 44	3700	9 17 45
3800	10 5 28	8 41 6	3800	7 51 31	7 51 31	3800	9 17 45
3900	10 6 12	8 40 22	3900	7 59 18	7 59 18	3900	9 17 45
4000	10 6 56	8 39 38	4000	8 7 5	8 7 5	4000	9 17 45
4100	10 7 40	8 38 54	4100	8 14 52	8 14 52	4100	9 17 45
4200	10 8 24	8 38 10	4200	8 22 39	8 22 39	4200	9 17 45
4300	10 9 8	8 37 26	4300	8 30 26	8 30 26	4300	9 17 45
4400	10 9 52	8 36 42	4400	8 38 13	8 38 13	4400	9 17 45
4500	10 10 36	8 35 58	4500	8 45 59	8 45 59	4500	9 17 45
4600	10 11 20	8 35 14	4600	8 53 46	8 53 46	4600	9 17 45
4700	10 12 4	8 34 30	4700	9 1 33	9 1 33	4700	9 17 45
4800	10 12 48	8 33 46	4800	9 9 20	9 9 20	4800	9 17 45
4900	10 13 32	8 33 2	4900	9 17 7	9 17 7	4900	9 17 45
5000	10 14 16	8 32 18	5000	9 24 54	9 24 54	5000	9 17 45
5100	10 15 0	8 31 34	5100	9 32 41	9 32 41	5100	9 17 45
5200	10 15 44	8 30 50	5200	9 40 28	9 40 28	5200	9 17 45
5300	10 16 28	8 30 6	5300	9 48 15	9 48 15	5300	9 17 45
5400	10 17 12	8 29 22	5400	9 56 2	9 56 2	5400	9 17 45
5500	10 17 56	8 28 38	5500	10 3 49	10 3 49	5500	9 17 45
5600	10 18 40	8 27 54	5600	10 11 36	10 11 36	5600	9 17 45
5700	10 19 24	8 27 10	5700	10 19 23	10 19 23	5700	9 17 45
5800	10 20 8	8 26 26	5800	10 27 10	10 27 10	5800	9 17 45
5900	10 20 52	8 25 42	5900	10 34 57	10 34 57	5900	9 17 45
6000	10 21 36	8 25 58	6000	10 42 44	10 42 44	6000	9 17 45
6100	10 22 20	8 25 14	6100	10 50 31	10 50 31	6100	9 17 45
6200	10 23 4	8 24 30	6200	10 58 18	10 58 18	6200	9 17 45
6300	10 23 48	8 23 46	6300	11 6 5	11 6 5	6300	9 17 45
6400	10 24 32	8 23 2	6400	11 13 52	11 13 52	6400	9 17 45
6500	10 25 16	8 22 18	6500	11 21 39	11 21 39	6500	9 17 45
6600	10 26 0	8 21 34	6600	11 29 26	11 29 26	6600	9 17 45
6700	10 26 44	8 20 50	6700	11 37 13	11 37 13	6700	9 17 45
6800	10 27 28	8 20 6	6800	11 44 59	11 44 59	6800	9 17 45
6900	10 28 12	8 19 22	6900	11 52 46	11 52 46	6900	9 17 45
7000	10 28 56	8 18 38	7000	12 0 33	12 0 33	7000	9 17 45

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM OCTA.

Capitis, Caudaeq; draconis locum, similiter argumentum
latitudinis Lunae verum, latitudinemq; eiusdem, promptis
simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios nu
meri decreti prome, minores, finumeri
suma Christi ortum sequatur, maiorè
si præcesserit. Quos penes capitis lo
cum reperies per Signa, gradus, & mi
nuta distinctum, quem deinceps in Zo
diaco postq; numeraveris, cum indice
capitis affige. Deinde filo per annos
reliquos completos ducto, ostensorem
capitis subiunge, æquè cum mense, die,
hora (minuta instrumenti angustia nō
admittit) operatus, verum locum capis
tis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps
filum ducatur per Lunæ locum ex pronuntiatio antecedenti habi
tum, ubi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunæ dabit,
per gradus & minuta expressam. Graduum singuli 5 minuta (quo
ad gradus 4 mi. 50 absoluntur, quos ultra quilibet gradus vnum
minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in cir
culo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunæ verum
monstrat, illud quod eclipses inuestigaturo prorsus vtile erit.

Exemplum
GAROLI
Imperatoris

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54
ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones.
Per 99 annos filo extenso rursus index capitis substituitur. Tercio
per diem 23 Februarii trahatur, ostensorem eodem supposito, qui in
Zodiaco gra. 12 mi. 15 ostendit, verum scilicet locum capi
tis. Enunciatum præcedens docuit Lunam in gradu 7 mi. 7 y
esse, quibus filum applicans in circulo ovali (ut sic dicam, quoniam ouum
refert) gradus 2 mi. 6, latitudinem Lunæ scz meridiāalem cogno
sces. In circulo autem, limbum propè, ostendit filum Argumentum
latitudinis Lunæ, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, cir
culumq; latitudinem Lunæ representantem, cernuntur binæ litteræ.
M D, Lunam meridiāalem descendentem significantes, quoniam
magis ac magis ab eclipsi videtur discedere.

Exemplum
FERDINANDI
Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis gra. 25 mi. 45 & cen
tenario videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris osten
sorem capitis, filumq; rursus per annos residuos, scz duos, perq; dies
9, Horas 23 Martii, traheris, indice capitis simul sub filum acto
ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus
nempe 13 mi. 27 y. Præmissis ex enunciatio Luna 1 gra. 21
mi. y tenuisse discebatur, per quæ filum nunc misum, in circulo oua
li latitudinem Lunæ gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descendē
tem, veluti litteræ S D docent, admonebit. Idem filum in circulo
proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentū
latitudinis, arguit.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad nes pnesq; præsertim
Veri & æquati argumenti in
uentio, ribus ob papiri angustias omissum est) oportum nunc est eiusdem
Lunaris theoricæ, ut prædictum est, debite formes oportet, quibus
actis, si è centro A per epicycli medium filum dirigis, augem epicycli
veram in inferiori epicyclo demonstrat. Ab auge vera deinde si nume
ras indicem Y usq; Lunæ Argumentum verum, æquatūq; per
spicis. ¶ Natiuum Caesaris Argumentum est Lunæ, medium qui
dem, quale supra visum Sig. 6 gra. 11 mi. 31. Verum 5 5 gra;
29 mi. 3 ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium te
nuit Signorum 9 gra 26 mi 39, Verum & æquatū Sig. 9 g
17 mi 53.

TABVLA MEDI ARGVME NTI LVNAE				TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACO			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri stum		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices ante Chri stum	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.	Annus
100	0 18 21	6 18 21	1000	8 28 4	8 28 4	8 28 4	1000
200	1 7 4	11 29 39	1100	4 13 53	1 13 11	1 13 11	1100
300	7 25 46	5 10 57	1200	11 29 44	5 26 22	5 26 22	1200
400	2 14 28	10 22 15	1300	7 15 29	10 10 10	10 10 10	1300
500	9 3 10	4 3 33	1400	1 1 27	2 24 41	2 24 41	1400
600	3 21 52	9 14 50	1500	10 7 16	7 8 50	7 8 50	1500
700	10 10 34	2 26 8	1600	6 3 8	11 22 53	11 22 53	1600
800	4 29 17	8 7 26	1700	1 18 59	4 7 9	4 7 9	1700
900	11 17 59	1 18 44	1800	9 4 50	8 21 18	8 21 18	1800
1000	6 41	7 0 2	1900	4 10 39	1 5 26	1 5 26	1900
1100	0 25 23	0 11 19	2000	0 6 31	5 19 31	5 19 31	2000
1200	7 14 5	5 22 37	2100	9 22 12	10 3 46	10 3 46	2100
1300	2 1 48	11 3 55	2200	4 8 11	2 15 55	2 15 55	2200
1400	8 21 30	4 15 13	2300	10 24 3	7 3 4	7 3 4	2300
1500	3 10 11	9 26 11	2400	6 9 54	11 16 12	11 16 12	2400
1600	9 28 54	3 7 48	2500	1 25 45	4 0 23	4 0 23	2500
1700	4 17 36	8 19 6	2600	9 11 34	8 24 13	8 24 13	2600
1800	11 6 19	2 0 24	2700	4 27 25	0 28 40	0 28 40	2700
1900	5 25 1	7 11 42	2800	0 13 17	5 13 49	5 13 49	2800
2000	0 13 43	0 23 0	2900	7 29 8	9 29 0	9 29 0	2900
2100	7 2 25	6 4 17	3000	3 14 57	2 11 4	2 11 4	3000
2200	1 21 7	11 15 35	3100	11 0 45	6 23 17	6 23 17	3100
2300	8 9 59	4 28 53	3200	6 16 40	11 9 28	11 9 28	3200
2400	2 28 12	10 9 11	3300	2 2 31	3 21 17	3 21 17	3300
2500	9 17 44	3 19 23	3400	9 18 21	8 7 49	8 7 49	3400
2600	4 5 56	9 0 46	3500	5 4 12	0 21 14	0 21 14	3500
2700	10 24 38	2 12 4	3600	0 20 3	5 6 12	5 6 12	3600
2800	5 13 21	7 23 22	3700	8 5 52	9 10 14	9 10 14	3700
2900	0 2 3	1 4 40	3800	3 21 43	2 4 22	2 4 22	3800
3000	6 10 45	6 15 18	3900	11 7 35	6 18 31	6 18 31	3900
3100	1 9 27	11 27 15	4000	6 23 26	11 4 43	11 4 43	4000
3200	7 28 9	5 8 33	4100	2 9 15	9 10 53	9 10 53	4100
3300	2 16 52	10 19 51	4200	9 25 6	8 1 1	8 1 1	4200
3400	9 5 34	4 1 9	4300	5 10 58	0 15 8	0 15 8	4300
3500	3 24 16	9 12 27	4400	0 26 49	4 29 18	4 29 18	4400
3600	10 12 58	8 25 2	4500	8 12 35	9 13 18	9 13 18	4500
3700	5 1 40	8 35 2	4600	3 28 10	1 25 12	1 25 12	4600
3800	11 20 23	1 16 20	4700	11 14 21	6 11 47	6 11 47	4700
3900	6 9 5	6 25 18	4800	7 0 12	10 25 16	10 25 16	4800
4000	0 27 47	0 8 56	4900	2 16 2	3 10 4	3 10 4	4900
4100	7 16 29	5 20 14	5000	10 1 53	7 24 1	7 24 1	5000
4200	2 5 11	11 1 31	5100	5 17 44	0 8 24	0 8 24	5100
4300	8 23 53	4 12 49	5200	1 3 33	4 22 33	4 22 33	5200
4400	3 12 35	9 24 7	5300	8 19 24	9 6 41	9 6 41	5300
4500	10 1 18	3 5 25	5400	4 5 16	1 29 50	1 29 50	5400
4600	4 20 0	8 16 43	5500	11 21 7	6 4 1	6 4 1	5500
4700	11 8 42	1 28 0	5600	7 6 56	10 19 10	10 19 10	5600
4800	5 27 24	7 9 18	5700	1 22 47	3 17 27	3 17 27	5700
4900	0 16 7	0 20 36	5800	10 8 35	7 17 27	7 17 27	5800
5000	7 4 49	6 1 54	5900	5 24 35	0 1 18	0 1 18	5900
5100	1 23 31	11 11 12	6000	1 10 19	4 15 47	4 15 47	6000
5200	8 12 13	4 24 29	6100	8 26 10	8 29 55	8 29 55	6100
5300	3 0 57	10 7 47	6200	4 12 2	1 14 6	1 14 6	6200
5400	9 19 38	3 17 5	6300	11 27 53	5 28 15	5 28 15	6300
5500	4 8 20	8 28 31	6400	7 13 42	10 12 23	10 12 23	6400
5600	10 27 2	2 9 41	6500	2 29 34	2 26 32	2 26 32	6500
5700	5 15 44	7 20 58	6600	10 15 25	7 10 43	7 10 43	6600
5800	0 4 26	1 2 16	6700	6 1 14	11 24 53	11 24 53	6700
5900	6 23 9	6 13 34	6800	3 17 7	4 9 1	4 9 1	6800
6000	1 11 51	11 24 52	6900	9 27 57	8 23 9	8 23 9	6900
6100	8 0 33	5 6 10	7000	4 18 49	1 7 30	1 7 30	7000
6200	2 19 15	10 17 27		0 4 17	5 21 29	5 21 29	
6300	9 7 57	3 18 45		9 20 29	10 5 37	10 5 37	
6400	3 26 40	9 10 3		1 6 20	2 19 46	2 19 46	
6500	10 15 12	2 21 21		10 22 11	7 3 57	7 3 57	
6600	5 4 4	8 2 39		6 8 1	11 18 16	11 18 16	
6700	11 22 26	1 13 57		1 23 51	4 2 14	4 2 14	
6800	6 11 28	6 25 14		9 9 43	8 16 35	8 16 35	
6900	1 0 11	0 6 32		4 25 14	1 0 34	1 0 34	
7000	7 18 51	5 17 50		0 11 25	5 14 42	5 14 42	
	2 7 35	10 29 8		9 27 15	9 28 51	9 28 51	

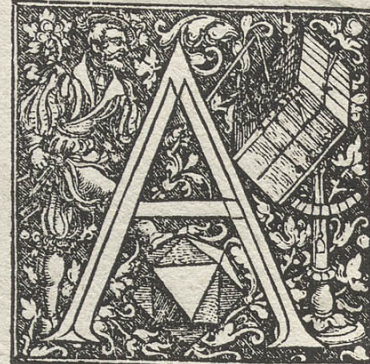

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspectuum possibilitates, vt vocant, siue euentos possibiles, quatenus in Zodiaco fiunt, per instrumentũ sublequens omni momento discernere.

Quid aspectus & quid per eũ intelligẽdum.

Aspectus nũmerus.

Spectus certa est stellarum distantia in Zodiaco etantiũ, secundum quam effectus, nunc saluantes, nunc infalutares mutamus. Boni enim aspectus saluare Mali perniciem rebus minantur. Aspectus numero sunt quatuor, Sextilis, Trinus, Quartus & Diametralis. Tamen si nũ de hĩt, quibus cõiunctio quocq aspectus dici mereatur, reuera tamen non est, quia cum diffinitione pugnat, distantia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est.

Coniunctio qd.

Carolus, Ferdinandus.

Quousq; planetæ radios emittant.
h. 9 gra.
2. 9 gra.
8 gra.
15 gra.
7 gra.
7 gra.
12 gra.
Quid sextilis, & quid per eũ intelligẽdum.

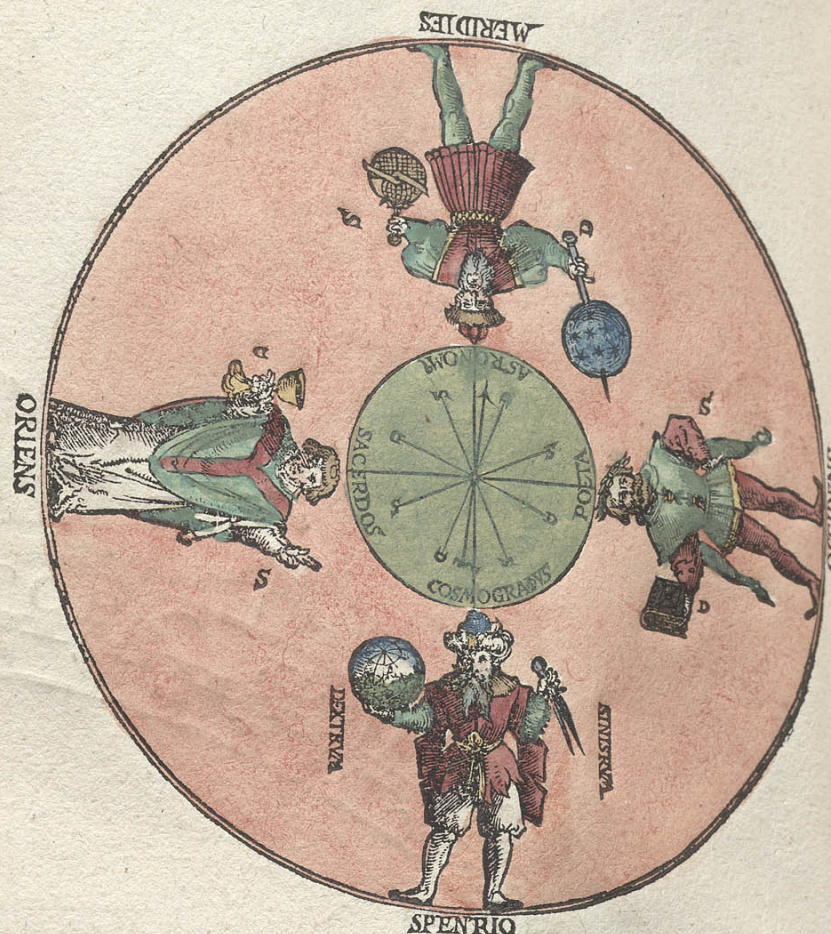
Quomodo Astronomiæ incubituro sedendũ sit in studio.
Quomodo Cosmographiæ operã daturus sedere debeat.

Mundi partes siue cardines, aliter theologis, aliter poetis viſurpatur.

Sextilis notam eiusmodi habet. Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amicitiam arguit, sex aciebus in modum stellæ, constans, eodẽ 60 gradus, id est, sextam circuli partem possideat, quandoq; enim duo planetæ per signa duo distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planeta vtrinq; aspectus omnes, præter coniunctionem & oppositionem, habere eodẽ temporis momento potest, quod noueris similitudine figuræ sequenti rotæ volubilis indicem cancri principio adduxeris, tum enim sextilis sinister primum gradum, dexter primum, sextiles vtroq; exprimit. Hic obiter succurrit, quod te latere quoq; nolum, quicunq; operam istud astronomico, saltem non vanam nauare instituis, vt perpetuò meri diem intuearis, sic enim astronomiæ studium, & rectius perdiscas, & promptius tenebis. Astronomis siquidem oriens sinister, occidens autem dexter, vocatur, dum enim velociore syderum motus potissimũ inuestigat, eos neq; otios neq; absolutius habere possunt, q̃ in meridie versũ, id quod palam faciet proximum instrumentum, si indicem illius ad principium cancri fixeris. Neq; clam te sit Cosmographiæ incubituro, vt semper septentrioni intentus esse velis. Si enim meridiem aspereris, nunq; satis (nisi rem ante probe & quasi memoria teneris) tibi futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli animaduertitur sedulo, quæ de causâ Septentrio firmiter aspicendus est, aliàs enim absor dum quiddam eueniet. Quicquid enim orientem respicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idẽ verso in meridiem lectori occasum innuere videbitur, & contra, occasus tabulæ esse qui debet, orientẽ simulabit. Eadẽ quoq; meridiẽ & septentrionis inordinatio subortitura est. Sicuti vero Astronomi cũ Cosmographis hac in re pugnant, ita theologis & poetæ dissident. Id enim quod theologis dextrũ est, hoc poetis leuũ appellatur, quoniã theologis res diuinas peragentes, ortum suspiciunt, Poetæ contra, in suis cœli aut plagarũ mundi distinctionib; occasum intueri solẽt, ynde Aquilonẽ dextrũ Austrũ vero sinistrũ illis esse oportet, id quod ex 3 Pharsaliæ Lucani clarũ fit, ubi alloquitur Arabes Rhomã translatos, nũ amplius sinistras vmbas, hoc est, meridianales mitari, hĩs verbis. Ignorant vobis Arabes venistis in orbem, Vmbas mirati nemorum non ire sinistras. Hæc omnia graphice representat sublequens figura.

Trinus

CAESAREVM

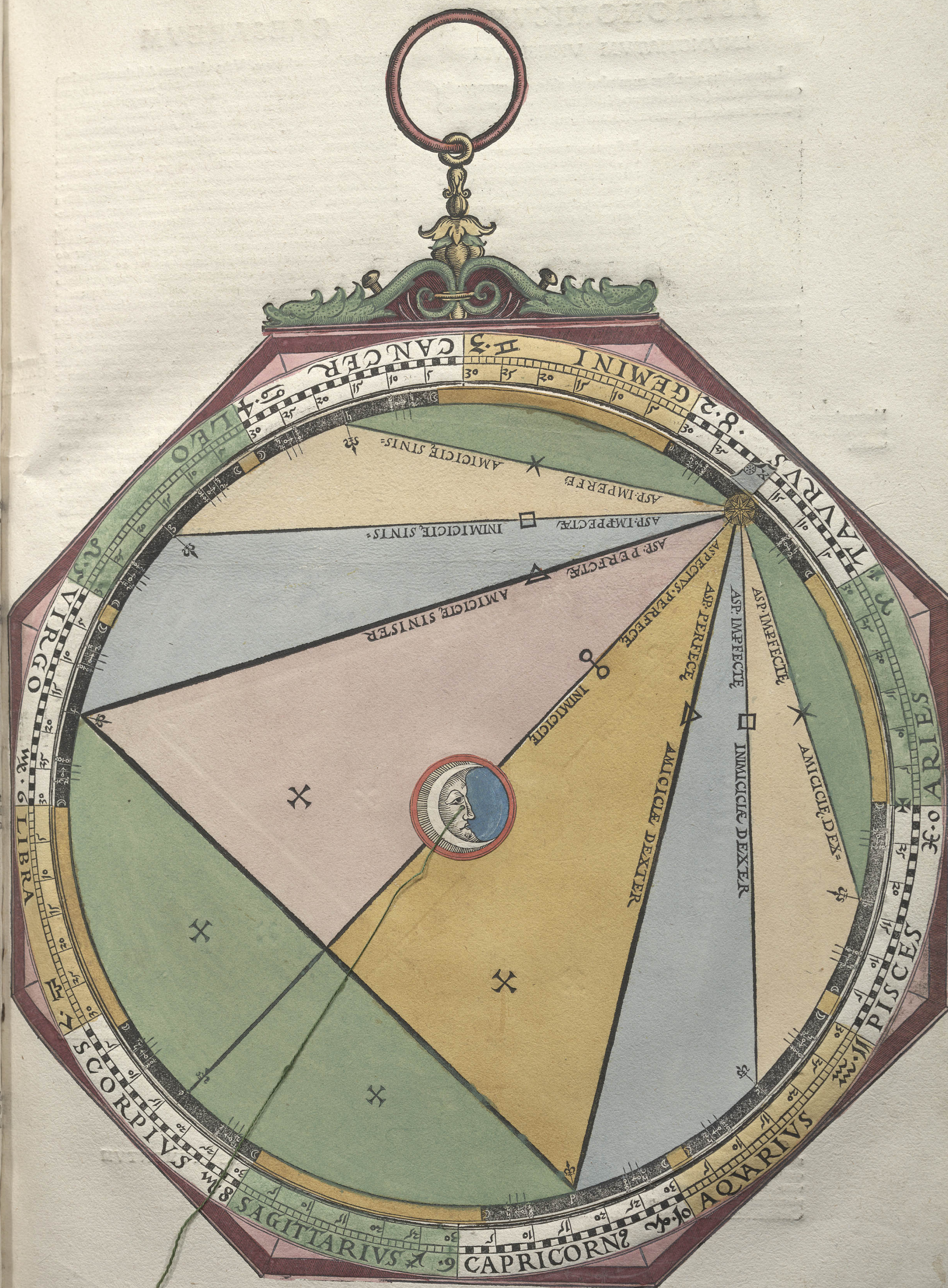

Trinus aspectus signum tale. Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, differetia, inter planetas facta, Aspectus amicitia perfectæ, beneficis, adiuuans, conficiensq; nuncupatur, vltimum illud idco, quod planetæ huiusmodi aspectu sese contuentes, collatis viribus, mutuo sibi auxiliantur. Dexter idem & sinister, vt alii esse potest, quod apparet indice ad cancri exordium locato, ubi trinus leuis, capricornum, dexter, pisces tangit. Alter id est, sinistra partis, aspectus signorum ordine succedit, alter dextera lateris, Trinus, contra ordinem nititur.

Quartus aspectus sic scribitur. Quartus siue quadratus vel græcè τετραγωνος fit quando tribus signis planetæ euariant, id est, 90 gradus, Maleficus & imperfectæ inimicitia aspectus, vt cuius radii mutuo pugnant, discordiam quãdam & similitatem excitent, vocatur. Vtrang; partem sicut alii occupare eodẽ temporis puncto potis est.

Oppositio signatur hoc modo. Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quãdo planeta ex diametro in Zodiaco parte aliqua opponuntur. Hic neq; dextram neq; sinistram admittit, per se vnus existens, inimicitiam quoq; præfectam denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si planeta per 6 signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium, tunc enim se vicissim more vtrorum oppositorum radii aduersus diuerberant. Instrumenti commodum quo verius intelligantur, exemplo vtriusq; præstat. Tẽpore Cæsaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic discas. In die X Solis gradum signa, qui est 14, locum post Lunæ in Zodiaco require, sex 7 6 7 7 7 ibiq; continuo sextilem aspectũ cernes. Si enim e cẽtro filiũ protrahas per 7 6 7 7 7, manifeste illud in area nigriuscula inter literã b & d incidet. Aspectus autem ille radialis tantũ est, quia Sol radios Lunæ saltem tangit, suis quoq; radiis contrectas. Consequenter Saturni loco suo inlere, qui est 17 6 40 m. Quatenus igitur Saturnus terminũ inter suũ cadit, hoc est, inter h & characterem h, merito Sextilẽ facere cum Sole dicitur. Iupiter tempore natiuitatis Cæsareæ 7 6 21 m. tenuit, quæ si in Zodiaco repetas apparebit nũ cõiunctus cũ Sole, sed combustus, quia 7 6 tantũmodo a Sole elongatur. Mars in 24 6 38 m. cõstitutus, nullũ cũ Sole aspectũ habet, quia sextilis Solis aspectus terminum radiorum nũ assequitur. Venus 26 gra. 39 m. cum possideat, & longius abũt q̃ vt radiis suis corpus Solare contingat, nihilo secius tamen a radiis Solaribus tegitur. Mercurius proximẽ Solem accedit, propterea cum Sole cõiungi si dicas, nũ erraueris. Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficienter cõtemplatus es. Nunc indicem super gradũ h dirigẽ, sex 17 gra. 40 m. cõsiderans simul cui planetarũ aliorũ aspectu quoq; patet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum cæteris vero planetis idẽ est agendi modus.

In Regia natiuitate similiter indicem gradui Solis 28 55 m. adiunge, Secundo quemlibet planetarum suũ in locũ statue, quẽ repõre natiuitatis incoluit, vt lunam in primũ gradũ 20 m. h, in 28 gra. 36 m. x, 2 in 5 gra. 46 m. x, 24 gra. 6 m. x, 26 gra. 3 m. x, 28 gra. 56 m. x. Quibus ita digressis Lunæ nullus aspectus cum Sole, h quartus, 2, radialis tamen, 7 ite nullus, Venetis & 3 cõiunctiones legitime cernuntur. Ita Solẽ ubi videris eodẽ pacto cũ 20, 26, 27 & reliquis agẽdũ scias. Hæc nimirũ demonstrationis iteratio abũde huius instrumentũ vt p̃do cuit, proinde omĩs plurib; ad aliã aspectũ cõsiderationẽ pergamus.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentum sequens ad horam & minutum prælagire.

Motus planetarum diurni inuentio.

Exemplum CAROLI Imperatoris de planeta directo.

Exemplum CAROLI de planeta retrogrado.

Per figuram præcedentem notum est, utrum die quopiam planeta fuerat cum Luna conuersus, nec ne, aspectu aliquo, ubi enim ostendit loco lunæ imponens, planetas reliquos secundum loca sua in Zodiaco disposueras, qui nā lineis aspectuum, planetæ appropinquarint, videras. Planetarum iam si aliquis in tantum appropinquet lineæ, ut in 24 horis assequi possit eadem putetur, tum istius planetæ locum verum præsentis & sequenti diebus conuenientem, locumque Lunæ quæritur. Motibus deinde ambobus quæsitis, vnum ab altero, minore scilicet à maiore, subtrahat, nisi planeta retrogradus sit, tunc enim motus diuidentis à motu diuidentis demendus erit. Ideo quod in retrogradis motus diuidentis sedulo minor est, cum subinde de crescat, id quod in Luna scilicet est. Cuius motus sequens perpetuo maior est præcedente. Qualis qualis tandem sit, semper (ut verbo dicam) minorem maiori subtripe, quo facto remanet motus planetæ diurnus. Hic non præmittatur monito, planetarum cuiuslibet in aliud signum transitus. Locus enim planetæ ab integro subtrahendus tunc est si gno, distantiaque usque ad finem signi inde redundans, addenda motui, quem in sequenti absoluit planeta: Luna postea & planetæ distantia sumitur, quæ habebitur, loco Lunæ à loco planetæ dempto, illa autem distantia in limbo sequentis instrumenti inuestigabitur, & cum puncto occulto signabitur. Si planeta directus sit (Luna enim semper ob velocitatem directam manet) subtrahetur motus eius diurnus à motu Lunæ diurno, residuumque in linea F G, iuxta gradus & minuta, quæritur. Linea vero à centro limborum pergens in 9 partes, id est, à 9 gradibus usque in 18 dissecta est graduum singuli rursus in 20 partes subdividuntur, quarum quælibet 3 minuta continet. Residuum ergo habitum, cum margarita superinducta exprimitur. Filum post hac in punctum distantia ante occulto puncto obseruatur, distendatur, & margarita ostendet protinus, in instrumenti area, horam & minutum aspectus, quæ ambo iuxta proportionem ratione à quouis dici possunt, sed res per exemplarem viam lucidior euadet. In die Natiui Imperatoris Caroli proximè Iouem non longe abesse ab aspectu sextilis finistro Luna didicimus, cum indicem X super locum Luna unæ aptauimus. Proinde ad sequentem diem, scilicet 24 Februarii, locum Luna per instrumentum accepimus. Locus Luna in 11 gradibus 48 minutis Iouis in 7 gradibus 26 minutis, reperitur est. Cum itaque die natiuitatis propolita, Luna 27 gradibus 9 minutis, autem 7 gradibus 12 minutis tenuerit, motus diurnus Luna 14 gradibus 39 minutis, 2 vero gradibus 0 minutis fuerunt. Iam ergo motum Luna à Luna motu, scilicet minorem à maiore subtrahat, restant 14 gradibus 25 minutis: quod residuum in linea F G cum filo & margarita expressum, accipe. Post hac distantiam inspicere, id est, spaciū illud, quod Luna peragrandum restat, donec ad Iouis locum perueniat, quod per subtractionem fiet. Nam facta illa, 30 gradibus & totidem minutis: resiliat, quibus in limbo acceptis, filum super iniiciatur, quo facto, margarita simul horas 16, minutis 16, in instrumenti area prodeit. Toridem horas & minuta post meridiem, diei natalis constituti, computato. In illis enim Luna sextilem cum Ioue aspectum obtura est. Hucusque nobis actum est de directo tantum, nunc de retrogrado planeta. Lunam & Mercurium contemplantur, ad natalem Caesaris diem apparet Luna iam discedere à quarto Mercurii, quoniam eadem die meridiem natiuitatis aspectus contigerat vicesimo secundo diei, Lunæ motus compar est 13 gradibus 4 minutis, Mercurii motus 21 gradibus 9 minutis. Diei autem natalis motus conueniens Luna quidem 27 gradibus 9 minutis: Mercurii vero 20 gradibus 30 minutis, est. Nunc quia retrogradari cernitur, motus eius minui solet. Motus Luna diurnus 15 gradibus 5 minutis, Motus Mercurii diurnus 0 minutis 39. Motu autem planeta directi demptum à Luna, iam eundem, propter retrogressum, addes, prouenientem numerum 15 gradibus 44 minutis. scilicet ad lineam F G cum filo & margarita examina, distantia post hac Luna & 8 gradibus 12 minutis in limbo cum filo exprime, quo extenso, margaritam horam & minutum præteriti aspectus, Horas scilicet 12 minutis 30 ostendit.

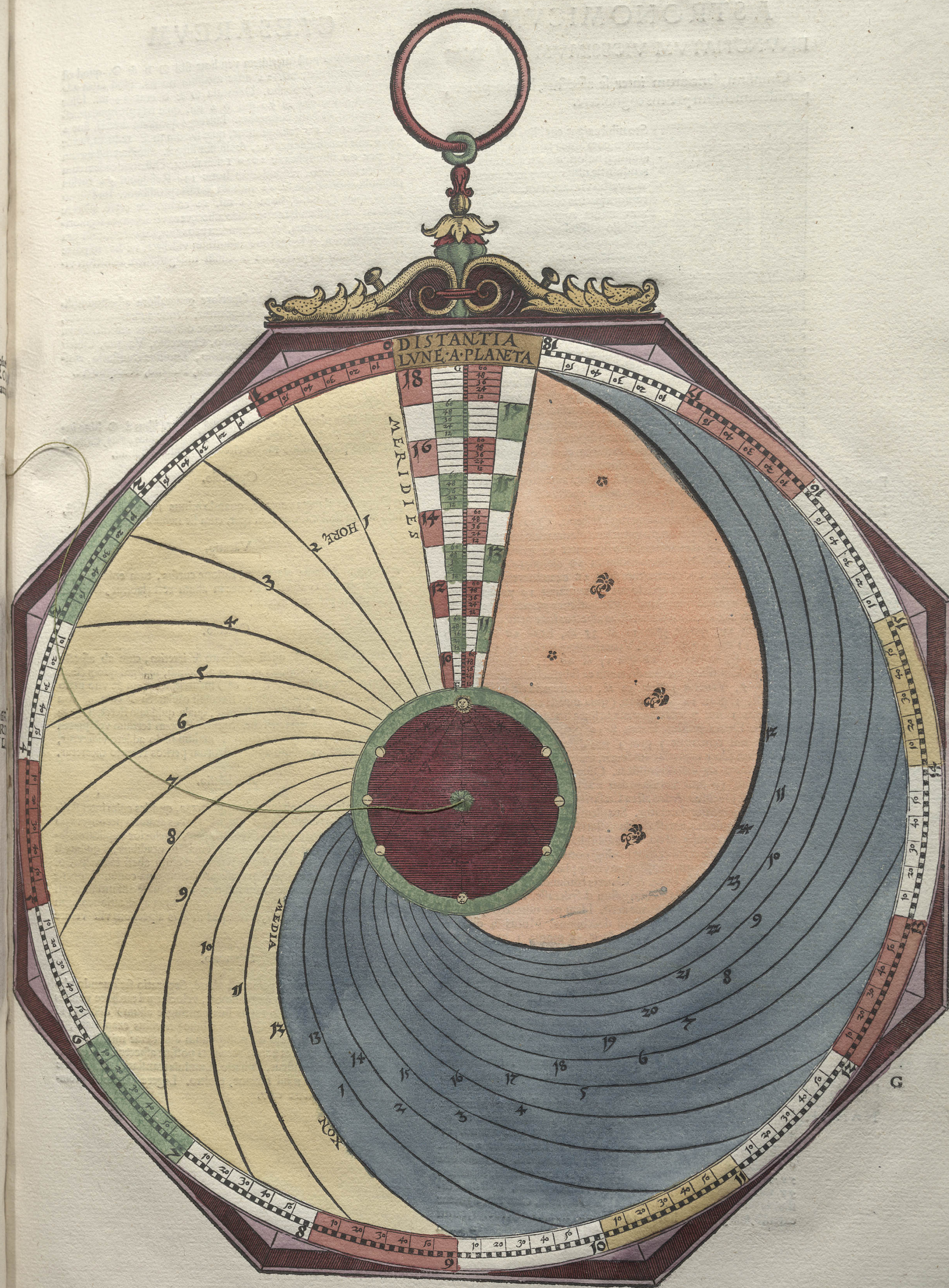
Documentum insigne, ac omni astronomi negotio perquam utile.

Comperiri non semel plerisque permolestum esse, quod authores Ephemeridum, nullibi horas & minuta simul aspectibus adnotent, præterquam in Solis & Lunæ coniunctionibus oppositionibusque, in quadris vero, sextilibus aut triangularibus minime, sicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuersum nullis minuta cum horis assignent. Coelestes etenim huiusmodi figuras pro æris saltem mutationibus structuri,

CAESAREVM

primo statim limine herent. Vtque ad vnguem definita temporis momenta desiderantes, neque satis per semet ad talia distinguenda ingenii habentes. Quocirca comune aliquod dogma seu regulam, in genere cohibeamus, de his omnibus subdere, & hac eandem per exempla præmissa illi horæ & minuta nouisse qui optat. Principio die quo euenturum quæpiam scit, proponat. Illius mox diei sicut & sequentis (duorum scilicet planeta rum, quorum aspectus requiritur) inuestiget. Motibus ambobus habitis, minorem maiori subtrahat, quo facto, motus diurnus prouentia remanebit. Vtriusque planetæ existens directus, minor maiori dematur, altero vero directo, & altero retrocedente, motus coniunguntur, quicquid autem vel subtractio vel additio remiserit, illud omne in secunda per multiplicationem resoluatur, incipienti à gradibus, qui per 60 primū in minuta, mox à minutis in secunda per alia 60 scinduntur. Secunda ista omnia per 24 diuiduntur, quoties seruato, cui diuisio ri nomē esto. Postea distantia similiter in secunda resoluatur, que resoluta per diuisorem iam habitum secabitur, quo peracto, horas quoties dabit. Residuum denuo per 60 multiplicabitur, Rursusque eadem multiplicata, per diuisorem iam dictum examinabuntur, minuta quoque potius in quoties prodibunt. Ita ergo horas & minuta vtriusque aspectus coniungentis cuiuslibet exactissime cernis. Regulam hanc Carolus, in quo motum Luna diurnum 14 gradibus 39 minutis, esse vidit. Solucigitur 14 gradibus in minuta per 60, addeque 39 minuta, erunt 879 minuti. quæ iterum in secunda per 60 si resoluas, 14 gradibus 59 minutis proueniunt. His reseruat, ad motum quoque 24 diurnum, qui est 14 minuti. accedes. Multiplicata 14 minuti, cum 60, procreant 840 secunda. Directi iam cum sint ambo, minorem à maiori, id est, 840 à 8790 auferes, & restabunt 5950, quæ per 24 diuisa, red dunt 248, diuisorem scilicet futurum. Distantiam nunc aggressus, quæ est 10 gradibus 10 minutis, in secunda quoque resoluas, & erunt secunda 3600, partiens illa in diuisorem 248, horas in quoties habebis scilicet 16. In residuo postquam heuerunt, 2018 resoluas iterum in minuta, quando resiliat 121080, ea adhuc per diuisorem repetes, & minuta 56 quoties remittet. Sicigitur horas 16 minuti 56, post me ridiem numerata, aspectum sextilem & 2 præstint. Nunc de □ & 3 reperam, quod eo libentius facim, quia retrogradus sit, Motus diurnus 15 gradibus 5 minutis, ea resoluta, 5450 facit secunda. Motum Mercurii diurnum 39 minuti. scimus, quæ resoluta patiet 2340 secunda sunt. Mercurius autem ex quo retrogradus est, vtriusque planetæ secunda, iuxta regulam addenda sunt, & quibus complicatis 56640 resultant. Quæ post diuisionem producent 2360, quidui for in posterum erit. Distantia postmodum resoluatur pari modo, scilicet 8 gradibus 12 minutis, resoluta illa 29520 faciunt, diuisa iam hac, horas dant 12, et residuum 12002, quod in secunda per 60 denuo res dactū, diuisumque si fuerit, minuti horæ causabit scilicet 30. Horæ igitur huius aspectus 12, minuti 30 pomeridiana apparent. Sed ne proflus à proposito cedam, quod hactenus solui, Regis quoque nata lem in demonstrationem adducam, per quem aspectus similiter discetur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, nescitur. Scituri ergo num eo die Luna planetas reliquos aspiciat. Luna motum principio consideramus, atis 20 gradibus 10 minutis, fuisse constat. Iam si prioris instrumenti indicem X huic gradui & minuto appli cas, & reliquorum quemuis suo loco describas, Martem ferè oppo ni Luna, qui in 23 gradibus 37 minutis, fertur, cernes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Luna locum sequentis diei examinandum accipe, qui est gra. 2 mi. 26 mi. Martisque locum, eiusdem diei sequentis, scilicet 10 Februarii 24 gradibus 24 minutis. Motus diurnos amborum quære, proueniet Luna motus diurnus, gra. 12 mi. 16. Motus autem diurnus Martis habet gradus 0 mi. 47. Dempto iam Luna motu à Martis motu, distantia remanet, gra. vix 3 mi. 27. Mars, quia directus est, subtrahitur à Luna, & relinquuntur gra. 11 mi. 20, quæ in linea F G cum filo & margarita signantur. Filo autem rursus in distantiam, quæ facit gra. 3 mi. 27 distracto, mar garita ho. 7 mi. 12 post meridiem 9 diei Februarii refert, ubi Luna & Martis exacta fuit oppositio. Anteq̃ autem finem facio, admonitum astronomia tyronem volo, ut quoties iudicium aliquod laurus est de rebus astronomicis, perpetuo ordine planetarum sin gulorum, capitis caudeque, sicut in Ephemeridibus cernitur, cursus, ad meridiem, & præsentis & sequentis diei, colligat. Hoc enim modo quiduis expeditum, & ad manus, ut dicitur, erit.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omnium planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum præfens cognoscere.

Sto nihil exigit, cur istius figuræ vsum iterum, cum antea satis superque constet, attamen ne longius tibi ad priora discursum sit, istius quoque instrumenti præxim verbo vno aperiam. Horam minutumque aspectus cuiuscunque intellectus ante omnia considera enuntiati 19 subsidio possibilitatē eius, id est, an possit statuto tibi die aspectus contingere, quod sit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planeta-

rum aliquis lineas aspectuum contigerit vel propē suos fines incidit, ab alio dicitur aspicī, sin minus, non. Hoc acto abunde nosces quod institueras. Planetarum igitur biduani cursus, ut prædiximus, id est, duorum dierum motus, præparandi sunt, quibus verior cognitio aspectuum surgit. Certum cum iam sis de aliquo aspectu, quocunque tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaci lustra. Principio illius diei & fini competentia, id est, meridiis præcedenti, meridiis sequenti congruentia, unde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis. Si sint directi vel retrogradi ambo, minorem à maiori demes, si alter retrorsum alter antorsum per gat, coniunges utrunque. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repetes, inuentoque vnionem superaddes. Distantiam mox planetarum requirēs & in limbo numeratam cum filo æqualiter tenso, exprimes, quo retento, margaritæ locum obseruabis in lineis horariis comprehensum, illic enim & horas & minuta aspectus facti vel futuri cernes. Id quod Cæsaris exemplo adhuc aperius discēs. Diuus Cæ-

rolus semper Augustus Francofordiae Mœni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarios scire laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridiis 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 præcedentis & non sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 diei quero, quod si pomeridianos velim, iam 29 diei motum cum 28 examinem) quibus in uentis, ad instrumentum accedo iuxta enuntiati 19 præscriptum, videoque planetarum inter se nullas irradiationes præter * 4 & 7. Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scire gestiens, motum 27 addiem 27, qui est gra: 11 mi: 35 s: Et ad 28 diem, quo fuit gra: 11 mi: 40 s: signo, Veneris quoque rursum in 27 diei gra: 10 mi: 34 s: in die vero 28 gra: 11 mi: 46 s: existentē inuenio excipioque. Cuiuslibet motum diurnum ex subtractione cum teneo, ut Iouis mi: 5, Veneris 1 gra: 12 mi: minorem, id est 5 mi: à maiori, id est, 1 gra: 12 mi: demo, (quia directi ambo sunt) residuumque gra: 1 mi: 7 esse reperies, in linea simulac F G cum vnio ne signo. Demo posthac locum 27 gra: 33 mi: alio 27 gra: 35 mi: remanent 1 gra: 1 mi: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filo expressa cum fuerit, margaritæ horas 21 mi: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 mi: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 21 & 19 fuisse inuenio. Adeo astræ Cæsari benigna se præbuisse, præter reque indies nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinumiam olim Astrologi dignitates, potestates, maiestatesque portendere, certò cognouerunt, conueneruntque, id quod si nullibi aliàs certè in electione Caroli Quinti verum esse certò certius intelligi potuit. Adde quod non modo sextilis 24 & 7 inter se, quorum vterque planeta felicissimus, sed & Lunæ & Iouis sextilis, Lunæ & Veneris coniunctio, eodem creationis die concurrerint. Ita cælum ipsum desiderasse, Cæsarem Carolum non perperam quis affirmauerit. Idem per numeros quoque, si fortassis quispiam ita malit, exequi doceamus. Motus 27 diurnus 5 mi: scz resolutus, 2300 efficit, & motus 1 gra: 12 mi: dissolutus 2320 constituit. Minore numero iam à maiori dempto, propter directionem vtriusque 4200 Z. superant, ea per 24 secta, diuisorem 167 remittunt. Distantia videlicet gra: 1 mi: 1 pari processu regularur. Multiplicata enim 36000 Z. dat, quæ parita cum diuisore, horas 21 relinquit. Residuum deinde 53 solum patitur & diuisum, mi: 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtriusque parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus esto te errasse, vtriusque vero concordantibus, neutiquam. Hunc canonem nemo non huius artis studiosus vehementer amplectari debet, cum ad Ephemerides admirabilem vsum afferat.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Sextilis 24 &
7 tempore ele
ctionis Caroli
Imperatoris,

Recens
aspectum in
quilitio per nu
meros.

Exemplum Re
gis FERDI
NANDI.

Exemplum aliud. Diuitali Regis Ferdinandi, scz 9 Martii ex pronuntiatio 19 reperiata fuit □ h & □. Saturni motus ad 9 diem est gra: 28 mi: 35 s: Decima autem die gra: 28 mi: 37 s: Motus □ in 9 die, 28 gra: 1 mi: X. Decima die 29 gra: 0 mi: X. Motum h diurnum reperis duorum mi: □ minoris 59, quare minorem subtrahenti, ambobus scz directis, super sunt 57 mi: Hæc requiritur, in linea F G vnio exprimat. Post illud distantia quæ est gra: 0 mi: 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritæque, horas 14 mi: 22 notans obseruetur, tantum enim

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi □ h & □, quod est 2 hora decimidiei, mi: 22 ante medium noctis. Illud idem ad huc per calculum probabo. Distantia □ & h erat 34 mi: Diuitali motus amborum □ 59 mi: h 2 mi: quæ tria præcipue necesse à 59 demo, & 57 relinquantur, quæ iterum in Z. reducta, faciunt 3420, totidem diuide per 24, & diuisor surgit. Similiter distantiam 34 per 60 multiplica, & 2040 resoltabunt. Distribue distantiam diuisore iam noto, redundantque horæ 14. Residuum eadem cum multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli non potes, quin □ hunc, hora 14 mi: 22 contingere certò asserere audeas. Regulam hanc non ideo adieci, ut ea vti debeas in signioribus usque adeo motibus, & sibi inuicem proximis, sed velociorum gratia planetarum, & longissime distantium videlicet, ne hac in parte quicquid omnino ad perfectam motuum indagacionem desiderari videretur.

Enumerauimus enuntiatio superiore generaliora aspectuum discrimina, & ea quæ principalia vocantur. Nunc autem specialiores, & si maius, minus principales nominare differentias recensueamus. Huiusmodi autem sunt. Combustio, Oppressio, Vacatio, Obfessio, Applicatio, Separatio, Prohibitio, Luminis translatio, eiusdemque relatio, vel, ut sic dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustio.

Combustus planeta dicitur, qui minus 15 gradibus à □ hinc inde positus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tantoque intervallo potentissimè radios circumquaque suos distendit.

Oppressio.

Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra: à □ abest, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

Vacuum dicimus planetam, ratione cursus, tum enim vacuum est, cum ab aliquo aspectu exit, nec in alium recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obfessio.

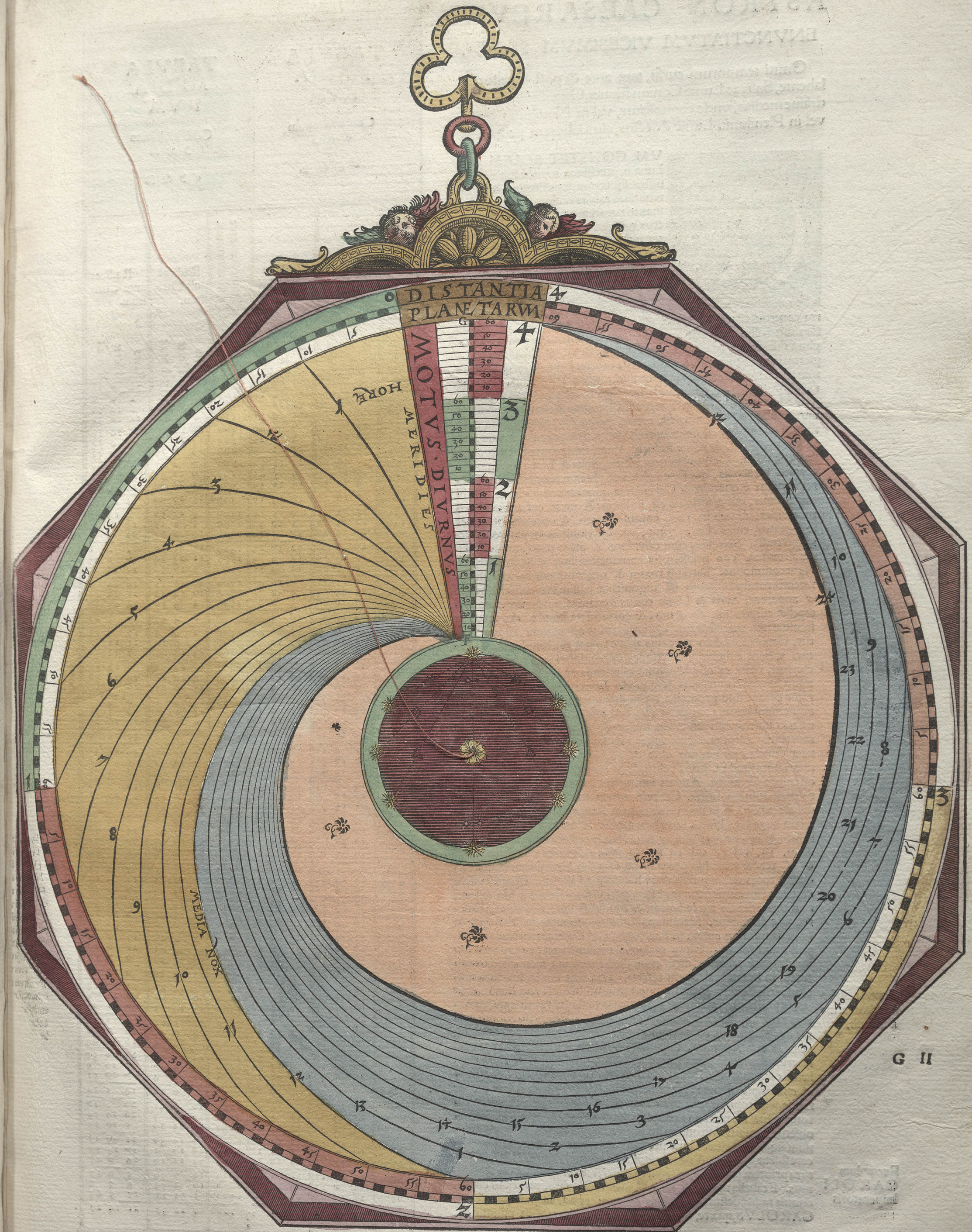
Obfessio nomen est, quasi occupato & irretito, cum ab aspectu vnus planetæ malignioris in alium aspectum, maligni quoque (mali autem planetæ dicuntur h & □) incurrit, ita enim de vno malo in aliud deferitur, quasi inuitus. Exempli causa, Si □ cum □ con iuncta, à □ abiens in □ h incidat, quale quiddam fieret, si □ & □ principium cancri tenerent. Saturnus autem tertium vel quartum libra gradum, hoc pacto enim □ malum malo addere videretur, ideoque obfessa, vocabulo apud Astrologum peritos recepto diceretur.

Applicatio.

Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter se distant in tantum, ut cursu citior centro suo orbis ardioris pertingere possit, id est, tardioris orbis centro attingere, ut velocior applicare se ori dicitur, ut Iupiter radios suos proiciat 9 gradibus, à quibus si □, qui oritur in motu (si modo retro non erit) abest tanto spacio, Iā radios 24 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemæus tamen non nisi per 3 graduum distantiam applicationem vocari concedit. Sciendum præterea applicationem non modo in coniunctionibus, verum, sed in aliis aspectibus vti venire solet.

Separatio.

Separari contrarium priori est planè, Separatio fit quando planetæ à coniunctionibus digrediuntur, velociorque à tardiore penitus (ita vt non amplius cum radiis suis contingat alium) discedit, id est, separatur vel desinit. Quidam adhuc præcisius examinant, & separari velociorem volunt, postquam vnum dumtaxat minuto à tardio remouetur. Plures adhuc recenseri possint aspectuum, vel passionum differentie, sicut, Pulsatio, Luminis translatio &c, ad præsentiam autem, quia nihil faciunt, omitto. Legere si libet in promissu est libri Auenzæ ca: 7.

ASTRON. CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SECVN.

Omni temporum cursu, tam ante q̄ post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quas drasue medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, citra laborem perspicere.

VM CONSTET SOLEM AC Lunam, precipuos naturæ fontes, potissimâq̄ rerum, & nascentium & interuentum causas existere, optimè vero suas in naturam, vires, virtutes & effectus, tum demum, cū minimè præpeditur transfundere, vicissim cum quid obstat ei, impediri, languere, imò & naturam corrumpere, obstacula illa sollicitè consideranda, non inuoluntè iudicamus. Quapropter, & oppositionesq̄ medias, & eclipses, quibus res mundi ci

tra controuersiam alterantur, diligentius hoc loco tractare placuit. Res autem illas, quia vno instrumento comprehendere non licebat, in plura distribuere coactus sum, partim, vt nihil omnino molestè cogitatur relinqueretur, partim, vt sic exactior absolutiorq̄ rei examinatio fieret. Proinde quatuor illa continuè insequentiâ instrumenta subordinaui, continuâ serie, veluti connexa. Hora liquidem non ad vñquem Coniunctionis vel Oppositionis habita (quorum vsus in iudicijs præcipuus est, earum rerum scz, quæ mundo eue niunt) impossibile est figuram cœli veram struere, multo minus autē iudicium certius, de rebus statuere, quate non temere hoc loci curio sior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire voler, instrumentum præfens conside rer, orbibus è quatuor & Calendario quodam compositum. Orbi um primus, qui & infimus est, indicem X gerit, cui annos inferi os vides, ab vno in 100, confusè tamen, & ordinem citra inter se signatos, cuius vsus exigitur, coniuunctionibus oppositionibusq̄ inquirendis. Secundus cum ostensore Z orbis patet, annis simili ter ab vno ad 100 præscriptis, coniuunctionibus & inuestigā dis accommodus. Tertium rotam Y index insignit, in cuius circum ferentia rotula eiusmodi nigrisculæ passim vna cum caractere & apparent, Solis & Lunæ cœtus signantes, quemadmodum in regellæ effigies hæ & nes, & corniculata lunulæ, quadras luminarium representant. Quartus orbis ostensorem Y amplecti tur, Capita, Caudasq̄ draconis aliquot, quorum vtendi ratio sequi tur. Solis Lunæq̄ cōiunctiones, oppositiones seu quadras nouisse conanti, radix ex tabula adiuncta sumenda est, radix centenatio pro ximò minori conueniens, hoc modo. Leua parte centenarius requi ratur prior anno proposito, quem iuxta continuò, dies, horæ, minu taq̄ coniuunctionis, in dextra scz, se se offerent. Eadem vero in la nuario instrumenti vestigabis, indicem X primum super adducto, qui inuatiatus ad operationis finem vsq̄ sic perdurabit. Ex secunda pa riter tabella radicem pro & & elige, vbi dies, horæ, minu taq̄ vicina sumpta, prius veluti, & in Ianuario limbi requisita, cum ostensore Z affige. Ambos iam orbis cum cera, aliâs non titela tis permañuros, firma. Centum autem annos perpetuos rotæ sic durare possint, si præter centenarium illum non aliud tempus quo spiam requirat. Iam superficie rotulæ X annumpropositum, cur rentemq̄ inspicie, per huncq̄ filum tendere, ostensore Y ad Ianuarii diem, 14, vel 15 vel 16 locato, inde videndum operanti, quæ nā & tertia rotæ filo proxima sit, eaq̄ sub filum ducenda, qua sub ducta, rotas demum dispositas habuerit ad votum. Quod si vñve niat interim coniuunctiones binas pari vtrinq̄ spacio à filo distare, tum pro arbitrio agere licebit, & filo substitutè vramcumq̄ libue rit, sine discrimine. Memineris tantummodo indicem Y semper in Ianuarium, non autem in Februarium vel Decembrem traducendū, post quod filum cuiusq̄ malueris coniuunctioni, oppositioni aut quadraturæ admoue, diem enim illud futuri aut facti aspectus con festum in limbo Calendarii referet. Tria sunt tamen hoc loco ani maduersu digna. Primum, quod in anno bisextili non certò & aut ostendat, & hoc à 24 Februarij vsq̄ ad finem anni, ea au tem ratione semper demendus vnus est dies, vcz à die coniuunctio nis oppositionisq̄, eo namq̄ dempto quæsitus resultat. Secundum, vt si & cum & nota, Decembre incidit, nulla sit, sin vero in la nuariū, diem iam iuxta prædicta custodiendū esse, anni enim illius labētis scz, oppositio illa prima dicitur. Tertium, coniuunctionem & cum signo & quæ Decembrem incurrit, nouissimam anni esse cur rentis, seu propositi, quæ vero Ianuariū attingit, proflus inutilem fore. Quæ res metodo exemplari familiar fiet ita. In iudiciorum obseruationibus Astronomi studiosè coniuunctionum seu præuention um figurâ, id est, eas, quæ proximè natiuitates antecurrunt, perspi cere solent, quocirca & nos luminarium coniuunctionem Casareæ geni tura priorem proximè, exempli vice, perfectiori quadam via docebi mus. E tabella numerali, id est, Radices continēte, principiū cōiun ctionis radicē destinatam, anno currenti 1500, in quo natus fuitur CAROLVS, quære, Inuenis autē diem 03, horam 22 minutū, 54,

Mod⁹ operadi

Cautela obser uanda in anno Bisextili.

Exemplum CAROLI Imperatoris

TABVLA MEDIA RVM				TABVLA MEDIA RVM			
Coniunctionum				Coniunctionum			
0 & 2				2 & 8			
0 0 & 2				0 2 & 8			
Centenarij annorum ante	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarij annorum ante	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarij annorum ante	Radices post Christum.
Ann⁹	Dies	Horæ	Minut.	Ann⁹	Dies	Horæ	Minut.
100	24 10 24	24 10 24	24 10 24	100	23 6 33	23 6 33	23 6 33
200	28 18 35	20 1 15	100	17 1 50	2 6 8	2 6 8	2 6 8
300	32 14 1	15 18 3	200	10 21 5	10 21 5	10 21 5	10 21 5
400	36 12 11	11 9 51	300	4 16 26	14 15 33	14 15 33	14 15 33
500	40 6 25	7 1 40	400	35 16 49	27 0 57	27 0 57	27 0 57
600	44 22 45	2 17 29	500	19 12 7	18 21 19	18 21 19	18 21 19
700	48 6 56	13 13 52	600	13 7 24	6 0 12	6 0 12	6 0 12
800	52 15 7	19 5 41	700	7 2 45	12 5 1	12 5 1	12 5 1
900	56 10 33	14 21 30	800	18 21 19	18 21 19	18 21 19	18 21 19
1000	0 8 18 44	10 13 19	900	11 22 23	24 14 43	24 14 43	24 14 43
1100	12 2 58	6 5 8	1000	15 17 40	3 14 18	3 14 18	3 14 18
1200	16 11 6	1 10 57	1100	9 12 58	9 15 1	9 15 1	9 15 1
1300	20 19 17	17 1 30	1200	3 8 15	15 23 43	15 23 43	15 23 43
1400	24 6 28	12 17 20	1300	24 8 37	22 4 26	22 4 26	22 4 26
1500	28 20 38	18 9 9	1400	18 3 56	1 4 0	1 4 0	1 4 0
1600	32 14 10	14 0 58	1500	11 22 14	13 15 25	13 15 25	13 15 25
1700	36 8 20	9 16 47	1600	5 18 32	13 15 25	13 15 25	13 15 25
1800	40 2 27	5 8 36	1700	26 18 57	19 18 9	19 18 9	19 18 9
1900	44 10 33	1 0 28	1800	20 14 12	13 23 51	13 23 51	13 23 51
2000	48 18 38	1 0 28	1900	14 9 30	4 12 27	4 12 27	4 12 27
2100	52 15 43	26 4 58	2000	8 4 47	11 3 11	11 3 11	11 3 11
2200	56 0 0	21 20 47	2100	2 0 4	17 7 53	17 7 53	17 7 53
2300	0 19 27	17 12 37	2200	23 0 23	21 12 36	21 12 36	21 12 36
2400	4 3 18	13 4 26	2300	16 39 40	2 12 11	2 12 11	2 12 11
2500	8 11 48	8 10 15	2400	10 15 2	8 16 53	8 16 53	8 16 53
2600	12 19 59	4 12 4	2500	4 10 19	14 12 16	14 12 16	14 12 16
2700	16 4 10	0 3 53	2600	25 10 45	20 2 20	20 2 20	20 2 20
2800	20 12 21	25 8 16	2700	19 6 2	0 0 54	0 0 54	0 0 54
2900	24 20 32	21 0 15	2800	13 1 20	6 5 18	6 5 18	6 5 18
3000	28 18 43	16 16 5	2900	6 20 37	12 10 21	12 10 21	12 10 21
3100	32 6 10	12 7 54	3000	0 15 54	18 16 4	18 16 4	18 16 4
3200	36 11 21	7 23 43	3100	21 16 17	24 20 46	24 20 46	24 20 46
3300	40 16 31	3 35 32	3200	15 11 34	3 10 21	3 10 21	3 10 21
3400	44 0 41	18 20 5	3300	9 6 50	10 1 3	10 1 3	10 1 3
3500	48 8 53	14 11 54	3400	3 2 9	16 5 46	16 5 46	16 5 46
3600	52 17 4	10 3 43	3500	24 2 32	22 10 28	22 10 28	22 10 28
3700	56 12 11	15 19 32	3600	17 21 49	28 15 11	28 15 11	28 15 11
3800	0 20 42	11 11 22	3700	11 17 7	7 14 46	7 14 46	7 14 46
3900	4 18 53	7 3 11	3800	5 12 85	13 19 28	13 19 28	13 19 28
4000	8 16 3	2 19 0	3900	26 12 50	20 0 11	20 0 11	20 0 11
4100	12 21 14	27 23 33	4000	20 8 7	16 4 56	16 4 56	16 4 56
4200	16 5 25	23 15 22	4100	14 3 25	5 4 31	5 4 31	5 4 31
4300	20 13 36	18 7 11	4200	7 22 42	11 9 14	11 9 14	11 9 14
4400	24 9 1	14 23 0	4300	1 18 0	17 13 56	17 13 56	17 13 56
4500	28 17 14	10 14 49	4400	22 18 25	23 18 19	23 18 19	23 18 19
4600	32 11 25	6 6 39	4500	16 13 43	2 18 15	2 18 15	2 18 15
4700	36 17 36	1 22 28	4600	10 9 0	8 21 58	8 21 58	8 21 58
4800	40 11 46	27 3 1	4700	4 4 18	15 3 40	15 3 40	15 3 40
4900	44 1 57	12 18 50	4800	25 4 41	21 8 24	21 8 24	21 8 24
5000	48 10 8	18 10 39	4900	18 23 58	0 7 58	0 7 58	0 7 58
5100	52 5 35	14 2 28	5000	12 19 16	6 23 41	6 23 41	6 23 41
5200	56 9 46	9 18 17	5100	6 14 33	12 17 24	12 17 24	12 17 24
5300	60 15 57	5 10 7	5200	0 9 48	18 21 6	18 21 6	18 21 6
5400	64 6 8	1 15 6	5300	21 10 13	25 3 40	25 3 40	25 3 40
5500	68 14 18	26 6 28	5400	15 5 11	4 2 24	4 2 24	4 2 24
5600	72 22 29	11 22 16	5500	9 0 46	10 7 7	10 7 7	10 7 7
5700	76 10 18	8 21 45	5600	2 20 4	16 11 49	16 11 49	16 11 49
5800	80 18 29	4 13 34	5700	23 20 19	22 16 11	22 16 11	22 16 11
5900	84 18 29	4 13 34	5800	17 15 47	1 16 9	1 16 9	1 16 9
6000	88 22 40	0 5 23	5900	11 11 4	7 20 51	7 20 51	7 20 51
6100	92 10 50	25 9 57	6000	5 6 22	14 1 34	14 1 34	14 1 34
6200	96 19 1	21 1 46	6100	26 6 45	20 6 17	20 6 17	20 6 17
6300	100 22 12	16 17 35	6200	19 26 3	26 10 59	26 10 59	26 10 59
6400	0 6 23	12 19 24	6300	13 21 20	5 10 34	5 10 34	5 10 34
6500	4 12 33	8 1 13	6400	7 16 37	11 15 17	11 15 17	11 15 17
6600	8 18 44	3 17 2	6500	28 17 1	17 19 59	17 19 59	17 19 59
6700	12 24 55	24 13 25	6600	22 12 19	24 0 41	24 0 41	24 0 41
6800	16 31 6	20 5 14	6700	16 7 36	9 5 0	9 5 0	9 5 0
6900	20 37 17	20 5 14	6800	10 2 54	9 5 0	9 5 0	9 5 0
7000	24 43 28	15 24 3	6900	3 22 11	15 9 43	15 9 43	15 9 43
			7000	24 22 37	21 14 27	21 14 27	21 14 27

Exemplum Re gis FERDI NANDI

Exemplum CAROLI Imperatoris

Exemplum Re gis FERDI NANDI

ASTRONOMICVM

quibus in Ianuario perfectis, indicem X inducis, ideo, quia nati uitas habetur centenaria, necdum planè exacta. Post hac eodem filo 24 Februarij diem, natalem scz Casaris signa, vnde cum eodem si lo contra diem ordinem procede coulq̄, donec vel 0 vel 2 occurat, & autem offertur, quæ genituræ huius præuen tionalis (licet ineptiori tamen astrologis notissimo vocabulo, tu si mauis, præcedentem dicere nil erraueris) oppositionalisque, quoniã maius, præcedentem oppositio ista, vocabitur. Per quam vbi filum natiuitatem præcedit oppositio ista, vocabitur. Per quam vbi filum traduxeris, in Diario siue Calendario 14 Februarij diem, quo con tingit huiusmodi oppositio, cernes. Quamq̄ is Bisextilis sit annus, non opus tamen fuerit diem demere, cum lux præuentionalis siue præcedentis oppositionis 24 Februarij non excedat, imò 14 dies, qui inuenitur, recipiendus pro eo.

¶ Regi FERDINANDO natalem scimus annum 1503, velut antea, index X similiter, vt prius diem 9 horam 22 minutum 54 Ianuarij superaret. Ostensorem modo Y super Ianuarij diem 15 vel 16 statue, & tertius annus, regis scz, in limbo rotæ X expre ssum, idem cum filo notandus venit. Subtus vero filum proxima & cum 11 signata, in rotula videlicet Y, ducenda est. Post hoc filum, vbi 10 diei Martij, Natalicio regis, impoluit, ab hincq̄ retro subinde quo ad & vel & obueniat, ductum fuerit, coniuctio primū occurrit, filumq̄ subire, horis aliquot post 25 Februa rij diem, videbitur. Coniunctioni huic oblatæ 11 astant, quæ præ sentis anni secundam esse eandem significant. Natiuitas autē hæc regia Astronomi coniuunctionis, eò quod coniuctio prima oc curret, nominabitur. Quo deinceps ordine in annis Christo prio ribus, agendum sit, paulo infra habebitur.

ENVNCTIATVM VICESIMVM TERTIVM

Lunæ, Capitisq̄, vt dicitur, Draconis, seu Caudæ eius dem, proposito, quouis & anno, & die, & mense, coniuñctio nem mediam inuenire, perq̄ illam futura sit, nec ne aliqua luminarium obfcuratio, eodem temporis spacio, citra dis ficulatē aut dubium, prælagire.

ODEM QVO DIES, QVIBVS Sol & Luna coniunguntur vel oppo nunt, indagati modo, Lunam & Caput draconis coire, nos scies. Ra dice tantummodo alia ex præfenti ta belia excepta, indicem Z suum in lo cum deducto, quæ res prædignate clarior euadet. ¶ Annus 1500 Casari CAROLO natalis, radicem habet, dies 11, horas 23, m̄ 14. Ea dem radix in præcedenti figura Ia nuario perspecta cum indicem Z, signe tur.

Quia vero annus est nondum plenus V quoq̄ index cum Z coniungatur, sic agenti rotæ satis commodè ordinatæ erunt. Iam ergo filum orbiculatim omnibus inducito, & coniuñctionibus & oppositionibus, quando si qua subincidit caudæ vel capitis Dra conis linea, filo, pronuntiare futuram eclipsim in ea coniuñctione vel oppositione potes. Horam vero futura cognoscere datur nodum, donec certus sis, vtrum die coniuñctio illa oppositione noctu ne eueniat. Interdum enim eclipsis Lunæ nemini fieri potest, sicut neq̄ in nocte Sol deficere conspiciatur. Satis igitur nunc esto cognouis se die ne futura eclipsis an noctu sit. Vt 12 Maii & 0 & 2 cer nitur caudam propè, quo quidem die prælagire liceret eclipsim, nisi licet 27 mensis eiusdem & appareat, ea tamen cum sit nocturna nequaquā animaduertenda est, sic & coniuñctio 11 Iunii caudalis, quoniam Luna iam digressa longius est, non amplius sperabitur. Verum & Nouembriis finem mediam & eclipsis Lunæ omnino futu ra est, quia nocturna oppositio & veta, 5 die contingit. Considera ti reliquis anni præfentis oppositiones, 20 quoq̄ Nouembriis pro pe caudam altera viderit, aut, quoniam longius quid distet, neque illic eclipsis expectanda fuerit. Diuersa in Solis eclipsis habetur ra tio, vbi licet non ex amissi coniuñctionum lineæ & capitis, siue cau datum conuenient, nihilominus tamen eclipsim fieri possibile est, & id ratioe diuersitatis aspectus, vt terminus eclipticus 0 demonstrat. ¶ Rex FERDINANDVS eandem cum Casare radicem obinet proinde X & Z ostensoris idem perdurant. V autem rotula pro anno 3 posita in limbo Z, & Y rota pro anno quoq̄ tertio in limbo X (quoniam rex 3 post sequimillefimum natus dicitur) rectè locata, rotas omnes quatuor rectè dispositis. Instrumento itaq̄ sic ordinato, filum singulis coniuñctionibus & oppositionib⁹ infer,

CAESAREVM

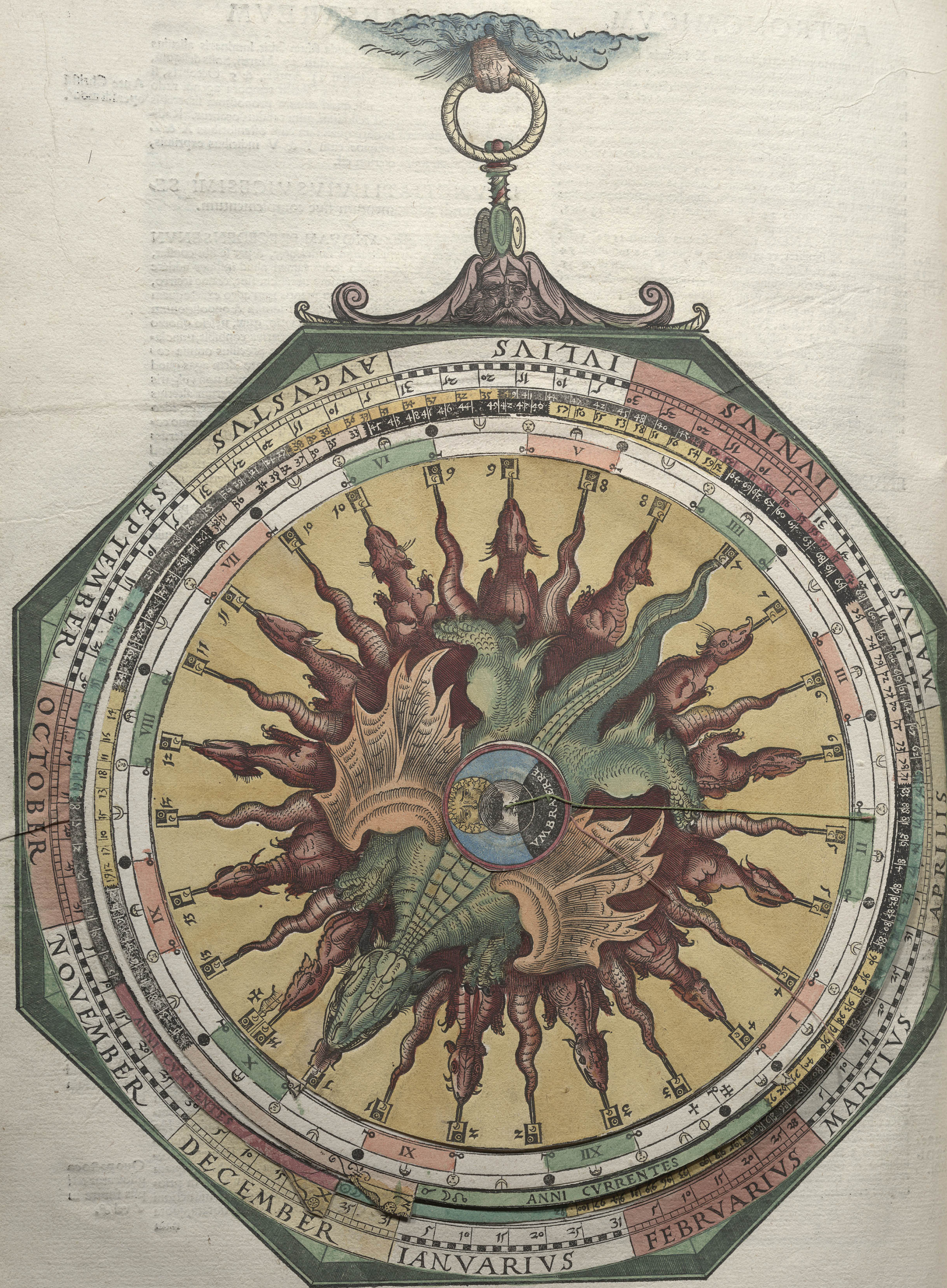
infer, vbi si caput aliquod vel cauda filum subit, luminaris alicuius defectum certo prædicere potes, veluti 27 Martij, Solis deliquiū, nisi noctu foret, & Lunæ eclipsim 11 Aprilis, & 5 Octobris, si non interdiu contingeret. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio non est differens à priori, nisi quod annum propositum subtrahis à centenatio maiori, quod residuum, anni residui vocatur. Radi cem deinde centenarii maioris quæsitam cum ostensoribus X & Z signas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimis, quemadmodum supra dictum est.

ENVNCTIATI HVIVS VICESIMI SE cundi additamentum siue complementum.

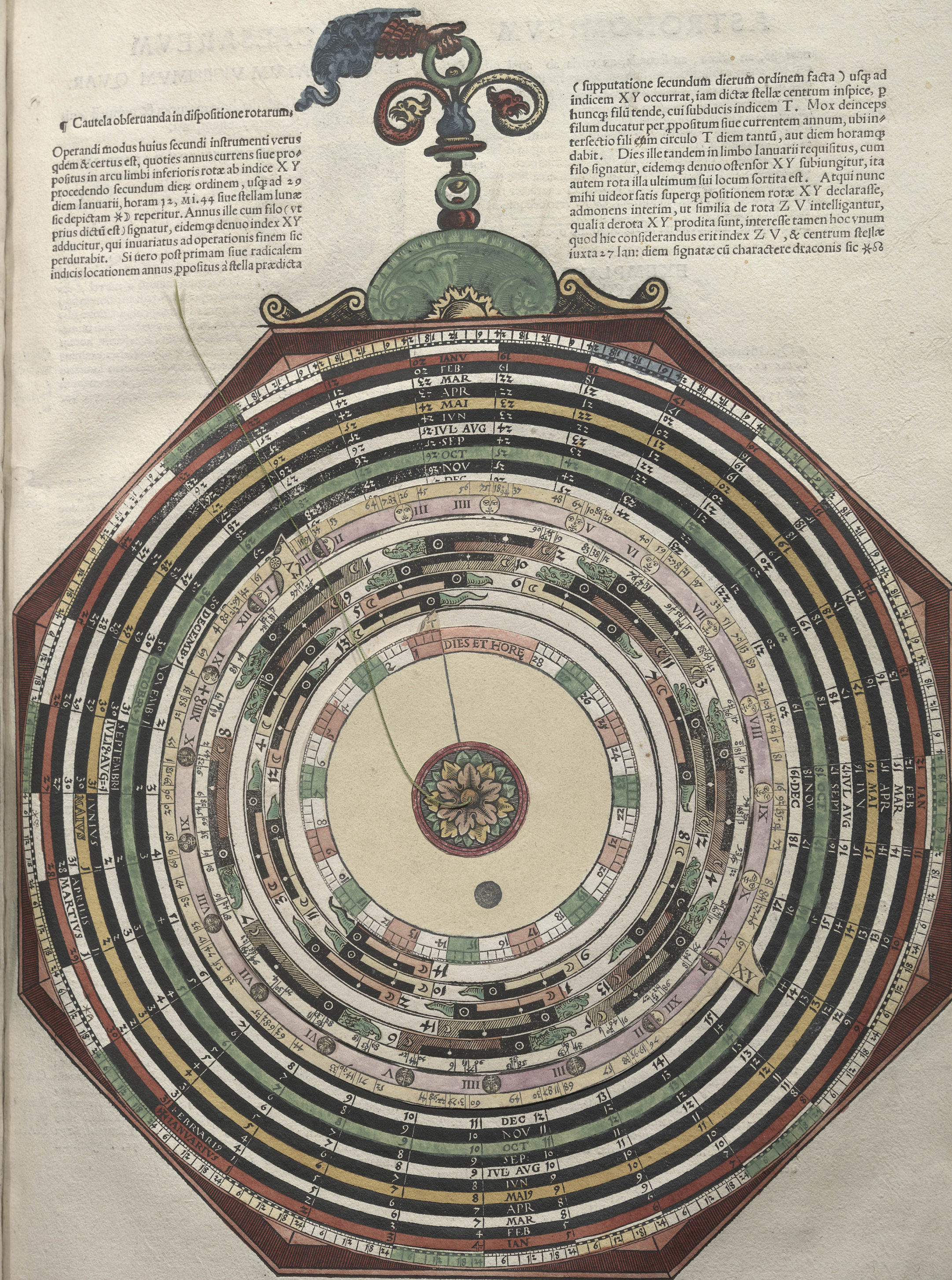
ANOVM PRECEDENS ENVN ctatum sufficenter, & per se sibi constet, nihil secus tamen aliud insuper addere libuit, immo necessum fuit, & hoc scicco, quia filum prioris non adeo exacte quem us diem coniuñctionum & oppositionum

eclipsiumq̄ possibilitates denotat, papiri vitio, quæ, nescio quomo do, dum interducendum paulo humores vberius conbibit, nuncla xari, nunc coarctari solet. In præfenti adhuc præfens omnia co gnoscit queunt. Licet vero cum spirali instrumento idem agas quod cum instrumento draconibus pleno, difficultas tamen non vulgaris operationi siue vsui eiusdē incumbit. Verum quia alterum alterius requirat officium, neq̄ satis perfectè vnū ex his operetur, ideo vtrumq̄ sibi opposita locauimus, ita, vt paginam vertere nemo co gatur, qua ratione instrumenta situm suum & verificationem pleriq̄ amittunt. Sciendū præterea rotulas huius duas idem efficere, quod quatuor prioris instrumenti faciunt, vsus tamen præfentis est hu iusmodi. Vbi prioris instrumenti rotas rectè ordinaueris sinistras, ordinā & præfentis duas eodem modo. Radicem eandem, coniuñ ctionis vel oppositionis, qua vsus es in disponenda rota X prioris quere in Ianuario Calendarii ibidem inserti, id est, spiralis, primum di radialis habito, in limbo exteriori quoq̄ radices horas lustra, quili ber autem gradus horam vnā designat, vnde radices minuta quoq̄ colligi possunt, per minuta illa filum traducitur, cui index X Y rote inferioris substituitur. Deinceps in limbo eiusdem orbis annus re quiritur currens, ad quem coniuñctio vel oppositio, vel eclipsim possibilitas desideratur, annus ille cum filo signatur, & demq̄ denuo ostensor X Y subiungitur, inferioris scz rote, ita au tem rota illa vltimum sui locum sortita est. Index ille cum nota X & Y signatur, eò quod tantum prestat atq̄ illi duo prioris orbis, alter cum X,

Cautela obseruanda in dispositione rotarum,

Operandi modus huius secundi instrumenti verus
 qdem & certus est, quoties annus currens siue pro-
 positus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice X Y
 procedendo secundum diem ordinem, usque ad 29
 diem Ianuarii, horam 12, M. 44 siue stellam lunæ
 sic depictam *) reperitur, Annus ille cum filo (vt
 prius dictum est) signatur, eidemq; denuo index X Y
 adducitur, qui inuariatus ad operationis finem sic
 perdurabit. Si uero post primam siue radicalem
 indicis locationem annus ppositus a stella prædicta

(supputatione secundum diem ordinem facta) usque ad
 indicem X Y occurrat, iam dictæ stellæ centrum inspicie, p
 huncq; filum tende, cui subducis indicem T. Mox deinceps
 filum ducatur per ppositum siue currentem annum, ubi in-
 terfectio fili cum circulo T diem tantum, aut diem horamq;
 dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum
 filo signatur, eidemq; denuo ostensor X Y subiungitur, ita
 autem rota illa ultimum sui locum sortita est. Atqui nunc
 mihi uideor satis superq; positionem rotæ X Y declarasse,
 admonens interim, ut similia de rota Z V intelligantur,
 qualia de rota X Y prodita sunt, interesse tamen hoc unum
 quod hic considerandus erit index Z V, & centrum stellæ
 iuxta 27 Ian: diem signatæ cū caractere draconis sic *)

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem siue oppositionem in posteriori resum mes instrumento, per eam traduces filum, quod si incidit terminum eclipticum, siue in capite, siue in cauda illud accidit, vbiq; tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, si modo id media cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, ra coniunctionum vel oppositionum possibilitas agnoscitur, alibi est dictum. Vt vero terminos eclipticos rectius percipias, sciendum est Solis fore eclipticum, quod sit filum huiusmodi aream aut huiusmodi in quibus character reperitur in eadem, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium sit, quod sit filum talem aut talem figuram intro rapitur, sed nocturna sit illa oppositio oportet.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris

¶ Quod si in natiuitate Caesarea indicem X Y dirigis super die o horas 22, minuta 54. Ianuarii, tum rotam hanc suo loco dederis, annus enim nondum elapsus est. Sic ostensorem orbis superi Z V diei 11, horas 23, minutis 14 admove, & locata erit pro usu totius anni. Iam si instrumentum prius inspexeris 12 Maii die & media comperies, quintam in ordine, quare si filum per quintam instrumenti secundi ducis, ostenditur per illud in gyro Mensis Maii dies 13, hora 20, m. 10. fere. Verum Bisexti tunc demes hic diem vnu, & restabunt dies 12. Quoniam vero iuxta hanc 5 inuenitur cauda, & hoc in instrumento prior, eclipsis, ut fiat putandum est. Proinde sequens etiam instrumentum erit inspiciendum, (filo super oppositione 5. perseverate) vtrum terminos Lunæ eclipticos filum comperit, in cauda quinta, & certe comprehendi videtur, ideo circa dubium asserueris Lunam in hac & delinquere. Attamen, quia diurna illa & est, ea propter Lunam sub horizonte consistere necessarium est, nec fieri potest ut nobis appareat illa eadem de causa. Reperitur preterea & quedam in Maio, & hac 28 die Mensis eiusdem, coniunctio autem sexta hac est, ab anni principio, contingens fere caput Draconis sextam, quocirca filum pex sextum instrumenti sequentis coniunctionem si educitur, idem demonstrat diem 28 in circulo Maii, horam quoq; 14. Bisexti propter diem 27 accipitur. Nunc si videatur caput draconis sextum quoq; terminus eiusdem eclipsis solaris a filo contingi cernitur, adeo ut oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur secundum & mediam. Verum quia vera circa noctis medium euenit, veluti sequentia docebit, idcirco penes nos conspici nequit. At 6 Nouembri die & vndecima, circa draconis caput duodecimum offenditur, quam si per instrumentum sequens examinas, filum in draconis capite 12mo terminum eclipsis Lunaris scindit, ea igitur & sine dubio, quia in nocte euenit nobis, conspicienda est.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI

Exemplum Regis FERDINANDI

¶ Rex FERDINANDVS easdem cum Caesare radices habet natus, quapropter rota X. Y in diem o, hora 22, m. 54 statuitur, & deinde filum per annum educitur tertium in limbo eiusdem rotæ, rursusq; ostensor subducitur, & orbis ille rectificatus est. Superiorem pariter orbem hoc modo dispone, adducens primo radici quæ est dies 11, hora 23, m. 14. Deinceps tertio anno. Post hoc instrumentum intuenti primum occurrit secunda & die Martii 12 fieri, tertiam attingens caudam, Ideo videndum est, vtrum Lunæ eclipsis accideret possit. Iam si per secundam & rendis filum in instrumento posteriori, cernis quod idem incidat eclipsis Lunaris terminum nequaquam, ob id neq; eclipsis speranda est, hoc intelligendum est, quo ad media & quo ad veram adhuc fieri potest, ut terminus incidat eclipsis contingat, id quod sequentia satis aperiant. Adhuc eod. anno die 27 Martii & tertia caput draconis quartum conrectat, quapropter secundi instrumenti filum per & tertiam directum ostendit in gyro Martii diem 27, exteriori vero in limbo horas 4. Preterea terminum solaris deliqui quarto in capite attingit, quamobrem certo eclipsis asseritur futura Solis, nisi accideret autem circa noctem mediam, sicuti scies consequenter, ob id nullam speraueris. Eadem ratio in reliquis est vniuersis.

Enuncliatum

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipsis die, horam quoq; & minutum & nis vel & nis mediar euenientis, contemplari.

¶ ENUNCIATVM RADICEM PER. spice in eadē qua prius soluiti, coniunctionis scilicet Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo instrumenti presentis requirere, ab hora meridiana scilicet 12 ostendens, Inuentam super Q ostensorem loca, Annum post hac residuum & currentem in limbo rotulæ Q querens, cum P ostensore secundæ rotæ signa. Nunc horam & minutum & nis vel & nis mediar cogniturus, redi ad priorem figuram, in qua distantiam eiusdem à prima Ianuarii coniunctione figurata, si coniunctionem vis, tum eam in limbo exteriori cum numeris expressam vestiga, per quam simulac ductum filum fuerit, horam & minutum in limbo referet. Pari ratione & oppositiones examina bis. Verum hic notabis, ut si vlti veniat oppositionem in Ianuario præcedere coniunctionem, eam in hoc instrumento, sicut etiam in superiori, cum & insignitam esse. Documentum huius rei sit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI radix fuit dies o hora 22 m. 54. In limbi igitur ambitu horas 22 m. 54 pomeridianas querito, quo mox indices Q & P vtriusq; ducto, Anno o residuo superante, & rotæ sic omnes suis redditæ locis fuerint. At cū enuncliatum vicesimum secundum dederit 14 Februarii natiuitatem præuentionalem, ut ducitur, quæ secunda est & post primam anni coniunctionem, filum per secundam oppositionem secundi limbitendens, & in horarum limbo, horas & m. videbis, tempus, quod media coniunctionis verum est.

Exemplum FERDINANDI.

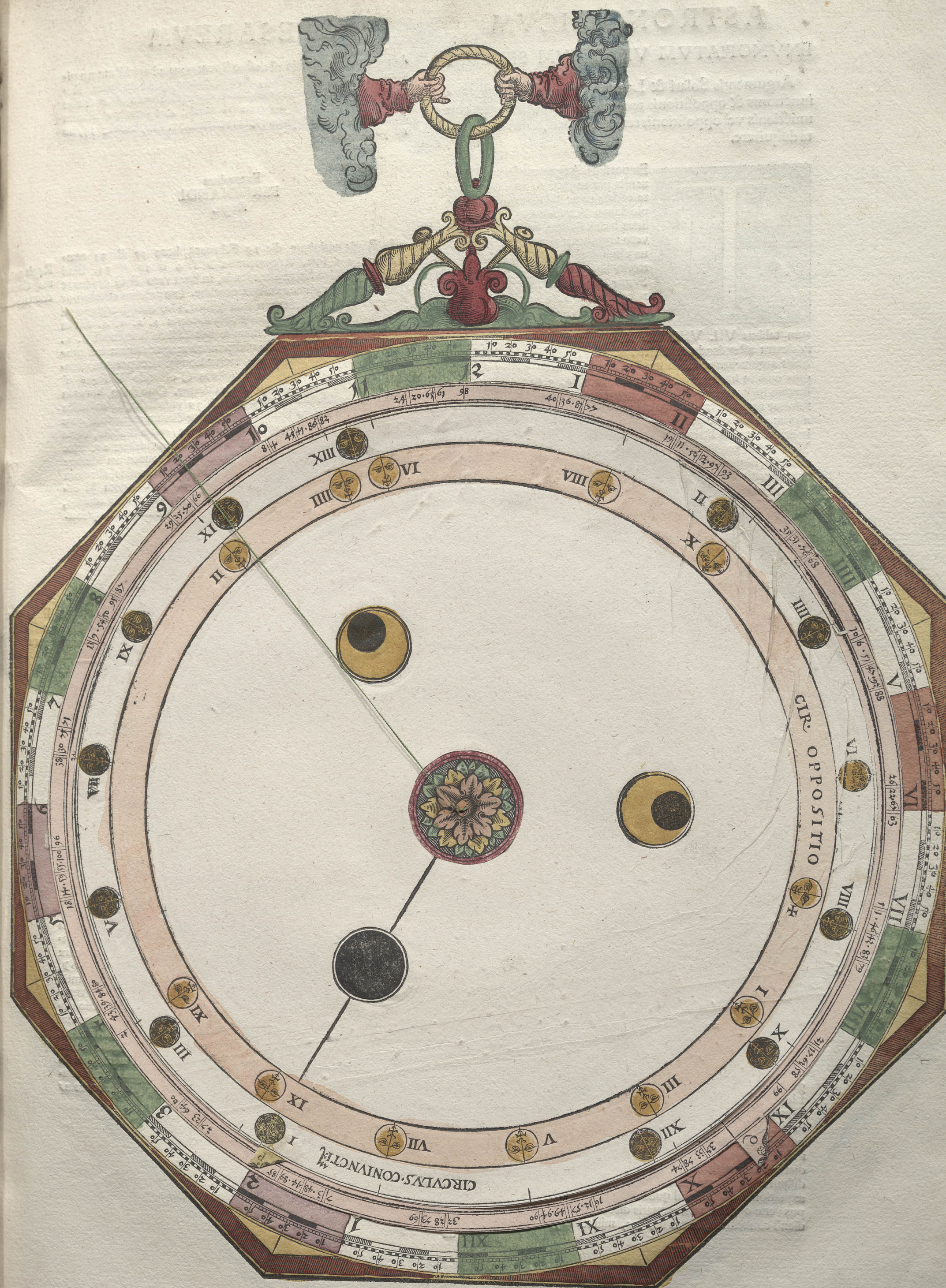
¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando eundem cum Caesare centenarium possidet 1500 scilicet, index Q in hora 22 m. 54 permanet. Verum, quia natus tertio anno currentis dicitur, P ostensor tertio anno in limbo Q rotæ applicandus est. Enuncliatum 22 docuit natiuitatem coniunctionalem esse, quia proximè eam antecurrit coniunctio, 25 scilicet Februarii, quæ fuit secunda in ordine, propterea eadem in instrumento lustranda est, filum per eandem ducendum, quod horam 15 m. 31 post meridiem, diem autem 25 in quo media illa coniunctio facta est, indicat. Non aliter acturus es in annis Christum præcedentibus. Indicem enim Q super radicem centenarii, P super annorum reliquias inducens. Filum deinde per coniunctionem vel oppositionem extendis, quod est tenum, horas & minuta in limbo signat.

ENVNCTIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ media, per quæ tempus veræ alicuius coniunctionis aut oppositionis discitur, consequi.

¶ VPERIVS VBERRIME IN theoria Solis tractata est Argumenti mediæ cognitio, ad quem locum telescopus, breuitati consulens. Similiter Lunæ motus, Argumentumq; eius instrumentum proprium definitur abunde, quæ repetenda tantum admoneo, cum pluribus ante acta persequi, & molesti legendi, & futili tradenti sit. Sed quo exempla nostra finem perfectionis fortiantur, pauca adhibeantur. ¶ In Caesaris præuentione, sic enim loquitur, quæ ortum eius antebat, Solis argumentum mediæ esse deprehenditur ex enuncliatu 12, 8, 8, 1, m. 58. Lunæ Argumentum 5, 2, 8, m. 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam & natus præcessit) 25 die, 15 hora, 31 mi. Februarii. Argumentum Solare medium, habet 5, 8, 8, 13 m. 42. Argumentum Lunare, 5, 4 gra, 10 m. 34.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEXTVM

Argumentis Solari & Lunari medijs, ad media conjunctionis & oppositionis tempus habitis, veræ quoque conjunctionis vel oppositionis terminos, id est, horas & minuta disquirere.

Impotibus Argumentisq; medijs inuentis per enunctiata ante dicta, vera eadem nunc indagaturus. Principio Lunæ Argumentum medium in linea huius figuræ, scilicet E F, Signum vero argumenti tam dextra quam sinistra obuium require. Illud autem dextro in latere offendet argumento 6 Signis minore existente, inter numeros eiusmodi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. In sinistro autem, si argumento 6 Signi maius sit, reperies cum numeris signatum talibus VII. VIII. IX. X. XI. XII. Argumento Lunæ in dextra ascendendo in Zifferis. 1. 2. 3. 4. 5. 6. accepto, tum Solis argumentum, vel in modico circulo centrum propè, vel in sinistro quæ in interna limbi parte Zifferis. 1. 2. 3. 4. 5. 6. iuxta C litteram inchoantur, descriptis, inquirendum erit. Si in leua parte sumitur argumentum Lunæ descendendo in linea E F, iam Solis argumentum inter partis extremæ ipsius limbi, Signa, quæ initium habent iuxta D litteram, & his numeris signantur I II III IIII V VI &c. requiratur. Ambobus iam Solis & Lunæ argumentis collectis, filum lineæ F E inducens, margarita argumento Lunæ superlocetur, rursusq; filum argumento Solari adiungatur, quod in limbo tum exteriori tum interiori fiet, vter eorum argumento Lunæ in Zifferis vel litteris responderit, confestim enim margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda, & nis vel & nis mediae temporis, unde vera & vel & resiliet, ostendet. Illud autem sic intelliges volo, quod quoties Lunæ argumentum 6 Signa non superat, obseruandum paruum illum circulum, cui ascriptum est medietate altera, MINVE, altera ADDE. Iam si margarita (filo Solis argumentum in circulo C exprimente) propè circulum paruum ceciderit, ita, vt pingue nigram peripheriam, cui ter ADDE verbum inest, intra fidat, tum horæ & minuta ab vnione expressa, subtrahenda sunt a tempore conjunctionis mediae vel oppositionis. Sed si margarita circulum extra inuenitur, neg arcum illum cui MINVE inest, iuxta littera C quoque incipientem, intrat, horæ & minuta vnionis tempore mediae vel oppositionis additur. Si vero margarita intra arcum MINVE, & limbum exteriori incidit, titulo MINVE vteris. Subtractionis enim vel additionis titulum se queris illum, qui Solaris argumenti circulo proximus est a margarita, id quod iam paruum centrum penes indicat, quamuis illius gradus, propter illorum euidentiam maiori, in limbo sumantur. Ac si Lunæ argumentum in sinistra queritur parte, quod sit argumentum 6 Signa superante, margarita huic adducta, Solis argumentum in limbo exteriori lustrandum est, inchoanti a D littera. Filo fini argumenti imposito, margarita horas & minuta addenda vel subtrahenda ostendit. Vtrum autem facies, sic facies. Titulum MINVE vel ADDE considera, a limbo extremo centrum versus margaritæ proximum, is enim sequendus erit.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Cæsar **Ca** **roli** **præuictio**. Hæc hæcenus præcepta illustrant paradigmata consuetæ. Cæsaræ natiuitatis præuentionem fuisse diximus 14 Februarij, Media vero oppositionis horam 6 pomeridianam cum mi: 0. Argumentum Solare 5 8, 6 1 44, Lunare 5 2 6 14 47 enunctiatum præcedens dedit. Lunæ itaq; argumentum, quoniam 6 5 minus est, dextro in latere videndum est, gradus autem in linea E F, Filumq; vna cum margarita huic superponendum. Argumentum Solis nunc in paruo iuxta centrum cyclo requirendum itidem in circulo C in gradus minutaq; accipi possunt. Huic argumento rursus si filum superieceris, margarita simul in area 13 Horas, 23 minuta adicienda prodit, adicienda eò, quod paruum circulus representat Solaris argumenti, proximufq; a centro titulus est. Ea postq; mediae & nis adieceris, horæ redundant 19, minuta 23, veraq; & iam vocatur. Tempus hocce duplici ratione insuper ratificabitur. Prima, per 5 enunctiatum, unde æquationem dierum mutabis hoc pacto, agens. In limbo 14 diem Februarij disquires, per quem filum transmissum, minutum vnum in circulo æquationis abscindit, id quod tempore postea inuento additur, tempus veræ oppositionis, æquatis diebus dictum, meridiano Ingolstadtensi conueniens, horas scilicet 19, minuta 24, constituet. Secunda

CAESAREVM

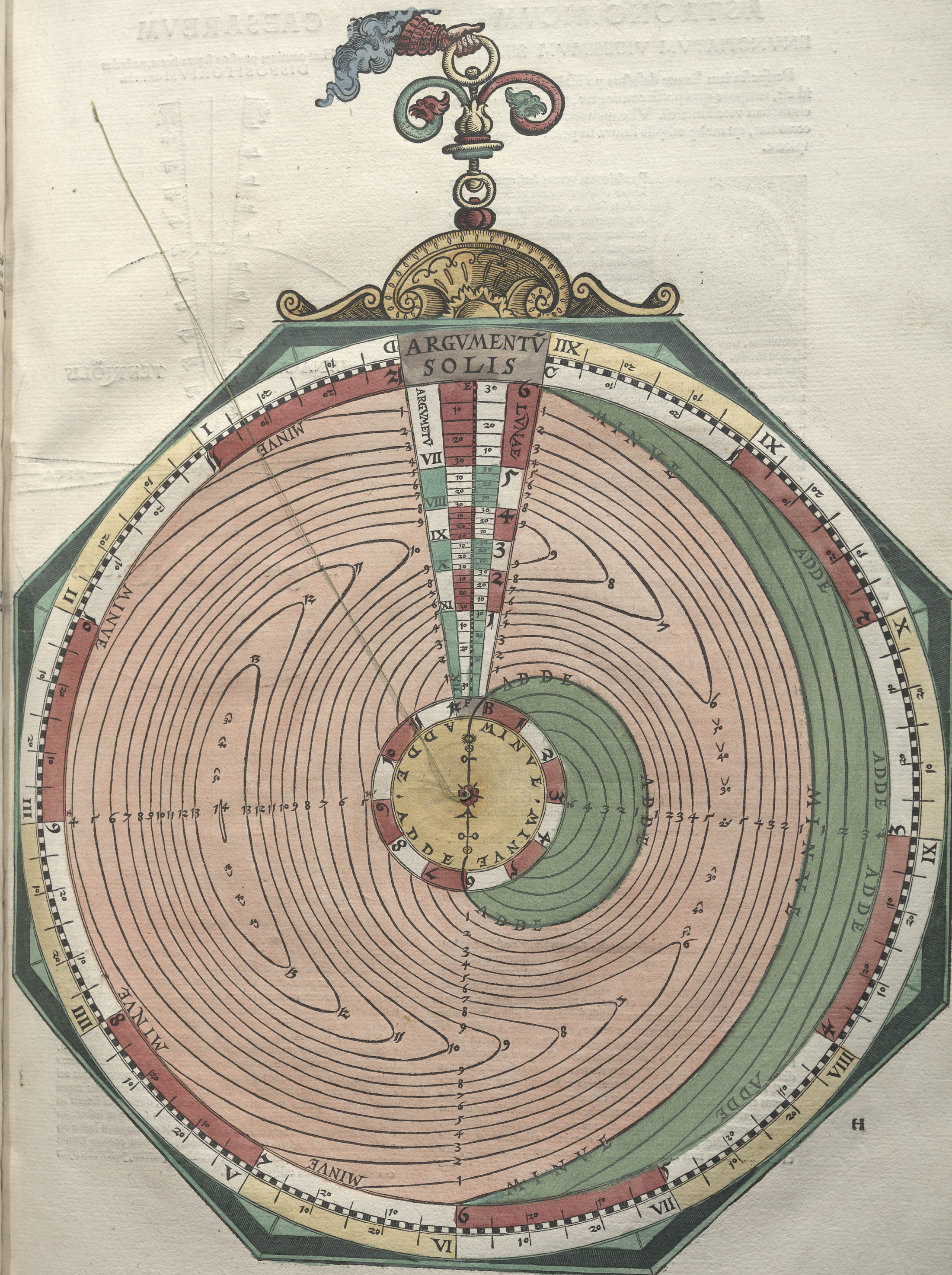
da temporis verificatio est eiusmodi, vt tempus ad meridianum natiuitatis, id est, Gandauensem reducere studeas, quod ita facies. Regionum in tabula Gandauum, simul aclegeris sub titulo & & aspectum, Horam 0 39 cum M littera, conspicias, 39 diminutis a tempore iam æquato vltima verificatio resiliet, dies scilicet 14, hora 18 44.

Exemplum
FERDINANDI
Regis.

In Regia natiuitate, die 25 Februarij, hora 15 31 tempus media & fuit. Argumentum 5 4 6 16 34. Illud quæras in sinistro latere ascendendo, in linea vero F G gradus argumenti, cumq; vnione eisdem exprime. Iam paruum circulum argumenti Solis significatorem non ignora, ideo cum & argumenti & circulus ipse pariter ambas cum numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. in scribantur, licet cyclis quoniam & ipse Zifferis huiusmodi 1. 2. 3. 4. 5. 6. constat, pro alio vsurpetur ob magnitudinem scilicet graduum, titulus tamen additionis, subtractionisq; vltra paruum circulum accipi debet. Argumento Solis in C orbiculo 5 scilicet 8 13 42 sumpto, filum per idem ducatur. Quo facto, horam in area figuræ addendas, nempe 10, 19 vno dabit, sic enim titulus additionis centro vicinus erit. Hinc dierum æquatione, quæ est 3 40 2 per enunctiatum 5 repete, quam si addis, veræ & tempus ad meridianum Ingolstadtium, dies videlicet 26, Hora 1, 50 habes. Adhuc æqualius vel magis conueniens Medium vrbis habiturus præcepto Enunctiati 3 Medianam examina, illic enim sub titulo & & aspectum, Hora 1 12 cum nota M ostenditur. Diminutis igitur hora 1 & 12, veræ & nis tempus, dies videlicet 26, hora 0 42, id quod queris, relinquitur.

Exemplum ante Christi
tempora ab Alexandro
obeunte mutatum.

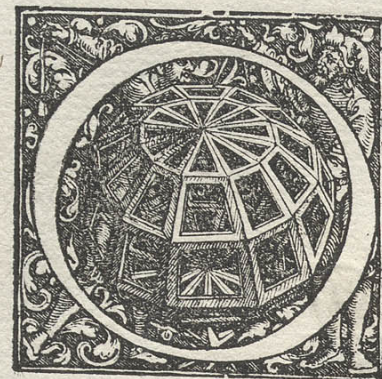
Huius rei vt exemplum quoque afferatur ante Christum defunctum, Alexandri magni obitum delegi, ante Christum natum 311 annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum & an & stio mortem hanc Alexandri proximè anteuenit, quoque die, hora & minuto contingerit, annos 311 diesq; 93 ab 400 annis subtraham, a proximo vice cærenario maiore, relinquuntur igitur 88 anni & 272 dies. Hanc dierum numerum si a prima Ianuarij luce numero, rectè in 29 Septembris incidere videtur. Hoc actò, radicem centenarij 400 & radicem tabula & nis scilicet 0 & 3, præsidio enunctiati 22, eximo. Quo exempta, dies 6, horam vnam, minuta 40, offert. Ea iam in Ianuario requisita, indiceq; X expressa, & hoc in draconum instrumento. Reliquos insuper annos 89 (octo ginta octo enim anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotule X cōsidero, indicemq; Y superloco, vice finum secundum imitatus enim etiam, tum proximè præcedens 29 Septembris diem & stio cernitur, diem 20 incidens, eiusdem mensis. Hæc autem & stio media dumtaxat fuisse ex enunctiati 22 constat, hora vice 6 mi: 16 pomeridianos. Enunctiatum 22 iam sepe dictum præceptum vt indicem Q horæ vni, minutis 40, veluti radix 400 annorū postulat. Indicem præterea P anno 89 videlicet affigebam, filum adhuc nonæ & nis (nona enim illa & stio a Ianuario in ordine exriterat) transmissam, quod in limbo, horas 6, minuta 16 (iam paulo ante memorata) referebat. Per 25 deinde enunctiatum huic diei horæ & minuto, Argumenti Solis Lunæq; competentia inuehigaram. Solis quidem Sig: 3 gra: 19 mi: 8, cuius ratio fuit aux Solis, quæ Sig: 2 gra: 6 mi: 20 habebat. Argumentum vero 2, Sig: 4 gra: 17 mi: 54. Quibus ambobus præparatis, distantia veræ & mediae & nis per hoc instrumentum deprehendi sic. Argumento Lunari minore 6 Signis, Argumentum Solis in paruo circulo recipiendum erat, filumq; per idem transmittendum, quo transmissio, margarita, quæ iuxta argumentum Lunæ iam ratificata est, in area instrumenti horas 2 mi: 36, tempore & nis mediae addenda, ostendebat. Oppositio hæc igitur Ingolstadtensi meridiano sub horam 8, minutum 52 apparuisse elicitur. Quod & nis tempus, si lubet, ad quemlibet alium meridianum per prædicta accommodare poteris.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perpecta iam Lunæ defectus possibilitate, ut sic loquar, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunctiati vicesimū tertii. Vt nunc vtrum scilicet nec certo fiat, quantāq; eclipsis futura sit præsentī figura perpicere.

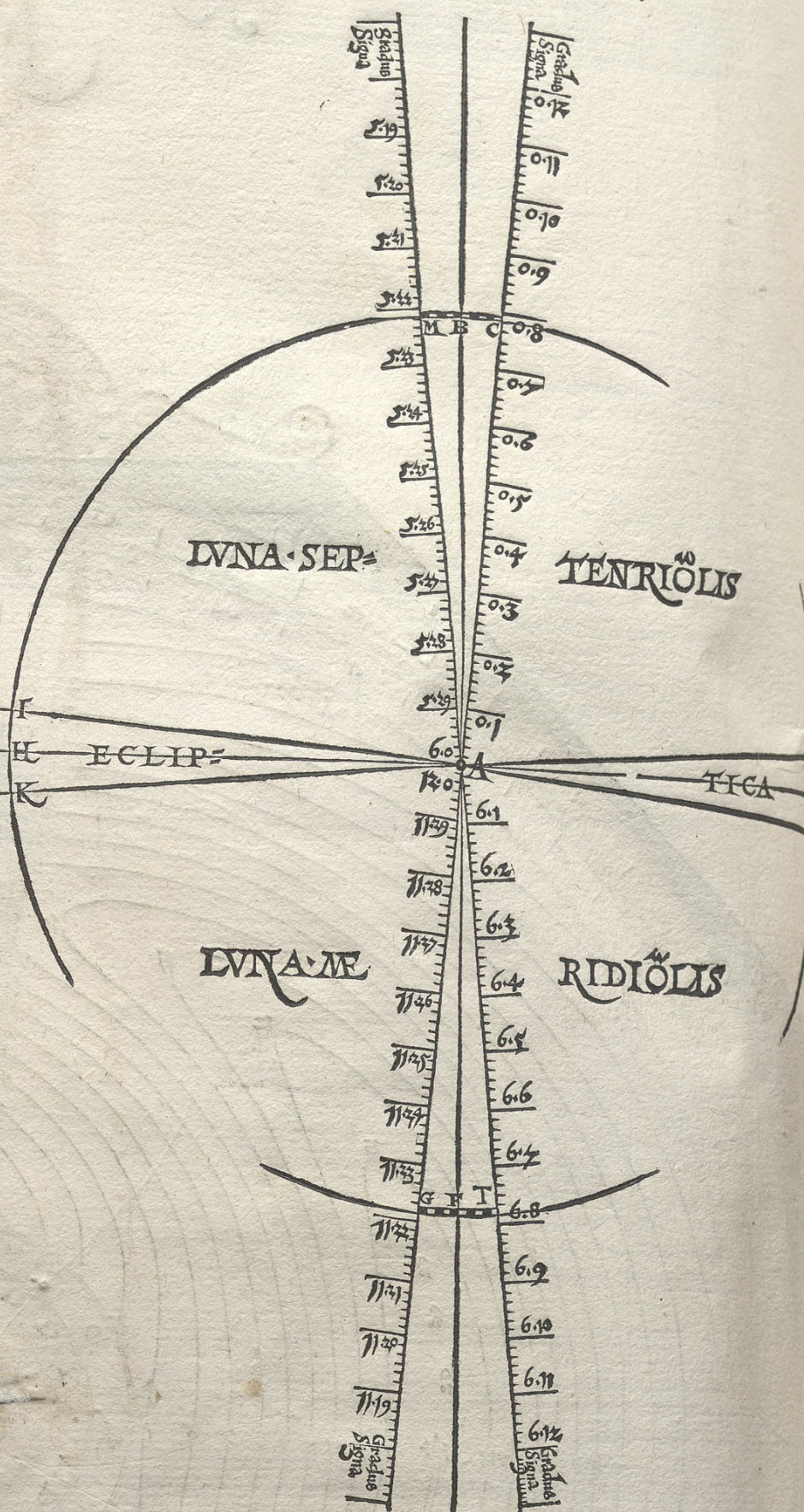
Propositionem veram dici, quo futuram Lunæ obscurationem prævideras, possibilem saltem, simulatq; perpereris, Argumenta Solis & Lunæ ad diem eundem per enunctiata 12 & 25 comporta. Verum quoq; Lunæ locū, eiusdem latitudinem, Latitudinisq; argumentum, necnon capitis draconis locum verum per enunctiata 17 & 18 congere. His enim congestis, ea quæ ad eclipses attinent, cuncta contuleris. Per instrumentū q̄q; enūct: 18 eclipsis possibilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q̄ in prioribus, hoc modo: Vbi indicem capitis draconis rite locaueris, ad tempus scē veræ oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in Zodiaco contueberis, per quem filum directū si inter d & a Luna iuxta caput draconis morante) vel inter g & e (Luna caudæ draconis vicina) ceciderit, fateri aude Lunam in illa oppositione defecturam. Vicissim Solis defectum conspicaberis in e ne quadā hac lege. Tempora e nis veræ cum filo signa, quod si inter b & e iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis feratur, contingens est Solis deliquium in hac coniunctione. Verū Solis obscurationes propter aspectuum diuersitates non ita ad vñquem, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis poterunt, eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumenti formam redacturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclipsis Lunaris agnita, lineam in plano aliquo præscribe, quam H D nōmina, cuius medium A sit. Huic alia perpendicularis inducā B F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, extensis alter circulum occultum pro Arbitrio scribe, qui idem in linea B F & punctis B F secetur. Eo facto Lunæ latitudinem considera, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius verum esse 5 Signorum & 18 graduum ad minus, vsq; in 6 Signa etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, & habebis 18 portiones, quarum singulæ 5 gradus continent. Proximo B literæ puncto C ascribe, rectamq; lineam a centro A per C educto. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit 5, tum B H quartam dispece, primæ autem post B literam sectioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, ut antea, diduc. Quod si meridionalem Lunam conspexeris, Argumentum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera signans. Argumento 11 Signorum existente, ab F versus H cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte nō mouearis quicquā, si gradus aliquando Signis non adiunctos videas, obseruatis diligenter Signis tantummodo.

Hæc omniū &c.

Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac, instrumentum Semidiametrale vocabitur, Solis Argumentum vestiga, cui filum ubi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ vmbra varietates per secunda metitur) contactum, secunda vero illa a filo abscissa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ perquirens, cum filo pariter transmissio signa, quod filum binas tibi corporis vicæ Lunaris & vmbra terre, semidiametros aperit. Filo sic durante, circinum in centro fige, pede altero in punctū vsq; in quo nigrior area a filo tangitur, extenso, illa enim extensio semidiameter corporis Lunæ est, quam ita inuariatam referua. Alium post hac circinum fini prioris diametri iam habiti insige, Pedem alterum eiusdem circini vsq; ad areæ fulcæ terminum protendens, semidiametrum quoq; vmbra terre habebis. Arcam hanc circum ferentia quadam candenti circuncirca includi vides, vltra quā aliam, calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distributa est. Sed cum iam antea secunda varietatē vmbra didiceris, pedes

CAESAREVM

Hæc omnium præfens figura iterat, posterius DISPOSITORIUM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera vmbra semidiameter habebitur. Talem postea circinum in A plano prius ad hoc præparati, ubi firmaueris, circulumq; descriperis, veram vmbra quantitatem cernis, vmbra inquam terre, quæ in Lunæ transitu, oppositionis illius tempore fit. Mox in instrumento cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, siue A C siue A M, siue A G, siue A I sit, contemplator. Loco obliquo pedem circini inferre, extendasq; alterum in argumenti punctum, Eandem postea circini extensionem parato plano infer, pedesq; altero in A fixo, cum altero punctum in linea paulo antea, huic rei deputata, exprime, literaq; M signa. Iam circinum require, extensum, iuxta corporis Lunaris semidiametrum, quem ubi fixeris in M, cumq; eodem circulum descriperis, corpus Lunæ te habere putā. Ex illis nunc demum certus esse potes, de contingentī huius oppositionis eclipsi, deq; quantitate eiusdem. Si enim corpus Lunæ totum sub vmbra concesserit, vniuersalis, si partim, particularis, sin omnino non nulla eclipsis euenit.

ASTRONOMICVM

ECLIPSIS CAROLI PLANA
formatio.

Quibus nam
opus sit ad
eclipsis præsa-
giendas.

Vod quidem negotium adhuc vberius
consummatiusq; per exemplarem docen-
di methodum iterabimus. ¶ Annum
Imperatoris CAROLI 1500, scz
natalem intuenti, defectus Lunæ acci-
dere posse eodem anno, & quinto No-
uembris die apparet. Tempus igitur
veræ oppositionis illico scrutor, & 5
diem, 13 horas, 52 minuta Nouem-
bris esse reperio. Locum autem Solis
23 5 22 M. Locum Lunæ ve-
rum 23 5 22 M. Argumenti
verum 5 9 5 22 M. Argumentum Solis 5 4 5 23
M. 29. Argumentum latitudinis verum, 5 11 gra, 24 M. 39
Verum locum 5 1 gra. 28 M. 41. Omnia ad de-
fectum necessaria prælagendum, perspicio. Hys perspectis, in pla-
no quodam lineas sese orthogonaliter secantes, vt videre corâ est,
depingo. In præsentia vero Argumentum latitudinis 5 11 com-
periens, circulum F H iuxta regulæ præscriptum in portiones 18
diuido. Primum punctum prope F cum litera G notans, per eū-
dem & centrum A rectam produco, quam tribus quoq; literis C
A G inscribo. Argumentum deinde Solis in limbo externo præ-
cedentis figuræ quæsitum, filiq; expressum cum fuerit, mox a filo
in circulo vmbre 5 1 secunda abscindi video, hæc scilicet scilicet refer-
uo. In eodem postea limbo, externo scz, Argumentum Lunæ ve-
rum, Signa vice 9 gra 22 M. 59, cum filo quoque tracto re-
peto, quod filum circulos, corporis Lunæ in puncto B, vmbre au-
tem in puncto H scindere animaduerto. Filo itaq; sic perseveran-
te, circinorum duorum, alterum in A centro figens, in B vsq; ex-
tendendo, eundemq; sic apertum, semidiametrum Lunæ scz refe-
rentem, sepono, alterum in B locans, diducensq; in H, vmbre
semidiametrum cognosco. Quinquaginta vnum secunda prius ex
vmbre varietate collecta, resummo, quibus resumptis, I H lineâ
in 60 partes discretam imaginor, in qua 51 numerans, ab H in-
cipiendo versus I, fini numerato, R literam addo, circumq;
ab I in R iam contraho, talemq; veram vmbre diametrum con-
tinere pronuntio. Circini illius sic inuariati, pedem vnum in A
plani iam antea dispositi inferens, cum alio circulum describo, eun-
demq; cum O S Q R literis noto, & veram vmbre quantita-
tem, quæ in transitu Lunæ 51 tempore contigit, cognosco. Rur-
sus ab hinc dispositum illud nuncupatum ingressus, alterum cir-
cini pedem A literæ defigens, alterum vsq; in Argumentum latitudi-
nis, quod est 5 11 gra: 24 M. 31 distâdo. Distentione candē pla-
no cuidam importo, stilum vnum circini in A, lineæ A G, sta-
tuens, alium versus G porrectum, cum M litera significo. Prio-
ris nunc circini pro quantitate Lunari prius diducti, pedem alteri
M literæ inferens, periferiam quandam ipsius Lunæ magnitudinem
ostendentem, describo. Lunæ inquam & vmbre discrimen, quan-
ta scz adhuc luceat, & quanta obscuretur, id quod punctis 10 &
minutis 50 ostenditur. Hoc autem ita iudices, ac si tota Lunæ dia-
metrus, in 12 puncta findatur, quotus enim illarum partium est
numerus, totidem punctis eclipsis fieri dicitur. Quæ res postmo-
dum peculiari quadam demonstratione docebitur. Apparet insu-
per pars ima, horizonti inclinans, conspicua seu luminosa, superior
autem obscura & tenebrosa. Obiter notasse volo, tempus hoc opo-
sitionis veræ siue defectus medii, nostri, id est, Ingolstadtensi me-
ridiano congruere, subactis autem 39 minutis G andauo posse
conferri. Verum sed Lunæ quo cursum plenius viderem, quæ ex
parte occultari caperit, plane cognoscerem, ex puncto M perpen-
dicularem erigo, vtrinq; satis productam, indeq; circini Lunæ dia-
metrum referentis, pedem in R sistens, cum altero punctum L,
& hoc in lineâ A T signo. Mox e centro A per L vtrinq; cir-
culum qui perpendicularem a dextro latere in puncto N, in lini-
stro autem in puncto K contingit, delinio. Punctis autem K &
N circinum immitrens eum, qui Lunæ diametrum exprimit, circi
N literam circulum describo, principium Lunæ deficientis dantem.
Patet enim vbi Luna a terræ vmbra obuelari incipiat. Eodem mo-
do alium orbiculum circum K literam finem eclipsis illius signifi-
cantem, duco. Quo peracto liquet denuo, quomodo Luna a N
per M vsq; ad K transierit. ¶ Quicquid autem hucusq; super eclipsi
Cæsarea dictum fuit, hoc totum in sequenti figura luce clarius
oculi te docere possunt.

QVOMODO COLOR ECLIPSIS LV-
næ sit prælagendus, Regula vniuersalis.

Quantitate eclipsis perspecta colorem eiusdem duplici ratione,
Latitudinis scz & Argumenti veri prælagio. Latitudinem enim si-
ue meridionalis, siue septentrionalis illa sit, in tabula sequenti prima
considero, iuxta quam illico eclipsis colorem ad votum deprehendo.
Vt in

CAESAREVM

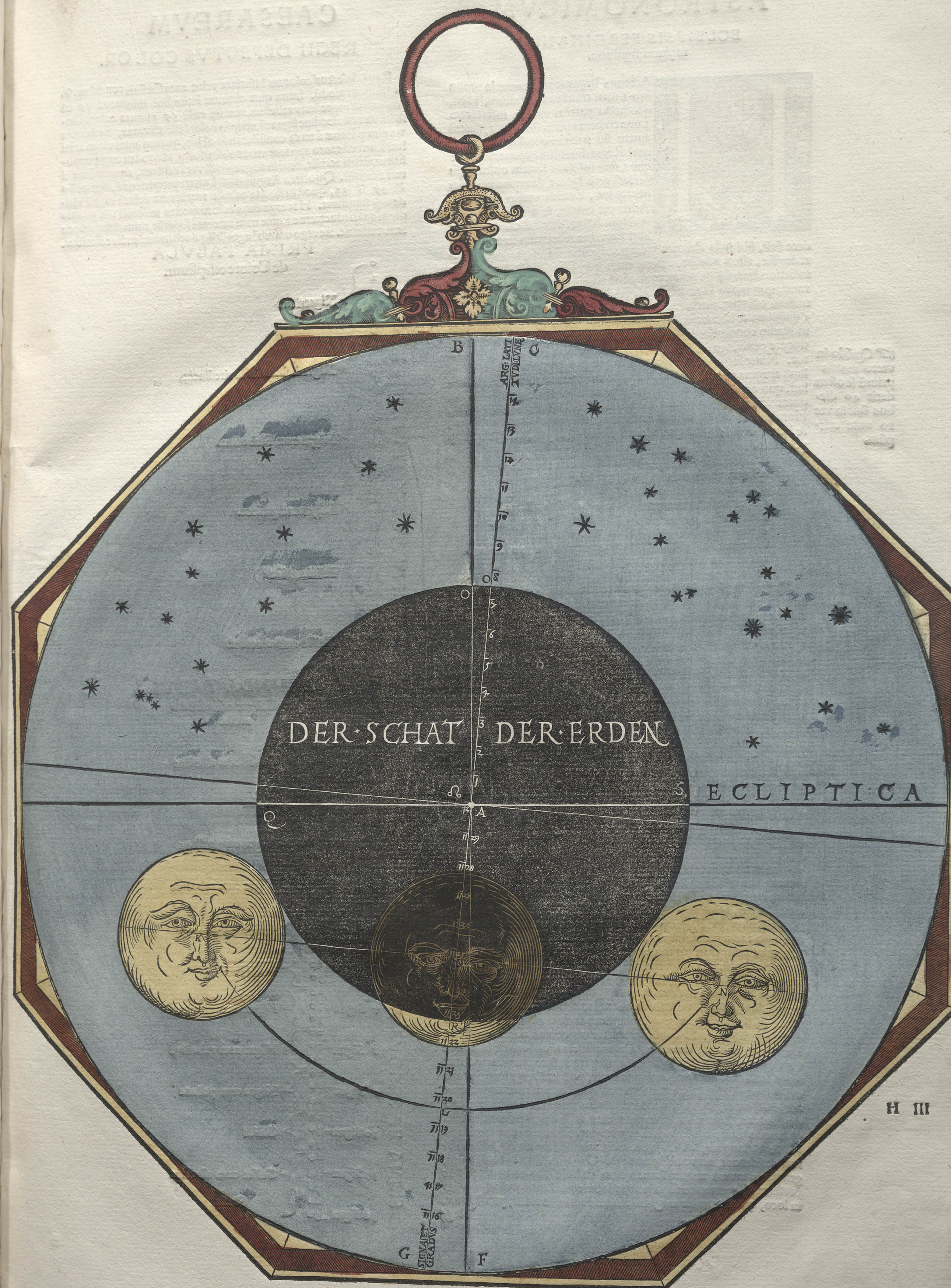
Vt in deliquio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabu-
la resumo, qui tamen numerus, quoniam tabulæ non inest, proxi-
mum ei 28 videlicet deligo, iuxtaq; colorem scriptum, qui niger
& rubens offertur, pro quæsito exipio. Argumentum vero in se-
cunda tabula lustranti, color distantia quam efficit Luna cum ter-
ra, cognoscitur. Vt in exemplo eodem Imperatorio, vbi Argu-
mentum Lunæ verum Signi 9 gra: 22 M. 59 obtinet, quæ Signa gra-
dus, & minuta per secundam tabulam requirenti non integra, sed
Sig: 9 gradus 15 reperiuntur, 22 ergo gradus eò quod 15 sus-
perant, colorem Griseum designant. Hæc exequuto testat colorum
mixtura, qua commodè peracta, verus eclipsis color constat.
Quam rem si absolutius desideras, colores huiusmodi pictorū mo-
re commisceto, & rem ob oculos habebis.

PRIMA TABVLA
de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNÆ	
0	
2	
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	
18	
20	
22	
24	
26	
28	
30	
32	
34	
36	
38	
40	
42	
44	
46	
48	
50	
52	
54	
56	
58	
60	

SECVNDV TABVLA
de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNÆ	
0 Signi	
1 Signa	
2 Signa	
3 Signa	
4 Signa	
5 Signa	
6 Signa	
7 Signa	
8 Signa	
9 Signa	
10 Signa	
11 Signa	
12 Signa	

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio.

Actenus Imperatoris exemplo propo-
sito Luna transitum infimum, id est,
quomodo partem vmbrae inferiorem
Luna conspicua perambulauerit, superā
autem sui partem occuluerit. Nunc
autē Regio diuersum exponemus, scē
qui Luna inferam faciem obfcurer, su-
periori vero luceat, summam vmbrae
peragrans, Zenith versus inclinata.
Adeo per omnia, & a vertice, vt pro-
uerbium habet, vsq; ad calcem huius
libri haec duo Caesarum exempla, vi-

Quādo in
vtero matris
primū se osten-
derit 40 die-
bus fuit in vte-
ro ante eclip-
sin.

dere fuit, sibi ipsis alternas vices porrigentia, ita, vt quodcumq; alte-
ri deesset, alteri adesset. Neq; enim quicq; hoc modo intactū seu
indictum hucusq; de rebus propositis est. Annum 1503 confide-
ranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquium Luna
nullum offertur, nocturnū, quare retro eunti, conceptionis ad diem
(quoniam & hoc temporis cum natiuitate componendum est) recte
in medio conceptionis & natiuitatis temporum, eclipsis Luna con-
tingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehendi-
tur. Nunc secundum praecepta enuntiatorum priorum, veri pleni
lunij tempus inquirenti, medietas huius defectus, id est, spaciū il-
lud, quo amplissimum esse solet, die praedicto hora 12, minuto 11
pomeridianis, Ingolstadtensi meridiano conueniens euenire liquebit,
Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 m 12,
& hora 10 m 59, tempus vitimo verificatum prodibit. Hac in op-
positione.

- ¶ Luna gradum 1 minuta 32 v;
- Sol vero oppositum tenuit.
- ¶ Argumentum verum Solis, 5 4 2 m 12,
- ¶ Argumentum Luna verum 5 6 15 m 33,
- ¶ Verus locus Capitis, 5 0 21 m 9,
- ¶ Argumentum latitudinis verum 5 0 10 m 23,
- ¶ Latitudo Luna Minutorum 55 fuit.

Planum modo velut antea patetur, vbi linea orthogonales sese
in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum
Signi nullius cum sit, punctum C ex figura quae vocatur disposito-
rium, transferatur huc, linea A C G quae superius a B dex-
teriorum vergit, producat. Hinc Solis Argumentum in limbo se-
midiametrorum extimo quæatur, eidemq; filum, quod in circulo
varitatis vmbrae, secunda 42 amputat, ea quae scilicet referuan-
da erunt, superimponatur. Per Luna postea argumentum verum
idem ducatur filum limbo in extimo, quo perueiente immoto,
circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Luna semi-
diameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B fi-
xus, vsq; in Q protendatur, quod quidem circini intervallum, vmb-
rae semidiameter esset, nisi adhuc variantē vmbrae 42 Z prius
collecta ostenderent, ea propter Q R linea in 60 Z scindi, &
42 Z versus R, a Q ordienti, circinus applicari, debent.
Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae voabitur. Ea cum
circini intercapedine post hac ex centro A plani tui circulus deli-
neatus vmbrae terrae, eam quae transeuntis Luna tempore, huiusue
oppositionis momento sit, declarabit. Argumentum quoq; latitu-
dinis videatur in dispositorio dicto sic. Circinus in A fixus, Ar-
gumentum vsq; latitudinis porrigitur, interstitium circini plano in-
feratur, ita. Pedum vnus in A linea A C figatur, secundusq; cū
M litera notetur. Postea circinus semidiametro Lunari conueniē-
ter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M sistatur, cumq; al-
tero circulus M P, qui corpus Luna repraesentat, circum scriba-
tur, quo facto patet, quemadmodum Luna ab vmbra velari soleat.
Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L
litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vtrinq;
longiuscula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio ad vsq; L
prodeat. Distantia illa circulum vtrq; ex parte scindentem lineam
perpendicularem in punctis K & M, describat. Circum puncta
K & N Luna quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M pun-
ctum exprimitur. Hīs enim peractis ob oculos patet, qualis sit
Luna per vmbrae traiectionem. Quot punctorum vero sit obumbra-
tio noscitur diuisa M P linea 6 in partes, hoc enim facto, quot
inter P & O portiones continentur, palā erit. ¶ Hoc in plano
cui nomen Dispositorio fecimus, eo quod circini operam praepa-
ret & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequen-
dis, reddat, lineas quasdam parallēlas deduximus, ideo vt videas
quomodo Luna variē vmbrae permeet. Tametsi autem puncta
M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica sepa-
rari desiderant, ita vt obliquum cum C M A lineam constituant,
grauioris tamen negotij foret, quam vt huic loco conueniret hoc
prestare. Caterum in sequentibus idem cumulatius perfectiusq; suo
in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, praestabitur.

Regij

CAESAREVM

REGII DEFECTVS COLOR.

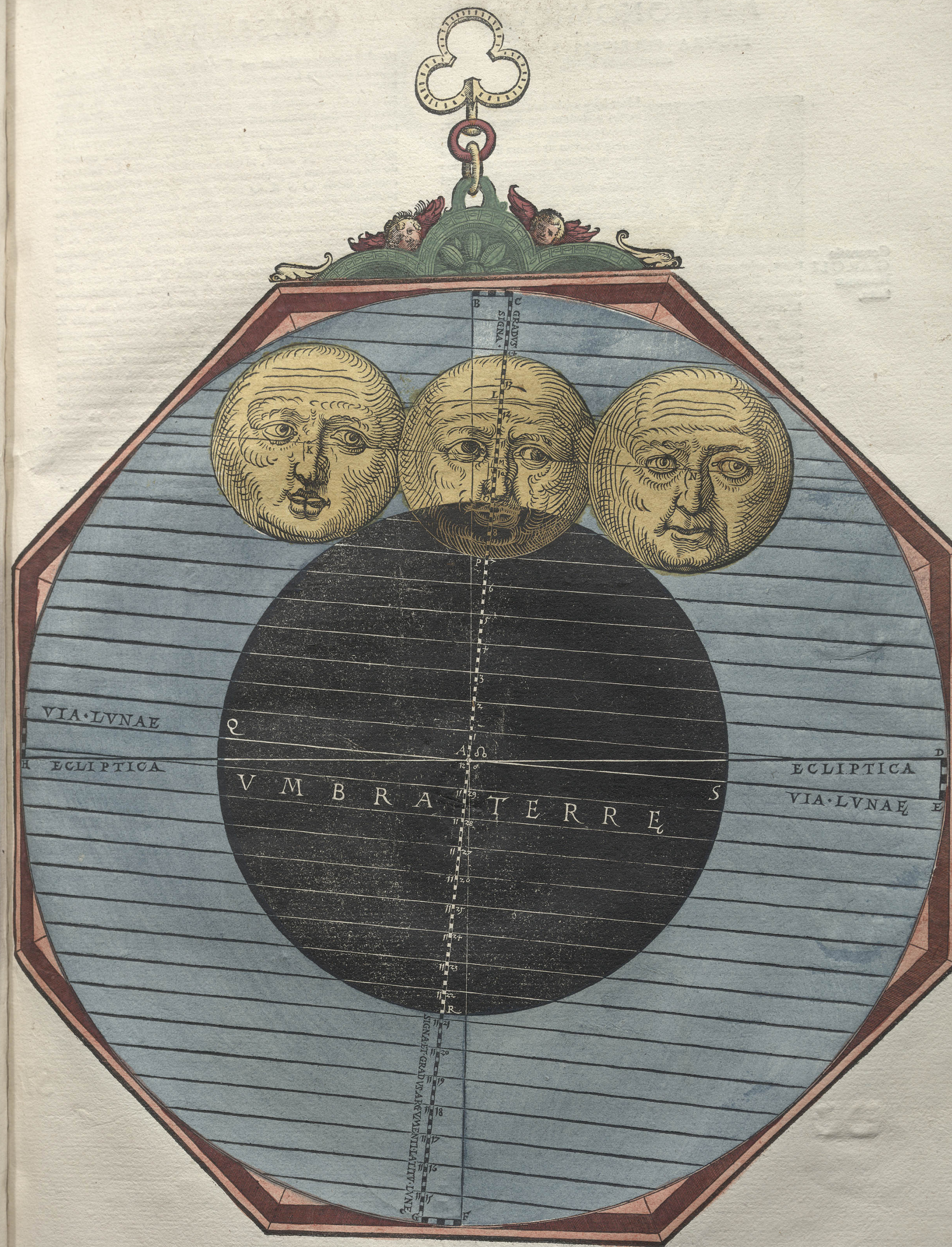
Regij defectus, colorem bifariam velut ante Caesaris condices, se-
mel hunc in modū. Luna quae obtinuit latitudinē minorū 55 cū
hīs primā ingrederis tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colore Gri-
seum vna cū albedine signatur, eclipsis colorē esse affirmas. Sed distan-
tia quoq; Luna a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior tel-
luri Luna est tanto apparet atrior obscuriorq;, id quod in augis oppo-
sitionis existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima a
terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunare perspicuū, signū ē
cū 15 m 33, quod in secūda tabula requiritur colorē nigrū viri-
demq; significat. Has ergo duas colorū species miscenti tibi prom-
ptum animaduertere est, quae nam mixtura superfit, cuius deliquiū pre-
sens extiterit. Sic ergo omnib; ages deliquiū inueniendis coloribus.

PRIMA TABVLA de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNAE	
0	Nigerrima.
2	
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	Nigra habens in se viredinem.
18	
20	
22	
24	
26	Nigra cum Rubedine.
28	
30	
32	
34	
36	Nigra cum pallore.
38	
40	
42	
44	
46	Pallida grisea.
48	
50	
52	
54	
56	
58	
60	Grisea cum albedine.

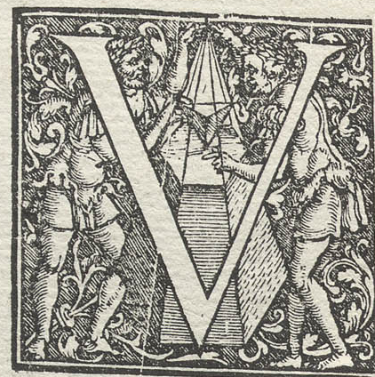
SECUNDA TABVLA de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE	
0 Signū	Ruffa
1 Signū	Grisea cum albedine
2 Signū	Grisea
3 Signū	Nigra cum pallore
4 Signū	Nigra cum rubedine
5 Signū	Nigra cum viredine
6 Signū	Nigerrima
7 Signū	Nigra cum viredine
8 Signū	Nigra cum rubedine
9 Signū	Nigra cum pallore
10 Signū	Grisea
11 Signū	Grisea cum albedine
12 Signū	Ruffa

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLEIPSIS PLANA
coronationis Caroli.

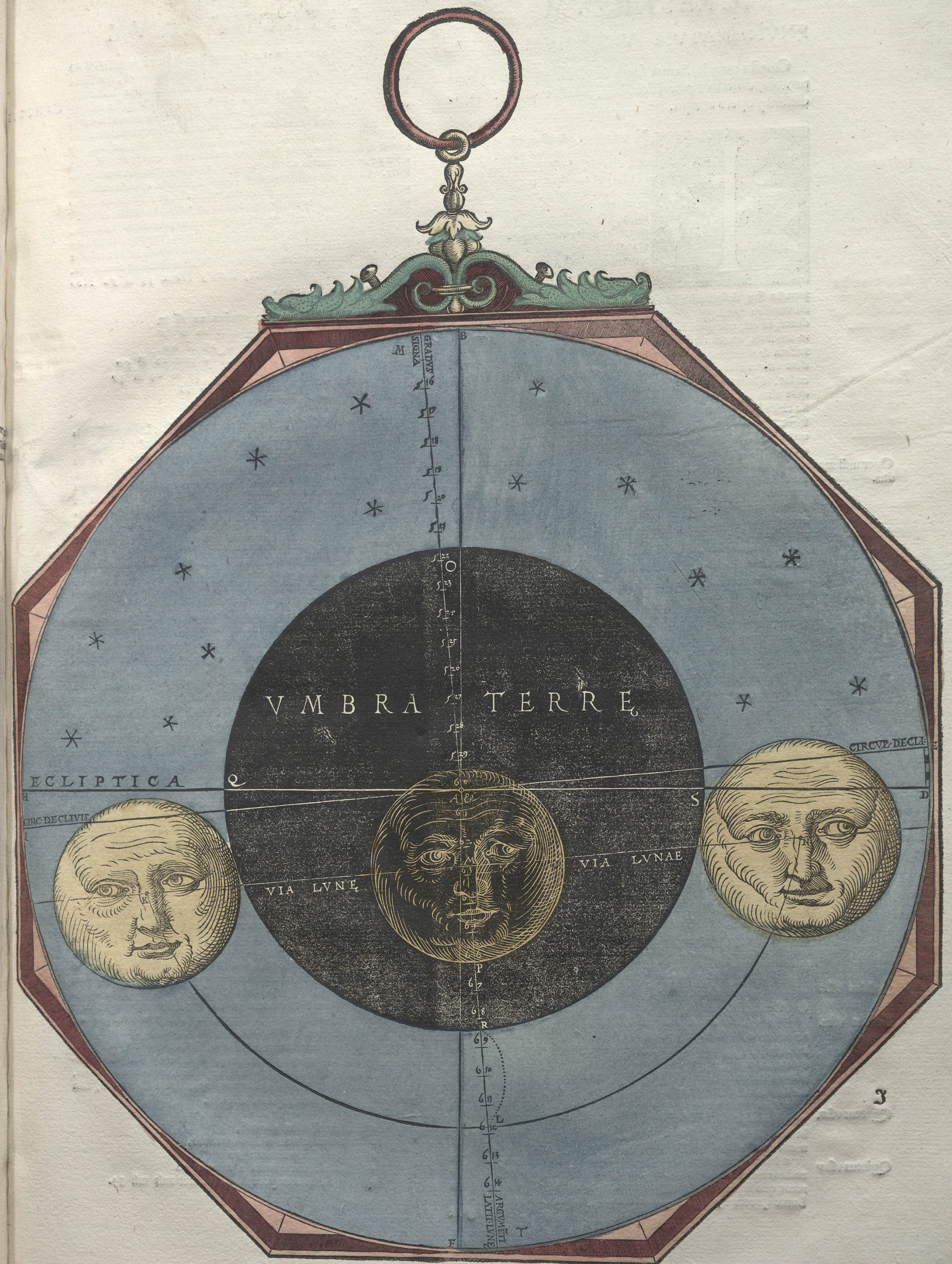
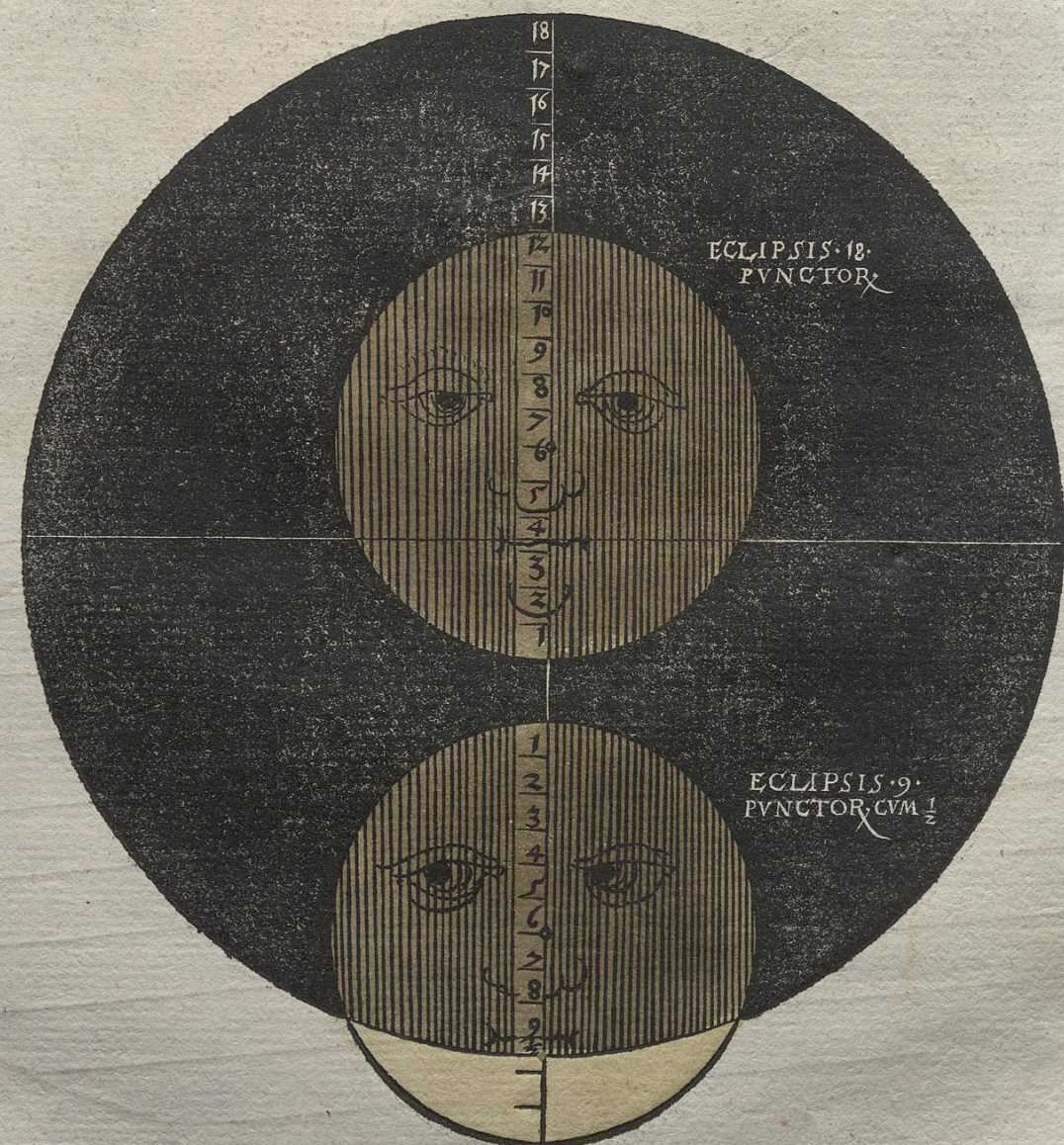
Coronatio
GAROLI
Bononiae
facta.

Idcirco itaq; michi iam satis superq; vniuersas eclipsis rationes declarasse, adeo, vt nullam non quilibet per se qua licunq; tandem sit forma statim agnoscat, in planisq; depingere ob oculos queat. Verum adhuc amplius nequid summae fidei deesse quis dicere possit, coronidem, vt dicitur, siue appendice adhuc adicere aliquam volumus. Annus coronationis quae Bononiae Italiae vrbe, dubium, an potentia, an omni nigena doctrinarum copia praecellens, celebrata est) nunq; non memorabilem GAROLI Imperatoris Rhomanorum Quinti, annum scilicet 1530. Hunc per instrumentum lustranti mihi, apparebat 6 Octobris die defectus Lunae fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum. Hora 12 m 31 meridiano Ingolstadtensi quadrans, Bononiensi autem, additis 10 m, (quoniam orientalius tot minutis Bononia est Ingolstadtio) offerebatur. Tempore oppositionis verae diebus non aequalis oblato, motus insuper eclipsis habendae necessarii quassiti sunt, quales fuerunt. Verus locus 22 24 44 m. Verus locus 20 24 4 m. Argumentum Lunae verum 24 25 15 m 19. Argumentum 23 27 m 18. Planum ad hac, seu Papiaceum, seu ligneum malis, praeponebat, orthogonales duas in centro A coeuntes, erigo. Argumentum latitudinis principio videtur, 2 6 & graduum aliquot, iccirco a puncto T, vt dictum est, lineam rectam M A T vocata duco. In instrumento semidiametrali, Solis Argumentum, quod est, 23 27 m 18. cum filo signanti circulus

CAESAREVM

circulus vmbrae varietate 40 z ostendit referenda. Fium deinceps Argumento Lunae vero, Signis 4 25 m 19 superestum num in O, Accipient iam, internum in puncto M, exterius vera quantitas semidiametri Lunaris exhibetur. Intervallum vero inter M & O semidiametros vmbrae, quo tempore Luna transit, dicitur, excepto quod 40 z prius habita, subtrahere oportet ab O versus N eunti, id quod euenit in puncto L. Interceptum fit, literis O S R Q inscribitur. Post hac Argumenti latitudinalis distantia sumpto e dispositio dicto, in plano quoq; ab A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lunae, semidiametrum quae refert, dimensio resumpta, circulum, A P ex M puncto designet, illa enim circulus veram Lunae quantitatem, Luna inquam sub vmbra contenta, vere ostendit. Bandem igitur semidiametrum Lunae ab R versus T, fini L literam apponens, extende. Ex centro vero A per idem L punctum perpendicularis itidem e puncto M erigatur, ita, vt circulus ille iam ductus ex A centro perpendicularare in punctis R & N conuertat. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunae quatuor tatem representantes, describantur, vnde manifestum fit, quatuor Luna ab N ad M, & ab M vsq; in K promoueat, & remotius quiddam in fine quam in principio ab eclipsis distet. Hicvlti cum veniat, vmbra latissime corpus Lunae obtegere, dictum vero prius sit, 12 ecliptices saltem esse puncta, idem repetere in praesentia cogimur. Res autem ita se habet. Quoties videtur vmbra 12 Lunae sectiones excedere, metienda est, quot punctis excessus fiat, proportionem Lunaris dimensio seruata. Cum autem praesens figura, proportionem 6 partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum defectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non q; Luna tot punctis constet, sed si tot constaret, eam obnigrari ab vmbra posse, quae res in praesentia figura ob oculos ponitur.

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

CAESAREVM ENVNCTIATVM VICESIMVM OCTA.

Cuncta quæ hæcenus fuere de obscuracionibus Lunæ prodita, diuerso à præcedentibus, succinctori tamen expeditione operi exequi.

In prioribus ostensum est, quomodo Lunarium defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim umbra terræ in plano, corpusq; Lunare super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot eclipsis circumferitur, sese exposuerunt. Hic autem in præfenti instrumento quinq; simul citra circini opus omnia, solius dumtaxat uniois vsu adhibito, consequi facilius, promptiusq; dictu licet. Quorum primum est id, quod iam diximus,

puncta scz defectualia id est, partes obscuracionum duodecimas adamussim contueri. Secundum, quamdiu Luna sic obscurata perduret, id est, per quot horas, quot minuta, seu horum alterutrum in tenebris, quod alij moram appellant, versetur. Tertium quot horarum & minutorum spaciū inter eclipsis principium finemq; eiusdem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) siue ad medium vsq; intercedat. Quartum in quotnam gradibus & minutis, portione hanc, quæ alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus casus, sic enim loquuntur Astronomi, & mora dimidia coniunctio, constituit) peragat. Quintum est, via vel transitus, id est, linea illa, quam traiecit suo per tenebras Luna efficit, eandem enim præfens quoq; instrumentum, multo consumatiorem, quam præcedens ostendit.

Operandi modus.

Hoc itaq; organo fructurus, verè iam enumerata quinq; si ne dubio deprehensus qui est, agat primum omnium, vt tempus veræ oppositionis, Solis & Lunæ gradum, Solis Lunæq; Argumentum, Lunæ nouissimæ latitudinem, statat, vt sic loquar, omnia, id est, certis temporibus constituta, colligat. Hæc enim præfens nullo opus fore sibi crediderit. Quamq; meo quidem iudicio proximior adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatū, primo de eclipsis euentu, quæ possibilitas alijs dicitur, periculum fiat, eodem qui præcedit die, & illo qui sequitur, pariter examinatis, veris enim vtriusq; dierum locis, meridianis scz cognitis, locis inquam Solis & Lunæ, neminem fugere puto, quas intra meridiem opposito propolita sese insinuat. Hac re ad vnguem sic animaduertit, motus deinde Luminarium diurnos meridiem ab vtriusq; sumptos collige, per motus diurnos postea horam oppositionis veræ enuntiati 26 auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venare. Hora veræ oppositionis agnita, Solis Lunæq; loca certa per Signa, gradus & minuta inquire, Argumentumq; verum Lunare ex eisdem vna cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum lustra. His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tamen nihil Solari Lunariq; loco, hic opus sit, præter Argumenta Solis & Lunæ, Latitudinemq; eiusdem considerat. Argumentis Lunæ & Solis habitis, latitudinesq; eiusdem, mox in superiori limbo à B versus C Signa, gradus & minuta Argumenti Solaris, si minus est 6 Signis, si vero maius, in interiori limbo à C versus B inquire, Argumenti Solaris loco inuenito filum impone, immobileq; sic retine. Post hæc Signa gradusq; Argumenti Lunaris in lineis F G vel D E venare. Filum mox ex puncto S vna cum margarita super Argumenti Lunaris locum in linea F G vel D E rectifica, circunducens eundem, quoad margarita Solaris Argumenti filum tangat, tactum illum cum altera margarita, in filo A pendente signato, inuariatamq; margaritam A custodi.

Iam, an Luna obscurata sit, & per quot puncta obumbratio fiat scire laboras, age filum A super minuta latitudinis arcus H I & margarita in H I N O area indicat quot punctis & minutis Lunæ obscuratio fiat, Margarita si Arcum inigram illabitur, vniuersalis defectus prædicti potest, sicut etiā tanto vniuersali maior, quanto profundius in fides.

Secundus vsus

Minuta insuper Latitudinis dicta, in arcu I K cum filo A nota, quod dum sit, horas minutaq; dimidiæ Lunaris moræ in area I K O P margarita ostendit.

Tertius vsus.

Filum deinde vbi est latitudini Lunæ superpositum in arcu K L cum in area K L P Q minuta ab vniuersione secta, si qua horam ultra sunt elapsa, vel minuta tantum, totalem vsq; ad obscuracionem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vsq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantū (quæ ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

Quartus vsus.

Margarita si incidit aream K P T V, tunc tempus casus horæ vnius minutorumq; aliquot semper videtur. Quod si margarita lineam ultra T V, versus L Q porrigitur, tunc minuta tantum modo per Ziffra signata, indicat.

Quintus vsus.

Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis sic cognoscitur Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quæ sitis filum superponitur, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunæ quotcūq; à principio defectus vsq; ad medium eiusdem pergerit

ASTRONOMICVM

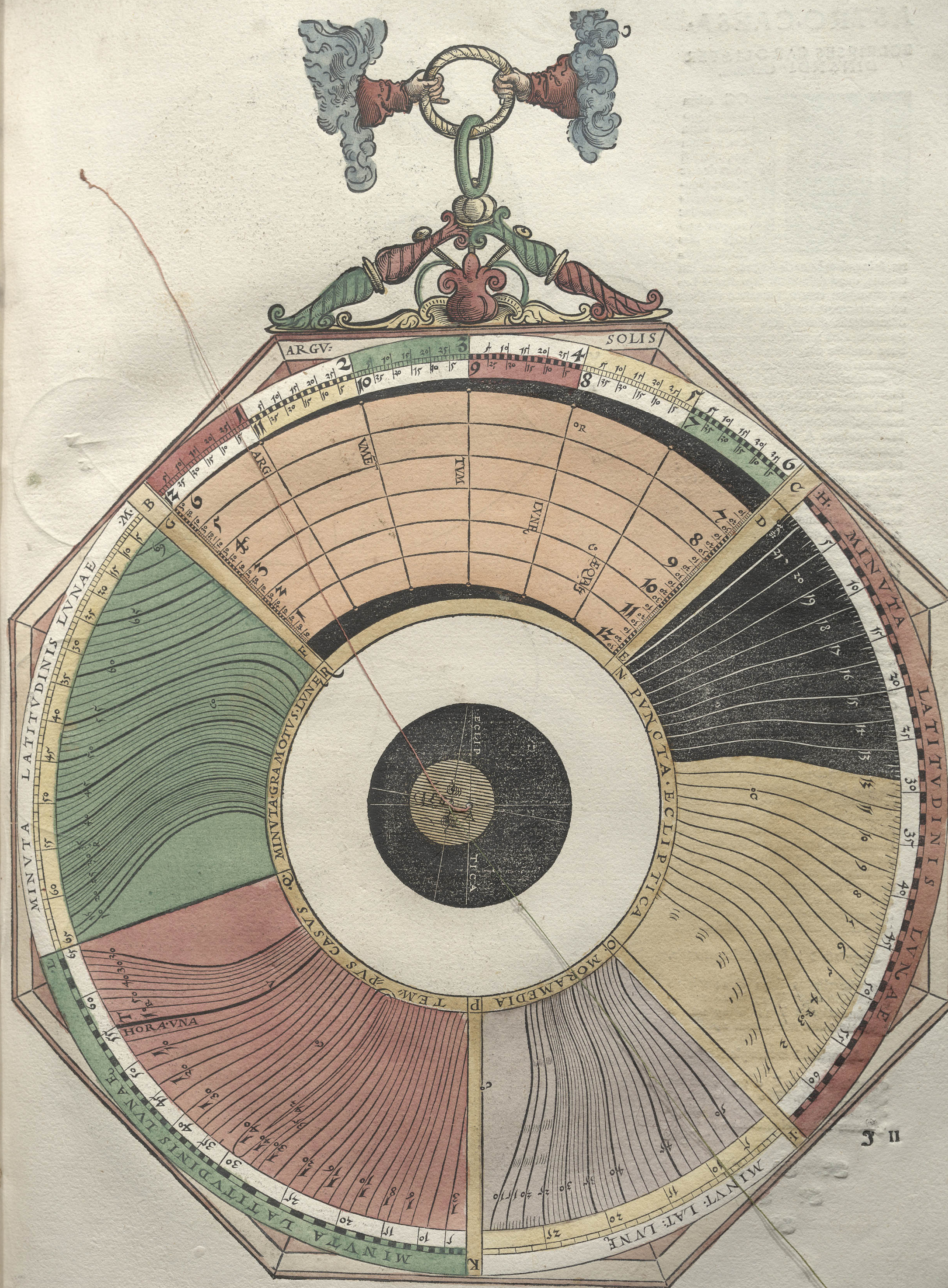
gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissime oculis exponit. Illud iam in genere propositum omne, specialius exempla elucidabunt. Repetitur est identidem hæcenus, eiusdem anni dies 5. Nonembris defectus possibilitatem in se comitatus eandem repetemus. Antea demonstrata est, adhuc tamen enucleatam & horæ & minuta oppositionis cuiuslibet haberi poterat, per quæ ex motu diurno, eo tamen duplici, id est, duorum dierum id præfuit. Altera per instrumentum coniunctionibus oppositionibusq; deputatum, suo in loco & enuntiatum idem perducit. Præterea latitudo Lunæ inuenienda ceti sit, non modo oppositionis, verum etiā omni tempore, loco Lunæ vero, capitisq; draconis præhabito, doctus es. Hoc vero in loco adhuc opus est Solis & Lunæ Argumentis ad vnguem æquatis, & latitudine lunari, quæ tria si habeas, omnia te habere scias, quibus cū si cetera absolueris eiusmodi ordine sunt obtentura.

- ¶ Locus O verus, 23 gradus 22 m.
- ¶ Locus D Verus, 23 gradus 22 m.
- ¶ Argumentum O, 5 4 23 m.
- ¶ Argumentum D Verum, 5 9 gradus 22 m.
- ¶ Argumentum latitudinis D, 5 11 24 m.
- ¶ Verus locus O, 5 1 28 m.
- ¶ Latitudo D Minuta 29.

Argumento Solari, Lunariq; similiter latitudine Lunæ perspectis iamq; ad manum paratis, instrumentum sequens accede, & Argumentum primo Lunare verum, quod est, Signorum 9 22 m 59 in linea D E, suspensorio Armille contiguo, quærit, inuenito filum S, quod vicinum literæ A est, superintende, & margaritam Argumento Lunæ iam enumerato applica. Alterum deinde filum ex A puncto demissum, Argumento Solari, 5 4 23 m 39 in arcu B C superpone, quod sic immotum sinistra retineat, dextra vero ro filum S circunducto paululum, & videbis illud in C puncto, filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & sic margaritam pro vsu reueris. Post hæc in arcu H I Lunari latitudinis minuta, quæ sunt 29 numeri, numeratis filum A superpone quod superpositum in area N H I O puncta 10 in quor Luna obscuratur. Cæterum totius corporis Lunæ partes sunt ostendit, idem vero punctus, cum C quoq; litera notus est. Tempus Lunæ tenebris includit, quod moram dicitur, hoc in loco querendum non est, cum puncta 12 vni nonndum plenè assequatur. Efto autem, vt quis per obliuionem moræ tempus venetur, superq; 29 minuta in arcu I K filum extendat, nullum tamen tempus moræ occurrat, margarita extra lineam tempus hocce significantem lata, cuiusmodi quidpiam hoc loci C punctus refert in linea K P scriptus, planè enim iā videri, nec vllam moram, vt ob oculos est, indicat. Filo autem 29 minutis in arcu K L inducto, vni horam 1 minuta 35 ostendit, id quod tempus casus (et quia defectus hic mora caret) dimidia etiā duratio vocatur. Quoties autem margarita aream K P T V incidit, sciendum est perpetuo vnam horam addendam minutis, quæ hora subinde cum Ziffra 1 additur. Postremo filum quoq; in arcu L M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C coram notata, videbis abscondere, tempus scz quod à principio vsq; ad medium deliquit Luna perfecerit. Iam si durationem mediam eclipsis, medio supris, principium defectus, hora 12 m 17 relinquatur. Quod si totidem, id est, dimidiā durationem, principio defectus adieceris, finem eiusdem, qui est, 15 horæ 27 m habueris. Hoc igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quæ sunt, consummatissimè noueris.

Exemplū aliud. Eclipsis illa quæ sub tēpus, quo FERDINANDVS Rex dimidiā in vtero moram ferè transegerat, accidit anno 1502, die Octobris 15, hora 12 m 11 post meridiem, Ingolsta diensi horologio quadrans, meridiano autem Medinensi conuens, ad horam, 10 m 23, medio scz euentus tempore intelligendo, hæc videri facit. Locus hic Lunæ verus erat 1 gradus 32 m 8. Locus O gradus 1 mi 32 m. Argumentum O 5 4 gradus 2 mi 12. Argumentum D verum Signi 6 gradus 15 mi 33. Verus locus O Signi 0 gradus 21 mi 19. Argumentum latitudinis D Signi 0 gradus 10 mi 23. Latitudo D mi 55. Septentrionalis. Hæc vbi collegens, principio Solis Argumentum in arcu B C, Lunæ vero in linea D E lustra, secundum hæc enim duo, vni ordinatus puncti R innitetur. Nunc cum filo & margarita si, vt prius demonstratū est, agas, singula cum litera R signata sese, huiusmodi vt subscibuntur, tam in horis quam minutis, expressa offerent.

- ¶ Puncta ecliptica 3 quasi,
- ¶ Mora media non est, quia partialis,
- ¶ Tempus casus minuta 56
- ¶ Dimidia duratio, hora 1 minuta 52
- ¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis mi 341

ASTRO.CAESA.

ECLIPSES CAROLI & FERDINANDI Caesarum.

HOC etiam in loco Quo modo viam Luna depin gas, aliter q̄ antea docere placet. Figuram defectus uam simulac corpus Lu nae in pla no descripte

ris, & in eadem Lunaris Argumentum lati tudinis, quod distantiam representat Lu nae ab umbrae centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quae & me dium eclipsis dicitur, cum M littera desi gnaueris, mox motum Luna, quem tem pore dimidia durationis absoluit, ab Ar gumento latitudinis demes, Signa gra. & M ex subtractione relicta, rursus in dispo sitorio qualito, cum puncto quodā signa bis. Interuallum deinde puncti huius a cen tro dispositiori cum circulo acceptum, um brae super linea A M L in A centro inci piens, inferes, quod ab M, quacumq; si ue centrum verius, siue ab illo ceciderit e scribes, ex quo rectam lineam dextrorsum M N lineam parallēlam, ubi duxeris, con tractum eiusdem cum L N circulo, X li tera signa, illic enim centrum Lunaris cor poris est, quod defectus incipientis momen to fuit. Deinde motum D, quem duratio nis dimidia tempore habet, Argumento latitudinari defectus medii, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defe ctuali congruens surget. Illud ipsum Ar gumentū in Dispositorio quoq; examina, eiusq; interapedinem in lineam A M L, circini officio transpone, & eandem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineae quidistantem sinistrorsum trahē, in terfectionem eiusdem cum circulo L K, cum V littera (centrum enim Luna est, quod fini defectus debetur) assigna. Iam circulos circa V & X si deferibis, circu latione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verissimum Luna per umbram traicētum efficiis. Puncta etiā illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcumq; vnum ali quem in dispositorio elige, in quo totidem minuta, quot in Luna motu dimidia du rationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Cir cini deinde sic inuariati, pedem vnum in M siste, alio duo vtrinq; puncta signa, quoru alterum cum c, alterum cum d nota, e quibus duobus p̄ctis ita preparatis, iuxta prius dicta, parallēlae ducendae sunt &c.

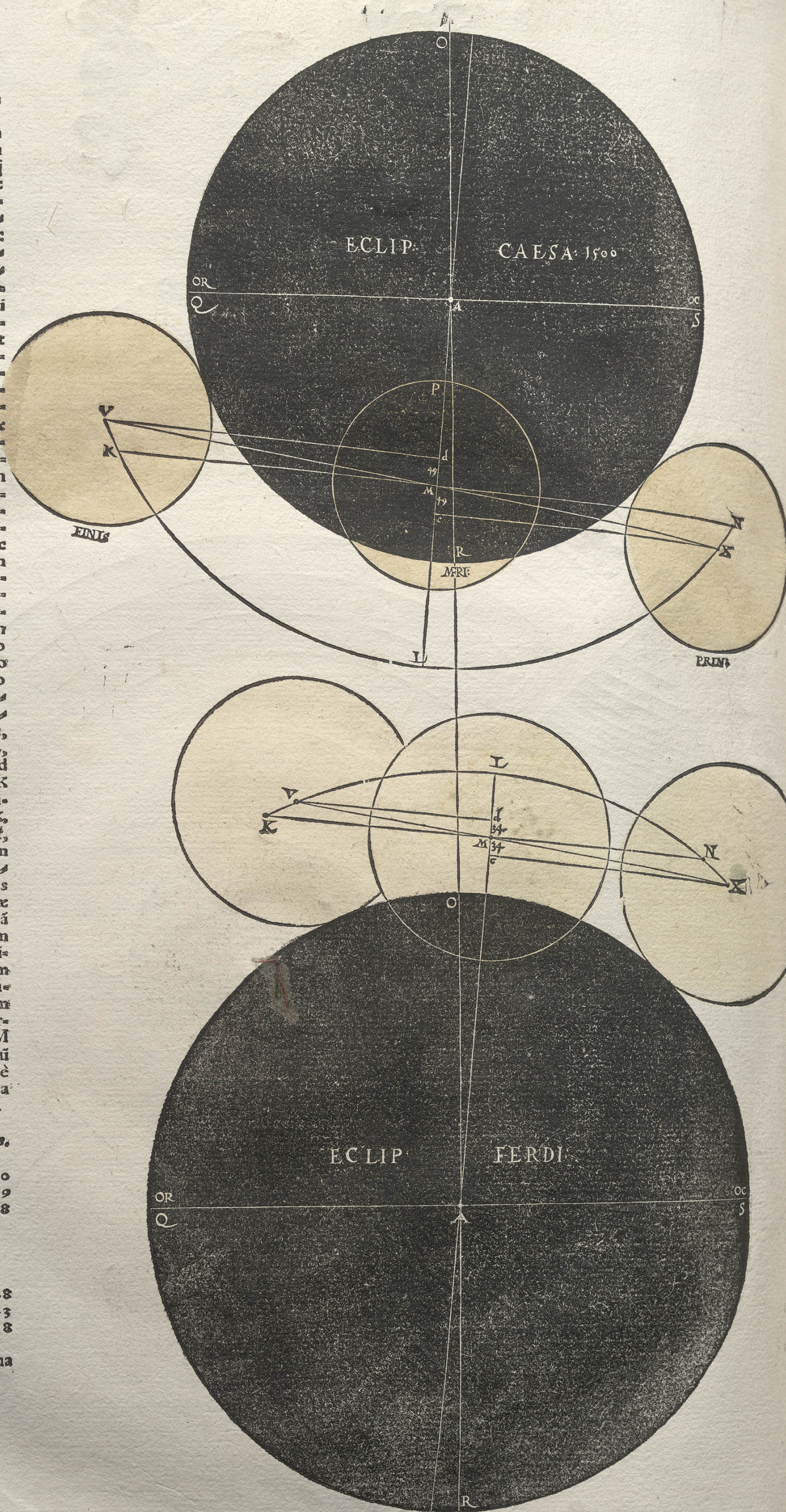
Argu: lati: D in Exemplo Imperatoris.

- ¶ In prin: eclipsis 5 11 24 mi: 10
- ¶ In Medio eclip: 5 11 24 mi: 39
- ¶ In fine eclipsis 5 11 25 mi: 8
- ¶ Motus Luna minutorum 29

Argu: lati: D in exemplo Regis.

- ¶ In prin: eclipsis 5 0 gr: 9 mi: 28
- ¶ In Medio eclip: 5 0 gr: 10 mi: 23
- ¶ In fine eclipsis 5 0 gr: 11 mi: 18
- ¶ Motus Luna minutorum 55

Paradigma

CAESAREVM PARADIGMA TERTIVM

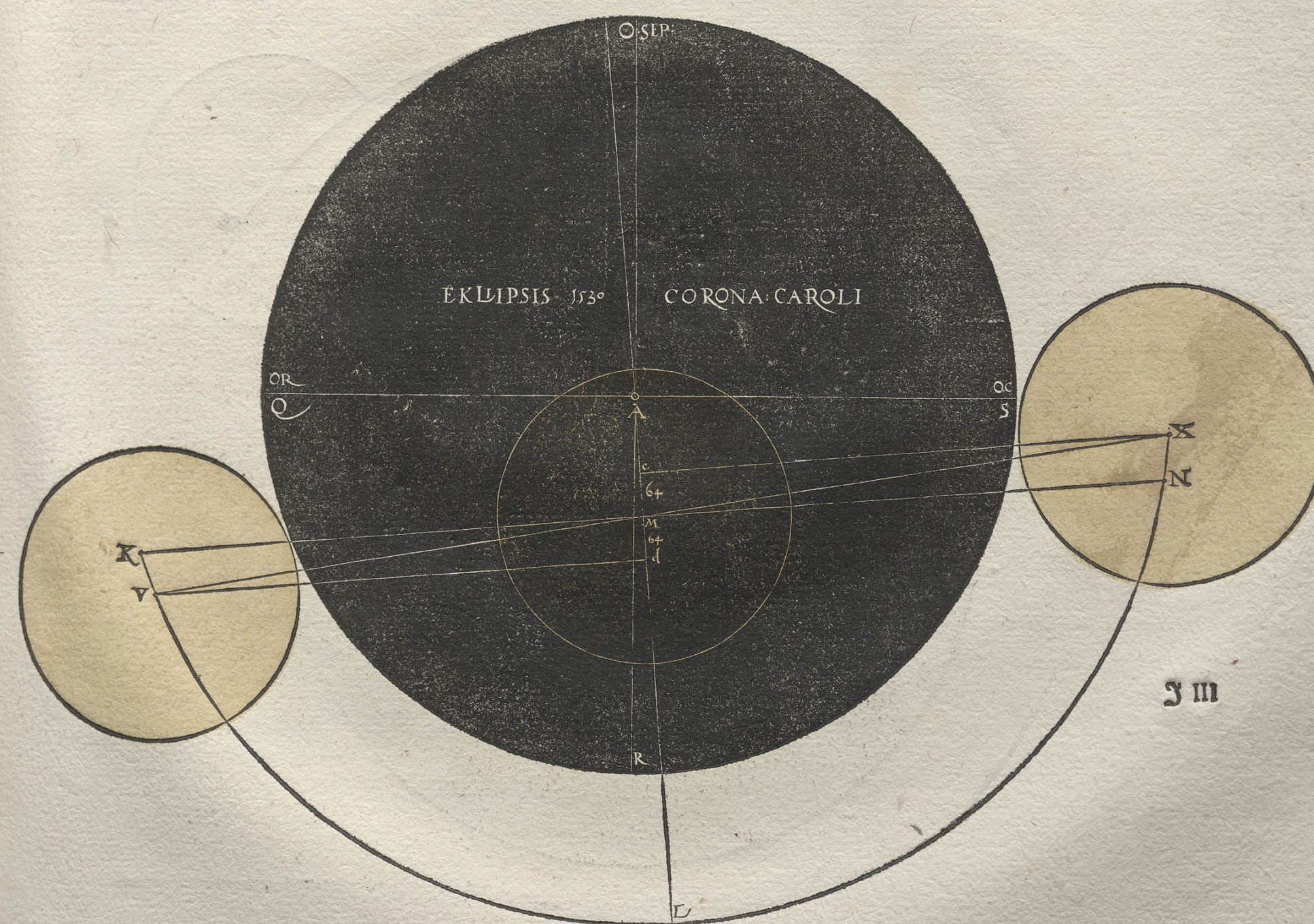

PARADIGMA TERTIVM, Lunaris deliquit esto, Anno 1530 fa cti / quando Caesarea CAROLO Corona Bononiae imposita, Regia vero maiestas, FERDINANDO Aquilgrani delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Impera toribus dignissima: Hoc deliquium si nuper tradita ratione tractare malis, & transitum Luna per tenebras, via nu per offensa, dispicere, ceteraq; que in defectu considerantur, adamussum co gnoscere velis, haec subcripta tibi propone, qualia sunt.

- ¶ Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi: 18
- ¶ Argumentū Verū Sig: 4 gra. 15 mi. 19
- ¶ Latitudo Luna minutorum 14

Pro Solis igitur & Luna Argumentis, margaritam si direxeris, viamq; Luna recta linea, vt dictum est, iam exprefferis, latitudinis Lunaris auxilio omnia haec subiuncta reperies.

- ¶ Puncta ecliptica 16 mi. 36
- ¶ Moram median minutorum 44
- ¶ Tempus casus Hor: 1 mi: 8
- ¶ Dimidiam durationem Hor: 1 mi: 52
- ¶ Motum Luna minutorum 64

ASTRONOMICVM

HVIVS ECLIPSIS

HANC

SVME IMAGINEM

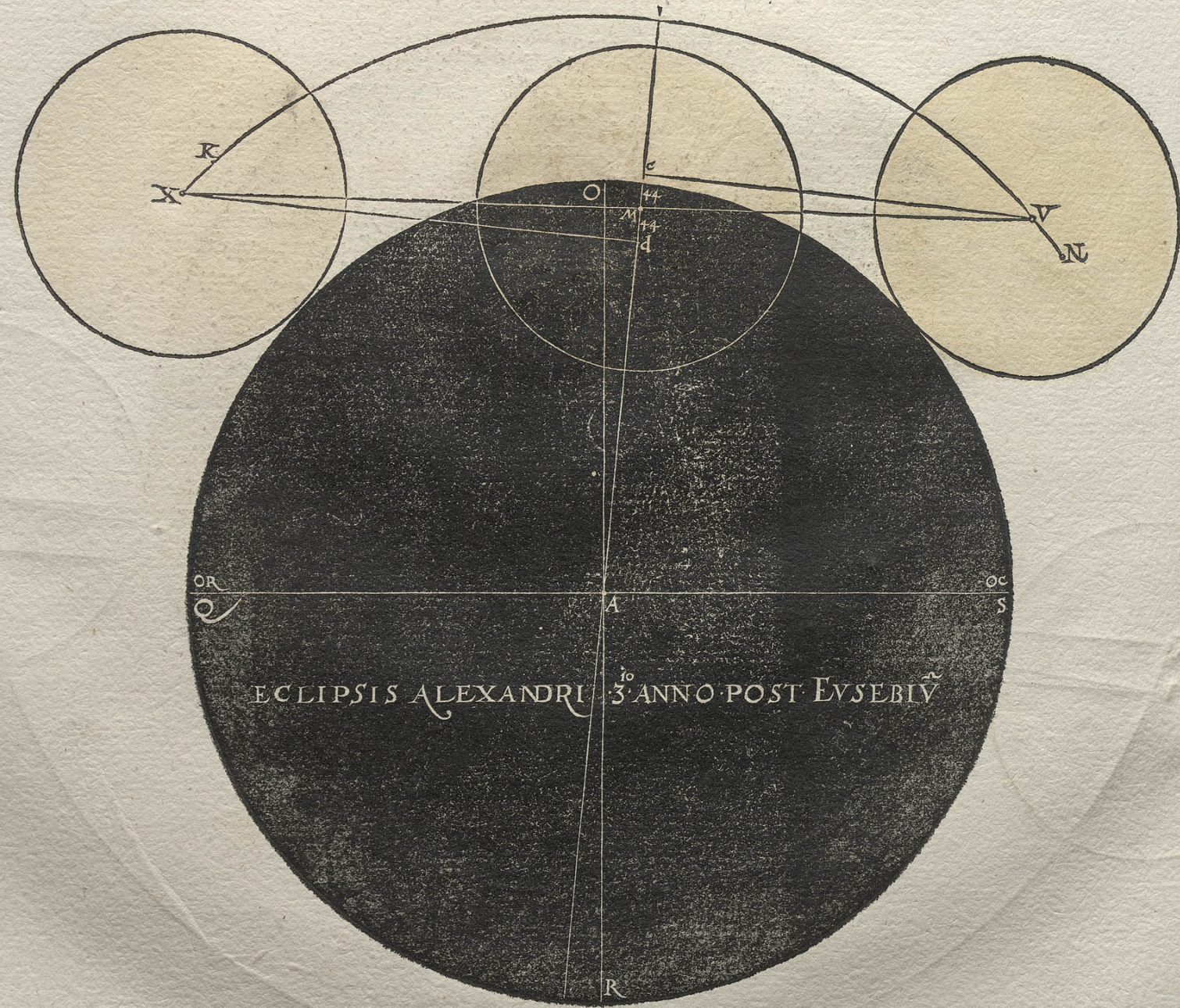
CAESAREVM ENVNCTIATVM VICESIMVM NONVM.

Historiarum ante & post Christi tempora lapsus, eclipsis
exemplis, qualia subiunguntur perfecte emendari posse.

Insigne luna-
ris defectus ex-
emplum e Plu-
tarcho allatū.

Vo videas penitus quidnam eclipsis
cognitio, virtutis, praestitae, utilitatisque
in se complectatur, aliquot ante Chri-
stum exempla, unde certius quam ex
prioribus commodum conspici queat,
adiungere coactus sum. Nemo igno-
rat, verum, historiarumque traditores in
enumerandis tum mundi, tum urbis co-
dici annis, tantum non, ut dicitur, coe-
lo ipso excidere. Qui quidem error
quantum tenebrarum, ignorantiae, du-
bi, confusio, in omnia alia historia
iudicanda intelligendaque importet, doctorū esto iudicium. Inde enim
fit, ut si cuiuspiam rei, memorabilis saltem, lectorem christianum com-
monefaciant, quae urbem conditam, aut praecesserit, aut non ita multo
post, subsequuta sit, ipsis constare, nullo modo possint. Quod quidem
tam grande malum, sola eclipsis cognitio emendare, & in melius
vertere potest. Per eclipses enim, omnia certos in annos reduci pos-
sunt, Christum praecedentes, non minus, quam sequentes. Historicus
autem certum semel tempus rei gestae nactus, reliqua per se, tam an-
te quam retro elapsa gestorum spacia, colligere valet. Quae omnia
exemplis vbertimē patebunt. Plutarchus in vita Alexandri
auctor est, mense Iunio, quando Athenis mysteria inchoarentur, Lu-
nam defecisse, anno eodem, quo Alexander Dariū Persarum re-
gem vicit. Factum id esse testatur Eusebius septimo regnantis Da-
rii anno. Verum hic dubitatur, quo anno regnum cepit. Euse-
bius ait anno mundi 4871 Dariū debellatū, quare si 4871 dem-
pseris à 5199 (tot enim annos Eusebius à condito Orbe ad Chri-
stum numerat) tum 328 relinquuntur. Vnde totidem annis Chri-
stum praecedebat, Dariū ab Alexandro vinctū debuit Eusebio. Ve-
rum id secus multo esse deprehenditur. Esto autē Eusebius, vel Chro-
nographorum alius quicumque sit, 18 integris annis, vel retrolapsus,
vel 12 anteuentus à vero deuit, in Darii obitu, (hoc adiecto vno,
quod sub Darii mortem anni eiusdem luna defectum mense Iunio
passa sit) nunq̃ vel vno die errare ego quidem potero, sicut ex sequen-
tibus abunde satis constaturum confido, Eusebium vero in praesentia
sentia

A STRONOMICVM

sentia annum, scz 328 intuenti, nulla prorsum eclipsis euenire in Iu-
nio, imò compluribus annis, neq̃ prioribus, neq̃ posterioribus vltū in-
cidisse defectū in Iunio cognoscis. Verū anno quidē ante Christū 328
mipalā fit, Eandem igitur, quā Eusebius 328 ante Christū 28 lu-
contigisse asserat, consistat eundem duobus annis integris à veritate
declinare. Quam rem qui planē assequi velit, sic agat melius. Cen-
tenarius maior annorum 400 est, Radix coniunctionis Ianuarii 0
& 2 est, dierum 6, hor. 1, m. 40. Radix praeterea 0 & 2
dies 19, hor. 20, m. 15 habet. Quae ubi quis operaturus colle-
gerit, & indices X & Z disposuerit, cumq̃ hys annos perstrane-
rit, nullam defectus oportunitatem, praeterquam in anno praedicto
328, ubi draconis Caput, vna cū 0 & 2 28 lunā diem mon-
strat, reperiet. Sed hoc, si ostendat, secundū annos relictos, scz 75
vtra 400 instituti fuerint, vsu venire solet. Oppositionē verā oppo-
sitionis lustranti, videntur inter mediam & veram oppositionem hor-
ra 11 m. 25 subtrahenda. Quibus subtractis, oppositio vera in
28 lunā diem, horam 8, m. 39 incidere, iuxta caudam draconis
conspicitur. Reliqua nūc ad indagandā eclipsis sunt necessaria hae-
c.

- ¶ Argumentum Latitudinis, quod est 5 6 7 8 9 10
 - ¶ Luna Latitudo m. 38 z. 15
 - ¶ Capitis Draconis motus 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 - ¶ Argumentum Luna, verum 8 9 10 11 12 13 14 15 16
 - ¶ Verus locus 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 - ¶ Verus Luna locus 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 - ¶ Aux 0 Signorum 2 gra 6 m. 20
 - ¶ Argumentum Solis 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 - ¶ Umbra variatio 2 3 cum dimidio.
- Ex his omnibus eclipsis illam colligis, quae infra depicta est. Il-
la tamen Ingolstadtienibus apparuit hora 8 m. 39 post meridiem,
quam qui meridiano vrbis Althiae Gangamelis, ubi Dariū supera-
tus est, conspexerunt, horas 3 m. 12 in tabula regionum iuxta vr-
bis nomen reperta addat, & hoc ideo, quia ortui incumbit, tot horis
& minutis supra Ingolstadtium. Tribus autem horis & 12 minutis
Ingolstadtio adiectis, hor. 11 m. 51, tempus quo Gangamelis deli-
quum hoc visum esse, prodibunt. Quod si iuxta enunctiati praesen-
tis doctrinam necessaria defectus quaelibet perquisieris, Lunae
transitum decenter assignaueris, subornata huiusmodi omnia depre-
hendes, vt sunt.
- ¶ Principiū Eclipsis Dies 28 hor. 10 m. 26 ¶ Puncta 7 m. 15
 - ¶ Mediū eclipsis Dies 28 hor. 11 m. 51 ¶ Tempus Casus hor. 1 m. 25
 - ¶ Finis Eclipsis Dies 28 hor. 12 m. 10 ¶ Motus Luna m. 44

CAESAREVM

Darius ab Ale-
xandro debel-
latus secun-
dū Alphonsum.

Frū quod in superioribus dixerim,
eclipsim nullam in Iunio reperiri, nisi
12 post Eusebium anno, illud sic iudi-
ces volo. Duodecimo post bellū Per-
sicum anno, Eusebio auctore, Christi
tempora versus, Luna quidem deli-
quum punctorum 6 vntig; minu-
torum, 18 lunij, hora 11 m. 32,
post meridiem accidisse. Alphonsum ve-
ro eundem annum Darij superati ab
Alexandro terminum in suis eris sta-
tuisse, id quod liquet, vel hoc Argumē-
to, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 & 93 dies
elapsos asserat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam
anno, sicut historiae vnanimiter assentiunt, Dariū deuicit, quinq̃
311 connumeranti, 316 redundant. Totidem ergo annis Christo
prioribus & completis, iuxta Alphonsum, Dariū ab Alexandro de-
bellatus est. Sed duodecim anni hī, sunt sequentes & Christo pro-
pinq̃iores, illos quem Eusebius statuit computo posteriores. No-
uem autem annis ad Christum Alphonsum magis ac ego accedit. Sed
quāto cui nam horum potius fidas? Alphonso ne? verum hic suae
computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebio ne?
qui historias tam accurata sequela connectit, vt incredibile sit eum
posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Euse-
bius quoq̃ excidit, quos per incuriam omittos, vt veri simile est, ego
dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim eclipsis est no-
stra Eusebio, cum historiae testentur, Dariū eclipsis tempore in lu-
nio deuictum. Quamuis autem Eusebius computator accuratissi-
mus extiterit, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neq̃
mus extiterit, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neq̃
illo quem Darij capti annū autumat, neq̃ in duobus sequentibus
sed tertio, quem nos cognouimus, deliquim; in Iunio eueniat. Sed
esto videar Eusebium his velle ab erroribus vindicare curiosius, Al-
phonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis putet, propte-
rea quod sui computi rationem nusquam alleget. Illud, siquidem à
nullo vnquam exactum iri prauidit, satis tutum ratus, si in hoc
Ptolomeum sibi ducem praestitueret, eundem quoq̃ rationes suas
ab Alexandri Magni obitu numerantem. Mos enim gentis
bus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obseruare, non
aliter

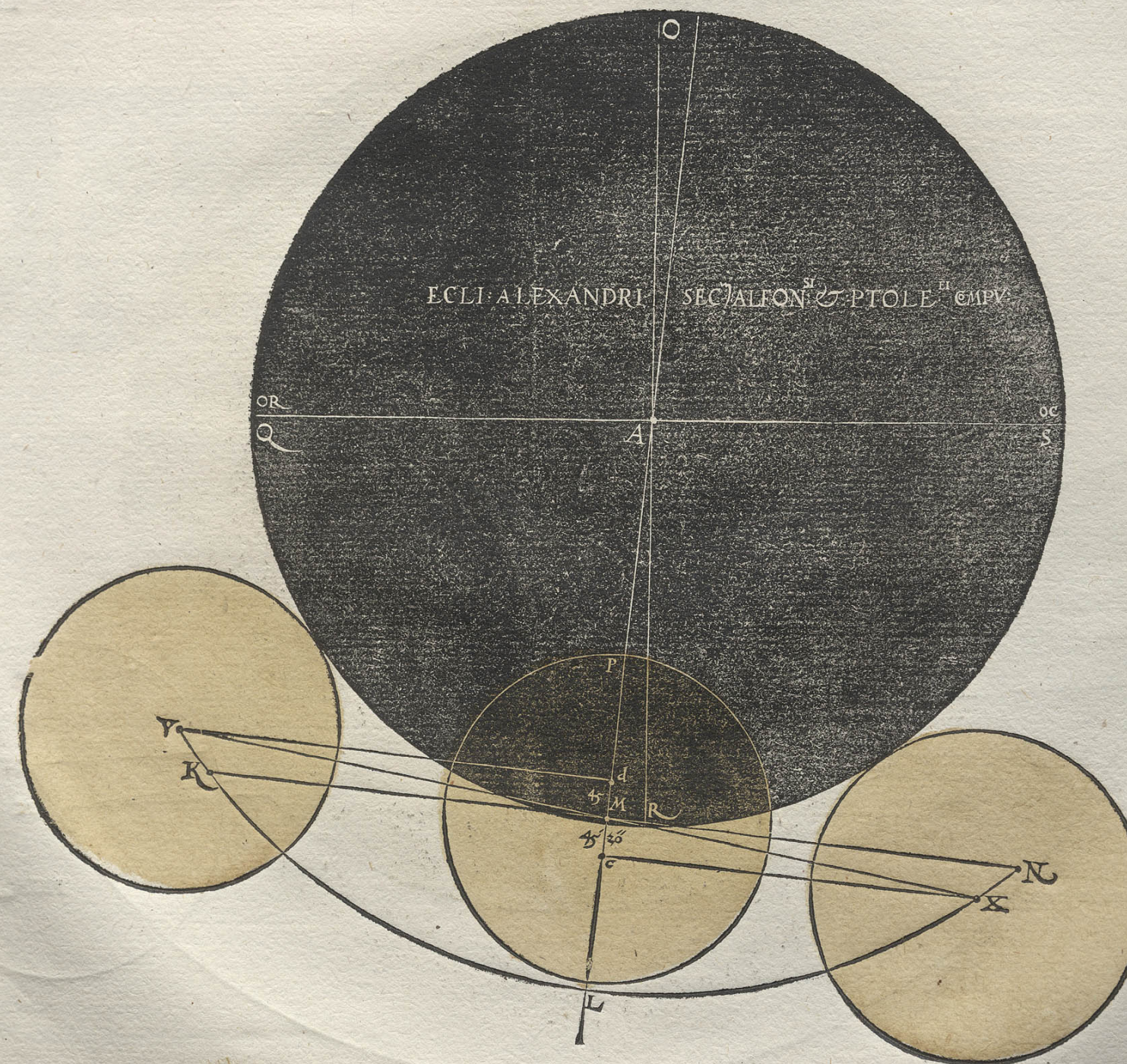
ASTRONOMICVM

aliter, quā nos à Salvatore Christo nato annos metimur. Sub-
inde enim 463 annos post Alexandri mortem in suarum vsq̃ ob-
seruationum tempora, quae post Saluatoris nostri natiuitatem 152
anno ceperant, Ptolomeus tercia magna suae constructionis dictio-
ne numerare videtur. Vnde satis clarum est, Alphonsum pariter à
morte Alexandri, quae 311 ante Christum memorata est, rationes
suas vna cum Ptolomeo deduxisse. Ptolomeum vero si hoc in lo-
co imitari volumus, sicut certe velle debemus, cuius circa dubium
supputatio vera est, tanq̃ illius, qui ob certitudinem anni (quia non
ita longo tempore post Alexandrum est, rationes
nulla ex parte, priorī sub Alphonso tpora factae, dissimilis reperitur.
Eiusdem enim est magnitudinis omnino, (quemadmodū & praecedēs &
sequens figura ostendit) cuius illa, quae Alphonso annū incidit, nec
non eodem tempore contingens est. Verum rem vtut se habeat, iu-
dicare longius desino, cum instituti praesentis non sit, historias ad
plenum emendare, sed viam tantummodo aliquam ad illud conficien-
dum, indicare, & praestruere. Olim, si Deus vitam concesserit, hi-
storias ex integro retractaturi, eclipsis quoque rationibus verē firmatu-
ri sumus, ubi & hanc, & alias iterabimur. Ad propositum igitur
reuertamur.

Supputatio huius Eclipsis.

- ¶ Anno cur: ante Christum 317 bisextili.
- ¶ Dies 18 lunij hor. 11 m. 30 in merid; Gangamel.
- ¶ Motus 45 m. 20 z.
- ¶ Tempus Casus hora 1 m. 23.
- ¶ Puncta ecliptica 6 m. 20.
- ¶ Verus locus 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- ¶ Argumentum 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- ¶ Argumentum Verum 8 9 10 11 12 13 14 15 16
- ¶ Argumentum lati: 5 6 7 8 9 10
- ¶ Latitudo m. 41 z. 27.

Enunctiati

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM.

Historicos errores per obscurat Lunæ paradigma aliud, Christi tempora præcedens videlicet, evidentiùs adhuc diiudicare.

Liuius vno die segni^o eclpsim S. Gallitradit atq; euenit.

Perseus regna te capit annis ante Christi 175 secundum Eusebium.

Manifesto cõ uincitur Eusebius septem annis in regno Persei asserendo deuiare.

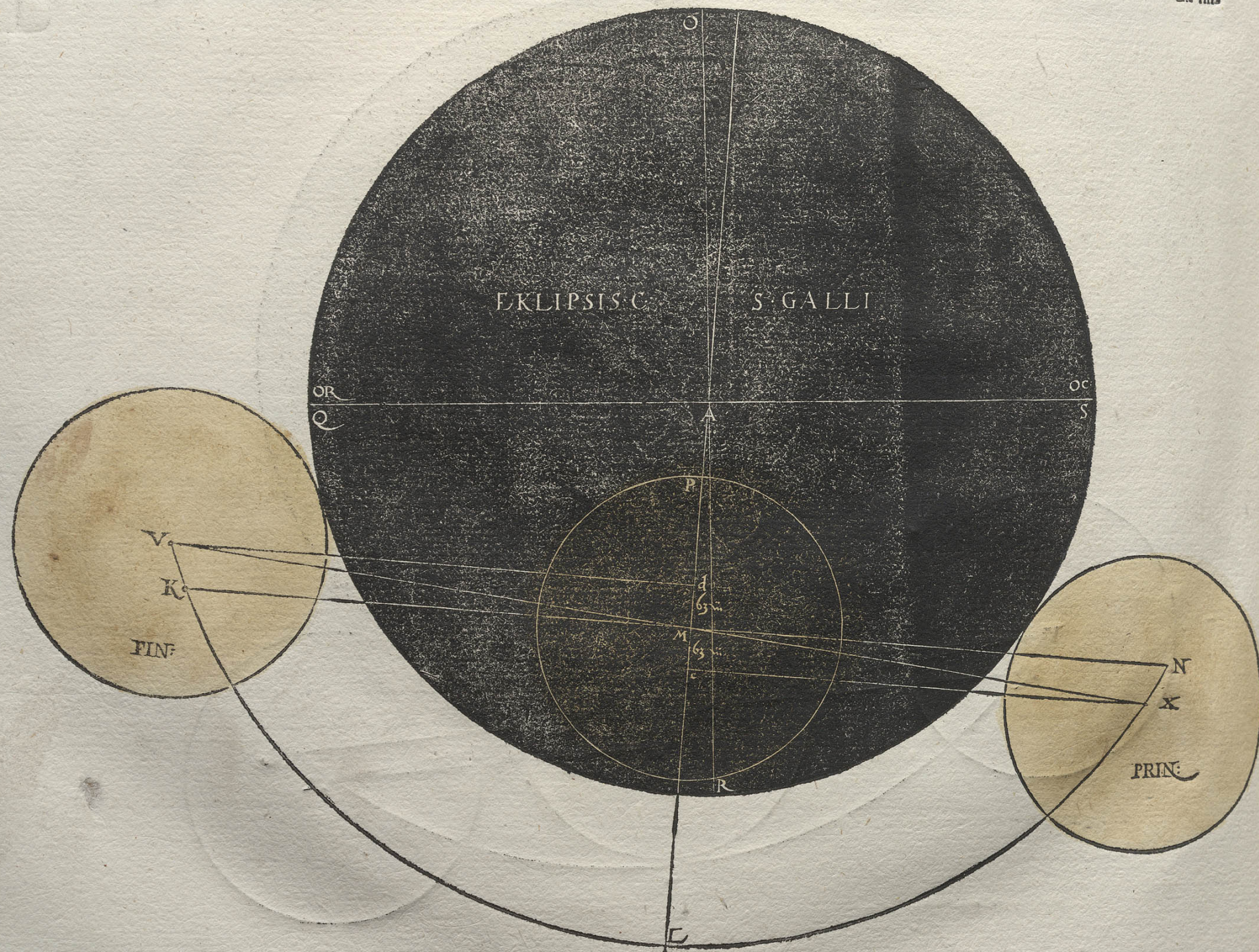
Liuius libro quarto Decadis quinte scribit, Caium Sulpitium Gallum exercitui Lucii Aemilii Pauli, quando Perseum Macedoniae regem ultimum in Samothracia debellauit, captiuumq; Rhomam duxit, Lunæ eclpsim prædixisse futuram, ne se ob eam rem militibus terror incurreret, cum adhuc nondum notæ essent eclpsim Lunaris causa vulgo. Solem enim deficere iam nihil miraculi asserere, sicut auctor est Plutarchus in vita Nitiæ sed non itidem Lunæ. Futurum autem ea nocte, quâ pridie Nonas Septembris sequeretur Gallum prædixisse, Liuius asserit, id quod nequaquam esse certo certius discere licet. Cõtingit autem non ea nocte quâ pridie, sed quam tertio Nonas dies dicta sequuta est (ac si dicas, ea nocte factam eclpsim, quæ præcessit diem Lunæ, non ea, quæ diem Martis anteuit.) Impossibile enim est Liuii tempus potuisse eclpsim admittere, aut aliud præter hoc nostrum, esse posse. Et hoc idem, cū in proximis decem & nouem annis, neq; prius neq; posterius, eclpsim Lunæ vlla in hunc diem incidisse visa sit. Plinius quoq; meminit eiusdem deliqui, libro naturalis historię secundo, capite 12 sed paulo diuersius, ut qui diem non absolute expresserit. Annum itaq; & diem istius defectus præfagitur, obserua primum, quo anno Perseus vixerit. Ille autem iuxta Eusebium, anno 5024 creati mudi Macedoniae præfectus est, Olimpiadis 151 anno tertio, qui numerus secundum hunc 175 annorum ante Christum natum foret. At quando Perseus Imperium decennale obtinuit, palam est illum à Lucio Paulo deuiatum esse, anno ante Christum 165. Verum nec illud quidem scire habet. Quin iuxta eclpsim euentum, anno 172 curren te Christo priore, captus Perseus inuenitur. Illud quod accipies hoc modo, Si à Christi ortu retro numeraris 171 annos integros, ple

ASTRONOMICVM

no^o (annum autem natiuitatis connumerare oportet) & præterea, Decembrem, Nouembrem, Octobrem menses, usq; ad Septembrem tertium diem retrosum abiens adieceris, tum annum verum exitus tum responsura huius est, qui annales historiarum successus ostendunt. Preterea exemplum intellecturi, annum principis 165, in quo Perseus sum fecit, hac ratione non fugiet nos. A centenario maiore 200 subtrahimus 165, & relinquuntur 35. Radicem nunc 5 & 7 de Christi. Radicem itidem coniunctionis 5 & 7, quæ habet dies 7 Horas 10 mi: 50 inspicimus. Indices X & Z in instrumento draconis super easdem radices deducimus. Similiter V & Y annuatim, donec oppositio aliqua in Capite vel Cauda eueniens occurrat, promouemus. Illud autem in secundo tertio vel quarto Septembris diebus contingere debet. Neg vero annus, ita agentibus nobis, præter 29 post hunc alius quicquam obuenit, qui horum dierum aliquem eclpsim habeat. Viginti nouem ergo annis ab 200 sublati, 171 retro euntes adiciamus, verum eclpsim annum pronuntiamus. Quin etiam nunquam tamen Lunæ defectum eundem ad diem fieri reperias. Ad Christi vero diem dico signatè, noctem etiam includens, Luna namq; ut dictum est, interdiu defectum patinon dicitur. Post radicem ergo annorum 200, oppositionem mediam anni 29 quærens in Septembri, dies duos horas 17 mi: 6 offensis. Inter veram & mediam oppositio nem, horas 4 mi: 25 subtrahenda vides, illiq; subtrahis, horas 12 mi: 41, tempus veræ oppositiõis remanere cernis. Reliqua ad eclpsim quæ desiderantur, hæc sunt.

¶ Locus 2 verus	Sig: 11 gra. 6 Mi. 38.
¶ Locus 3 verus	Sig: 11 gra. 11 Mi. 49
¶ Argumentum 0	Sig: 3 gra. 0 Mi. 31
¶ Argumentum lati, 2	Sig: 11 gra. 24 Mi. 50
¶ Aux 0	Sig: 2 gra. 8 Mi. 30
¶ Argumentum 2 Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi. 13
¶ Argumentum 2 Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi. 28
¶ Latitudo 2	Mi. 27 Meridionalis ascen,
¶ Variatio vmbrae	Z 26

Ex his

ASTRONOMICVM

Ex his deliquium inuestiganti, ceu præceptum est, eadem qua infra subseribitur formæ offert, quæ repræsentat.

- ¶ Puncta 12 30.
- ¶ Dimidiam quoq; Moram 16.
- ¶ Tempus calis horam 1 28.
- ¶ Motum 2 dimidiam durationis tempore 53
- ¶ Dimidiam durationem Hor: 1 57 post meri
- ¶ Principium eclpsim Hor: 12 41.
- ¶ Medium eclpsim Hor: 2 25 post medium noctis.
- ¶ Finem eclpsim

Tempus veræ oppositiõis postremo, Macedonicum ad meridianum Perseus scz in eodem debellato referendum foret, nisi in Samothracia idem caput esset, quapropter Samathraico meridiano vi quoq; malimus. Ex regionum itaq; tabula, horam 1 32 reperta, veræ oppositiõis tempori Ingolfstadiano addentibus, Horæ 14 13 pomeridiana, quæ fuerunt medium eclpsim tempus Samothracie, producant. Ex his vtiq; liquet, sex annis Eusebium in asserenda Persei captiuitate & Macedonici Imperij fine, tardiores esse. Quod vero Liuius dicit eclpsim hanc conspectam à secunda noctis hora, quartam vsq; esse, putandum est, non ita exacte numeratas, hoc in loco horas à solis occasu incipienti Liuius, sed à crepusculo vetus, sicuti ferè fit penes vulgum, cuius opinio non fortassis imitatus est, & præsertim milites, quorum obseruatio potior in eade quam celo, mens intentior pilo quam posita, contemplatioq; absolutior in arcis quam astris posita est. Quo circa, quod negligentia militari commissum hic esse reor, nihil nos moueat penitus, sed potius horam 12, quales cert te fuit, cum minutis 29, pro deliqui principio de sumamus.

HISTORIAE DEPRAVATAE EXEMPLUM

plum adhuc aliud è Plutarcho sumptum,

Mens Nicias eclpsim visum.

Quando bellum Nicias gestum sit.

Taratur Plutarchi interpres primo.

PLUTARCHVS IN VITA Nicias ducis Atheniensium tradit, Nicias iam à Syraculanis, quos aliquandiu oppugnauerat, quodammodo circumuictum, noctu cum suis abitu destinasse, nimirum 13 antequam caperetur die vna cum Demosthene, sicut ex historia colligere est. Verum hic forte fortuna eadem nocte Lunam deficere contriçis se, indeq; vehementius adeo Nicias omnesq; milites turbatos, cum propter causæ ignorantia, grande aliquod malum sibi portendi viderentur. Anaxagoras enim tunc temporis primum caperat de Lunæ motibus vera tradere, quæ vulgo adhuc ignota erant &c. Sed hæc Lunæ obscuratio, quoniam tempore euenit, inquirendum restat, hoc enim est quod instituiamus. Eusebius in cronica suis bellum hoc gestum esse scribit anno mundi 4782, hic numerus annum ante Christi incarnatione 417 fuisse demonstrat, siue olimpiadis 90 max, annum secundum, quod nequaquam ita habere, res ipsa ostendit, verum anno post hunc tertio, 414 scz ante Christum labente nec dum plenò, die Septembris 8, quando non ita multo post occasum Lunæ per quartam sui partem, id est, ad puncta tria obumbrata est, mox post ortum suum. Annus Eusebii defectum nullum continet, neq; etiam posteriores aliquot, neq; priores illo, adeo, ut alius præter hunc nostrum esse nullus queat. Meminit præterea Plutarchus Nicias paulo post à Syraculanis iuxta fluium Asinarum capti, his vero bis. Erat dies 24 tus mensis, quem illi Carnium, Athenienses μετανοια vocant, latinis vero Maium arbitror appellari. Hoc in loco me verborum esse cogit Plutarchi interpres, dum bis in præsentia impingit grauer, parerga & ad textum nihil pertinentia ingerens, quæ propolium nostrum, nisi confutentur, euerant maxime. ¶ Primus itaq; error est in hoc, vbi dicitur, Erat dies vicissimus quartus mensis &c, vbi legendum vicissimus septimus, minime autè vicissimus quartus, græcum enim exemplar per ἀντιστοιχία φθινοῦτο, quartum quidem significat, sed cum qui ante finem mensis est diem. Athenienses enim decenos quolibet & vltimos dies cuiusq; mensis (in tres enim decurias omnem mensē distribuerunt) retro numerare soliti sunt. φθινοῦτο, id est, deficientis, Lunæ nimirum vel mensis appellantes, sic vltima dies eius, id est, vltima φθινοῦτο, id est, deficiente, secunda deficientis, antepenultima φθινοῦτο, id est, tertia, pro antepenultima φθινοῦτο, id est, quarta φθινοῦτο dicebatur. Vnde constat φθινοῦτο φθινοῦτο, quæ

CAESAREVM

quam Plutarchus φθινοῦτο vocat, vicissimus septimus, non vicissimus quartum, mensis diem esse. ¶ Secundus error vbi dicitur, Latini vero Maium appellari arbitror. Illa enim verba Plutarchi non sunt, sed cõmentu omnino translatum, institutoq; nostro, si concedamus, ad uerissimum. Quæ autem translatorum illam causâ impulerit, Me thagitionem Maium vocaret, meo iudicio est ista. Aristoteles libro sexto de historia animalium scribit, vltos coire mense Elaphibolione, ferè autè vterum diebus 30, post partum vero mense tertio, vere iam existente (sic enim verba sonant, τῷ τρίτῳ μηνί) & speculodice, Plinius item libro naturalis historię octauo, capite 36 refert, vltos coitus hyemis initio fieri, partus autem 30 die. Si itaq; coeunt vlti hyemis initio, ut scribit Plinius, oportet ut mensis Elaphibolion sit hybernorum primus autem hyemis initium, quare si Aristoteli Plinioq; audiens, omnes ordinatim menses Graiorum examinas, Elaphibolion nemq; ordine nono repertum Decembri latino, qui & ipse principium hyemis est, confers, Hecatambeonem Aprilis, Methagitione Maio, coincidere necesse est. Verum ista mensium græcorum scz cum latinis collatione, interpres vsus est, perinde atq; nostro tempore bellum hoc gestu foret. Nostro enim æuo Sol Capricornu ingreditur (vnde de verum hyemis initium computamus) decimo Decembris die, quamobrem interpres nonum græcorum mensē Elaphibolionem Decembri, Munichionem Ianuario, Thargionem Februario, Scirrhionem Martio cõtulit &c. At qui loq; aliud erat Aristotelis fide bel li tẽpore, quod id est, ac præsentia estimare. Belli namq; siue Aristotelis quod fere idè fuit ætate, Sol Capricornu introiit, nõ in decimo, sed vltimis Decembris diebus. Ita potius pro anni exordio Ianuarius erat eligendus, & λαφολιων, dicendus. Quod si fecisset, videre poterat anni Attici principiu in Iunium vsq; proferri. Præterea si confiderasset Athenienses auspiciari annos in nouilunij saltim, indeq; fieri, (sicut & belli tempore euenit) ut interdum anni origo in Iulium vsq; progrediretur, facile intellexisset Methagitionem mensē secundum Augusti Septembrisq; coincidere posse. Quid quod Aristoteles illud ipsum astruat, libro de animalium historia octauo, vbi de ceruis tractat, quos palam testatur mense Boidromione & Memastirione coitus celebrare. Hoc autem sit nobis in Septembris initio Sole iam decimum quintum Virginis gradum, iuxta stellam quæ Leonis cauda dicitur, occupante. Sed Aristotelis æuum confideranti, apparet circa Septembris medium ferè factum esse, cum Sol primum virginis gradū in Septembris initio teneret, & ideo Boidromionem mensē vltimus quiddam, imò ex Septembris in Octobrem vsq; prorogatum esse, similisq; ratione methagitionem mensē in Augusto caprum, in Septembris demum finisse. Præterea Plutarchum inuississe Methagitionis nomine Septembrem, tam clarè est, ut assertionem non egeat alia, nisi ut eiusdem verba trutinetur sincerius, inquit enim. Tunc quando Nicias abitu pararet suæ profectiõis, causam proposuisse hanc maximam, quod videlicet Autumnus incipiens grauariet iam, atq; subinde corruptior, pestem (moriebantur enim iam tum non pauci militem) præsentaneam inucheret, imò post pauca subiungit auctor idem. Siquidem cum essent relict, scz post stragem, in loco depresso, & ante tor, & sub dio prius in Sole & astu deficiebant. Dehinc superueniente autumnali noctium gelu, ipsa mutatione contrariorum valitudinem contrahebant &c. Adde quod Thucydides historię græcæ accuratissimus scriptor, idè cum Plutarcho super hoc bello, quod Thucydide vno gestum est, sentiat. Cuius verba, ne forte quis fucum putet, subiunxi. Cum enim de Nicia iam fugiente, & iuxta collem Lepada obessum loquitur, libro Peloponensiaci belli, septimo, sub finem ferè, in hæc verba excurrit. Verum cum à tot vitis è loco eminenti ferirentur, facilius enim superne tela vibrabantur, nec possent pertumpere, retro se recipere, atq; quicquid, cum præsertim extiterent tonitrua, pariter & imbres, qualis anni tẽpore in autumnu vergente fieri confluere. Vnde exteri sunt, & eo vehementius, quod existimaret in suis exitium ista omnia fieri &c. Quibus dictis, quid manifestus est belli tempus Autumnale, vt Plutarchus quoq; asserit, fuisse asseruerantibus? Satis ergo conuictum arbitror, hoc loco, non Maium per Methagitionem accipi, sed Septembrem verius oportere. Quando vero scribitur Nicias vicissimo septimo die captum esse, factum id cõsequitur decimo tertio post eclpsim die. Athenienses enim, ut infra paulum copiosius dicitur, mensium suorum dies, iuxta Lunæ ætates numerare soliti sunt. Præterea μετανοια mensis secundus illius fuit, vnde cuius promptum intelligere, principium anni ni illius, proxima post æstium Solstitium coniunctione inchoasse, eo enim tempore Solstitium æstiale vltimus Iunij vel primus Iulij dies continebat. Autumni vero principium ingressus Solis in Libram penultimo Septembris die constituit. Cum ergo eclpsim illa præfens Autumni exordio vicina extiterit, octauo enim Septembris visa est, à quo die retro adhuc 15 si numeres Methagitionis principium habebis, à quo adhuc 30 diebus retrogressus è μετανοια mensis, id est, primi caput, quod est 26 Iulij dies offenditur. Ea autem die Nouilunium primum, Solstitium æstiale sequens, fieri solitum est. Iam si in Methagitione mensē numeretur 27 quo Nicias se dedit, dies idem est 20 Septembris deprehenditur. Postremo Atticos mensium suorum numeros

K I Lunæ

Arguitur Plutarchi interpres secundo.

Quale Athenienses anni principium constituerint, ex Aristotele colligit

Lunæ ætatibꝫ aptasse, id est, secundū nouilunia disposuisse sciendū est. Quæ quidem res probatione non eget, Nam idem apud Plutarchum Calendar, Nonas & Idus, Lunæ accommodasse græcos non semel testatur, & præcipue in vita Romuli, cum ait, Nuncigitur Rhomanorum Calendar nulla res cum græcis conueniant. Illum autem diem quo Romulus urbi fundamenta iecit trigessimū rectè diem diuise p̄turbant, in eogꝫ Lunam ex congressu Solis defecisse &c. Ex quibus liquido constat græcos secundum Lunæ tempora diuise suos numeros habere, Obiter uero admonuisse uolo, mendam textui fuisse, ubi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congressu Lunæ defecisse. Hoc enim uerba græca manifeste innuunt, quæ sic habent, *ἡσὶ συνόρου ἐκ τῆς σελήνης ἐν αὐτῇ γενέσθαι τοῦ ἡλίου πρὸς ἡμέραν* quæ

que si interpretaris, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coille eclipſe, vnde datum eſt, non Lunam, ſed Lari eſt. In priorientia Thucydides Luna ſphæra longe inferior Soli neliaci loco ſecundo, vbi inquit : Eadē quoque eſſate Calendis Lunam? hoc eſt, interlunio (quo ſolotempore creditur poſſe contingere) Sol deſecit, ſecundum meridiem, nonnullis interuenientibuſtelle. Idem adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens, ſon deinceps ſequetur dies eſt *reparatus*, id eſt Calendas appellans &c. Similia plerique in locis reſert. Quicquid autē Thucyd. ſuper eſt diario Luce clarius oculi dictum fuit, hoc totum inſequens

¶ MENSES LATINORVM

Solstitiū æsti- um contigit primo Iulii die belli tempore.	IVLIVS	26 d vii	Calendas	Augufti
		27 e vi	Calendas	Augufti
		28 f v	Calendas	Augufti
		29 g iiii	Calendas	Augufti
		30 a iiii	Calendas	Augufti
Sol intrabat Leonē	KALENDÆ	31 b	pridie Calendas	Augufti
			A V G V S T I	
		2 d iiii	Nonas	Augufti
		3 e iiii	Nonas	Augufti
		4 f pridie, Nonas		Augufti
		5 g NONAE		Augufti
	A	6 A viii	Idus	Augufti
	V	7 b vii	Idus	Augufti
	G	8 c vi	Idus	Augufti
	V	9 d v	Idus	Augufti
	S	10 e iiii	Idus	Augufti
		11 f iiii	Idus	Augufti
		12 g pridie Idus		Augufti
		13 A IDVS	AVGVSTI	
		14 b xix	Calendas	Septembris
	V	15 c xviii	Calendas	Septembris
		16 d xvii	Calendas	Septembris
	S	17 e xvi	Calendas	Septembris
		18 f xv	Calendas	Septembris
	T	19 g xiiii	Calendas	Septembris
		20 A xiii	Calendas	Septembris
	V	21 b xii	Calendas	Septembris
		22 c xi	Calendas	Septembris
		23 d x	Calendas	Septembris
		24 e ix	Calendas	Septembris
		25 f viii	Calendas	Septembris
		26 g vii	Calendas	Septembris
		27 A vi	Calendas	Septembris
		28 b v	Calendas	Septembris
		29 c iiii	Calendas	Septembris
		30 d iii	Calendas	Septembris
Sol introiuit Virginē	CALENDÆ	31 e	pridie Calendas	Septembris
			S E P T E M B R I S	
		2 g iiii	Nonatū	Septembris
		3 A iiii	Nonas	Septēbris
		4 b pridie Nonas		Septēbris
		5 c NONAE		Septēbris
	S	6 d viii	Idus	Septēbris
		7 e vii	Idus	Septēbris
		8 f vi	Idus	Septēbris
		9 g v	Idus	Septēbris
	P	10 A iiii	Idus	Septēbris
		11 b iiii	Idus	Septēbris
		12 c pridie Idus		Septēbris
		13 d IDVS	SEPTEMBRIS	
		14 e xviii	Calendas	Octobris
		15 f xvii	Calendas	Octobris
		16 g xvi	Calendas	Octobris
		17 A xv	Calendas	Octobris
		18 b xiiii	Calendas	Octobris
		19 c xiii	Calendas	Octobris
		20 d xii	Calendas	Octobris
		21 e xi	Calendas	Octobris
		22 f x	Calendas	Octobris
		23 g ix	Calendas	Octobris
		24 A viii	Calendas	Octobris
		25 b vii	Calendas	Octobris
		26 c vi	Calendas	Octobris
		27 d v	Calendas	Octobris
		28 e iiii	Calendas	Octobris
		29 f iii	Calendas	Octobris
Sol ingreſſus ē Librā	CALENDÆ	30 g	pridie Calen.	Octobris
			OCTOBRIS	

Hecatombeonis Principium anni atheniensis Siculae cladis tempore.

●	KALENDE	Hecatombeionis	Principium anni Atheniensis Siculae cladis tempore.
1	iii	Nonarū	
2	iii	Nonarū	
3	pridie	Nonas	
4	NONAE		
5	viii	Idus	
6	vii	Idus	
7	vi	Idus	
8	v	Idus	
9	iiii	Idus	
10	iii	Idus	
11	pridie	Idus	
12	IDVS		
13	xviii	Calendas	
14	xvii	Calendas	
15	xvi	Calendas	
16	xv	Calendas	
17	xiiii	Calendas	
18	xiii	Calendas	
19	xii	Calendas	
20	xi	Calendas	
21	x	Calendas	
22	ix	Calendas	
23	viii	Calendas	
24	vii	Calendas	
25	vi	Calendas	
26	v	Calendas	
27	iiii	Calendas	
28	iii	Calendas	
29	pridie	Calidas	
30	KALENDE	Metagitnionis	
1	iii	Nonarū	
2	iii	Nonarū	
3	pridie	Nonas	
4	NONAE		
5	viii	Idus	
6	vii	Idus	
7	vi	Idus	
8	v	Idus	
9	iiii	Idus	
10	iii	Idus	
11	pridie	Idus	
12	IDVS		
13	xviii	Calendas	
14	xvii	Calendas	
15	xvi	Calendas	
16	xv	Calendas	
17	xiiii	Calendas	
18	xiii	Calendas	
19	xii	Calendas	
20	xi	Calendas	
21	x	Calendas	
22	ix	Calendas	
23	viii	Calendas	
24	vii	Calendas	
25	vi	Calendas	
26	v	Calendas	
27	iiii	Calendas	
28	iii	Calendas	
29	pridie	Calidas	
30	KALENDE	Boidromionis	
1	iii	Nonas	
2	iii	Nonas	
3	pridie	nonas	
4	NONAE		
5	viii	Idus	
6	vii	Idus	
7	vi	Idus	

Primus	Ἐκτομβαίον
Secundus	Μεταγρίτιον
Tertius	Βονδέρσιον
Quartus	Μαμακκθελιόν
Quintus	Πυνηψιόν
Sextus	Ανδρεπτελιόν
Septimus	Πορθεσιόν
Octauus	Γαμνλιόν
Nonus	Ελκφοβλιόν
Decimus	Μανυχιόν
Vndecimus	Θυρχελιόν
Duodecimus	Σκιδροφελιόν

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI
paucis hactenus offensum volo, quomodo eclipsis Lunarium fidei =
fido historias ab erroribus, qui in eis, annorum ratione, perperam
assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via,
de fortunante, Solis quodq; deliqua peculiari volumine proposito
tractatur, in quo opera dabitur scdula, nunquid vbi fundare te
pora verè & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnosci
queant. Solis enim eclipses ad hoc præcipue intelligendum deside
rantur, negi vero verius quicquam infallibili mortuum eclipsis fuc
cessu est. Postremum est, & quasi parergum, vbi eclipses quos fuisse
mè descripti, oculati quoq; obseruatione contendas doceam. Cū
multi sint, qui variè variis vidende instrumentis vrantur, omnibus ta
men perperam. Alii enim in pelui aqua referta, Alii speculis, Alii
simplici papiri perforata, Alii altere obscurare eclipses solent. Tā
tū vero abest, vbi hī veram defectus magnitudinem discernant, vt
insuper hīs rationibus grauisimè visum percellant. Eclipsim itaq;
Solem fenestris muniuntur spissiora, palmæ latitudine æquante
perfurata, bicoloria tamen, altero rubro, altero viridi, flauo, pur
pureo, coeleste existente. Colorum differentias ita experientia sta
tū docebit. Exinde solum papiri candidioris tenuissima ac perfo
ratum, binis vitris inerat, etaq; vel bitumine conglutinet. Tempo
re deinde eclipsis oculis præterit, acies recta per foramen in So
lem delinquentem collat. Sic enim fit, vt Solem nihil scissus,
quam fit Lunam intueatur, innoxie cernat. Que quidem res indes
comprobari potest, maxime attem tunc, vbi Solem & Venerem,
aut Solem & Mercurium coniungi corporaliter, ex superioribus iam
maderunt. Nam si eandem conjunctionem per vitra, vbi tempo
re obseruabis, citra obstaculum, citraq; noxam visus, planetam sub
Solis corpore, quacumq; tandem in parte lateat, manifestò conspi
cabis.

Formas eclipsium pro arbitrio, quales nunc minores,
nunc maiores effigiare.

Eclipsis C S
Galli arctiorē
in modum re
ducta.

tur hac eclipsis descriptione, primo lineam rectam in plano, sit ubi
proximam tendit, cuius extremorum unum cum Y, alterum cum A
& M insigni. Mox ē puncto A fusc M orthogonalē, A
R vocatē, erige. Circini deinde plecto aliter in A centro eclipsis
fixo, alterū in R vel O vix promoue, quā circini intercepto, semidiametrum vmbraē cū sit, eandē perpendiculari inferto, A R vero no-
minato. Circini rursus A liatē cū fixa cū vmbra defixū, in M pro-
duc, idē circini facili, (quā referat centro) dū & vmbraē distantia
perpendicularitēdem superloca. Simili modō cū c & d age. Semidiametri præterea locum, scilicet M P eandē in perpendiculari
transfere. Quibus peractis, in linea Y A quancūq; luber,
punctum Y signa, ex eodemq; lineis in singula puncta perpendicu-
laris A R emitte. Postmodō in linea Y A punctum egalium
Z, unde si orthogonalē educis sursum, omnes ex Y puncto du-
ctas lineas findi ab eadem concipis, quā quidem linea quanto Y
puncto vicinior est, tanto artiores figuras causatur, lineas enim que
concurrunt in Y, lubinde breuiores, tum vmbra, tum luna diame-
tros metiuntur, quale quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbraē
centro distantia. Secundum hanc ergo diuisionē proportionem, defe-
ctuales figuras, reperitis prioribus, depinge. At si figuras præsen-
tis maiores desideras, lineas ex Y ultra A R lineam prolonga,
punctum Z longius ab A remoue, sic enim lineas in Y conuen-
tes maiores etiā diametros in perpendiculari offendunt.

Enunſtiatum

Coniunctiones magnas, id est, Trium superiorum planetarum h , 4 , ♄ , coitus, nullo non tempore, post vel ante Christum præfinito, facilitate mira indagare.

effectus, ortus in tertiusq. causas inducere. Trium superiorum erro-
res fuit curfus maxime obseruandus, docet, horū enim precipuos in
rebus effectus fieri folere, quales funt, Regnorū, Religionū, Bellorū,
Potestatum translationes mutationeq. &c. quā rem vt omnia
penitiffimē iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologi
obferuare admonet, dicens. Ne pratermittas centum & decem
nouem coniunctiones, in his enim posita est cognitio eorū, quæ
sunt in mundo & generacionis & corruptionis &c. Quas coniu-
nctiones cum tanti faciat, tantus altiorū lūdex, fimiliter & alius om-
nium astrologorum cætus, nos quoq. non pratermittendas in præsen-
tariū duximus, imo vt de illis non nihil quoq. doceremus ob id
coacti sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices funt, Maxime,
Maiores, Minores & Media. Maxima est h & s, Maior h
& ʒ, Minor ʒ & s, Media h & s. Qui iam rimabatur fu-
turam alius anni coniunctionem magnam, principio planetarū,
quorum coniunctionem quærit, eæ proximē subordinata tabula, si
vt planetarum duorum vel trium quocunq. instituit, radices colligat,
centenarij annorum præfinitorum competentes, hoc modo,
Christum sequente annorum numero Radix centenario proximō
conueniat, anni Christum præcedente proximī maioris centenarij
radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarius per
addicionem annorum plurium completus constituitur. Ibi autem
custodiendum est complementum, Nam illud hoc loco residuum
vel residuos anni appellabimus, Hæc vbi ritē peractum est, index
M inferioris rotæ super radicem h locetur, in limbo numerus re-
sidui inuestigetur, Filo postea per illum traducto index M rus-
sus substituitur. Similiter omnino cum reliquis agatur offensio-
ribus, primo radice, post anni residuis eos adducendo. Vltimo er-
go filum primo lanauit mensis dies in Calendario scē Saturni ad-
moue, idemq. ad finem vsq. decembris perducito, quod finiciat
filum in tota h ni louis & s ejdem die omnium Calendariorum,
certum est eadem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium
planetarum mediam, quæ maxima dicitur. Vfu venit non nunq vt

Coniunctionū
magnarū vi-
res.

Coniunctions
appellationes.

ASTRO. CAESA

filum in hni & 24 uis eundem diem exprimat, & efficit coniunctio Magna. Interdum hno & 7te cōuenit, que media vocatur, sicut etiam in 24 uem & 7tem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subiuncta exemplificatione liquidior erit. ¶ Caesar Carolus ortus anno 1500 saepe dictus est, quo in anno coniunctio nec ne magna euenit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quonia 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig. 9 gra. 12 mi. 38. Radicem itidem 24 que Sig. 5 gra. 3 mi. 29 habet. Item Martis Radix, que est Sig. 6 gra. 3 mi. 31 sumatur. Hinc si indicem M Radici Saturni iungis, filumq; per annos 99 relis duos trahis, indicem rursus filo subdis. Mo do eodem cum ostensoribus aliis operatus, filum per primum Ianuarij diem educito, Saturni scz in rota. Deinde paulatim cum filo in singulos dies progrediens, primum Ianuarij diem cernes. Primum quoq; diem in Calendario Martis a filo eodem abscondi videbis, quocirca, non dubitanter dicto die Saturni & Martis coniunctionem media in 23 gradu 53 m & cōtingentē, affirmare potes. Quia uero 24 filo non subest, nihil cum reliquis participare in presenti coniunctione dicitur. Media coniunctione habita facile est ueram ex enuntia superiorib; inuenire, sequitur uero illa 10 Februarij die. Quauis media cōiunctio interdū prior interdū posterior, uera esse soleat. ¶ Regis FERDINANDI ortus anno 1503 memoratur, cuius cētenarij scz 1500 radix est 2 5 6 6 mit 34 2. 24 uis Sig. 0 gra. 3 mi. 47, 8 autē 5 8 gra. 5 mi. 5. Indice iam cuiuslibet planetæ propriæ radice deceter connexo, filo per 2 superfluos annos misso, rursusq; sub filum ostensoris cuiuslibet redacto, nulla superiorum triū coniunctio hoc anno 1503 euenisse cōspicitur. Quapropter ostensoris porro agendum 1503 plenum scz annum, ubi offertur media protinus Saturni & Martis copula succedenti, id est, 1504 anno, die autem 2 Ianuarij futura. Sed uera illarū planetarū cōiunctio præteritis videtur anno uerz Regis natali 1503 die Octobris 25, facta. Aper te autem ibi uidere est, quomodo media cōiunctio sequatur, quæ in priori exemplo præcedere uis est. ¶ Verum ne ignoretur modus operandi ante Christi etiam tempora, Tertium dogma huiusmodi esto. Dicitur anno 24 ante Diluuium coniunctio magna Saturni & Iouis in 7 extitisse, quod uerum sit nec ne, cognoueris hac uia. Præstans 3101 annos, (tot enim annis diluuium Christo prius fuit) Adicio illis 24. unde 3125, uerz annus currens in quo ista cōiunctio, redeunt. Numerū igitur hunc cum 75, centesimum supponens maiorem scz 3200. Radicem modo Saturni, quæ habet 5 5 gra. 13 mi. 6, ueligo. Radicem pariter Iouis, quæ est Sig. 7 gra. 11 mi. 35, accipio. Exinde uero ostensoris disponens singulos, filumq; per annos 75 reliquos, cum ostensoris subiugatione trahens, fide certissima, coniunctionem media 98 die, Hora quasi 11 pomeridiana mensis Martij, & hoc in Arietis signo, euenisse deprehendo.

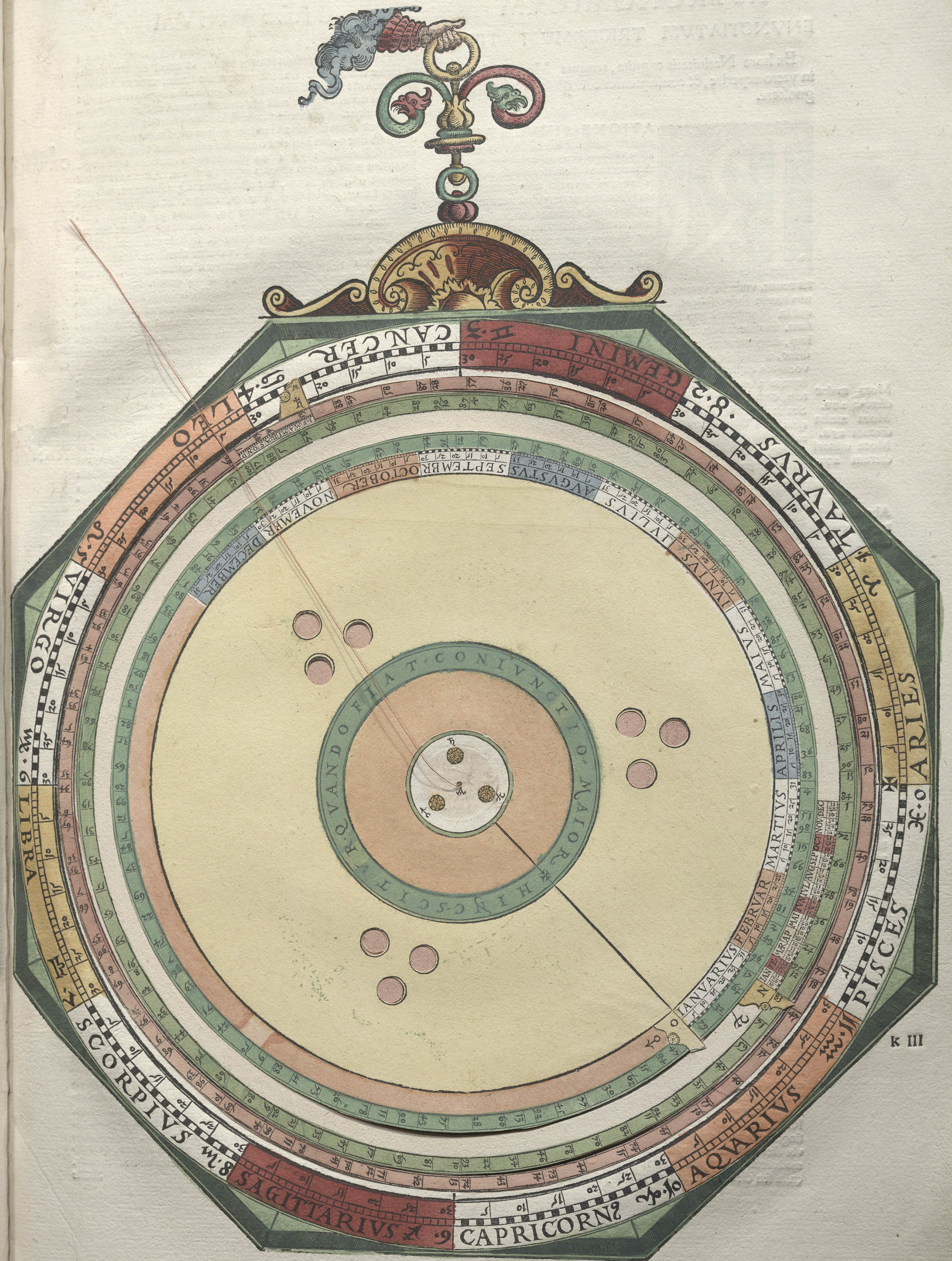
Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplū Regis FERDINANDI.

Ante Christi operandi modus.

Sequuntur tabulæ radicum mediorum motuum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christi.

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN				TABVLA MEDII MOTVS IOVIS				TABVLA MEDII MOTVS MARTIS			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Christi.		Radices ante Christi.		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.		Radices post Christi.		Radices ante Christi.	
Ann.	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.	Ann.	S. G. M.	Ann.	S. G. M.	Ann.	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.
100	2 14 5	2 14 5	2 14 5	100	6 0 12	6 0 12	6 0 12	100	1 11 24	1 11 24	1 11 24
200	7 7 31	7 7 31	7 7 31	200	11 6 45	11 6 45	11 6 45	200	3 12 58	3 12 58	3 12 58
300	12 24 29	12 24 29	12 24 29	300	16 12 58	16 12 58	16 12 58	300	5 14 31	5 14 31	5 14 31
400	17 58	17 58	17 58	400	21 18 53	21 18 53	21 18 53	400	7 16 8	7 16 8	7 16 8
500	22 26	22 26	22 26	500	25 24	25 24	25 24	500	9 17 43	9 17 43	9 17 43
600	27 54	27 54	27 54	600	30 30	30 30	30 30	600	11 19 18	11 19 18	11 19 18
700	32 22	32 22	32 22	700	34 36	34 36	34 36	700	13 20 53	13 20 53	13 20 53
800	37 50	37 50	37 50	800	38 42	38 42	38 42	800	15 22 28	15 22 28	15 22 28
900	42 18	42 18	42 18	900	42 48	42 48	42 48	900	17 24 3	17 24 3	17 24 3
1000	47 46	47 46	47 46	1000	46 54	46 54	46 54	1000	19 25 28	19 25 28	19 25 28
1100	52 14	52 14	52 14	1100	51 0	51 0	51 0	1100	21 26 53	21 26 53	21 26 53
1200	57 42	57 42	57 42	1200	55 6	55 6	55 6	1200	23 28 28	23 28 28	23 28 28
1300	62 10	62 10	62 10	1300	59 12	59 12	59 12	1300	25 29 53	25 29 53	25 29 53
1400	66 38	66 38	66 38	1400	63 18	63 18	63 18	1400	27 31 28	27 31 28	27 31 28
1500	71 6	71 6	71 6	1500	67 24	67 24	67 24	1500	29 32 53	29 32 53	29 32 53
1600	75 34	75 34	75 34	1600	71 30	71 30	71 30	1600	31 34 28	31 34 28	31 34 28
1700	80 2	80 2	80 2	1700	75 36	75 36	75 36	1700	33 35 53	33 35 53	33 35 53
1800	84 30	84 30	84 30	1800	79 42	79 42	79 42	1800	35 37 28	35 37 28	35 37 28
1900	89 58	89 58	89 58	1900	83 48	83 48	83 48	1900	37 38 53	37 38 53	37 38 53
2000	94 26	94 26	94 26	2000	87 54	87 54	87 54	2000	39 40 28	39 40 28	39 40 28
2100	98 54	98 54	98 54	2100	91 0	91 0	91 0	2100	41 41 53	41 41 53	41 41 53
2200	103 22	103 22	103 22	2200	95 6	95 6	95 6	2200	43 43 28	43 43 28	43 43 28
2300	107 50	107 50	107 50	2300	99 12	99 12	99 12	2300	45 44 53	45 44 53	45 44 53
2400	112 18	112 18	112 18	2400	103 18	103 18	103 18	2400	47 46 28	47 46 28	47 46 28
2500	116 46	116 46	116 46	2500	107 24	107 24	107 24	2500	49 47 53	49 47 53	49 47 53
2600	121 14	121 14	121 14	2600	111 30	111 30	111 30	2600	51 49 28	51 49 28	51 49 28
2700	125 42	125 42	125 42	2700	115 36	115 36	115 36	2700	53 50 53	53 50 53	53 50 53
2800	130 10	130 10	130 10	2800	119 42	119 42	119 42	2800	55 52 28	55 52 28	55 52 28
2900	134 38	134 38	134 38	2900	123 48	123 48	123 48	2900	57 53 53	57 53 53	57 53 53
3000	139 6	139 6	139 6	3000	127 54	127 54	127 54	3000	59 55 28	59 55 28	59 55 28
3100	143 34	143 34	143 34	3100	131 0	131 0	131 0	3100	61 56 53	61 56 53	61 56 53
3200	148 2	148 2	148 2	3200	135 6	135 6	135 6	3200	63 58 28	63 58 28	63 58 28
3300	152 30	152 30	152 30	3300	139 12	139 12	139 12	3300	65 59 53	65 59 53	65 59 53
3400	156 58	156 58	156 58	3400	143 18	143 18	143 18	3400	67 61 28	67 61 28	67 61 28
3500	161 26	161 26	161 26	3500	147 24	147 24	147 24	3500	69 62 53	69 62 53	69 62 53
3600	165 54	165 54	165 54	3600	151 30	151 30	151 30	3600	71 64 28	71 64 28	71 64 28
3700	170 22	170 22	170 22	3700	155 36	155 36	155 36	3700	73 65 53	73 65 53	73 65 53
3800	174 50	174 50	174 50	3800	159 42	159 42	159 42	3800	75 67 28	75 67 28	75 67 28
3900	179 18	179 18	179 18	3900	163 48	163 48	163 48	3900	77 68 53	77 68 53	77 68 53
4000	183 46	183 46	183 46	4000	167 54	167 54	167 54	4000	79 70 28	79 70 28	79 70 28
4100	188 14	188 14	188 14	4100	171 0	171 0	171 0	4100	81 71 53	81 71 53	81 71 53
4200	192 42	192 42	192 42	4200	175 6	175 6	175 6	4200	83 73 28	83 73 28	83 73 28
4300	196 10	196 10	196 10	4300	179 12	179 12	179 12	4300	85 74 53	85 74 53	85 74 53
4400	200 38	200 38	200 38	4400	183 18	183 18	183 18	4400	87 76 28	87 76 28	87 76 28
4500	204 6	204 6	204 6	4500	187 24	187 24	187 24	4500	89 77 53	89 77 53	89 77 53
4600	208 34	208 34	208 34	4600	191 30	191 30	191 30	4600	91 79 28	91 79 28	91 79 28
4700	212 6	212 6	212 6	4700	195 36	195 36	195 36	4700	93 80 53	93 80 53	93 80 53
4800	216 34	216 34	216 34	4800	199 42	199 42	199 42	4800	95 82 28	95 82 28	95 82 28
4900	220 6	220 6	220 6	4900	203 48	203 48	203 48	4900	97 83 53	97 83 53	97 83 53
5000	224 34	224 34	224 34	5000	207 54	207 54	207 54	5000	99 85 28	99 85 28	99 85 28
5100	228 6	228 6	228 6	5100	211 0	211 0	211 0	5100	101 86 53	101 86 53	101 86 53
5200	232 34	232 34	232 34	5200	215 6	215 6	215 6	5200	103 88 28	103 88 28	103 88 28
5300	236 6	236 6	236 6	5300	219 12	219 12	219 12	5300	105 89 53	105 89 53	105 89 53
5400	240 34	240 34	240 34	5400	223 18	223 18	223 18	5400	107 91 28	107 91 28	107 91 28
5500	244 6	244 6	244 6	5500	227 24	227 24	227 24	5500	109 92 53	109 92 53	109 92 53
5600	248 34	248 34	248 34	5600	231 30	231 30	231 30	5600	111 94 28	111 94 28	111 94 28
5700	252 6	252 6	252 6	5700	235 36	235 36	235 36	5700	113 95 53	113 95 53	113 95 53
5800	256 34	256 34	256 34	5800	239 42	239 42	239 42	5800	115 97 28	115 97 28	115 97 28
5900	260 6	260 6	260 6	5900	243 48	243 48	243 48	5900	117 98 53	117 98 53	117 98 53
6000	264 34	264 34	264 34	6000	247 54	247 54	247 54	6000	119 100 28	119 100 28	119 100 28
6100	268 6	268 6	268 6	6100	251 0	251 0	251 0	6100	121 101 53	121 101 53	121 101 53
6200	272 34	272 34	272 34	6200	255 6	255 6	255 6	6200	123 103 28	123 103 28	123 103 28
6300	276 6	276 6	276 6	6300	259 12	259 12	259 12	6300	125 104 53	125 104 53	125 104 53
6400	280 34	280 34	280 34	6400	263 18	263 18	263 18	6400	127 106 28	127 106 28	127 106 28
6500	284 6	284 6	284 6	6500	267 24	267 24	267 24	6500	129 107 53	129 107 53	129 107 53
6600	288 34	288 34	288 34	6600	271 30	271 30	271 30	6600	131 109 28	131 109 28	131 109 28
6700	292 6	292 6	292 6	6700	275 36	275 36	275 36	6700	133 110 53	133 110 53	133 110 53
6800	296 34	296 34	296 34	6800	279 42	279 42	279 42	6800	135 112 28	135 112 28	135 112 28
6900	300 6	300 6	300 6	6900	283 48	283 48	283 48	6900	137 113 53	137 113 53	137 113 53
7000	304 34	304 34	304 34	7000	287 54	287 54	287 54	7000	139 115 28	139 115 28	139 115 28

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM TER.

Ex hora Natiuitatis cognita, tempus Morae infantis in vtero reperire, & consequenter conceptionis horam cognoscere.

RATIONE SIMVL ET EXPERIENTIA comprobatur, foetus quidē alios septimo, alios octavo, alios nono, alios decimo vel circiter mense, post conceptionis tempus nasci, neq; genituras citra vllas cōsistere, neq; vltra porrigi. Intra illos enim terminos nati, simile quid cum fructibus maturis, qui vltro labuntur, faciunt, minores autem septem mensibus partus tanq; crudi & imperfecti, & veluti poma immatura violenta quadam a stirpibus auulsa, ex vteris ruunt, vnde fit, vt ante septimum mensem nunq; aut rarissime viuis lucem foetus subeat. Septimo etiam mense nasci dicuntur illi qui in Nouilunijs aut Plenilunijs aut postridia illorum concepti sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines naturae cum viderent inesse astrologi, diligentius inde putantes tempus quo foetus vtero in clauditur, a feminis vsq; iactu, in partes tres distribuere voluerunt, vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, vt prima diceretur, (quam 288 dies constituunt) mora maior. In qua nasci infantem, cum luna horizontem paulo ante subierit, adhuc ad finem Sextae domus heret, contingit. Secunda mansio vocata est media, quae 258 diebus perficitur, post totidem enim dies in hac partus aditur, luna recte horoscopus tenente. Tertia mansio 273 dies continet. Minor dicta. In hac oritur foetus cum luna horizontem est iam a parte occidentis subitura. Quoties igitur oblata natiuitatis hora locus Lunae ex iam dictis aliquis non fuerit, intellectus promptum, quod Mansio etiam diuersa a prioribus esse debeat, vel infra declarabitur. ¶ Abortiuos omnes septimog; mense natos hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in vtero perquirere docemus non teneri praedicimus. Sed tñ eos qui 9 aut 10 mense, vt patet, & recte fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus per ueritatem rerum celestium traditori Hermeti, perpetuo gradus ille cōtuli qui tempore natiuitatis estimata (estimata voco, in qua non ad punctum vsq; seu minutum venit) horoscopus tenuit, idem cum eo est gradu, quem luna conceptionis momento occupat. Etecontra gradus Lunae qui natiuitatis tempore existit, idem conceptionis hora ascendens erat. Qua sententia non pauci Arabum fuerunt, gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen Ptolemaeus refragari 51 Centiloqui sui aphorismo videtur his verbis. In quo signo luna est geniturae tempore, illud in conceptu fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit. In conceptu, illud aut eius oppositū fac ascendens in partu, in quibus Ptolemaeus nō de gradu sed signo, loqui certū est, nō nulli tamē sunt, quibus videtur nō modo signū, quod Luna tempore geniturae incoluit, ascendens fuisse conceptus, verum sed idem signum horoscopus conceptus aut oppositū occupasse. Hac nos qualisqualis tandem sit controuersia posthabita communem viam indagandi moram foetus in vtero maternae sequemur. Horoscopus primo natiuitatis cuiusq; ratificatur per quē genethiaci corporum symptomata seu accidentia scrutari solent. Quemuis igitur sequenti figura vsurum, estimataq; geniturae ascendens firmaturum, aut moram nati in vtero promptē cogniturum, admonitum volo, quo primum omnium ea quanta potest diligentia horam & minutum genitipercontari studeat, id enim natiuitatis hora estimata dicitur, obsterices namq; & alii, plerūq; de hora sexta vel septima interrogati, respondere, inter sextam & septimam, solent aut de tertia vel quarta, inter tertiam & quartam contigisse referūt, & similia. Ad questionem igitur figura celestis erigenda erit, vt si quis inter 6 & 7 mam dicat, figura ad sextam horam & 30 m extruatur, vt si dicatur 6 horae propius tempus accedere, ad 6 horam & 20 m. Si vero vicinū 7 mae Horae responsum est, ad horam 6 m 40 figura constituitur. At si perfectam temporis rationem audias iam in nullo sollicitus ad eandem eriges. Qua erecta primum ascendens, deinde locum lunae contempleris, gradum & minutum ascendens in succedentis instrumenti Zodiaco queres, indecēq; Q cui inscribitur ASCENDENS, eidem inuento impones. Posthac filum per lunae locum in Zodiaco duces, & filum in limbo exteriori rotulae inferioris diem & horam mora ostendet. Idem filum retine inuariatū, diēq; morae eidem substitue superioris rotulae, & index illius rotulae R diem conceptus in Calendario dabit, vbi stude vna cum die horam quoq; conceptionis cognoscere. Diem morae superioris rotulae inter triginta dies (quia dies minoris morae scz 258 vsq; 288 signati sunt) his verbis DIES MORAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum singulae 6 horas notant, praeter q̄ in extremo rotulae mobilis & infimi, vbi dies quilibet 24 partes continet. Quocirca opus hic est animaduersione, quam horam filum orbis infimi contingat, eandem enim seu diem seu horam in rota suprema inquires, filog; subdes.

Mora maior dierum 288.
Mora media dierum 258.
Mora minor dierum 273.

Abortiuū huic regulā eximūtur.

Varie opinio- nes de mora in uenienda.

Comunis mo- ra inquitende ratio.

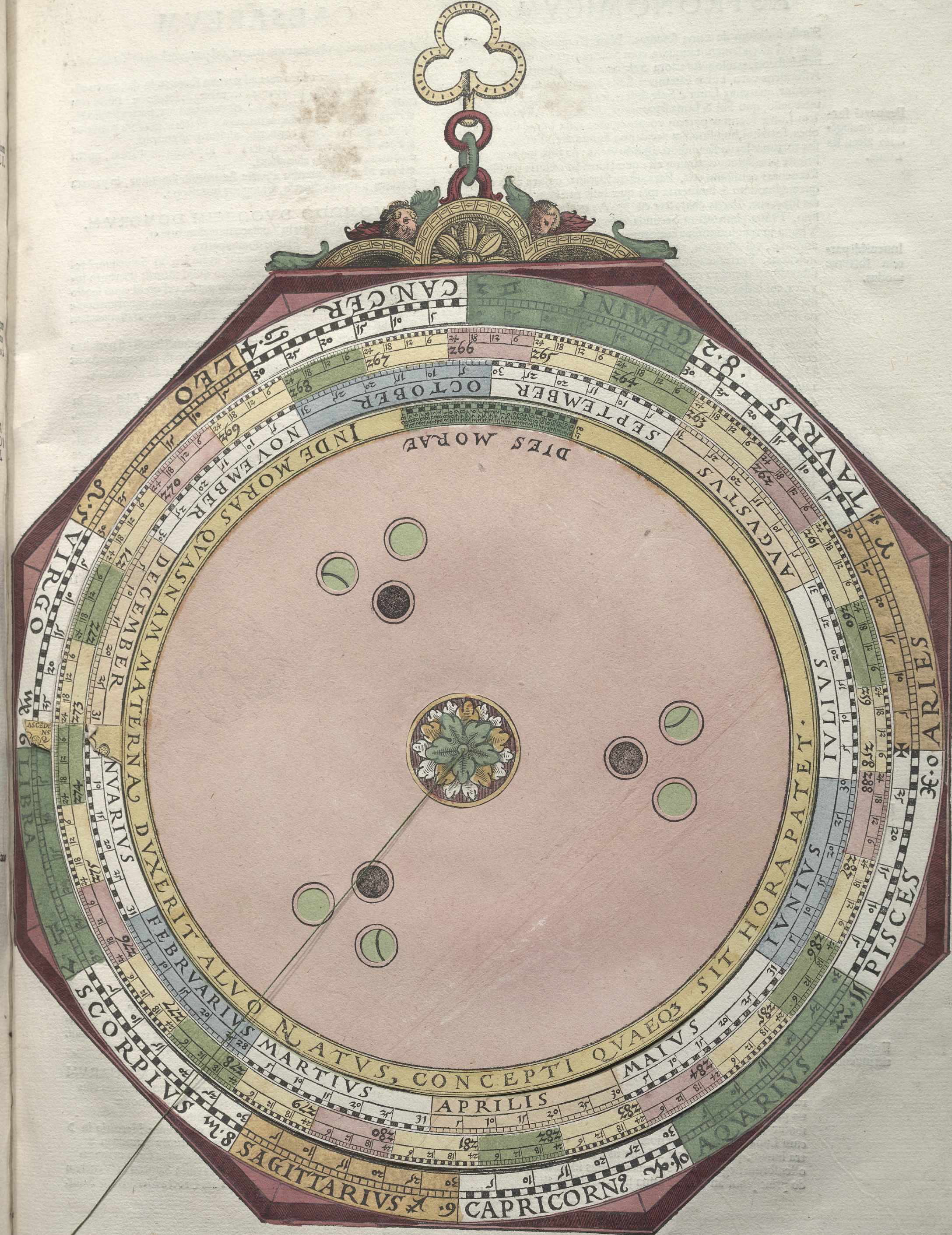
CAESAREVM

Hora dieq; conceptionis repertis, horae eadem vel minutis quoq; si potes locum Lunae respondentem lustra, id quod ex instrumentis Lunae notum erit. Locus liquidem ille Lunae, verus Horoscopus temporis natiui dicitur. Horoscopo habito figuram coeli altero extremo extrue. ¶ Canonis praemissi documentum tale sit. Quonia Imperator diuus Carolus Gandauigenitus est, Thema celeste meridiani illi siue polari loci eius eleuationi conueniens, temporisq; natiuitatis scilicet Horis 15 m 44 pomeridianis consentaneum erige. Ibi autem nihil omnino tempus aequari postulat. Ascendens igitur huius est 9 31 m 30, cui ostensorem Q adiungens, fili per locum Lunae, qui est 7 m 7 30, diriges. Et illud in limbo exterioris rotulae Morae 272, horas 19, minuta 12 ostendet. Eodem dies, Horas & c, in superiori rota cum inuestigaueris sub 19 lum protinus reduce, quo facto index R in Calendario rotae infernae 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe praecedentis 1499 natiuitatem caesarem commoustrat. Illa autem hora lunam possidisse 17 31 m 30 cernis. Id quod verū huius geniturae ascendens est. Communis autē hic operandi modus dicitur. Nunc, quid ego sentia beneuolus non calumniator adiungam, Mihi quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunae consideremus, locumq; Lunae ab ecliptica mutuemus illum, qui tempore natiuitatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficiat, non autem longitudinis gradum, hoc enim pacto Luna praecise in ascendente venit, Horizon quoq; eundem positionis circulum constituit. Media itidem adamūsum 273 dierum cum sit recte sicut ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem incidit, Lunag; in 14 31 m 30, reperitur, quam pro ascendente te agnosces. Regi FERDINANDO Natalis Medina vrbis, vbi sepe iam dictum est. In hora natali scz 8 m 45 antemeridianis, Luna gradum 1 m 20 m occupauit. Ascendens ipsum gradum 2 m 45 m fuit. Iam Q index ascendenti super illius filum q̄ loco Lunae adductum cum sit ipsum in limbo totae Q Moram Regis, dies videlicet 280, Horas 12 m, 10 indicabit. Quā Moram vbi requisieris in rota superiori filog; substitueris ab indice R protinus diem 2 Hor: 11 m 37 lunii, anni 1502 designari videbis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic tempori locus Lunae respondens, qui est gradus 25 m 42, ascendens natiuitatis omnino fuerat. Quāq; vero plerūq; astrologorum pars hunc modum sequatur, putauerim tamen esse tutius verum Lunae locum, (quandoquidem mora nati conceptusq; hora per mediū Lunae motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo licet vel per mediam horam lapsus fiat non tamen vltra 10 m cōtingit errare in loco Lunae. Proinde conceptionis die habito, gradum Lunae pro ascendente ad horam estimatam suppone. Per gradum autem Solis horam quare, qua scz Lunae gradum in ascendente contingit esse, ea ad minutum quā sita Lunae locum ad idem momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascendente recte vsurpabis, qualis in imperatoria natiuitate gra: 11 m 44, in regia vero genitura, gradus 27 m 55 fuit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVAR.

Fortunae, vt dicuntur, rerumq; omnium quantum ad astrologiam attinet, partes, praesenti figura expedito nosse.

HOC IN LOCO PARS Nihil est aliud, q̄ duorum significatorum rei cuiusdam in Zodiaco distantia, secundum ordinem signorum numerata, eiusdemq; secundaria ab horizon te incipienti per Zodiacum iterata dimensio. Significatores autem planetas intelligo rei cuiusvis iudicandae praedices. Horum si ambo qualitatibus vel appellationibus conueniunt, vt in Calido, Frigido & c, aut Masculinitate, diurnitate & c, iam praestantioris minium vel pars deferitur, quae ab illo, non ab inferiore, mutanda est. Hii si in significatione impares sunt, vt altero diurno altero nocturno, iam pars a diurno per diem, a nocturno per noctem sumitur, quāq; Abumafar neget partem eligendam nisi ex duobus si mul rem aliquam significantibus. Prudentiores astrologorum sententia quadam & veneratione maxima, ea quae ad partes attinent coluerunt, arbitantes ita fieri oportere, cum omnia quae vitam nostram teneant a loco seu partibus fortunae potissimum derivari so leant. Solem enim & Lunam, quoniam actiones, loca, tempora vicinissima omnia teneant, non immerito naturae parentes esse voluerunt. Lunam enim materiam praeparare, Solem formam inducere, Hanc noctem, illum diem gubernare, Alteram corpus, alterum animam vegetare & c rationibus firmissimis asseruerunt. Obseruatum amplius antiquis Soli ascendente deberi eadem ratione, quando ascendens vel horoscopus non secus atq; Sol vitam humanā tuetur.

ASTRONOMICVM

Per partē fortunā intelligē dum ascendē Luna.

Inueniēdi partem fortunae modus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exemplū Regis FERDINANDI.

Futurorū partū inuentio.

Simile iudicium de Luna ferentes. Nam illi quoque suum horoscopus vel ascendente tanquam cum Sole non parum communio nem habenti, pauloq inferiorem Sole oriendo prestanti, assignant. Ascendens vero Luna eatenus a Solis horoscopo in ecliptica dire merunt, quatenus Luna a Sole differt, ita ut ascendens utriusque pari intervallo, quo Sol & Luna separantur, differant. Ascendentem autem Luna fortunae partem vocant, ideo quia Luna sit, corpus, opes, formam, huiusmodiq accidentia significare. Partis fortunae seu fortunae locus secundum aspectu vtriusque vna cum luminariū fē lictate praesagium optimum est, quod idem in ceteris partibus discernendis consilium erit. Pars autem fortunae omnes alias excellit quemadmodum & luminaria ipsa quae huic praesunt, reliquos plane tas superant. Partis character est ☿. At triplex est partium inquit fitio. Prima planetarum, Secunda domorum, Tertiā rerum aliarum. Vltima in revolutionibus annorum mundi vtiuntur, unde caritatem annonae, vel vilitatem, abundantiam, defectum & huiusmodi, praenoscimus. Fortunae igitur partem in praesentia habiturus organi subordinati membra considera. Rotam primo infimam & mobilem vides, cui index cum inscriptione ASCENDENS inest, in rotula illa signa duodecim scribuntur, per quae duorum locorum in Zodiaco distantia summuntur, si index gradui iungitur illi, a quo distantia computare vis, Altera deinde est rota, mobilis, superior priore, ostē forem T gerens, & characterem ☿ qui non modo fortunae, sed etiam aliarum rerum partes representat, quamobrem inscribitur INDEX PARTIUM. Hic ubi super locum illum, a quo numerans incipit, sistitur. Huius instrumenti usus manifestus est, ut locum partis si diurnum aliquem inquiris, principio solis gradum in Zodiaco perspicito, cui indicem ASCENDENS applica, ostensorem vero alium Luna loco in Zodiaco adduc. Postea indices utrosque inuariantes simul promoue, donec ASCENDENS index gradum Zodiaci ascendente contingat, & index partium exemplo locum partis fortunae indicabit. Locum partis nocturnum habere volens, indicem rotae inferioris super locum Luna, superioris autem super locum solis ponat. Deinde utrumque simul, salua distantia, quoad inferior ascendente gradum in Zodiaco teneat, circum agat, sic enim superior index partis locum dat. Quamuis autem Arabes & praecipua astrologorum pars, istum partis nocturnae modum efferat, Ptolemaeus tamen in 88 Centiloqui sectione, & praesertim in libro Apotelesmaticum reprobare videtur. Perpetuo enim a ☉ in ♊, nec econtrario, tam diu quam noctu partes eligenti pergendum do cet. Hanc diuersitatem admonuisse obiter volo, non in hoc, ut Arabum conatus improbem, sed quos nunq non reuereor, sed ut quid Ptolemaeus hoc in loco quoque sentiat iudicatu relinquam.

Imperatorius natalis Ascendentem in 9 31 31 habuit Gandauano scz Horizonte, dum ☉ 14 34 34 m, ☿ vero 7 3 7 m obirent. Partem fortunae collecturus inde, rotulae inferne indicem ad locum ☿ ducito (tempus enim est nocturnum) ab hinc ostensor T superior ☉ locum demonstrat, ambobus posita aequaliter distantes promoue (quod comode facies, si certa vitramus connectas) quousq ascendens index gradum 9 31 31, qui est horoscopus natiuitatis, teneat. Ibi enim confectum ostensor partium fortunae partem ☿ scz 16 58 8 ob oculos dabit, & hoc secundum Arabes, sed Ptolemaeu sequens 3 gra. 4 mi. m vi debis. Sed nondum videtur satis factum fortassis, nisi natiuitatem etiam diurnam cernas.

Regem igitur Ferdinandum proponas natum sub ascendente 9 31 31 Medinae Hispaniae Hora 8 mi. 47 ante meridiem. Quo nomine a ☉ in ♊ cum parte fuerit eundem. Indicem proinde inferiorem, ascendens nempe ad ☉ gradum, qui est 28 gra. 55 mi. 8 lisse. Superiorem vero ad ☉ locum scz gra. 1 mi. 20 m.

Quo facto rotas utraque manu leuatas circumduc, donec ascendens index horoscopus Regis, qui est gra. 2 mi. 45 m continē gat. Et fortunae partis parte ostensor gra. scz 6 mi 35 m indicabit. Paulo ante diximus triplicē esse partium inuentionem, quarum singulas nunc ostendere tempus est. Quoniam autem fortuna pars, quae & Luna dici potest, omnes alias dignitate superat, frequentioriq reliquis omnibus in usu sit, merito hic quoque primum locum si bi vendicat, ut tanquam argumentum cum ceteris partibus agendi se praebat. Quoniam vero futurorum pars, quae 44 solis dicitur, prima statim omni in negotio se offert (nam si locus partem inuestiges, solis pars siue futurorum praesciendi venit) volo hanc etiam priorem declarare, vsumq huius instrumenti per hanc apertorem reddere. Futurorum itaq pars in die sumitur a ☉ in ☉, noctu contra, hoc autem semel intelligas volo de omnibus in vnuersum partibus, ut a gradu Luna usq solis ad locum, iuxta signorum successum pergas, totidemq insuper gradus ascendenti addas, ad horumq finem futuri partem statuas. Hic sane modus eruendae partis priori contrarius est totus. In priori namq a ☉ in ♊ versus ibatur indexq primus solis gradui connectabatur, quod praesens cum Luna facit & veluti noctu numeratur in praesenti a ☉ contra lunam, quod in priori a Luna in solem fieri soluit. Reliquum ostensorum negotium & operandi munus idem cum praedictis, si modo principium an sol an Luna sit bene custodiatur.

Aliorum

CAESAREVM

Aliorum quoque planetarum partes, vel partium loca in Zodiaco sic inueniuntur.

¶ Pars h queritur a loco eius ad partem fortunae in die, noctu contra lous accipitur in die a parte futurorum in locum 24, nocte con ratio, & ascendenti adicitur, hoc est enim barbare, partes proicere.

¶ Pars Martis siue audaciae interdiu a Marte in gradum partis fortunae, capitur nocte & conuerso, additurq ascendenti.

¶ Pars Venere sumitur in die a ☿ in partem futurorum, noctu & contra, iungenda ascendenti.

¶ Pars Mercurii interdiu a parte futurorum sumitur, in partem fortunae, noctu ex diuerso, & iungitur horoscopo.

QVOMODO DVODECIM DOMORVM, coeli partes in Zodiaco numerandae sunt.

Primae domus partes

Pars ascendens seu vitae sumitur in die a 24 in Saturnum & regione noctu, conuertitur ascendenti, eo quod idem sit discrimen lo us & Saturni, quod ascendens eiusq partis, vel quod ego spacio distat & Iupiter & ascendens (secundum ordinem signorum numerando) quo Saturnus & pars inuenta. Et haec est generalis quaedam partium omnium ratio.

Pars Hilech accipitur in die a gradu conjunctionali (si natiuitas fuerit conjunctionalis) vel a gradu praenotionali (si natiuitas fuerit praenotionalis) usq ad gradum ☿ & proicitur ab ascendente.

Secundae domus partes.

Pars substantiae in die & nocte, a domino domus substantiae in gradum & minutum domus substantiae, & proicitur ab ascendente.

Tertiae domus partes.

Pars fratrum in die a Saturno in locum, nocte conuerso, & ad Pars beneuolentiae fratrum in die a ☉ in h, in nocte econuer so, q si fuerit h sub radiis, accipitur in die a Sole in 24, in nocte econuerso, semper intellige adiectionem ad ascendente.

Quartae domus partes.

Pars patris in die a Sole in h, noctu econtra.

Pars mortis in die a Saturno in 24, in nocte econuerso.

Pars Auctoris in die a domino domus Solis in h, in nocte econtra.

Pars parentis siue cognationis in die a h in ☿ in nocte econtra.

Pars hereditatum, tam die q nocte a Saturno in 24.

Pars nobilitatis nati in die a gra: ☉ in gradum exaltationis sup.

Quintae domus partes.

Pars filiorum in die a 24 in Saturnum de nocte a h in locum.

Pars scientiae filii in die a nocte a ☿ in locum.

Sextae domus partes.

Pars azemene in die a Saturno in Martem, noctu econuerso.

Pars seruog in die a Mercurio ad lunam, nocte a lunam 24.

Pars egritudinis a domino 8uaz domus ad gradum domini ascen dentis & adde ad gradum octauae domus.

Septimae domus partes.

Pars coniugij virorum die ac nocte a Saturno in Venerem.

Pars coniugij mulierum die ac nocte a Venerē in Saturnum.

Pars contentionum in die a Marte in locum in Nocte econuerso.

Octauae domus partes.

Pars mortis in die ac nocte a ☿ in gra: 8 domus, & additur defu per quod ambulauerit h in suo signo, & computatur ab initio signi in quo est Saturnus.

Pars planetarū interficientis in die a domino ascendens in ☿ in nocte econuerso.

Pars annu in quo timetur nato mors vel afflictio seu impedimentū die ac nocte a h in domini domus conjunctionis vel praenotionalis.

Pars carceris in die a Saturno in partē fortunae, in nocte contra.

Nonae domus partes.

Pars peregrinationis die ac nocte a dño domus 9 in ☿ dom' 9.

Pars itineris per aqua in die a h in 15 gra: 25 in nocte econuerso.

Pars religionis in die a Luna in Mercurium, in nocte econtra.

Pars itineris in terra a dño 9 domus usq ad principij 9 dom'.

Decimae domus partes.

Pars regionis vel regni, & quid operis faciet natus, die ac nocte a 5a Pars regis & regni, in die a Marte in Lunam, in nocte econuerso.

Vndecimae domus partes.

Pars amicorum die ac nocte a Luna in Mercurium.

Duodecimae domus partes.

Pars inimicorum die ac nocte a dño domus 12 in gra. domus 12.

Pars electionis regis accipitur hora electionis in die a 24 in Saturnum, in nocte econuerso & computatur ab ascendente reuolutiois anni.

Pars pacis exercituum die ac nocte a Luna in Mercurium.

SEQVVTVR NVNC MVLTIPLES VARIARVM rerum partes, quarum in annorum mundi reuolutionibus vltus esse solet nō paruus, vnde resti precia & annoz conditiones iudicantur.

Pars ordei a Luna in locum

Pars Lentis a Marte in Saturnum

Pars Fabarum a Saturno in ☿

Pars Milli a Saturno in ☿

Pars Ceparum a Saturno in ☿

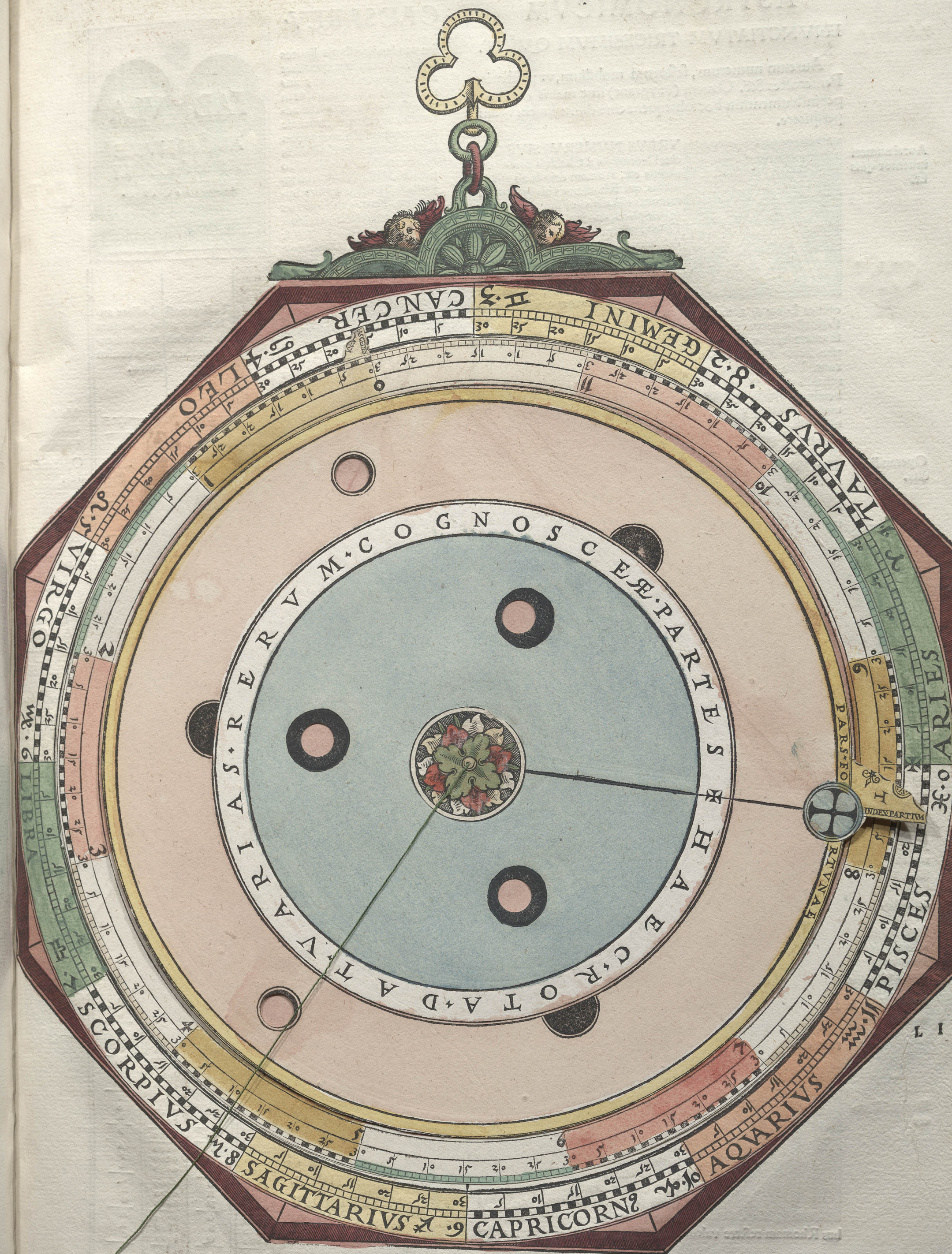
Pars oliuarum a Mercurio in 24

Pars vuarum a Saturno in 24

Pars Siliginis a Luna in locum

Pars vini a Saturno in Venerem

Pars Cerei a Mercurio in Saturnum

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobiliu, vt palchatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maius radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri inuentor quis sit.

VREVS NVMERVS SIVE CY-
clus Decennalis à Chaldeis primus in-
uentus est, Romani deinde ab isdem
missus, qui Rhomanis vbi cognitum est
tantum utilitatis cum summa facilita-
re complecti, eundem in sua Diaria seu
Calendaria transulerunt, aureis literis
describentes, vnde factum est, vt pos-
teris ab omnibus aureus appellaretur nu-
merus. Continet autem in se annos
10 Solares, eo quod post tot annorum
spacium coniunctiones oppositionesq;
omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero po-
sterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare pos-
se animaduertitur sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut
plumbeum dici consueverunt, imò dignum qui planè tolleretur iudica-
runt. Esto autem huic coniunctionum oppositionumq; negotio sit
inhabilior, non tamen iccirco statim (nam in aliis vltim non postha-
bendum sui prebet) abiciendus erat. Cycli itidem qui dicitur cla-
uium totidem annos 10 complectitur, quorum ordo quotannis
mutari solet, neq; debito processu pergere. Per hunc cyclum festo-
rum mobiliu tempora, praesidio aurei numeri, annuatim futura eli-
ciuntur. ¶ Anni cuiuspiam propositi aureum numerum vel cycli cla-
uium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in
regro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta ca-
piatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabe-
ticam conuincit repertam, in succedenti rota, cui literæ ab A vsq; T
insunt, contineatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac
praestitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq; 100 gerit) lega-
tur, quo lecto, lineas intra binas à centroeductas, limborum pergen-
ti, cycli vel aureus numerus in limbo extimo conspicitur, sicuti &
interiori centrorum redeunt cycli clauium manifestabitur. Quod
si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millenarium vna cum
centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo pro-
positum demens, residuum in spirali reuolutione venaberis, vnde re-
cta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in in-
terno cycli clauium, occurret. ¶ Istius rei methodum certè acci-
pe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500
post Christum, 1500 sumpta ex tabula, litera A secū habere cernitur.
A literæ index adiunctus, qui idem centenariū precise denotat, An-
num numerum ostendit 10, Cyclum festorum 38. Imperatorium
hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eo quod præ-
cise in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam ma-
nifestiori agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum
audiuimus anno 1503 à Christo. Centenarius minor 1500 in
tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circuloq; volu-
minoso 3 annus, veluti residuum inspicitur, & aureus numerus 3
in limbo extimo, cycli clauium 34 in intimo apparebunt. Cycli fer-
uentur, paulo post festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium
exemplum, Rhomano Imperio cum IULIVS Cæsar præfesset, an-
nus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum
cyclumq; clauium competentem dum cupio, primum è tabula quæ
inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium
scz 100 eximo, propè centenarium 100 E literam videns, eam
cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directè ascen-
denti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui
est cycli clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alteri
vltus non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad
annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitas quæ tunc
pro cyclo decennali habita est, proueniet.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cyclum Inditionis Rhomanæ omnibus annis competi-
tem dicto citius inuenire.

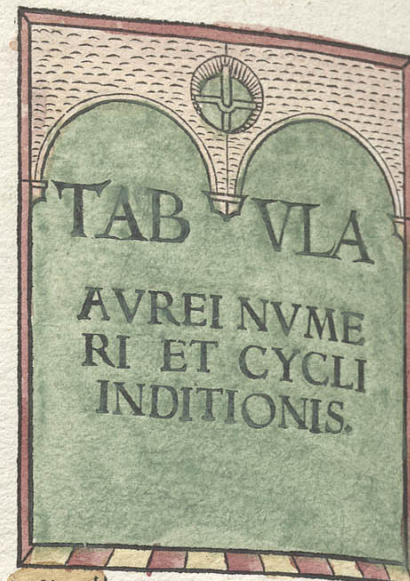

ΥΚΛΟΣ ΓΕΝΕΡΑΛΕ VOCA-
bulum est spacii quod in orbem redeat,
Cycli ille Inditionis quidem an-
nos includit, qui tria lustra constituit,
adhuc Rhomanis non minus quam
olim frequenti in vtu habita, vt passim &
in cancellis, vt vocant, seu melius scri-
barum contubernis, & notatorum in-
strumentis siue codicillis videre est. Ori-
go cycli huius eiusmodi, Romanis vni-
uerso ferè orbi dominantibus, & ob id
egre tributa annua à singulis genti-
bus Rhomanis referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ
scz

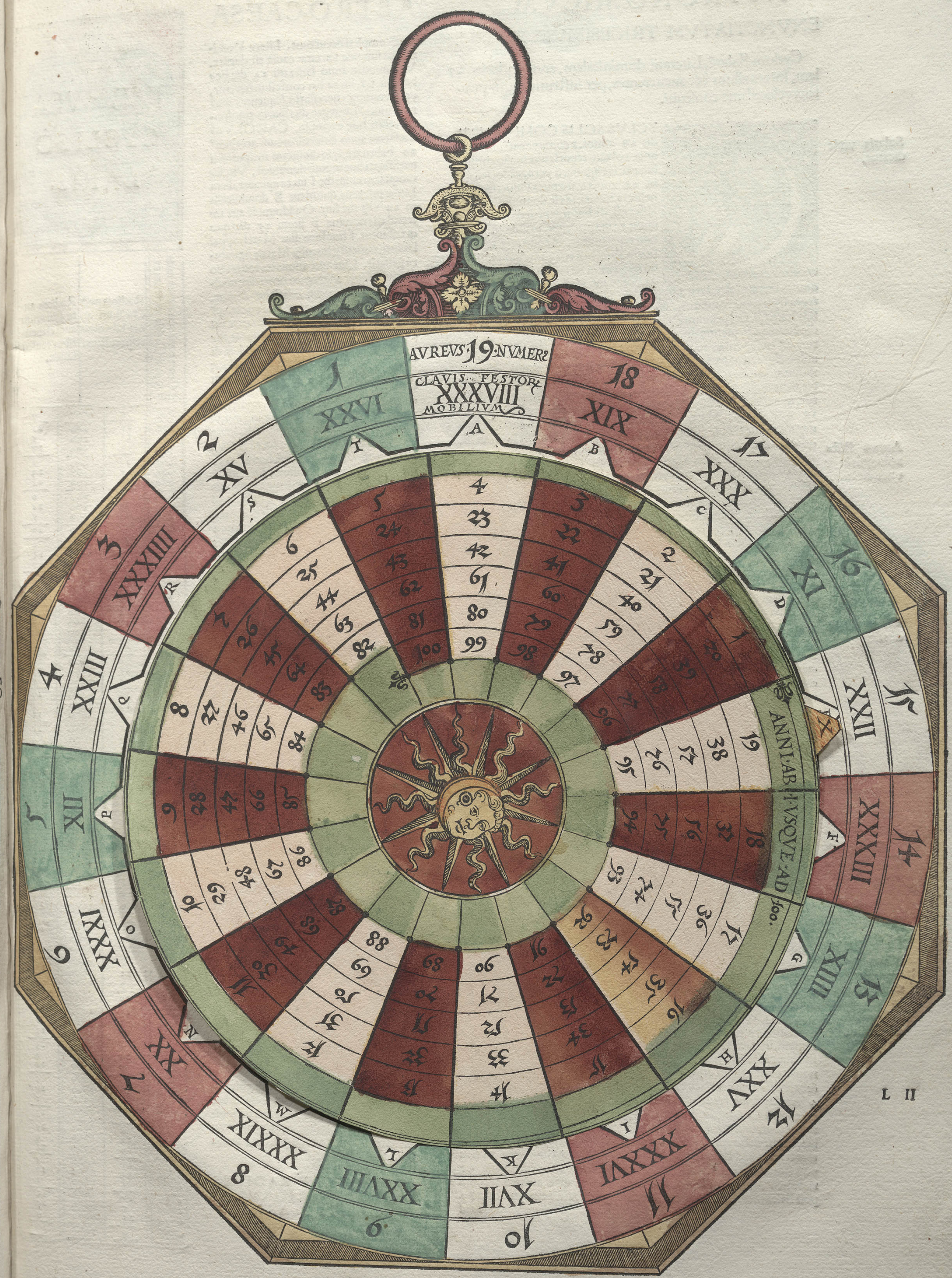
CAESAREV.

scz pendendis tributis limites
forèt, deputati sunt, quolibet
autem temporis spacii 5 ans
nos complexum fuit, ita, vt in
primi lustris sine aurū vrbē ad-
ferretur ab omnibus, pro maie-
state nimirum Rhomani popu-
li, splendoreq; imperij asserēdis
significandisq;. Secundo lustro
peracto, id est, anno decimo ar-
gentum, stipendijs militum im-
pensum, Tertius autē lustris ter-
min⁹, es & ferrum, pro armoz
reparatione exegit. Iccirco &
illud apud gentes Rhomanoz
edictum percrebuit de Inditio-
nis anno omnibus codicillis, li-
bellisq; inferendo, (vt videlicet
manifestior vberiorq; Inditio-
nis memoria nationibus redde-
retur) quo sine inditionis nume-
ro, irrita seu fide omni priuata
instrumenta singula, non secus
atq; nostra sine sigillis inuafida
sunt, haberetur. Sub finem cu-
iuslibet quinquennij comporta-
to simul à gentibus Rhomanis
censū, Rhomani cum omnige-
na sacrorū pompa orbē lustra-
re soliti sunt. Habitus cycli
quotannis addo 3 propositio
annorum numero (tertia enim
inditione iuxta Dionysium Ab-
batem Christus natus est) sum-
mamq; collectam per 15 par-
tire, sic enim in residuo cycli
apparebit. Illud adhuc clario-
re manifestatione intelligas sic
velo. ¶ CAROLVS Cæ-
sar anno 1500 effloruit, qui
bus addantur 3, proueniunt
1503, quæ distributa per 15,
quotientem 100 reddunt, il-
lum abiciens 3 quæ restantia
pro cyclo vero Inditionis pone.
¶ Regi FERDINANDO
natalem esse annum 1503 no-
uimus, cui 3 adiecta cum fue-
rint, diuisaq; reliqua per 15, in
ditio 6 (posthabitis in quo-
tiente 100) prodibit, ¶ Item
cyclum huic 1539 debitu ha-
biturus addo 3, pdeunt 1542,
quæ per 15 diuidens inuenio
in quo 102, quæ omitto, vt
antea dixi, quoniam nihil aliud
quam tot Inditiones à natuita-
te domini effluxisse, nempe
quindecies centenos duos an-
nos admonet, 12 autem re-
sidua huic anno inditionem cō-
petere indicio. Notandum est
semper esse 15 cyclum vbi ex
diuisione nihil redundat. Prin-
cipium Inditionis cuiusvis diē
Septembris primū habet, pro-
pterea quod id temp⁹ Rhoma-
ni aptissimum tributis & per-
soluendis, & rhoman conge-
rendis existimant, ideo quod
labores & opere colenda tellu-
ris vbiq; gentium hoc tempore
sint remissiores paucioresq;
melle scz iam omniū peracta.

SEQUITVR TABV
LA RADICVM CYCLI
DECEMNOVALIS SI-
VE AVREI NVME-
RIANTE ET POST
CHRISTVM.

Centenarij annorum ante & post Christum aduentum.	Radices post Christum ante respondentes.	Radices an- te Christum annis consen- tanea.
Annus	T	T
100	O	E
200	I	K
300	D	F
400	S	A
500	N	F
600	H	L
700	C	Q
800	R	B
900	M	G
1000	G	M
1100	B	R
1200	Q	C
1300	L	H
1400	A	N
1500	P	S
1600	F	D
1700	K	I
1800	E	O
1900	T	E
2000	O	K
2100	I	F
2200	D	A
2300	S	F
2400	N	L
2500	H	Q
2600	C	B
2700	R	G
2800	M	M
2900	G	R
3000	B	C
3100	Q	H
3200	L	N
3300	A	S
3400	P	D
3500	F	I
3600	K	O
3700	E	E
3800	T	K
3900	O	F
4000	I	A
4100	D	Q
4200	S	B
4300	N	G
4400	H	M
4500	C	R
4600	R	C
4700	M	H
4800	G	N
4900	B	S
5000	Q	D
5100	L	I
5200	A	O
5300	P	E
5400	F	K
5500	K	F
5600	E	L
5700	T	Q
5800	O	B
5900	I	G
6000	D	M
6100	S	R
6200	N	C
6300	H	H
6400	C	N
6500	R	S
6600	M	D
6700	G	I
6800	B	O
6900	Q	E
7000	L	K

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEPTIM.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimē consequi.

Solaris vnde dicatur.

Annus Bisextilis quis sit & vnde dicatur.

Operandus.

Exemplum CAROLI Imperatoris.

Exempli Regis FERDINANDI.

Roma cōditæ cycli Solaris, litera dominicalis, interuallum & c. que exierunt.

YCLVS SOLIS COMPREHENDIT 28 annos, s. solaris vocat, nō ideo, quia s. ol. tātō tēporis interuallū cursū sūū p̄ficiat signiferū peragrādo, sed q̄d in 28 annis varietates vniuersæ quæ in litera Solarī, id est, dominicali, anno Bisextili, diebusq; concurrentibus eueniunt ad sua principia pristinumq; statum reuertuntur. A quo annorū cursūculo Bisextilis vna cum communi anno nullas non ferias seu dies hebdomadæ occupant, id est, tanto annorū lapsu omnes literæ Calendarij dominicales fiunt, ex bisextilibus duobus in egra septimana constatur. Annus autem Solaris diebus 365 constat Iulio Cæsari primum obseruatus. Huius principium cum à meridi die summas, sequentes anni principium vesperti post meridiem capiturum est eiusdem diei quo prius cepit. Secundus annus media nocte auspiciabitur eiusdem diei, aliquid amplius iam promouens. Tertius non eundem magis diem sed aurorā sequentem exordio suo vendicabit, sicut & quarto anno eiusdem diei meridiem rursus principium dabitur, quamobrē dies integra intercalatur quarto quouis anno, id quod fit 6 Kalendas Martij, iterumq; annus incipit in eiusdem diei meridiem velut antea. Interlatio ista nullibi commodius fieri potest, quam in Februarii, eod quod mensis ille omnium breuissimus sit, quam obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februarii dies hoc confieri solent. Scribitur autem sexto Kalendas bis, literaq; F bis repetitur, quam ob causam annus intercalaris etiam Bisextilis vocatur, quati Bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro vno numerari solent. Tanta autem intercalationis huiusmodi necessitas incumbit, vt nisi fieret, dies natiuitatis Dominicæ aliās in spacio 728 annorum in diem Iohannis Baptistæ recisus, reliqua vero festa per dimidium annum euariatura sint. Quāq; autem singulis quatuor annis intercalatio iteretur, nihilominus tamen, quia annus non ad vnam guem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris seu Calendarium, sicut videre licet, adhuc in emendatum nobis durat, veluti in sequentibus dicetur fufius. E cyclō Solarī, literam dominicalem, annos & Cōmunes & Bisextos, Dieq; cōcurrentes veniamur. ¶ Per figuram sequentem indagare qui cupiet ea, primum ē propinqua hie tabula propositi numeri centenarium minorem anno post Christum accepto eligit. Numerus huiusmodi centenarij Solaris cycli vocabitur, eundem in instrumenti limbo extremo seu ampliori videns est indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propositum requirere, ab inuento limbum vsq; exitum recta traicito, in quo numerus cycli Solaris in interiori literam dominicalem reperies. Si litera dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si duplex, annus bisextilis nuncupabitur. Prior autem seu superior literarum dominicalis erit à anni principio in 24 Februarii diem, Secunda vel inferior à 24 die Februarii in finem anni vsq;. Quemadmodum anno nati Redemptoris nostri reperitur 9 prope radicem (qui numerus si Dionisio abbati, cognomēto exiguo, fidem habemus) eo tempore Cycli Solaris extitit. D C literæ dominicales, quartū D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum. ¶ CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 1500, quo in tabula perspecto 25 iuxta Cycli sex Solaris exhibet, quem numerū 25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offeruntur, indicantes CAROLVM esse anno Bisextili genitum. ¶ Regē FERDINANDVM anno currenti 1503 natum nouimus. 1500 centenarius dat 25, vt antea, in tabula, quæ in limbo quaesita, index X signet, in circulo spirali 3 reliquis annis inuentis, ab his directē ad limbum exteriorē promouendo, ibidem 28 cycli videlicet Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenietur. ¶ Quo pacto & ante Christum sit agendum vno exemplo doceberis. Tempus igitur Romæ condita 753 anni completi ante Seruatorem fuisse feruntur. Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula examinatus 23 collateralia dabit, quibus in limbo quaesitis, index X sublocabitur, 753 deinde ab 800 subtracta 47 relinquunt annū currentem, in quo vrbs extrui cepit. In circulo igitur gyroso 47 requiritur, supra se cyclum Solarem 12, literamq; Dominicalem G huius numero congruum offendent. Bisextilem annum alia quoq; ratione & expeditissima potes scire sic. Si propositum annorum numerum per 4 diuidas & nihil redundet, annus propositus Bisextilis est, sed hoc in annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Propositum à centenarij maiore demes, dempti summam deinde per 4 secat bis, veluti in hoc priori vrbs fundata exemplo patet, in quo Rhoma tertio anno post Bisextum condita videbatur, cum enim 753 annos post fundationem sex ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47 remanent, quibus diuisis per 4 superest 3, quæ annum tertium post Bisextilem fuisse indicant. Retro ergo à Christo computanti, 754 anni

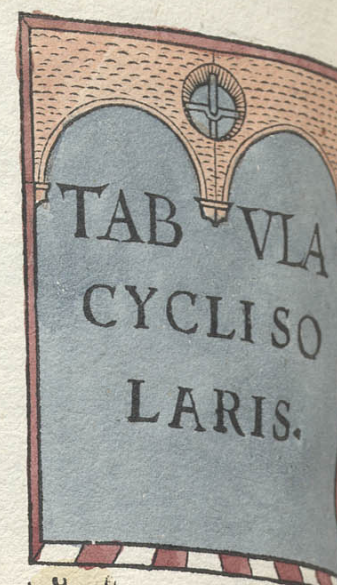
ASTRO.CAESA

anni completi occurrunt. Literæ Dominicalis subinde variata causa est duplex. Vna quod in anno Bisextili 24 die Februarii, f, f, litera bis confestim iteretur, vnde contingit necessariū, sequentes literas vniuersas integro diei spacio transponi, veluti hoc exemplo. CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accepit? 24 Februarii, quo die literæ incipiunt diuificari siue mutari dominicæ, Vicefimo quarto enim die f litera apparet, diem Lunæ referens, quoniam E dominicalis in 24 vsq; die fuit. Quādoquidē aut intercalaris nomine F litera 25 diei quoq; tribuitur, f hoc loco dies Martis appellabitur, tamen si huc vsq; Martis signaturā gesserit. Qm autē annus ita totus vno die nunc super aggregato procedat, nō ille p̄de à germanis ain schaltiar dicitur, Schalten enim Germani p̄prie vocāt, qd latini circuloquētes, manus pmouere vel prudere, vel vt sic dicā, pagere vocāt, fur schiben, Shaltē enim & furschibē idē diuificari natiōibus est. Alterā causam efficit finis anni principij. A litera signaturum vtrumq;. Sequela liquidē literarū A A duarū facit vt dominicalis nō variari non possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt Anno Domini 1502 dominicalis litera B habita est, oportuit ergo literā A diem Saturni possedisse, est autē A litera diei 1 Decēbris. Cū itaq; nouissima Decēbris Sabati dies sit, necessariū primā sequenti anni (in quo nat' est rex FERDINANDVS) qui semper ab A incipit dominicā diē fuisse cōiunctur, ideoq; A litera quæ in anno FERDINANDI dominicalis esse debebat, mutata est. Cū ita plerūq; de dominica diē meminimus, nō videbatur abs te esse, si adhuc manifestiora de eadē festiuitate dominica in sequētib; sui vsū frequētiore exhibitura in presētia tractare. Christiana itaq; ecclesia, quod Iudei Sabatū, dominicā diē nominant, a Saturni in solis diē digressā nō temere, cū enim Solis diē Chnī & nat' sit & mortis victor, nos eodē diē vitę triumphans restituerit, q̄s miretur? nō potius hūc diē quam Sabatū, in quo nihil tale nobis euenerit colere quid cū Iudeis festiuitate nō participamus? à gbus omnis nostra religio abhorret merito debet. A Iudeis autē dies Solis prima Sabbati vel feria prima, antiqui tus dies Solis, sicut & nobis (der Sonnen tag) appellatur, veluti Iudei rursus secundā Sabbati, quā veteres diē Lunę, nos (den Montag) dicimus. Restat nūc vt dicamus de interuallū breuitas. ¶ Interuallū spaciū est, diē illud quod inter natiuitatis festū & dominicā Esti mihi vel Quinquagesimā intercidit, reliqui vero dies à natiuitate vsq; ad proximā dominicam CONCURRENTES nominantur. Cū autē per literas dominicales hæc interuallū & festa mobilia inueniri solita sint, alium hoc loco inquirēdi modū præscribā, ita vt se vltro & sine negotio querētis offerat, Cōcurrentes tantūmodo per regulā inuenire docebo. Regula. Literam dominicalem inuenire, quæ li A est, cōcurrentem o effecit, Si B tū cōcurrentes est 1 & c. vt patet hoc versu.

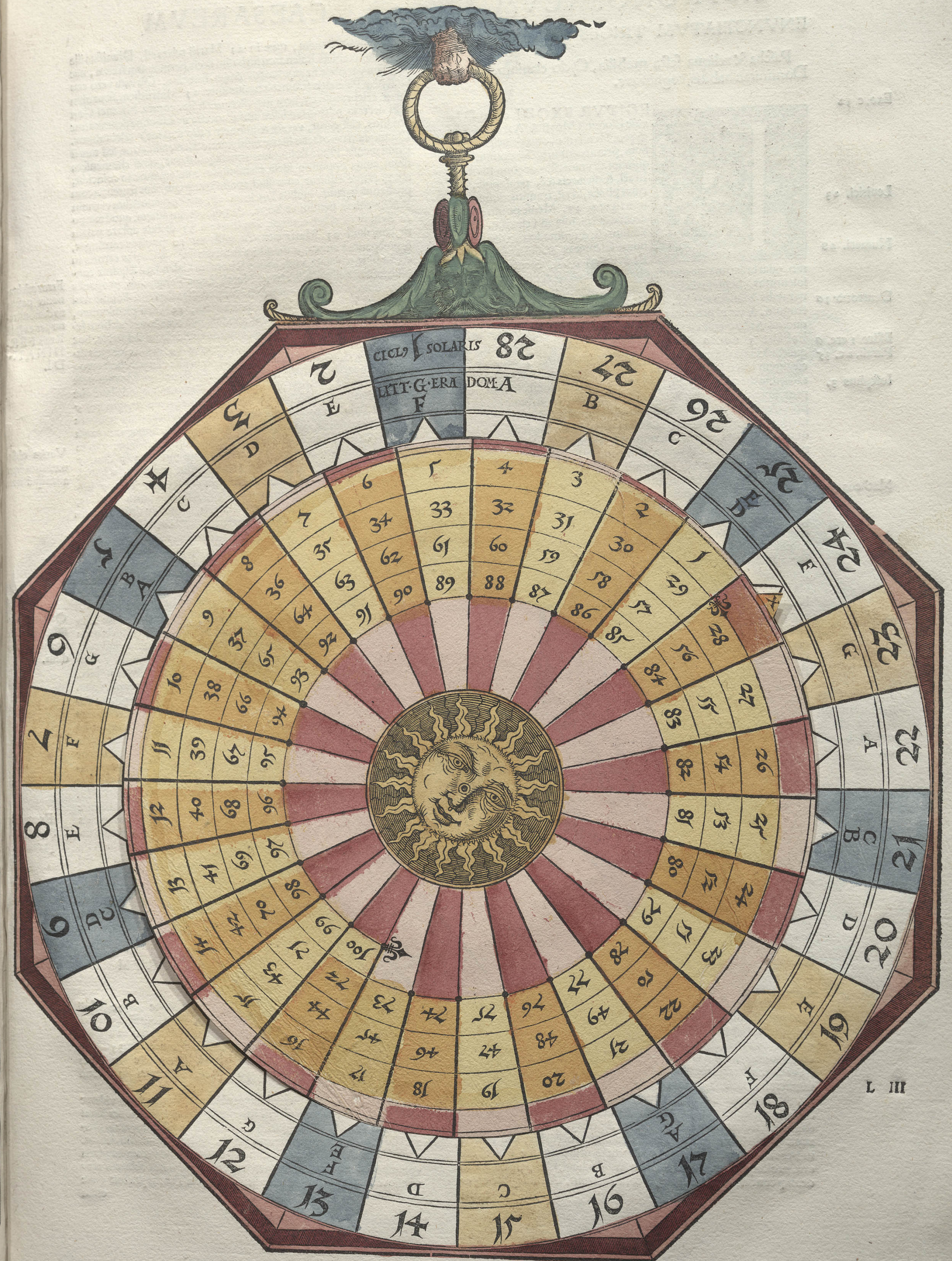
A o. B 1. C 2. D 3. E 4. F 5. G 6.

Hoc adiecto de anno Bisextili, cuius litera dominicalis prior sedulo accipi debet, secunda neglecta. Quod ad festa mobilia & interuallum attinet, in sequenti enunatiato transfigetur, vbi de paschate verba fient.

SEQUVNTVR RADICES CENTENARIORVM CYCLI SOLARIS.

Centenarij annorum ante Christum	Christi	Centenarij annorum post Christum	Radices post Christum ante Christum	Radices ante Christum
1000	25	1000	25	1
2000	15	2000	15	11
3000	5	3000	5	21
4000	17	4000	17	31
5000	7	5000	7	41
6000	27	6000	27	51
7000	17	7000	17	61
8000	7	8000	7	71
9000	17	9000	17	81
10000	7	10000	7	91
11000	17	11000	17	1
12000	7	12000	7	11
13000	17	13000	17	21
14000	7	14000	7	31
15000	17	15000	17	41
16000	7	16000	7	51
17000	17	17000	17	61
18000	7	18000	7	71
19000	17	19000	17	81
20000	7	20000	7	91
21000	17	21000	17	1
22000	7	22000	7	11
23000	17	23000	17	21
24000	7	24000	7	31
25000	17	25000	17	41
26000	7	26000	7	51
27000	17	27000	17	61
28000	7	28000	7	71
29000	17	29000	17	81
30000	7	30000	7	91
31000	17	31000	17	1
32000	7	32000	7	11
33000	17	33000	17	21
34000	7	34000	7	31
35000	17	35000	17	41
36000	7	36000	7	51
37000	17	37000	17	61
38000	7	38000	7	71
39000	17	39000	17	81
40000	7	40000	7	91
41000	17	41000	17	1
42000	7	42000	7	11
43000	17	43000	17	21
44000	7	44000	7	31
45000	17	45000	17	41
46000	7	46000	7	51
47000	17	47000	17	61
48000	7	48000	7	71
49000	17	49000	17	81
50000	7	50000	7	91
51000	17	51000	17	1
52000	7	52000	7	11
53000	17	53000	17	21
54000	7	54000	7	31
55000	17	55000	17	41
56000	7	56000	7	51
57000	17	57000	17	61
58000	7	58000	7	71
59000	17	59000	17	81
60000	7	60000	7	91
61000	17	61000	17	1
62000	7	62000	7	11
63000	17	63000	17	21
64000	7	64000	7	31
65000	17	65000	17	41
66000	7	66000	7	51
67000	17	67000	17	61
68000	7	68000	7	71
69000	17	69000	17	81
70000	7	70000	7	91

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literarq Dominicali habitis, cognoscere.

Exo. c. 12

Leuitici. 23

Numeri. 28

Deutro. 16

Esdr. 1 cre. 6
Parali. 2 c. 35

Iosephus. 3.

Matheus. 5

Primum Christi
anorum con
cilium vbi &
quado habiti
sit.

LEGITVR EXODI c. 12 DI
xiste Domini Moyse & Aarone in Ae
gypto, Mensis iste vobis principium me
sum, primus erit in mensibus anni. Lo
quimini ad vniuersum coetum filiorum
Israel, & dicite eis &c. paulo post. Est
enim pascha, id est, transitus domini. Le
uitici quoq. 23. Mense primo quarta
decima die mensis ad vespertum pascha
domini est, & quintadecima die mensis
huius solennitas azimorum domini est.

Et Numeri c. 28. Mense autem pri
mo, quartadecima die mensis, pascha domini erit, & quintadecima die
solennitas. Septem diebus velentur azymis, quarum dies prima, ve
nerabilis & sancta erit &c. Deutro. 16. Oblera mensem novarum
frugum, & verni primum temporis, ut facias Pascha domino deo tuo,
quonia in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Aegypto nocte &c.
Et Esdr. 1 cap. 6. Fecerunt autem filij transmigrationis Israhel scri
ptor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modum scri
ptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur,
id est, anni principium quartadecima Luna soli opposita in Ariete,
quo mense liberati sumus a seruitute Aegyptiorum, sacrificium quod
nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis,
quod Pascha dicitur &c. Quintadecima succedit festiuitas azymorum
quae septem diebus celebratur, in qua azymis vescuntur. Hec Iosephus.
Euangelista Matheus testatur 5. Christum non venisse qui legem sol
ueret, sed adimpleret, iccirco appropinquante passionis tempore le
gitimum pascha, quod lex 14 die primi mensis ac vespertini, quando azy
morum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immo oppor
tunissime verisimiliter cum suis celebrauit. Testantur hoc Euangelij
sacrosancti assertores, Matheus 6 & 20 cap. vbi ait. Prima die
azimorum &c. accesserunt discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi
vis paremus tibi comedere pascha &c. Vespere autem facto discum
bebat cum discipulis suis. Marcus item, Lucas & Ioannes paschatis
tempus satis aperte ostendunt. Sed quoniam haec inquis? Eo, bone
lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primitiue post hac ali
quando ecclesiae in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis ne
qua sit ea quam subdram ratione. Eusebius namq. ecclesiasticae hi
storiae compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem feruissimam
inter episcopos athenienses ortam, eos qui primam Synodum in Ca
esarea Palestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta
apostolica meminerunt, vtrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxta le
gem Moyse celebrari debeat. Ibi Theophilum Caesarea Praefulem, im
perante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusisse, non
amplius cum Sabataris Iudeis 14 primi mensis die, sed potius domi
nica paschatis festum Christianis honorandum esse, Vnde Theo
philus idem Concilij Caesariensis praefes, quoniam id ab omnibus pa
riter approbatum erat, palam omnibus ecclesijs scriptum promulgauit
Constitutum scz esse, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas
Maij, Pascha celebraretur, neq. cuiquam transgrediendi hos terminos vel
citra vel ultra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc tem
poris 11 Kalend. Aprilis, id est 21 die Martij continebat aequino
ctium, post quod, si 14 Luna accideret, Paschalis festiuitas vsq. in 20
vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio
id est, 14 Luna in 13 aut 12 Kalen. Aprilis incidat, tunc alterius
decimae quartae tempus expectandum est, quod non prius quam 19
aut 20 Aprilis euenire solet, qui & terminus Theophili est. De Luna
quoq. praecipuum non est posthabendum, quo iubebantur Iudei Lunas
7 post 14 continua feriarum consecratione obseruare. Quocirca
cum inter 11 Kalen. Aprilis & 12 Kalen. Maij plenilunium siue
decimae quartae offertur (post aequinoctium saltem) tum proxima Do
minica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam
plenam dominica incidere, proxima post eam dominica accipitur,
tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moyses 7 perpetuas lucas
sanctificatas affirmavit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem
veneretur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies san
cta, a dominica enim vsq. ad alteram non nisi septem dies numerantur,
ita vt & nos sacra die vna scz ex 7 Moisaicis Pascha honorem. Co
muniter iam latinos, graecos & hebreos pascha celebrandum post equi
noctium decreuisse vides. Quod decretum sequuti patres Nicenae
Synodi aequinoctium 12 Kalen. Aprilis, Pascha vero 11 Kalen
das, id est, sequenti die post, vsq. ad 5 Aprilis procedendo constitue
runt. Nam si 11 Kalen. Aprilis dominica occurrat, iam Pascha
in proximam dominica, quae 5 Kalen. Aprilis 28 scz Martij die
erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Caesarienses, Alexan
driniq. conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Ad ista igitur equi
nocti

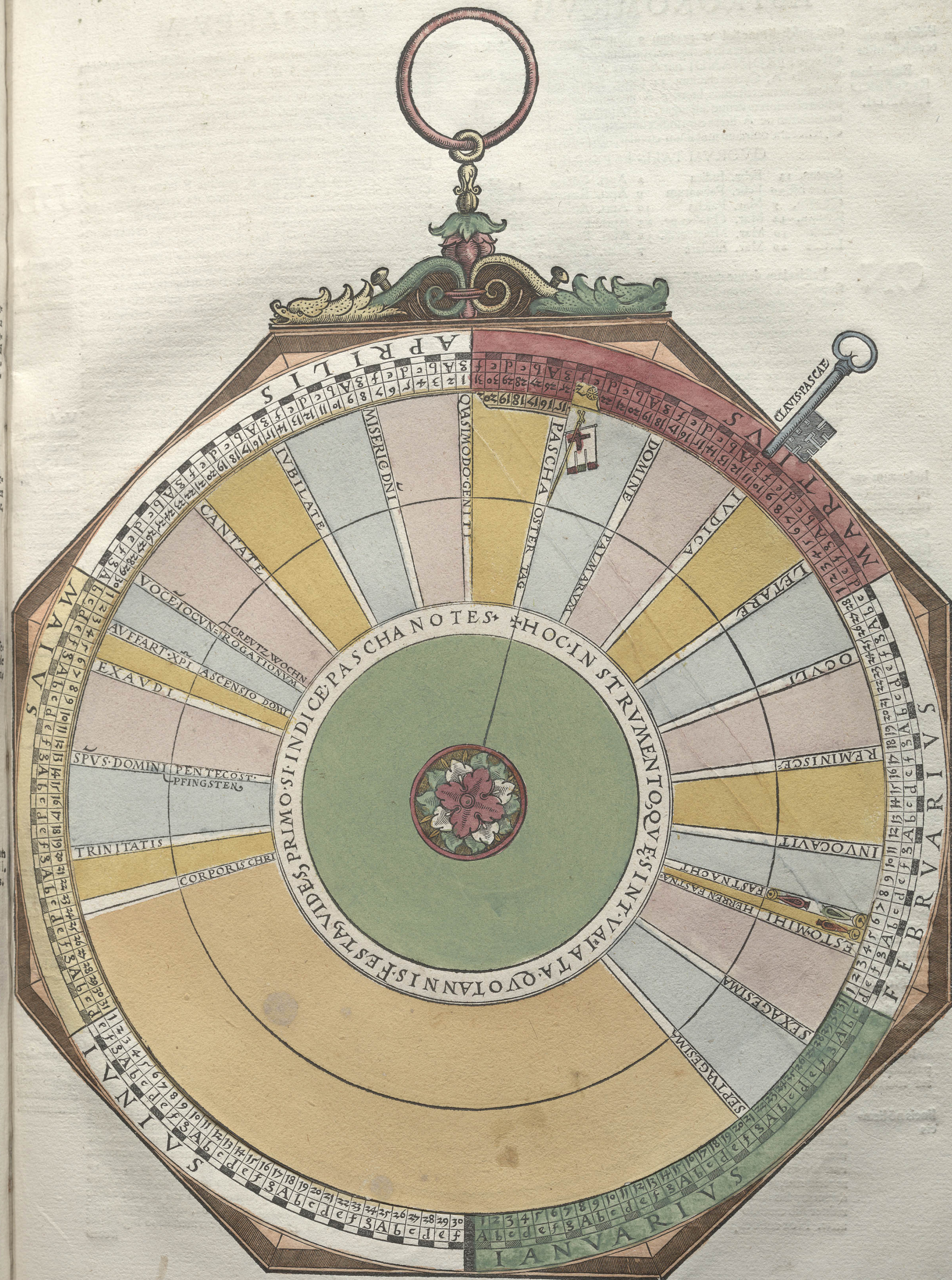
CAESAREVM

noctii supputationem, quae in 21 Martij relata est, Dionysius ille
Rhomanus abbas Kalendarij sui basim facit, perinde atq. fixum, nec
sua, neq. Paschatis festum haecenus ante 21 Martij diem, sicut olim
cylii decreta, nisi mos ecclesiae annorum iam multitudine deprauator
Quamquam vero sacrae litterae nihil equinoctij meminerint, sed tantu
illi, cuius oppositio, id est, plenilunium cum equinoctio coincidit,
aut proximè sequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia com
probatum legatur, quibus sanctum est, ante aequinoctium vernum
Pascha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempo
re Synodi praefata contigit, a nostro iam 11 diebus distare palam
fit, cum illud 21 Martij eueniret, nostrum 10 praefens contingat,
& post paucos annos 9 die quoq. futurum sit. Causas erroris in
celebrando paschate, vnde totius Rhomani Kalendarij sequitur con
fusio, absolutissime didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, propositis
in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post nati
uitatem, quod est 11 Martij, aequinoctium, 12 vero plenilunium,
& in ipso plenilunio Dominicam accidisse, quae occasione Paschatis festi
sum, iuxta Theophilum statutu proxima dominica sequi debebat, hoc
est, 19 Martij. Verum ex sententia ecclesiae 29 diebus integris dis
latum, 16 Aprilis sacrum vides. Vnde oculis vsurpare licet erro
rem Kalendarij manifestum, vtq. pascha non secundum Moysen post
14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundij, quod plane alie
num videri quaeat, imò quod adhuc amplius, eo tempore, quo sol 5
gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore
regis Ferdinandi sit. Quod aequinoctium subinde anticipet in causa
est Trepidatio octavae sphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vsq. in
diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 5
horas, 12 secunda habere prodidit. Iulius Caesar 365 dies, 6 horas,
adungem, quod a vero longe abest. Ptolemaeus 365 dies, 5 ho
ras 55 m, 22 s annum facere asserit. Alfonso anno 365 dies,
5 horas, 49 m, 16 s (quem si sequaris, quomodo quarto quouis
anno diem intercales non video) inesse pronuntiat. Anticipatio au
tem aequinoctij in annis 132 propè variatur per vnum diem. Pro
xima Kalendarij corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppo
sitionesq. luminarium, iuxta Dionysij Cyclum supputantur, cum ta
men haud ita longo temporis processu, certitudinem suam obtinere va
leant. Consuetudinem ecclesiae sequutus, cyclis praemissi, per quos pa
scha nunc inuestigare dices, quomodo semper quidem vi poteris, si
modo praefens ecclesiae ritus, vt nunc est, seruetur. Cyclum Cla
uis paschalis enuntiatum 35, literarq. dominicalium enuntiatum
praecedens, edocuerunt, per quae duo festum paschale nunc discitur.
Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVME
RVS CLAVIVM maiusculis, vt liquet, habetur literis inspicere.
Quem visum cum indice Z. rotae volubilis vexillum gerentis, signa
In limbo deinde exteriori literam Dominicalem prius inueniam, pro
ximè, post indicem, iuxta diem ordinem obuiam quare, & eadem in
dicem adiunge, sic, vltima cum ostensore non occulatur, sed linea si
duae eiusdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam do
minicalem praesentem & proximam antecedentem, contra diem or
dinem puta, sitam contingat. Illud etenim diem Christiana constitutio
generalis quadam obseruatione paschalem tuetur. Festa post hac
mobilia suis in locis ordinatim apparent. Demonstratio ocularis est.
¶ Dignus CAROLVS semper Augustus anno 1500 corrente
genitus, cuius litera dominicalis E D. Cyclus autem Clauium 28
fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbi interioris cum in
dice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis esse desinit Fe
bruario (sicur anni Bisextilis ratio exigit) index modo non in E sed
in D literam 19 dici Aprilis vicinam transferendus est. Ita vt & d
literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, pa
schale cum reliquis festis orbiculatum suis nominibus expressis, liquet
5 ola Septuagesima ibi aduertenda fuerit, quae in anno Bisextili non
eo die, quem Septuagesimae nomen attingit, colitur, sed in eo qui huc
sequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM ordo est anni 1500 currentis.

Septua. 16 Febr: Iudica	5	Apri. Cate	17 Maij
Estomihi 1 Mar. Palmatum	12	Apri. Rogationu	24 Maij
Quadra 8 Mar. Pascha	19	Apri. Ascensio dñi	28 Maij
Remi. 15 Mar. Quasimodo	26	Apri. Exaudi	31 Maij
Oculi 22 Mar. Misericord. dñi	3	Maij. Pentecoste	7 Iunij
Letare 29 Mar. Iubilare	10	Maij. Trinitatis	14 Iunij

In praesentia festum paschale iuxta obseruationes ecclesiae videtur
19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & parum functiones sequi
maximus 15 Martij celebrari, aut secundum Theophilum dogma in pro
ximam dominicam sequente (quae est 22 Martij) transponi debeat.
Quod idem obseruare coacti eramus, si equinoctium verum amplexi
voluissimus. Sed hic apparet pascha per 35 dies ultra debitum tem
minum dilatum esse, impurumq. in mensem, cui Taurus praefuit (die
enim

ASTRONOMICVM

Pascha in arie
tecelebrandu
enim paschali tunc Sol & gradum 8 possedit, cum tamen in Arie
te nobis illa festiuitas sit peragenda incidisse.
¶ Regis FERDINANDI natalis est 1503, huius anni litera do
minicalis A, Cycli clauium 34 scitur. Iam si index Z ad 34
in limbo interiori statuas, litera A proxime sequenti in exteriori
limbo ostensorum denuo adiungas, 16 Aprilis dies ostenditur. Vi
rato interim ne A litera cum indice obtegatur. Quod ubi peractum
est, festorum omnium mobilium circularis extat descriptio.

QVORVM TALIS EST SERIES

Septua. 12	Febr. Iudica	2	Apr. Carate	14	Maii
Dnica Est. 26	Febr. Palmatum	9	Apr. Rogationes	21	Maii
Quadra. 5	Mar. Pascha	16	Apr. Ascensio	25	Maii
Remini. 12	Mar. Quasim. ge.	23	Apr. Exaudi	28	Maii
Oculi. 19	Mar. Misericordi.	30	Apr. Pentecoste	4	Iunii
Letare. 26	Mar. Iubilare	7	Maii. Trinitatis	11	Iunii

Iudeorum er
ror in celebra
tione paschatis.

Quomodo pa
schale festum
variatur ratio
ne diuersitatis
meridianorū.

Pascha iam denuo mensi secundo inferitur, ideo quod æquinoctiū
secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigerit. Tercio
post 2° oppositio autem vera non media attendi in Paschali celebra
tione debet, quæ igitur nunc 12 Martii secundum patres, secun
dum Theophilum & æquinoctii solidam rationem 19 Martii sancti
ficanda foret. Verum quia ecclesiastica consuetudo 16 Aprilis eli
git Dionisium imitans, cuius æquinoctium 21 Martii dies est, sit
similiter in 35 dies pascha ultra debitum finem producat, Soleq;
in 5 Tauri gradu, impuro dicto, existente colatur. ¶ Neg vero
nos tantum hic fallimur, cum & Iudeis ipsis, quamvis egregie sapien
tes sibi hoc loco videantur, æquinoctii ignorantia imponat. Non
enim in primo, legi obtemperantes, sed secundo mense contra Mo
sen & edicta sua pascha adorant. Aequinoctium etenim statuentibus 13
vel 14 Martii contigit hoc præfenti 1539 anno, vt 11 Aprilis pa
schali solemnitati vacarent, cum aliis si exquirit æquinoctii com
putationem sequenter, legi suæ conuenienter 12 potius Martii
pompassas paschales peregrissent. Ita 30 integris diebus veri su
peregrederent falsi sunt. Potest etiam alia de causa paschatis minus
stato tempore per omnem orbem culti varietas accidere, præter Mo
saicam traditionem & ecclesiā. Diuersitas namq; meridianorū non
vltimam paschatis variandi occasionem per regiones diuersas indu
cit. Telluris enim globositas efficit, vt à Sole tota terra simul & vno
momento illustrari nequeat, quæ res diem causatur. Verum dimidia
tantum parte dies, altera nox, & contra, dum fit non vltima festiuitas
eis huius venerandæ varietas contingere potest. Cuiam enim terræ
partiluminatio oppositio videri potest, cuiam minime, vni post me
ridiem, alteri post noctis medium, ex quo fit, vt hic oppositio nem
diem Solis, ille ad diem Saturni nonnunquam conspiciat. Cui in die
Saturni apparuit, sequenti Dominica festum instat, Cui die Domini
ca cernitur oppositio, is mox octaua sequenti sollemnitate sacra per
git. Quæ res locum habet, si non vniuersalis quædam ecclesiæ con
stitutio per orbem euulgaretur. Sed quoniam hæc & huiusmodi ne
mini non per se obuia esse possunt, verbo attigisse satis sit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æqui
noctia contingat præsentissimè contueri.

lege. æquino
ctia per instru
mentum cõple
xus. Neq; &c.

lege. Infima &
inmo.

Instrumenti
partium summa
ria enarratio.

lineis nō liem
eis

crediderim, sed quod palam facerem in tanto temporis spacio vernale
æquinoctium in Februarium vsq; retro cessurum, & quo vel sic falcem
maturius Kalendarii emendandi desiderium ecclesiæ inducatur. In
strumenti partes igitur primum, postea vsum accipe. Infima & inmo
bilis huius figuræ rota limbo constat vno, circuli plerisq; cõserto, qua
rum singuli in partes 14 diuisi transuersalibus interstincti lineis sunt,
Sectionum queuis 14, diem refert, qui sunt 27 & 28 Februarii,
& duodecim Martii. Huius limbi extremitas alba nigraq; spacia vicif
sim gerit, quorum alba dies, atra noctes denotant. Luxa lineam spa
cium candens transeuntem vides, M literam subinde adiunctā, quæ
meridie nota est. Linea nigrum dissecans, mediam noctem signifi
cat, N litera opposita. In spacio illo obscurior C & R literæ
reperiuntur, C occasum, R ortum inueniens. Sub dicto colore duo
decim gradus semper habentur, duodecim horas noctis signantes, si
militer sub candido 12 horæ diei continentur, in vicem iam albe, iā
atræ. Nox enim æqualibus cum die horis participat, quoniam dies
illi

CAESAREVM

illi æquinoctiali congruunt tempori. Numerus ille horarum tertio in
spacio centrum versus de 3 in 3, à meridie in mediam noctem, rur
sulq; à media nocte in meridiem, nostro pro more scribitur. Quarta
huius limbi area dierum in se numerum vna cum nominibus suis con
tinet, vt, an dies sit Februarii, an Martii sciatur. Interim limbi parte
indices quidam occurrunt cum annis Christi singuli noti ab vno cen
tenario in alium, quorum primus 1300, nouissimus 3000 annos
(omnes à Christo nato intelligendo) gestat. Rota post hæc omnia vo
cundus C, tertius D, quartus E, quintus F literis insigniuntur, se
quilibet horum 20 annos sub se continet, ita, vt omniū summa 100,
qui integer centenarius est, constituat. In ventre autem istius instru
menti filum prominere, vniuersali vsui accommodum. Et hæc de in
strumenti partibus sufficiunt. Inquisiturus quem diem anni præfati
ti æquinoctium vernale vendicet, indicem rotulæ fixæ inspicat, mi
nore centenario anno vel annis propolitis gerentem. Huic dein
de reperto, indicem alium mobilem superiorem superlocans, in cuius
superficie quadrangula propositum currentem annum ultra inferio
ris indicis centenarium ostendet. Sicq; rotulam hanc meridiem In
golstadtensi quadrante, habebit. Quo facto annum propositum in
area numerorum requirere, ubi super æquinoctii vernalis in inferioris lim
bo rotæ contuebitur, ante vel post meridiem eueniens vel euenturum.
Quod si exquiritur aliquem centenarium aut præfatum deligas, ad
quem æquinoctium inuelliges, nullo iā amplius est opus labore. Nā
indices per centenarios distincti, neminem latent, per quos filum du
ctum ex centro, dicto citius æquinoctii tempus vel elapsum vel elapsu
rum manifestat. Quod si meridiem alio respondens æquinoctium de
sideras, vel loco alteri, locum è tabula regionum in tertio enuntiatio
posita summe, qui si orientalis est Ingolstadtio, horas & minuta eius in
uenta in præfenti instrumento numerā, à linea meridiei incipiens, ita
est, à 12 (lineam dico cum M litera notatam) versus R, per inue
ntas horas seu minuta filum dirigere, indice superioris orbis sub idem fir
mato. Rursusq; filum lineæ anni currentis ultra centenarium super
inducere, & continuo in limbo rotæ inferne, diem, horam & minuta tem
poris æquinoctii vernalis extabunt. Iam si tres tantum dies ho. 0
42 numero dierum Martii in quo æquinoctium cõtingit adieceris,
diem, horam minutaq; Autumnalis æquinoctii, quod in Septemb
re accidit, habebis. Si vero locus occidentalior Ingolstadtio offerretur, Ho
ræ & minuta eius per tabulam regionum inuenta, C versus numeri
ri postulat, filo & ostensore, vdictum est, dispositis. Multo hoc
idem per exempla manifestius euadit. ¶ Imperatoris Quinti CA
ROLI annus 1500 natalis scribitur. Qui numerus, quoniam
per se centenarius est, minore opus opera fuerit. Filum itaq; mox su
per M ostensorem rotulæ inferioris (ubi 1500 habentur) ponis,
quod in limbo decimum diem Martii, horas 6 minuta 28 post me
ridiem (meridiani scz Ingolstadtensis) aperit. Cum autem Ganda
uum, vt supra, Cæsaris natale solum sit, iam per tertium pronuntia
tum ex tabula regionum Gandauum requirendum erit. Quod ille
occidentalius Ingolstadtio 39 minutis inuenitur, quapropter indicē
B super ostensorem M induces, numerabisq; 39 minuta retro oc
calum versus, per quæ filum traductum, mox in limbo diem 10 Mar
tii, horam 5, minuta 49 pomeridiana, in quibus æquinoctium ver
nale accidit habitantibus sub meridie Gandauensi indicabit. His die
bus, horis & minutis addenti tres dies, hora 0, M 42, prodibunt
13 dies, 6 horæ 31 M Septembris æquinoctii autumnalis tem
pus. ¶ Alia demonstratio lucidioris intellectus gratia sit ista. In
sula lucatan nomine auspiciis diui CAROLI inuenta ad Christiana
fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadtio occidentem ver
sus horis 6 M. 40 Ibi si scire laboras quando diei nox fiat par, hoc
1539 anno, tum ostensorem B literæ M connecte, ab ipso B oc
calum versus, horas 6 M. 40 numerans in limbo exteriori rotulæ
mobilis, filumq; per ea deducens, in limbo exteriori rotæ immo
bilis diem Martii 10 horas 10 Minuta 12 ante meridiem tem
pus æquinoctii lucatani cernes. ¶ Regi FERDINANDO an
nus 1503 natiuus fuit, oriundo in Medina Hyspaniæ vrbe, cen
tenarius est 1500, quare B super M inferatur, occasus ratione,
quia Medina Ingolstadtium hora 1 M 12 superat, hora 1 M 12
versus occidentem à B in limbo mobilis rotæ querenda erunt, per
quæ filum trahetur, indexq; B sub idem reducetur. At filum per li
neam tribus annis proximam directum, in limbo immobilis rotulæ
diem Martii 11, horam 10 M 43 ante meridiem ostendit. Eo ipso
igitur minuto Sol principium Arietis ingredi Medinæ incolis dici po
test. ¶ Verum ne quid deesse conquæri possis, loci orientalis intel
ligendi viam quoq; aperiam. Hierusalem Ingolstadtio est orientalis
horis 2 minutis 24, quo loco si sciturus æqualitas diei & noctis quo
die & hora anni natalis supradicti regis scz Ferdinandi, qui est 1503
euenierit, tum impone B, vt nosti, literæ M, numerando cõtra oriē
tem à B duas horas 24 minuta, & hoc in mobilis rotæ limbo, fili
um per ea duc, indice B subducto. Iam si filum lineæ trium annorum
infer, tum illud in limbo fixi orbis 11 Martii, horas 2, M 19
pomeridiana, horologio Hierosolymitano cõgruentia, aperiet. Quo
niam autem sola B litera hucusq; vti simus, non abs re fuerit adhuc
altero dogmate rem planiorem reddere. Esto vero tale. Aequinoctiū
vernale ad annum Christi 1598, si nosse velis meridiem Ingolstadtē
si cono

Ut æquino
ctium meridi
em ostendat
no respondens
alii repetitur
quam Ingol
stadtensi.

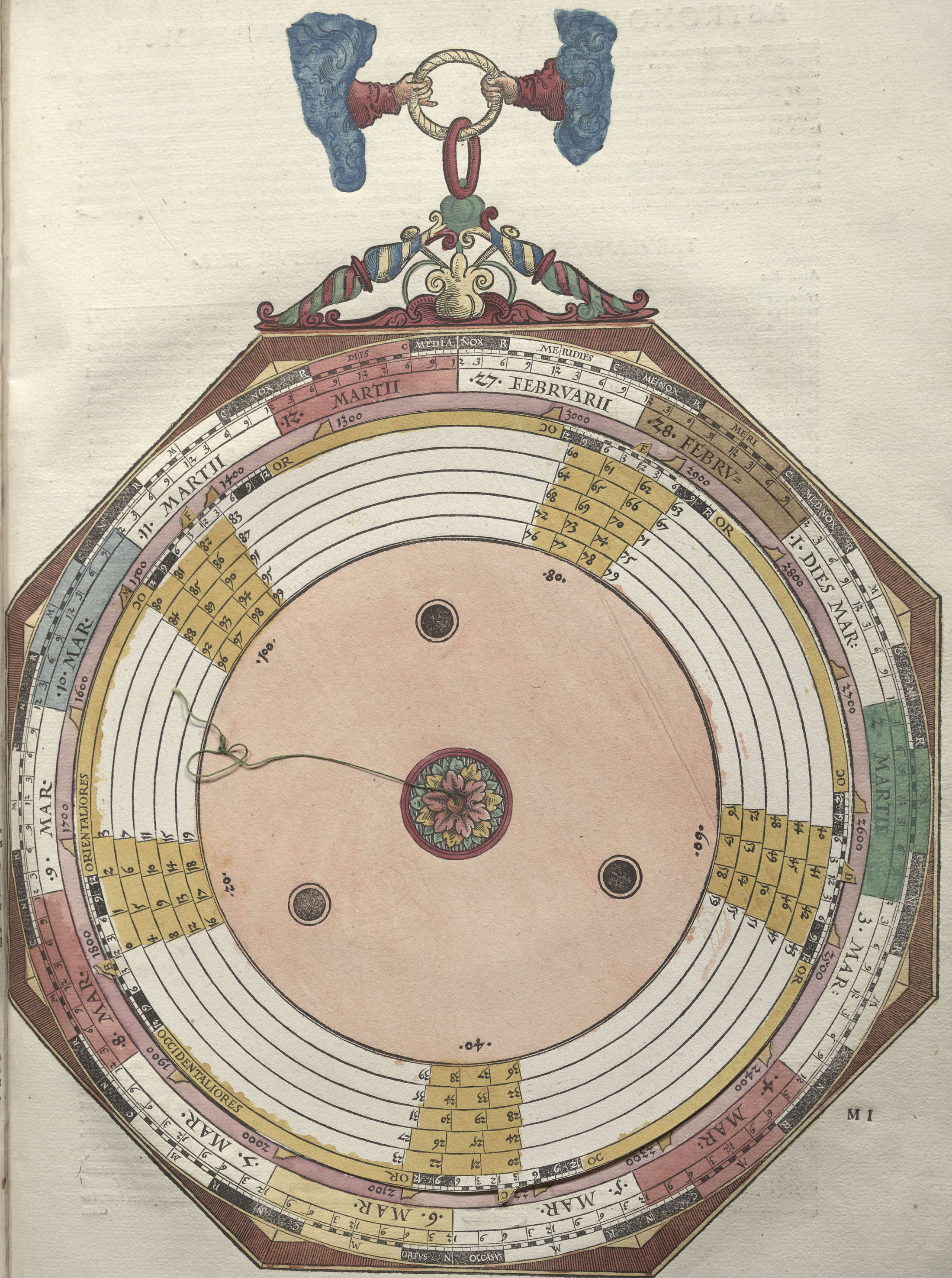
inferne, diem
horam legimus
nō diem & ho
ram &c.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Locum Ingo
la occidentis
nomine & an
spiciendi diui
CAROLI ad Chri
stianæ fidei

Exemplum Re
gis FERDI
NANDI

Quomodo æ
quinoctium
Regis FERDI
nandi inueniatur.

ASTRONOMICVM

sentaneum, 98 annos penes ostentorem F inuenis, ideo F lite-
ram indici M centenarii 1500 applica, filumq; super lineam 98
annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martii 10 hora 0
m 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adicias tres dies, ho-
ram 0 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 1 m 37 Septe-
bris, quo tempore æquinoctium Autumnale futurum erit. Ita si fal-
lor abunde instructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quotan-
nis indagandum, idem & pascha secundum ecclesiæ ritum. Cum
vero concilijs visum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebra-
dum non esse, non inconfuturum videtur huius rei quoq; paucis memi-
nisse. Iudeis lex Moisaica præscribit, Luna decima quarta mensis pri-
mi honorandum paschale festum, id quod ipsi, propter ignorantiam
æquinoctii

TABVLA PASCHATIS IVDAICI AD CENTVM SEXA- ginta annos sequuturos supputata.

Anni dies					
1540	23 Martii die Martis	1580	31 Martii die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martii die Martis	1621	27 Martii die Martis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	16 Martii die Saturni
1543	20 Martii die Martis	1583	28 Martii die Iouis	1623	5 Aprilis die Saturni
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martii die Martis	1624	25 Martii die Solis
1545	28 Martii die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	29 Martii die Martis
1546	18 Martii die Iouis	1586	24 Martii die Iouis	1626	1 Aprilis die Saturni
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	22 Martii die Iouis
1548	24 Martii die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	8 Aprilis die Martis
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martii die Saturni	1629	29 Martii die Solis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	18 Martii die Iouis
1551	22 Martii die dominica	1591	30 Martii die Martis	1631	7 Aprilis die Iouis
1552	9 Aprilis die Sabati	1592	18 Martii die Saturni	1632	25 Martii die Solis
1553	30 Martii die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	16 Martii die Saturni
1554	18 Martii die dominico	1594	26 Martii die Martis	1634	3 Aprilis die Iouis
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martii Saturnis	1635	24 Martii die Martis
1556	26 Martii die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	10 Aprilis die Solis
1557	16 Martii die Martis	1597	22 Martii die Martis	1637	30 Martii die Iouis
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Aprilis die Martis	1638	20 Martii die Martis
1559	23 Martii die Iouis	1599	31 Martii die Saturni	1639	7 Aprilis die Solis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martii die Iouis	1640	28 Martii die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	16 Martii die Martis
1562	21 Martii die Saturni	1602	27 Martii die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martii die Iouis	1643	25 Martii die Saturni
1564	28 Martii die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martii die Iouis
1565	17 Martii die Saturni	1605	24 Martii die Solis	1645	3 Aprilis die Iouis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	29 Martii die Saturni	1646	21 Martii die Saturni
1567	25 Martii die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martii die Martis	1648	28 Martii die Martis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martii die Saturni
1570	21 Martii die Martis	1610	29 Martii die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martii die Martis	1651	27 Martii die Iouis
1572	29 Martii die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martii die Martis
1573	19 Martii die Iouis	1613	27 Martii die Saturni	1653	2 Aprilis die Saturni
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martii die Iouis	1654	23 Martii die Saturni
1575	26 Martii die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis
1576	15 Martii die Iouis	1616	23 Martii die Saturni	1656	30 Martii die Martis
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martii die Iouis
1578	23 Martii die Solis	1618	31 Martii die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martii die Saturni	1659	27 Martii die Solis

PRIMAE PARTIS CONCLVSIO

QVIDEAS, Lector amice, me omnino tui verè colendi natū, pro huius astronomici parte prima claudenda, theorema quoddam subieci, in quo veluti præfenti arena ob oculos cernere quæas, ad quid astrorū motus hactenus per totā hanc operis partem, fusillimè traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maxime humanitati prodesse valeat, cuius iuvandæ gratia, nihil non paratus subire perpetuo sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorum præcipuus apud medicos usus in curationibus existit, nondum præfentes, sed instantes inuenire solesse docet. Vnde nī fallor, liquere prædictis satis potest, quam astronomiæ scientiæ non tantummodo voluptati, verumetiam utilitati humanæ seruire soleat. Quod theorema, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomiæ declarationem, desiderari à quoquam putauerim.

ENVNCTIATVM QVADRAGESI- mum & vltimum.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudici-
dis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra ope-
ram computi inuenire.

APud omnes in confesso est, astra quædam diuinæ vir-
tutis esse instrumenta, per quæ vniuersum illud gu-
bernari credimus. Syderum enim opera, effectus
seu inclinationes, seu influentias dicās, diuinæ pro-
videntiæ quædam esse documenta, quis est qui ne-
get? cum nihil non in hoc mundo iuxta astrorum di-
spositiones affici videamus, quamvis omnia in deum referri soleant.

Quæmadmo-

CAESAREVM

æquinoctii in 13 vel 14 Martii ab illis translati, neutriquam præsta-
re possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubii ingerat, traditio-
nem, id est, diem Lunæ incidit, tum pascha die Martis exequi solent,
& si diem Mercurii plenilunium occupat, Iouis diem in pascha reci-
piunt, aut si Luna 14 die Veneris occurrat, iam cum paschate in
Saturni diem transeunt. Id quod nulla scriptura cõsuetur aut cogit,
si proprijs constitutionibus non ita strictè deuocentur, Lunæ enim,
Mercurii Venerisq; dies effugere ne scz pascales fiant perpetuo, ne-
scio qua superstitione laborant. Sed vt oculis deprehendere quæas
Iudeorum quotanue pascha sequentem subordinari methodum, per
160 annos certa supputatione examinatam.

ASTRONOMICVM

Quia putauerit hoc nobis aliquis, nec immerito, fatemur enim, no-
strum namq; consilium securi, certius & præsentius mederi laboranti-
bus poterit. Quanta enim vis sit dicrum iudicialium, quos Criticos
vocant, nemo doctorū ignorat. Quanta etiam necessitas obseruandæ
Critici medico incumbat, tū alii, tū Ptolemæus, naturæ scitissimus au-
ctor 60 Centiloquijs diuisione hortatur, hijs verbis. Super ægro-
tis criticos dies inspicere, ac L unę peragrationem in angulis figure 16
angulorū. Vbi enim eos angulos bene affectos inuenieris, bene erit lū-
guet, cõtra malè, si affictos inuenieris. Hactenus Ptolemæus cui ver-
ba, quoniā nō nihil obscuritatis in se habet, astronomiæq; ritibus nō
vix adeo obuia sunt, euidētiora planioraq; reddā. Sciedū ergo primo
quid vocabulum CRISIS significet, quæritur, græcè, latine iudicium,
velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem.
Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim
tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tem-
pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul-
sionem siue permutationem. Indicatio autem perfectæ nullæ esse potest,
in qua non sit sensibilis materiei delinquentis expulsio, ex quo constat
in morbis sine materia contingentibus nullam fieri crisin. Dierum
autem morbos diiudicandis pertinentium quadruplex differentia est. Cri-
tica enim sunt & Indicatio, Intercedentes & Vacui. Critici dies
qui & Decretorius vel Radicalis vel Iudicatorius appellatur, est tem-
pus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expul-
sionem siue permutationem. Indicatio autem vel Indicarius dies est,
qui signum dat futuræ crisis, quo die & hora, qualis fieri debeat, ap-
paret enim in eo omnino iudicium aliquod futurū iudicii, per quod
certi sumus de salubritate vel periculo sequentis crisis. Intercedē-
tes dies illi sunt, qui & interpolares seu prouocatorii dicuntur, in qui-
bus humor nocuus naturam prouocat ad pugnam. Ideo interceden-
tes dicti, quia inter criticos & indicarios cadunt. Critis in eisdem
euenit nonnunq; sed per accidens tantum, vt ratione virtutis vel me-
dicinalis dicunt, in quo natura prorsus quiescit, neq; quidquam diffi-
dimet morbum & virtutem naturalem concitat, adeo, vt per diē
vacuum tuto curationem, moliri liceat. Præfusi vero praxim ipsam cri-
sis aggrediamur, alia videntur præmissa necessaria. Primo, nullum
non signum peculiare quandam naturæ parrem, quantum ad qua-
litates atinet quatuor, sibi vindicare. Aries, Leo & Capricornus, quia
calidi & sicci flammam bilem mentur, Taurus, virgo & Capricornus,
quia frigidi & Sicci, nigra bili respondent. Gemini Libra & aquarius
calidi & humidus Sanguinem imitantur. Cancer Scorpius & pisces tri-
gidi humidusq; pituitæ assimilantur. Proximū est scitu, Signo cuius
bet planetam dominari, vnde domini nomen retulit, vt arietem & Scor-
pionem Mars, Taurus & libra Venus, Gemini & Virgini Mercurius,
Sagittarius & piscibus Iupiter, Capricornus & Aquarius Saturnus, Ca-
ro Luna, Leonis Sol, domini sunt. Signorum præterea quodlibet ho-
minis partem sibi peculiarem arrogat, quod idem faciunt domus coe-
li, id quod sequens figura innuit.

Crisis quid.

Criticos & de-
cretorios idē
Indicarios.

Intercedens si-
ue interpolares

Vacui qui
medicinalis di-
cuntur.

Caput	Prima	domus Caput
Collum	Secunda	domus Collum
Manus & brachia	Tertia	domus Ma. & br.
Pectus	Quarta	domus Pectus
Cor	Quinta	domus Cor
Intestina	Sexta	domus Intestina
Reñes	Septima	domus Renes
Pudibunda	Octaua	domus Pudibunda
Femora	Nona	domus Femora
Genua	Decima	domus Genua
Suras	Vndecima	domus Suras
Pedes	Duodecima	domus Pedes

Hoc loco notandum obiter, partem illam corporis non esse ferro
violandam, quous modo, quoties L una signum partis illius peram-
bulatē Ptolemæo teste. Memborum diuisiones per Signa obseruen-
tur studiose, quocung; enim in loco figuræ signum fuerit, nihilomi-
nus tamen proprietatem genuinam partis significandæ, obtinet. Si-
mile quiddam & cum planetis fieri solet, horum etenim singuli quoq;
naturas seu temperamenta secundum qualitates quatuor exprimunt.

Saturnus	significator & autor Melancholicæ
Iupiter	significator & autor Sanguinis
Mars	significator & autor Bilis
Sol	significator & autor Bilis
Venus	significator & autor Phlegmatis
Mercurius	significator & autor Spiritus & sanguinis
Luna	significator & autor Pituitæ

Planetarum quilibet singulare quoddam Signum possidet, in quo
constitutus, exaltari, & in eius opposito cadere dicitur. Vt

Saturnus	exaltatur in Libra	cadit in Ariete
Iupiter	exaltatur in Cancro	cadit in Capricorno
Mars	exaltatur in Capricorno	cadit in Cancro
Sol	exaltatur in Ariete	cadit in Libra
Venus	exal. in ♋, ca. in ♊, exal. in ♋, cadit in ♋, & ex. in ♋, ca. in ♊.	

CAESAREVM

Ad hæc duodecim signa trifariam dici solent, Mobilia scz fixa &
Communia. Luna etenim in morbi alicuius principio mobiliū signo
rum aliquod tenente, contingit morbum illum cito terminari, & con-
tra, si in signo fixo est Luna morbi ortu, produci eundem ferè videm;
sicut in Communi Luna cum sit initio affectus, plerumq; mutari, in
aliūq; transire eundem.

Signa Mobilia	Aries Cancer Libra Capric.	Signa fixa	Taurus Leo Scorpi. Aquari.	Gemi Virgo Sagittari. Pisces
---------------	-------------------------------------	------------	-------------------------------------	---------------------------------------

Neg; vero minus planetarum singuli singula humani corporis me-
bra, morbosq; diuerlos innuere solent.

Saturnus vesicam, lienem & aurem dextram intuetur, affectus ve-
ro Cancrum, Podagram, Elephantiasim, & melancholicos huiusmo-
di omnes.

Iupiter habet morbos omnes qui ex sanguine abundantiore adu-
stioresq; proueniunt.

Mars pel, pudenda, Testes, aurem sinistram & epar, Febres acu-
tas, Erysipelata, Morpheam, Apostematata interna præcalida, signifi-
cat.

Sol possidet cerebrum, visum, nervos, Cor, Latus dextrum, Hy-
pocondria dextra, omnem calidum affectum, quales sunt febres ardē-
tes & tertianarum species.

Venus Renes & nucham obseruat, morbosq; pudendorum quos-
cung; & maxime à frigore caustos indicat.

Mercurius Pulmones respicit & linguam, animi affectus quosli-
bet, Phantasmata, Somnia, mentis alienationes, & huiusmodi.

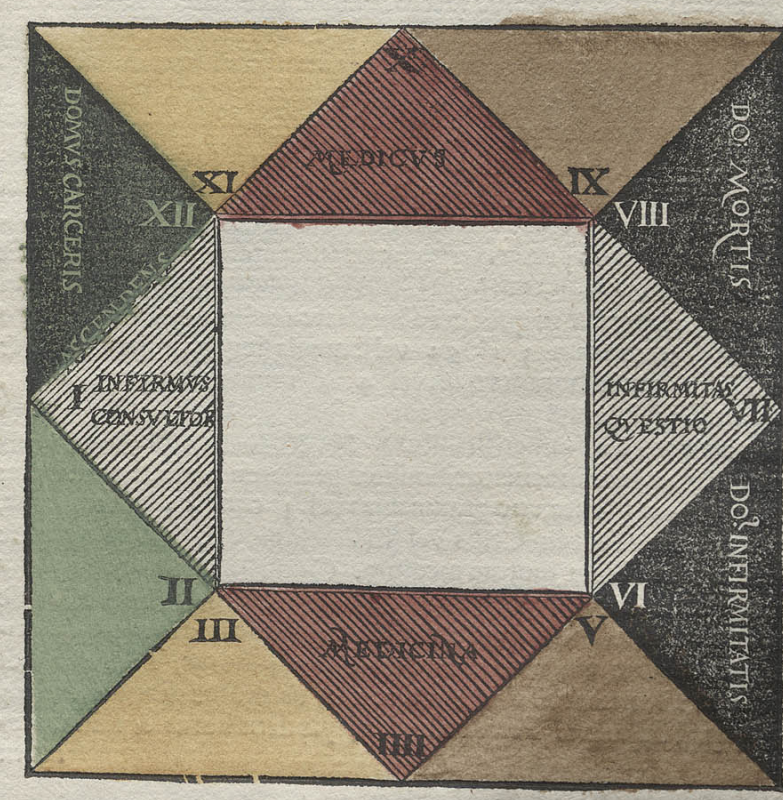
LVNA Matriem & muliebria colit, Menstrua. Catharros,
Morbosq; frigidos & humidos, vt Apoplexiam, Paralysim, Conuulsio-
num species, Epilepsiam &c indicat.

Notandum est in superplanetam sub radijs vocari donec inter 15
& 32 gradum à sole reperitur, à 32 vero gradu Soli propinquan-
tem combustum iam dici, debilibusq; effectus esse, tantoq; imbecillio-
rem, quanto proximior Soli fiat, imò impeditum vocabulo non inuisi-
tato apud Astrologos vocari. Item retrogradum planetam ab omni
virtute destitutum esse scias. Luna cum fuerit in via, vt dicitur, La-
tea vel combusta, quod est à 19 gradu = vig 4 m, tum eadem
virtutis prope deiecit videtur.

Errantium quous summa virtus potest fari domos vel 10 vel 11
vel 7 vel 5 tenuerit, liber saltem ab iniquiori aliorum contuitu vel
commentio, vt dictum est. Iidem vero imbecilli dicuntur, quando 12
6 aut 8 domum occupant.

Item dominus 12, 6 & 8 domus, quocung; in loco figuræ confi-
stat, nihilo fecius damnum importat omnibus quibuscung; tandem
aspectu suo participat.

SEQVITVR FIGVRA QVÆ OCVLIS EXPONIT DO- MVSVS MEDICATVRO considerandas.

M II

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

¶ Domus coeli prima dominus eiusdem, egrum, interrogatorem siue consultorē perpetuū referunt, Septima vna cum domino Morbū, Decima vna cum domino Medicum, qualis scē & qua fortuna morbo sit occurrus. Quarta & dominus eius Medicamen, quem scē vsum affecto sit allaturum, significat. Sexta octava & duodecima, loca morborum referunt. Quocirca quodcumq; planeta melior aliquem ex quatuor angulis incoluerit, siue dominus anguli cuiusvis ex illis fortior, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius felicius iudicium consequitur, sin minus, contra fiet.

Vnde Crisif
auspicanda sit.

¶ Tempus nunc ad Crisif vocat. Nunc enim & quales sint & quo pacto futurae praesciantur, dies insuper Indicatuū & Vacuū & Intercedētes quomodo noscantur doceamus. Studiōsimē ergo expiscaberis a laborante principio quoniam temporis momento, peius habere fenerit, id quod vltimus morbi principium vocabitur, aliā inuasio nis hora dicta, tempusq; est, quo eger se laborare percipit, vtpote, solitis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acutis, & his qui subito inuadunt animaduētu facile est. Atqui cum solet 7 14 vicissimq; primo diebus, subinde pugna quadam inter morbum & virtutem nostram oriri, dies eos vocarunt Astrologi Criticos. Alios autem Criticos interfectos, in quibus pariter, sed remissior pugna contingere vifa est, Indicatuos dixerunt. Adhuc etiam alios ab illis Iudiciariis & Indicatuus, in quibus inbecille admodum naturae & morbo certamen impendēter, aduerentes, Intercedentes nominantur. Motum enim lunarem hac in re sicut in omnibus, (vt cuius occasione humores & omnia haec infima vehementissimē affici solent) feruantes intus, 10 angulos in Zodiaco lunares, in quibus Luna consistens naturae suppetias contra morbum de bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui partitionem hanc angulorum in aequatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemaeo, vt ipsi putant, statuunt, cum re vera Ptolemaeus id nunq; somniarit, nec dum fenerit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum alioq; relege. Angulorum autem singuli 22 1/2 gradus habent, veluti sequens figura distincte aperit, in qua primo index quidam cum signo X occurrat, qui gradui Lunae in affectus principio adducitur, vnde linea quadam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angulos efficit ducta limborum procedit. Binā illa linea instrumentum in 4 partes fecit, locūq; Crisif in Zodiaco monstrant. Crisif illa ob discrimen aliarum arte pinguntur, in quolibet medio duarum Criticarum alia est Indicatuū nomine. Deinde inter Criticam & Indicatuū semper interponi solet alia, Intercedens dicta. Ita quālibet ex his quarta 4 in angulos paritur, quos si connectas 10 cerne, quemlibet eorum intervallo 22 1/2 graduum ab alio separatum, quod intervallum, Vacuū dicitur, dum a Luna peragratum. ¶ In diebus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indicem X loco Lunae, quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Luna morbi inchoati tempore coluit, sic enim factis reliquos omnes tam Criticos quam Indicatuos & Intercedentes (silo lineis singulatim ad motu) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos cernet. Natura enim hac in parte curiosior est, neq; morbum prius aggreditur quam auxilii tempus praesto sit, id quod potissimum quadraturae & oppositiones asserere solent. Quarta enim & oppositi aspectus ideo Crisif efficere verē solent, quod his temporibus non amplius humori a principio peccanti Luna adit, sed aduersaria huic inueniatur, naturaeq; potius stimulet, oppugnatrix morbi verius. Illos autem Lunae aspectus non solum obleruabis quadram scē & oppositionem, sed etiā alios qui Indicatuos & Intercedentes causant, semper tales intelligendo a morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futurum de Crisif, id est, an salubris nec ne, euentura sit, ostendit, id quod perfectius iudicabitur tum demum, si figuram coeli secundum illud tempus extractam perstexeris. Si tempus post hac Criticum, Indicatuū vel Intercedens scire velis, vide quo die Luna gradus illos ingresura sit, qui a lineis dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem cuiusdem diei inspicere, quo in loco Lunam habeat, que res per organum Lunae vel per Ephemerides aequē sciri potest, loco Lunae ad meridiem aequo, aduerte num gradus Criticos vel Indicatuos &c. cum superet nec ne, si enim excedit, tum hora Crisif vel Indicationis post meridiem eueniet, qua propter in quot gradibus fiat excessus notandum est, pro quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maius simplicius, horas 2, & pro dimidio gradu horam vnam vel 4 m minus, si ad vnguem vis, computando, sic enim proximē aut perfectē horam inuenieris, qua natura cum morbo certamen sitinutura. Si vero locus instrumenti meridiem requirito minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas ante meridiem partire, vno gradu duas vel 1 cum 52 m tribuens, & prope verum horam Crisif vel Indicationis &c. habiturus es, & hoc secundum Lunae motum medium. Quod si exactius adhuc desideras, motum Lunae diurnum diei proposito debitum quaesito, vnde facillimē proportionum regula horam inuenies hunc in modum. Primo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertio vero distantiam loci Indicatuū a meridiem ponas, vt, motus diurnus dat 24 horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta remittit.

Institutio in
strumenti pro
Crisif indaganda.

Qua ratione
Crisif contin
git.

Quomodo
Crisif horali
inquirenda.

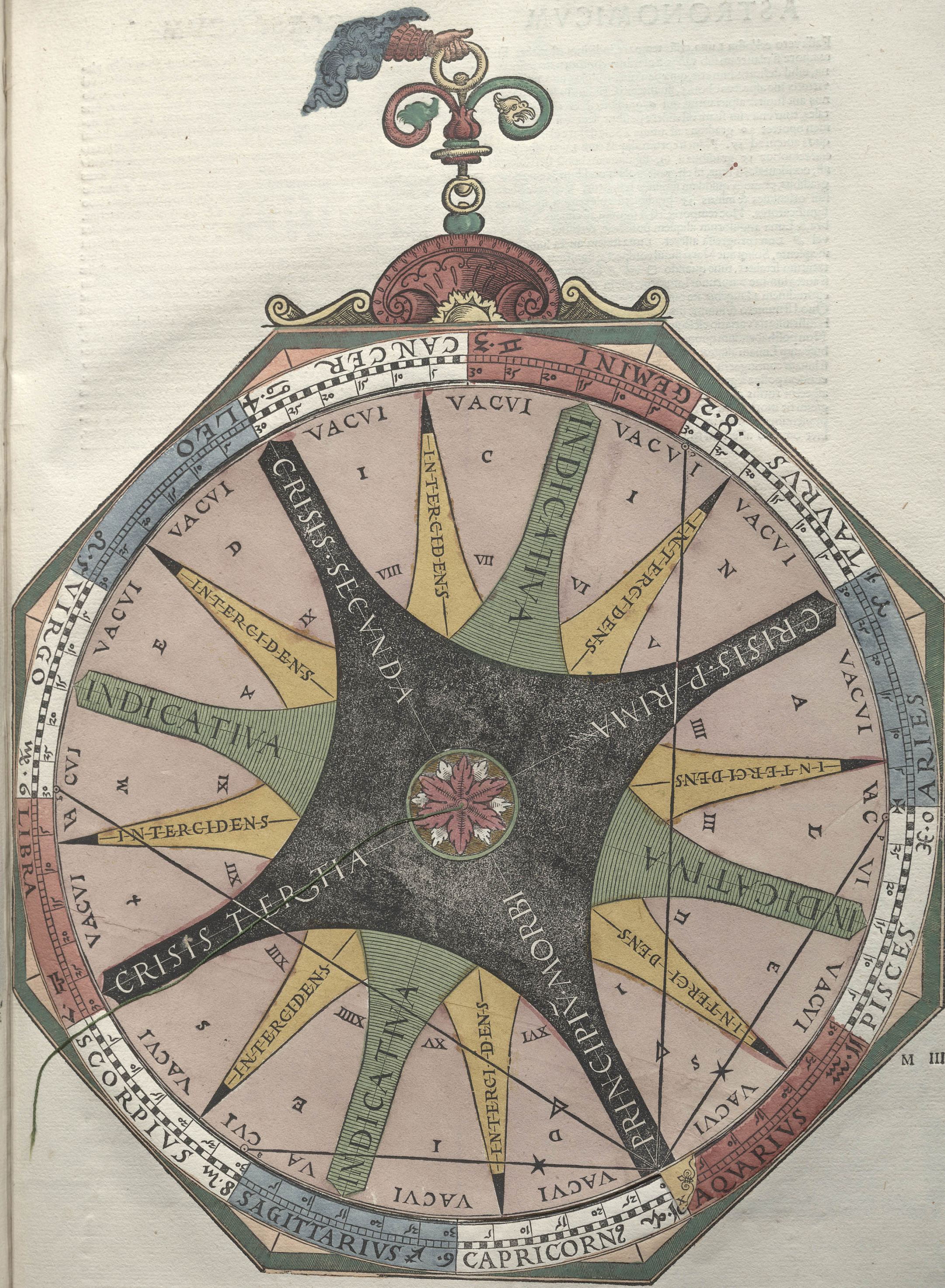
CAESAREVM

mittit. Hac obseruata cautione interim, q si distantia sit antemeridiana, quotiens dematur (vt si prodant horae 3 antemeridiana, iam subtrahantur a 12, & dicatur hora esse 9 antemeridiana) Pomeridianus vero per se relinquitur, quotiens, quicquid creat & a meridie tum pergit necesse est, dies quoq; Crisif inter se variati, nec in eundem semper diem certō incidere, frequentius tamen 7 mo, & 14 bis praesertim acutis indicent □ & 8, quorum alter in 7 mo, alter in 14 to die ferē contingunt. Est etiam tertia Crisif, quae 20 die sepius aut 21 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaq; Criticis omnibus habitis (quod de Criticis loquitur, idem de aliis quoq; Indicatuus & intercedentibus dictum volo) figuram coeli erige cum planetis & stellis fixis, praesertim insignioribus in Zodiaco vel prope hunc sitis, in eadem collocatis. Hoc facto locum ante omnia Lunae contuēre, eius accidentia singula memoria excipiens fidei, scē aspectus, passionis, secundum omnium aliorum planetarum motus, vtrum bene uolens, maleuolusq; sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hec etenim si omnia decentes fuerint sortita locos, Crisif proculdubio bo Lunam videns, omnia contraria & infausa, naturamq; morbo facit cubitum iudicabis. Nisi cum indicis praesentibus morbi facia pugnet, aut aspectum infortunia in Haere, id est, similitudinibus suis consistant, id quod salutis exemplum potius esse solet, quamq; per accidens, vt si affectus sit flegmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna vero radiatione quadam communicet Marti calido & siccio planetae, vel econuerso. Aut si in morbo bilioso Luna frigidus & humidus astrum incolat, Planeta enim tunc est per se obesse solet egritudini, sua tamen natura aduersatur adeo, vt virtuti naturali contra morbum potius auxilietur. Simile quiddam de prosperioribus stellarum tam fixis quam errantibus ceteris statuitur. Nam si harum aliqua morbo in crasi, id est, temperatura disconuenit natura sua, Crisif res morari videtur, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino tollit. Iudicium est par in omnibus 16 figurarum angulis, vno animaduētu scē, quod in criticis angulis pugnae vehementiores oriri quā in alijs soleant, propter euidens dissidium signorum, quod ratione qualitatū & sexus in quadris & oppositionibus habent. Mediocore autem in Indicatuus, & quasi nullum in intercedentibus discerni reperire est, quare leuissima his posterioribus, naturae & morbi prouocatio sentitur, nisi forsitan accidens aliquod grauioribus praesentibus, locoq; deiecto & infausiore circumspice per talem intercedentem esset, indicatuū autem figura Lunam rursus benigniorem per omnia exhiberet, tum enim haec dies alia feliciore esse cur non possit? Re ipsa Indicatuū & Intercedentes aspectus dici nequeunt, quia tamē viciiores aspectus quā alia loca sunt, ideo cum a Luna permeantur non infrequenter natura insurgere egritudines aduersum, materias earum digerendo coquendosq; conuenit. Non praetermittendū hoc quoq; scē, in die critico plerumq; egrum mori, Luna cum aliquo planeta maligniori coniuncta vel aspectu infelicio ri participante, & maxime conuulsi in temperamento planeta cum morbo existente. Contrarium porro si planetis & stellis fixis secundioribus saltem gatur, fieri. Fit & aliquando Crisif 5 die Luna * occupante, vnde decimo quoq; Δ Lunari existente. Sed his quas iam enumeramus potissimum rationibus nempe accidentium vluenient. Neq; vero repugnat illud Hypocratis, Quartus index Septimi, vbi quatenus & non quintum nominat Hypocrates. Cum etenim ille de criticis praeccepta regulari quadam methodo vellet astrorum imperitoribus non omnino ignoranda tradere, septimum autem & 14 Criticos tanq; insigniores exprimit conatur, per quartos incederet tum iudicauit, ideo factum sanē vt quartum potius quā quintum interseferet Criticis vellet, sicut etiam 11 potius quā 10 eadem de causa, quāq; trinus tam in 10 quā in 11 incidat, & per consequens etiam Crisif. Eodem modo 20 dixisse Hypocratem putaueris & non 21, cum tamen non minus 21 q 20 iudicia eueniant. Porro Crisif mutari solent non modo syderum ratione, vnde audiui mus, sed aliarum quoq; rerum quae medicis numero sex sunt, quae distichum eiusmodi comprehendit.

Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister, Sydera, tot Crisif euariare solent.

¶ Sed quomodo singula fiant non est praesentis instituti docere, vbi praeter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur reuertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in Crisif quacumq; aspectu carens alio simpliciter neq; bonum neq; malum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuius planeta rum conspicitur naturam eiusdem tam aequi quā iniqui, sequi solet, infirmo quilibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam obtineat aliquo aspectu participē, nō autē in die Critico post, erisimū pediri cōtingit. Egritudinis initio si Luna quatuor angulorū aliquē occupet, tū accedēs indicii certū in significato qualicūq; fuerit cōstituē.

Pala

Quotiens
figura coeli
cognoscatur
salubritas vel
insalubritas

Causae
vires
tionis Crisif

ASTRONOMICVM

Passa vero eclipsim Luna, crisis tempore, indicium est malæ. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definiendum erit, quia paulopulus nihilo/ imò nihil omnino virtutis hic aspectus obtinet, similiter in Crisibus iudica, nisi Saturnus aut Iupiter aspiciantur, qui 6 gradibus à ☉ elongati & orientales, tum yna vim suam ostendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 10 gradibus ad minus à Sole distare orientalem, reliquos autem ad 15. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotior 15 gradibus à ☉, signum non boni fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiores 15 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 15 gradibus à sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascendens Aries vel Libra, & Luna angulorum aliquem possideat, certissimam crisin in ☐ vel ♀ Luna progressa afferet. Luna itidem aucta lumine, morbo incipiente, Soliq; aut Marti simul conspecta, significat egrum periclitatum letaliter, tunc quando ☐ vel ♀ sui gradus attingerit. Sed si aucta lumine Saturnum intueatur, tunc in ☐ vel ♀ conspecta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, ut eger sit euasurus, tamen egrè. Quod si numero & lumine simul aucta Saturnus intueatur Luna, nulla infirmitatis variatio est sequutura, illa ☐ am vel ♀ nem efficiente. Non posthabendum quoq; illud egrorum subinde grauati diebus quibusq; Lunam aliquot infestius lumen aspiciat, & eo grauius affici, si lunam contingat in termino aspectus infortunati consistere, veluti eundem postea ægrum saluari rursus & reuelare contingit, secundo aspectui rursus accedente Luna. Luna sub initii tempus crescens, si ignum sit morbum in ☐ to vel ♀ to, salutiferis tantummodo radiis præsentibus finitum iri, infortunatis vero accedentibus ægrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura coeli ad morbi principium

CAESAREVM

capitulum erecta, septima domus diligenter inspicitur, in ea enim planeta malignior si locetur, aut alius radijs suis eum comprehendat, vel si dominus domus infelicio sit, quoniam medicus significator, qui doctorem deferendum, & alii deligendum, Coniunctio ☿ & ♀ in occupans morbi principium, eundem longiorem fore prælagit. Initium meum cum sue fortitudinis receptione conuenientem habere, & maxime cum calido & sicco existente, certus sis eundem ita auctum post, secus vero, si frigiditate morbus præpollat. Fieri potest ut 4 et 5 licet bene uolui prædicentur, ægro tamen officiant, idq; si in natiuitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam 8 & 12 domos incoluerint. Per hæc autem ex natiuitate certius de morbi statu astrologum iudicare posse nemo non videt. Deinceps Luna, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorumdem in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est felicitatis status, cum benefica stellæ fortunæ ipsæ cū Luna in angulis coniunguntur, Sectidus, si benefica irradiationib; à benefica stellis illustratur. Terti' si à fortunis ipsis beneficijs stellis corpore vel lumine circūdatur ante vel retro. Quartus si autonitib; fortunæ fuerint collocati Luna vel Sol vel planetæ vel anguli, ut in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangularitatibus &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Hæitz vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si ceco despotæ anguli, id est, loci dominus quem hospitem dicunt, bene etiam affectus sit. Tor sunt conditiones vel status, vel constitutiones euentuum prosperorum, totidemq; prælagiorum malorum contrariæ dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunæ, Cronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant siue tardos, Solis cursum imitari. Et hæc de Crisibus, diebusq; criticis dicta sufficiant.

Metoroscopion planum Apiani

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMÆ FINIS.

ASTRONOMICI CAESARIS PER PETRUM APIANVM CONCINNATI PARSE CVNDA.

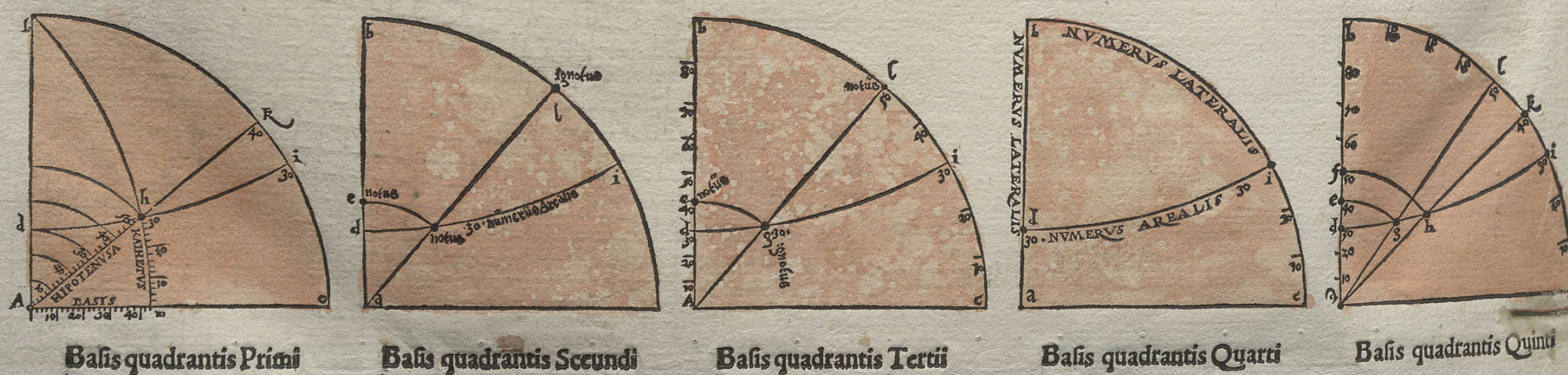

ASTRONOMICI HVIVS PARS altera totius primi mobilis commoditates seu usus complectitur, quae omnia prius per instrumentum, meteoroscopii planum nuncupatum, ostenduntur, post demonstrationibus geometricis firmissimè approbantur, & hoc subsidio sinu cordarumq; computi. Admonitum tamen lectorem prius hic volo, ne omnes meteoroscopii praesentis usus arbitretur simul tradi, cosmographicos nempe proprio in volumine est visurus vberim, ubi etiam discet non modo per hoc & istiusmodi meteoroscopia plana, quibus huius negotii deprehendi posse, verum etiam per numerale quoddam meteoroscopium insuper adhuc adiectum. Praeter haec tamen si quis desideret meteoroscopiorum à me reperorum vulgariorumq; structuras, seu fabricam, illum ad planisphaerium nostrum refero, ubi praeter illud, & alia scitu digna, omnium penè astronomicorum reperiet instrumentorum structuras, ut si loquar, siue compositiones. Sed quamvis nemo non cordatiorum reliqua primi mobilis commoda, ex iam proximè sequenti triangulorum enuntiatio sufficienter haulerit, nihilominus tamen adhuc rem magis apertam rudioribus esse cupiens, observationes quasdam cometarum pro colore phone subnexui.

ENUNTIATVM PRIMVM

Instrumenti partes summam eiusdemq; usum omnem brevissimis colligere.

Organum

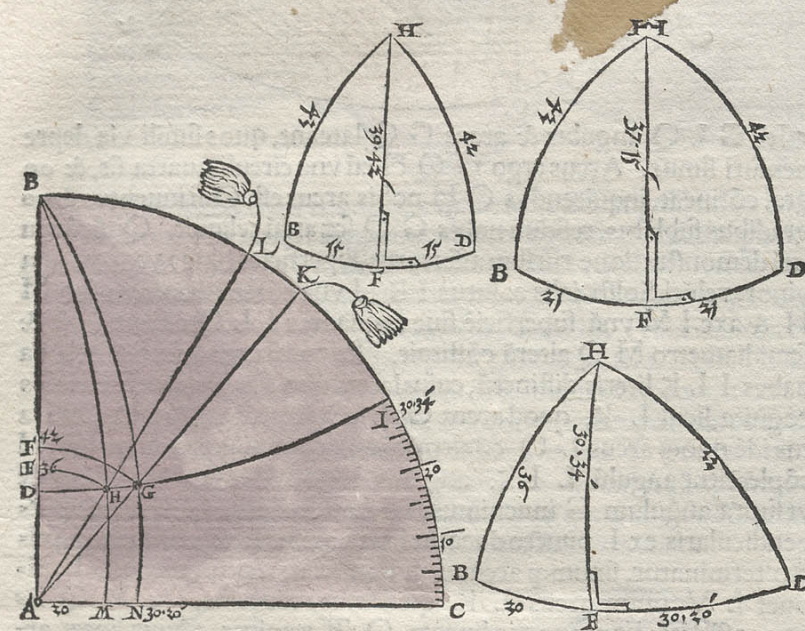
ASTRON. CAESAREVM

ORGANVM HOC CVINO men meteoroscopio est, eo quod ea quae cumq; in sublimi considerantur, in hoc veluti ob oculos ponimus, quatuor paribus constat. Lateribus duobus, limbo & area. Per haec enim quatuor, sphericus trianguli negotium omne, sphaerica quidem trigoni singula commoda quadrantibus quinque, ostenduntur, eandemq; exemplis euentibus suis approbatur, simulac instrumentum membra declarauero. Sciendum itaq; duplicem additum adhuc arealis in instrumenti area, lateralis in linea A B seu limbo B C absolutur. Duo autem ad ingressum huiusmodi desiderantur, per quae alia duo velut adhuc incognita eliciuntur. Adhuc, quia in omni trigono rectangulo sphaerico scitu necessariae sunt offerunt, idcirco duplici opus est ingressu, quando simpliciter hoc idem confiteretur. Lateralis introitus bifariam haberi potest. Primo si numerus aliter lateralis in linea A B inuentus cum margarita notetur. Deinde de filum in limbo promotum laterali numero alii superducatur, sic enim margarita numerum arealem ostendit, qui inter lineas transversas continetur. Numerum itidem fundamentalem, ut si dicam, seu basitatem in A C per circulum ex B latera cadentem, perq; margaritam in A C usq; porrectum indicat, ut in exemplo liquet. Numerus lateralis alter 40, alter vero 50 graduum sit, vno 40 teneat in linea A B in puncto E, Filum autem latus aliud, gradum scilicet 50 in limbo, quod sit in puncto L, exprimat, & margaritam circum latus transversum 30 vix graduum in puncto G dederit, quod si ex quibus tractes, gradus 20 & 30 occurrunt. Qui rei demonstrationem aperitissimam tertius quadrans exhibebit. Secundum introitus diu modis iste est. Gradus 50 requiritur in linea A B, cui margarita superlocetur, postea filum si tendatur per 40 aequale ac prius 30 gradus ab vnione scindit videntur, id quod in primo quadrante per litteram h in sinuatur. Adhuc quomodo verius cognoscantur numeri areales, qui per transversales circulos significantur, quarto in quadrante propolui. Quin etiam noto iam altero laterali, arealis ingressus arealis dicitur, idem duplici via absolendus. Prima, laterali numero in linea A B quaesito, margaritamq; ad eundem inducitur, filumq; in limbo donec arealis circulus à margarita contingatur, hinc inde promotum filum in limbo numerum lateralem alterum designat, quam rem secundus quadrans habet. Secunda, lateralis numerus iam notus accipitur, per eumq; ubi filum transversum est, quo in loco arealis numeri arcum secet, obseruatur, illuc enim vnio figurat. Postea vero filo super lineam A B deducto numerus alter lateralis à margarita ostenditur, id quod in quadrante etiam secundo imaginari licet, si punctum è ignotum sit. Iam per numeros binos cognitos tertium ignotum inuenire didicisti. Quartum igitur ubi habes pariter, quadratem primum inspicere, in quo numeri omnes tam noti quam ignoti continentur, ubi etiam quartus offenditur, qui in triangulo eodem basis dicitur. Nunc ad numerorum nomenclaturas veniendum. Quorum primus est, qui in meteoroscopio trianguli representat, per A B lineam indicatus. Lateralium vnus super lineam A B quaerendus semper lineae A C par existens. Secundus numerus per arcum C B significari solet, nihil aliud existimandus quam angulus A trianguli H A M. Tertius arealis dicitur in arcu transversali D I repetendus, latus H M referens, quod trianguli H A M, quasi dicas latine perpendicularum, significat. Quartus vocatur trianguli basis, id est fundamentum & in linea A C quaeritur, haec basis noscitur sedulo per punctum H, Nam H D linea totidem, gradus quoque linea A M continet. His ita numeris adiacere potes, quintum insuper, per angulum H istius trianguli intelligendum, quem si reperire forsitan malis triangulum inuertas necessum est, ita ut ex H M basim constituas, A M vero Kathetum, hoc enim facto angulus H in punctum A recidit. Et arcus R C quantitatem anguli A exhibet. Hoc igitur pacto, & his regulis totius primi mobilis negotium, si modo non plane communi sensu caereas adamussim examinare poteris. Huic vnio intentus ut triangulum superficiei sphaericae congruum tuo pro instituto effingas.

ASTRONOMICVM

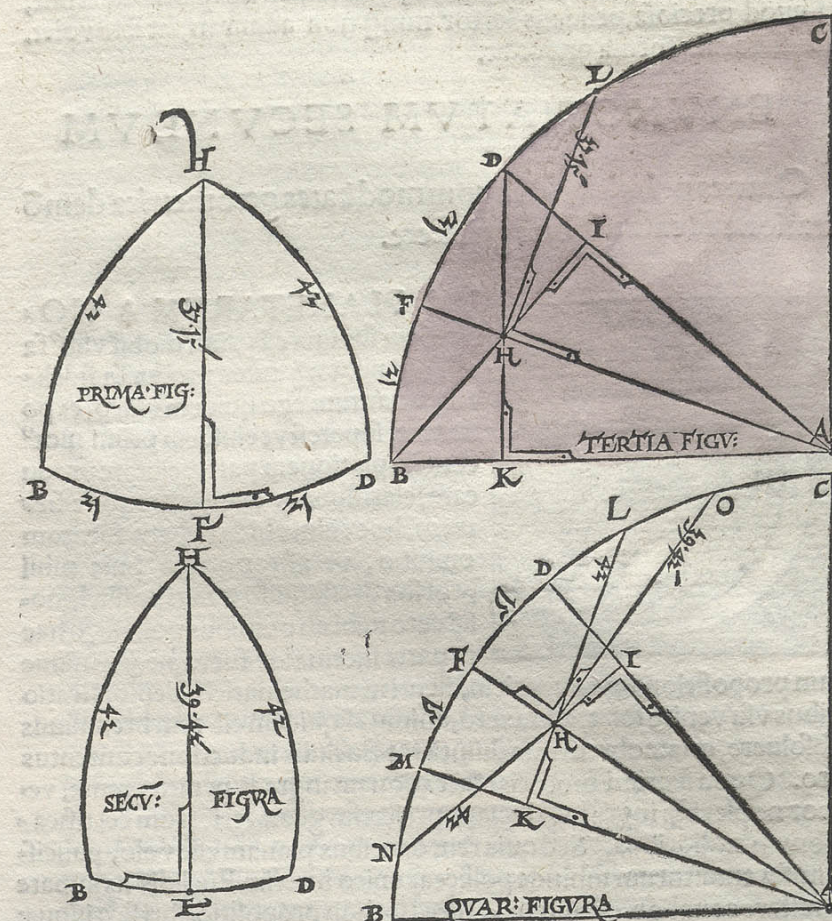
Quomodo est triangulus non rectangulus, alia ratione in duos rectangulos resoluatur. Consequens est, ut triangulos quosq; sphaerales non rectangulos enuumerem, eosq; in meteoroscopio hoc plano imaginandos doceam. Trianguli ergo huiusmodi trifariam, ut antea quos meminimus, figura ri possunt. Aut enim in his omnia latera sibi correspondent, aut duo dumtaxat, tertio minore aut maiore, aut omnia simul inter se dissident. Conuenientibus omnibus, vnum aliquod in medio secundum est, cuius medietas vna si sumitur, latiusq; adhuc aliud, comperta duo latera habentur, quibus cum deinceps reliqua huius meteoroscopii commoda inuestigare ex praedictis noscitur. Medietas enim quaelibet trianguli est rectangulus. Duo si latera trianguli conueniant, tertium vero arcus aut amplius sit, idem in duo partiendum est. Et triangulus quoq; integer in alios duos triangulos rectangulos sectus est. Cum quibus iuxta praepcepta agendum de cetero, duo enim latera cuiuslibet agnita sunt. Inaequalibus trianguli lateribus cunctis, compertis tamen, sic age. Duo laterum breuiora in linea A B vnà cum numeris suis quaesito, filum deinde alterum super lineam A B ducito, margaritamq; super numerum eiusdem, filu postea secundum rursus in linea A B extendit, & vnionem nunc alteri superaddit. Post haec fila singula manibus singulis coeprehende, eaq; in limbo ita sursum ita deorsum quousq; vniones ambo vniti & eundem in area arcum incidant, congruum tamen promoue, congruum dixi propterea, quod bases amborum coniunctae, latus trianguli maximu aequent. Tunc enim arcus areae, cui margarita ininituntur, communem arcum refert, cum scilicet qui triangulum hunc inaequalium laterum in binos alios trigonos scindit, quorum singuli diuersas bases continent. Exempli causa. Esto B H D triangulus inaequalium laterum, quorum B H 36 gradus, H D 42, B D 50 & 20 m completatur. Per instrumentum hoc latus commune reperitur, illud quod trigonum istum in binos rectangulos, 30 vix gradus & 34 m, quale quiddam representat H F, diuidit. Minimi trianguli basis A M 20 gradus includens, maximi autem basis 30 & 20 minuta completens dicitur. L C quantitate anguli H B F refert, trianguli minoris, K C vero quantitatem maioris trianguli H D F praestat, & hoc modo triangulus ille laterum inaequalium in binos alios rectangulos trigonos resolutus, quorum quilibet latera duo nota continet. Iam si quid amplius liber inuestigare, licebit, si praedicta repetantur memoria. Quicquid autem de triangulis rectigonis iam traditum est, illud totum sequentes figurae iterant clarius.

Quomodo triangulus non rectangulus, alia ratione in duos rectangulos resoluatur. Eisdem trigonos itrectangulos alia etiam ratione per quartam vi delicti circuli partem, siue quadrantem maius appellare, in alios duos trigonos resolueri potes, ita ut omnia eorum latera consent, ut nominè exempli. Primus resumatur triangulus, cuius omnia latera aequalia sunt. Ponuntur autem singula 42 graduum esse. Constituo itaq; quadrantem A B C in quo statim 42 gradus pro basi propolui trigoni, qui vocabitur B F D, in B ordiens versus C, numerata cum D latera signo, simulq; per D lineam rectam ex A puncto educo, quoniam vero latera inter se aequalia sunt vicissim ex D latera perpendiculararem super A B lineam demitto in puncto K delincentem. Similem ex B super A D in puncto I finientem perpendiculararem duco, sic ut ambe illae in H puncto sese diuidant. Iam igitur ex A centro per litteram H recta linea cicta, arcum quadrantis in F tangit, & arcum B D in partes aequales secat. Post haec iterum ex H orthogonalem D versus sursum erigo, & lineam hanc quadrantis arcum H F dirimere in puncto L conspicio, adeoq; F L latus iam commune triangulorum duorum partialium, id quod an rea H F dicebatur, esse vero gradum 17 m 15. Similiter B F & F D graduum 21 quemadmodum inter sequentes prima & tertia figurae ostendent, continere video. Vbi duo trianguli latera concordant, tertium vero minus est. Exemplum est superior figura, in illa enim duo latera 42 gradus, tertium 20 complexum fuit. Proponitur igitur gradus 30 in quadrantis limbo, quacumq; libet ex parte initium illorum littera M finem D exprimat. Post haec e centro A duas protrahe, alteram in M, alteram in D rectas lineas, haec enim intra

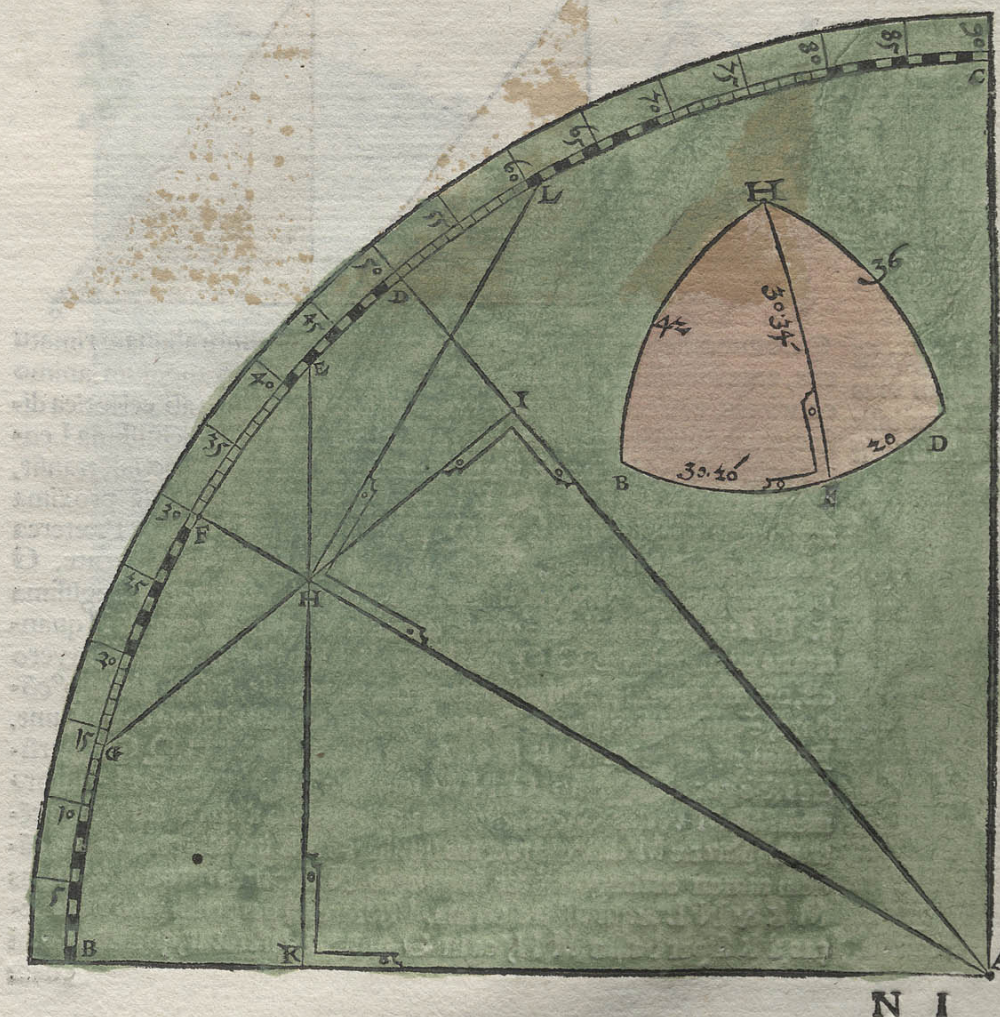
CAESAREVM

intra se 30 gradus quoq; claudunt. Deinde M D arcum dispece in puncto F, lineamq; in idem F ex A centro producat, nec non ab M versus C 42 gradus numerata, cunctis L nota, eosdem gradus à D contra B computatos cū N signa. Nunc perpendicularis educta ab N in A D punctum I coincidens cum alia perpendiculara tri erecta ex L in A M & in littera K delinens, coeat in puncto H cum priore. Inde rursus alia orthogonalis L versus emissa, circuli in O littera contrectet, 39 gradus 42 m completens, latus hic commune H F est, veluti secunda & quarta figurae docent subiectae.

Quod si triangulus omnia latera dissimilia habeat, aut duo quidem similia, tertium tamen maius, huiusmodi exemplo rem exequere. Primo tribus lateribus pugnantibus, ubi primum latus 36 gradus habeat, secundum 42, tertium 50 & m 20. Commune igitur latus reperitur H F, locumq; F in arcu B D sic agimus. In quadrante maximum latus deligimus, quale est B D, litteras deinde A & D recta connectimus, mox è B versus C latus 42 graduum requirimus, cumq; E puncto inscribimus. Tertium dein latus 36 graduum scilicet à D contra B excipimus, & cum G littera signamus. Perpendiculararem post haec ex G in A D promouentes in puncto I terminamus, sicut etiam aliam ex E fuscitantes lineam A B inducimus in puncto K finimus, per illarum sectionum qualis sit in H puncto rectam è centro emitimus, quae in puncto F delinens com-

Quid cū triangulo cui tria latera inaequalia sunt, agatur.

ASTRONOMICVM

munis lateribus locū nobis offēdit. Itē perpendicularē ex H erigen-
tis verius C, ac circūlū in L scāre cernit, perq̃ merito F L
arcum scz 30 gra. 34 minutū latūs cōmūne B F mēlio triangulī
minoris 20 scz gra. F D autē bāsi maioris 30 gra. & 20 in cō-
tinentē pronūtiatū. Idē operandi modus in trigono fuerit, qui
tertium latūs maius duobus conuenientibus sit, sēpēt autē in hīs ma-
ior lateris arcus primū quadrantī impondensū, cō quod bāsis effe-
postulā, non aliter hoc modū cū B D agiviliū est, vbi etiā F Pun-
ctus requiri solebat. Hīs itaq̃ paucis vniuersū primī mobilis opus
sue intellectū abundē consequi licet, quā tamen nō quod pauca sint,
sed quod preciosa, prudens lector nunq̃ non admirari, sat scio vult.
Iam dictorū forma praeceat.

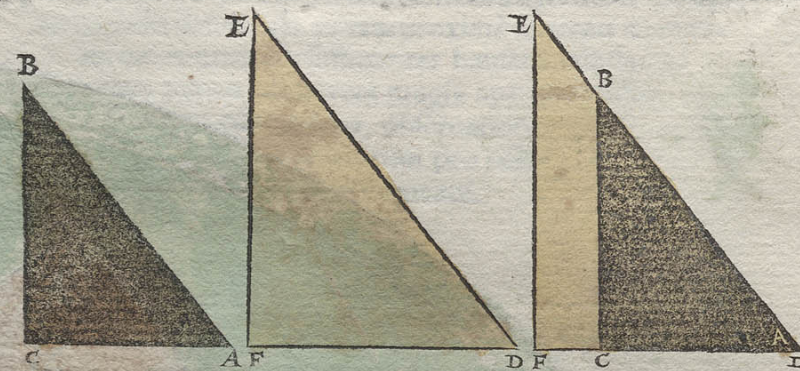
ENVNCTIATVM SECVNDVM

Omnes primi mobilis commoditates geometrica demō-
stratione & ea facillima agnoscere.

VM PLANETARVM A NO
bisā cursus vna cū primi mobilis vbi fa
cillima, nec vñq̃ antea producta fidelit
tate, quantum ego quidem video, expo
sitū fuit, fūperet vñ eiusdem primi mot
contemplationem prāi facilitate produ
cam, clarissimā demonstratione fit
mem, hoc enim vbi fiet, spero futurum
omnino, vt astronomico huic nihil
prorsus deesse quicq̃ quati possit, igno
rit vñ mibi ab omnibus postulo, si hac
in parte succurrat, fūget.

ram propositionum congeriem, sicuti in mathematicis demonstratio-
nibus vsu venire solet, adduxerit, animus liquidem est, rem breuissimam
absoluere, quomobrem vna dumtaxat Euclidis inductione contentus
ero. Quod si primi motoris tractationem ingredi penitus tunc, ve-
reor ne plempis ingratum faciam, presertim quomericarum certifica-
tionum rudiioribus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, paucis-
simisq; traditurum subinde pollicear vnicui interim Euclidis axioma-
re prestare conabor, est autem α hac Euclidis propositio libri sexti, quae
habetur. Omnium duorum triangulorum quorum ungu- li vni-
anguli alterius sunt aequales, latera ex quo angulos respiciunt sunt pro-
portionalia. Propositionem illam breuiter, triangulis binis propositis,
hunc in modum elucidabo. Primus est $A B C$, Secundus $D E F$,
horum vterq; amborum angulorum inter se o-
buenientissimi sunt, scilicet angulus A angulo D , angulus B angulo E , angulus C angulo
 F per omnia respondeant. His angulis sibi similibus, latera quoq;
proportionalia vbi sunt, oportet. Sic enim primi triangulati $A B C$
cum secundis trianguli latera $D E$, est ceteram A Clinea primi cui linea
 $D F$ secundi, rursum $B C$ prioris, cum $E F$ posterioris trianguli, li-
neae conueniunt. Nec non $A B$ linea habet se ad $B C$ lineam, sicut
latus $D E$ ad latus $E F$. Id quod adhuc magis obuium fuerit tunc
cupiam triangulos illos ambos sibi ipsis superpositos imaginanti hoc
pacto,

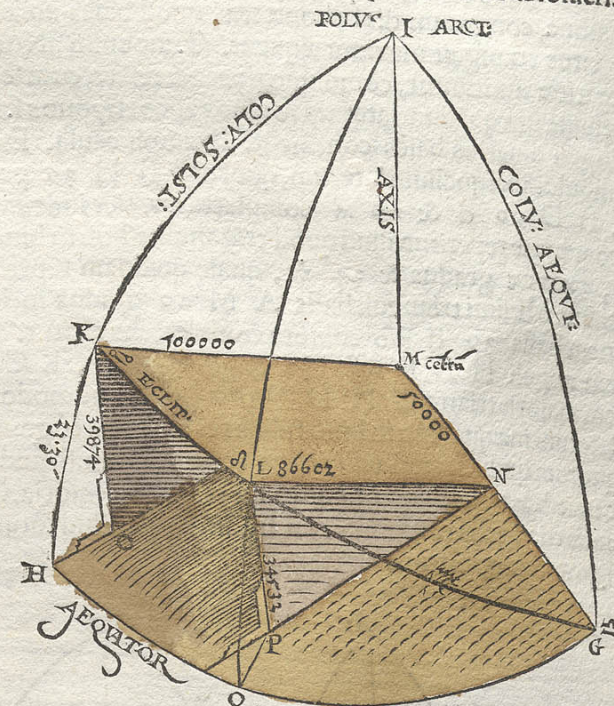

Quid agendū
huic, qui vsus
primi mobilis
intellectur' est

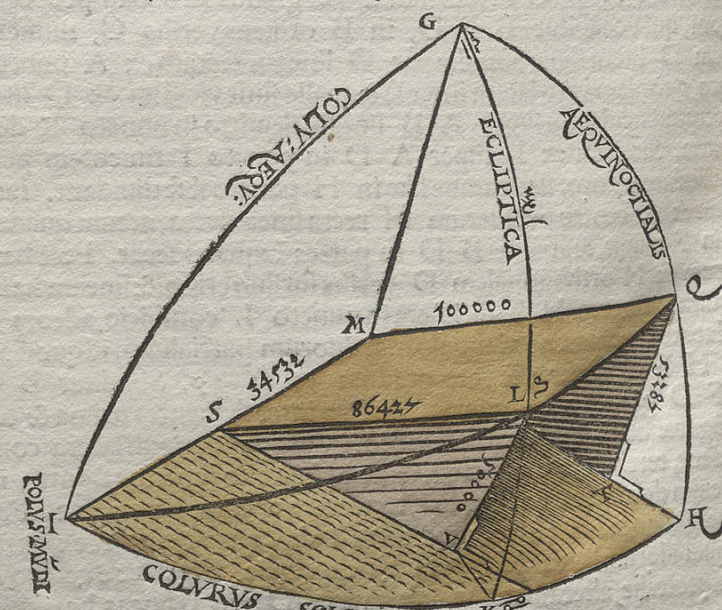
q̄ Conmoditate igitur motoris primi, quancūq; aliquam rimatu
tis, aut omnia triangulum quēdam sphaericum rectangulum amito
is, ut vi cognitus sit, quātum Leonis initium ab ecliptica di
stet, trigonum primi sphaerici formet, ibi autē, quā vicinissima Leo
nis principio ecliptica est, iuxta Librę initii, vbi æquinoctiale transi
t, quātā eadem illa arcu G L K conferranda erit, sicut etiā proxima
æquatoris quadra literis G Q H committenda fuerit. Præterea
Leonis initium L litera, G autem principium Librę referente, G
L arcus gra. 60 pronuntiandus est, & solis declinatio longissima
K H 23 gra. videlicet 30 mi. dicenda est, eundem cum K H qua
ritatis est angulus L G Q, qui latius K H includit. Sciendum vero
est, omne trigonum non pluribus q̄ tribus angulis, tribusq; laterib; cō
stare, & quibus duo, si nota sint, reliqua quōq; hac ratione constabunt.
Palam est eclipticę M K L G & æquinoctialis M H Q G superfi
cies sēpe per diametrum G N M scindere, angulumq; ob id vni
mem ab M versus G constituere, vnde si nunc à L in diametrum K rectā in
ceram sphaera M diducis, rectam similiter ab L in diametrum G M, e
adem tamen orthogonaliter in puncto N fecantem protrahās, lineas
M K & N L æquidistantes cernis. Præterea si perpendicularē dēmit
gas à K super balim M H, eain O punctū deferetur, quemadmodū
etiam

CAESAREVM

etiam ex puncto L perpendicularis demissa, superficiem M H G in
litera P incidit, ita bini trianguli, alter M K Q, alter N L P late-
runt angulifque proportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de
M K finis iterum, producit K Q, maxime declinationis finem,
quid N L, quid sinus est arcus G L, creat: Hic iuxta declinationis finem,
quotiens L P, finus arcus L Q, quem quatuordecim pergenti,
hunc modum Regiomontanae tabulae primo mobilis deferentes, super-
tate sunt. Cōsequenter reliqua etiam & angulos & latera huius sphae-
rici trigoni, vnde vniuerfa primi mobilis arcus modalis accipit, inquir-
remus. ¶ Ponamus itaq; G L & L Q, quod modalis accipit, inquir-
lum L G Q, quia ab arcu K H significatur, cognoscitur, quare angu-
lum L, qui sinus est arcus K L, producit L P, quod sinus M K vbi fi-
nis regula imitatus quorum cōstetulo, quantitate lineæ K Q reperio. Cu-
ius arcus v: K H requirēs, vētorius angulus K Q reperio. Cu-
gnosco. ¶ Est itaq; arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q
cogniti, G L itaq; arcu habuitur dices, lineam anguli G & arcus L Q
producit K M, finis integrū, quid id L P, qui sinus est L G arcus, o-
peretur? Pro regulae operatus modum N L lineæ quantitate agnosces, cu-
ius lineæ arcū si assumas, cū priore pro voto relabiscaris,

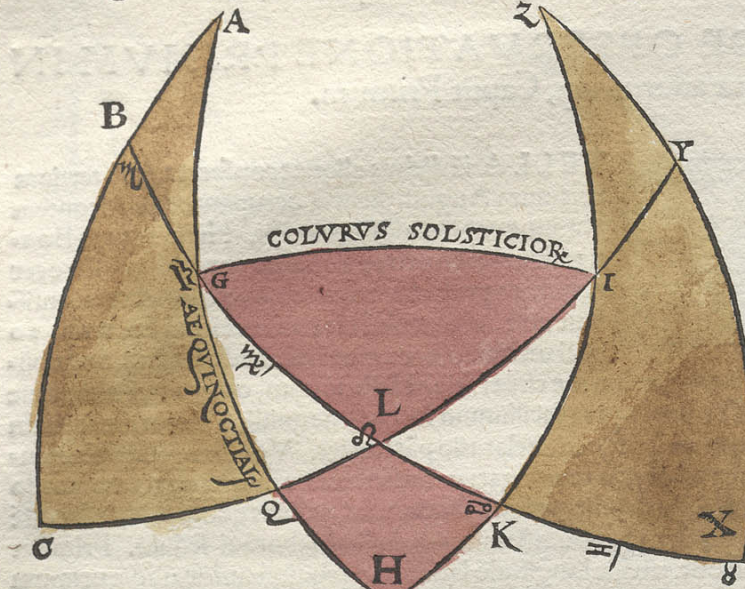
¶ *q*l^{te} G L Q angulus & arcus G Q lateant, quos simili via depre-
henſuri ſimus. Arcus ergo G Q hūc a circuli quarta fit, & 90
gra. cōtineat, inquirendus Q hōbis arcus eſt. Quinquentis & 90
gradibus ſubſtans, reſiduū nobis G Q ſez arcū reliquit. ¶ Quā reo-
lari demonſtratione ruſſum aſſerturus ſuperficies binas, vñtante ſi-
gior, veluti Solſticialis colurus I K hūc vñs cūſemidiametro ſiō M
H, & alē I M vñ ſuperficiē, ſiue vt quadrās I L Q cūc alē I M &
ſemidiametro M Q alterā cōſtituit. Trigonū ergo nūc quāle ſupra
habet I L K literis diſtinctū, cuius latera duo ſupponimus eſſe ſimi-
cognita, ſicut L K, quod arcus G Q cōplemētū eſt, & I L, quod la-
tus iſtē quoq; arcus L Q cōplemētū eſt. Quoniā vero arcus Q H
cōplectitur angulū I K, angulus I quērcūſ ſuperet, quē eodē
vt ſupra angulum G inuenimus, ſuper offendemus ita. Linea pen-
pendicularis ex L puncto ducatur ſup̄ axim I, illaciniem ſ pūc-
to terminatur, ſinūq; arcus I L ſignificat. Ap̄oſp̄inde, ſi L cō-
tinet L V ſinum arcus L K, quid ſinum vñuerſus, ſez M Q ſi
neapoliſſet? Et proportionē lineam Q T remittit. Cuius lineę ar-
cus eſt Q H angulū I quantitātē referens. Vnde ſi H arcū
à 90 demis, arcus G Q reſtat, ille qui quēſitus eſt. ¶ Quod ſi G Q
prioris trianguli notū ſtatuatur, G L verognotus, tū L K arcus
acutior alē L Q ſuper? indagabitur, hoc modo. Dicitur M Q to-
rus ſez ſinus Q T progrediunt, quid ſi L arcū autē K L in quo
to offenditur, quo ſubſtato à 90, arcus G Q remanet.

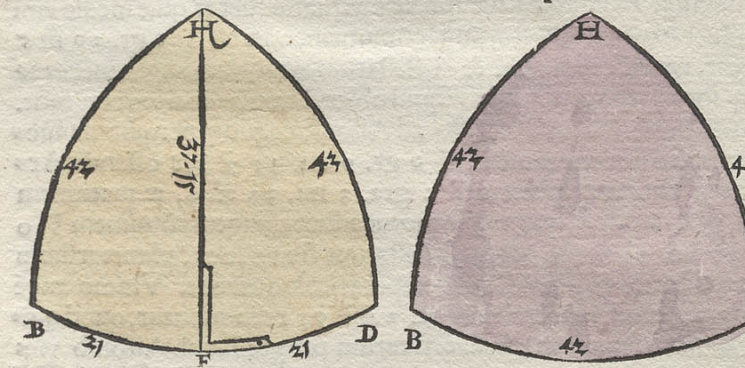
ASTRONOMICVM

Sexta demon-
stratio.

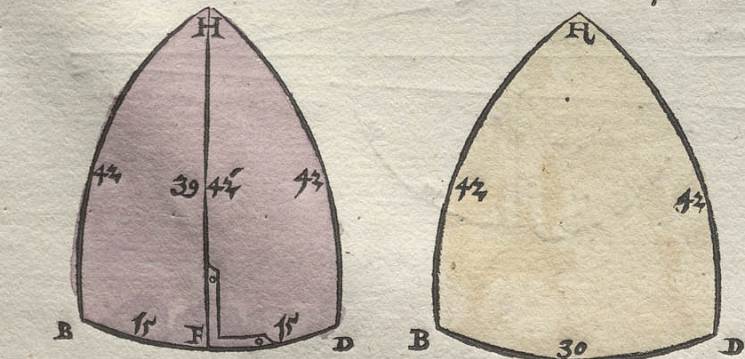
¶ Trigoni prioris lateribus GL & GQ manifestis, LQ latus minus cognitum per alia duo cognoscis, hisq; proportionem vix fueris dicens, TQ dat QM integrū & finum, quid V L promittit? QH enim & L arcus alii liquēt (cōplementis eorundē aptis) in quoto L S lineę magnitudinē videbis, cuius arcus est I L , cōpletū vero LQ hoc m quāsitū ostendit. Vepare in præcedētī figurā, ¶ Restat vñ adhuc primillius trigoni nondū ventiliatū, videlicet GLQ Q quantus ibi angulus L sit. Illud autē duobus videre modis licebit, primo huiusmodi. Quandoquē GLQ iā patet, cōplementū quoq; illū, quod ad C vsq; latus extendit, ei adiciendū est, sicut etiam arcui L Q cōplementū suū, quod ad B vsq; protendit addendū. Dā cendū erit ita. Sinus L arcus, finū arcus B C arcū ostenderemus, qui proportionem angulum GLQ includit, similiter angulum L L K angulo GLQ æqualem, tanquam contrapositum. Secūndus modus ostensionis est, vsq; si dicatur, finus arcus L I proportionē finū arcui L Q (vt ergo enim illorū præfuit) quid finus in reger? Appositē itā tractant cætera, arcus Y X occurrit, quantitatē angulū L K referens. Sic ergo bifariā dē demonstraueris. Cuius secundæ demonstratiōnis ratiōne ita intellexis, si triangulum L I K aque atq; GLQ trigonum imageris constitui, sphericūq; illū trapezium I Y X K , per omnia similem trapezū L B H Q quāptor trapezū eadēve demonstrandi est, Y X seu B C , quæ fuit ante in designatū K H arcu, quod demonstrāto, angulus sibi oppositū S GLQ & L K , qui duplici via æquales itā repertū sunt, assequūt^r es.

¶ Accidit iterum qđ triangulus ipharic rectū angulū nullū habet, verū latera tria nō. Angulos aut vt cognofcas effe trigonū fieri non poteft, nifi eundē in duobus diffribuas, tū vt quilibet rectū cōtineat angulū, quo facto, promptū omnino fingulorū angulorū fparā fecūdm autū illatā demonftrandi methodū dimetri, Tū fūā ad hāc triā gulus non rectū angulos exhiberi poteft, aut enim tria, aut duo latera equalia habens, aut tria fimul in aequali complexu, proponitur. Triū laterum equalium triangulo, qui & æquilateralis appellatur propofito, eius vnū aliquod in duo per mediū in puncto F feca, arcumq; ept puncto H in F vīq; producent exiftima, ille enim propofitū tibi trigonum in binos rectangulos dirimet, poft qđ angulos fimul & la- tus illud commune demonftrandi via iam dicta perdes.

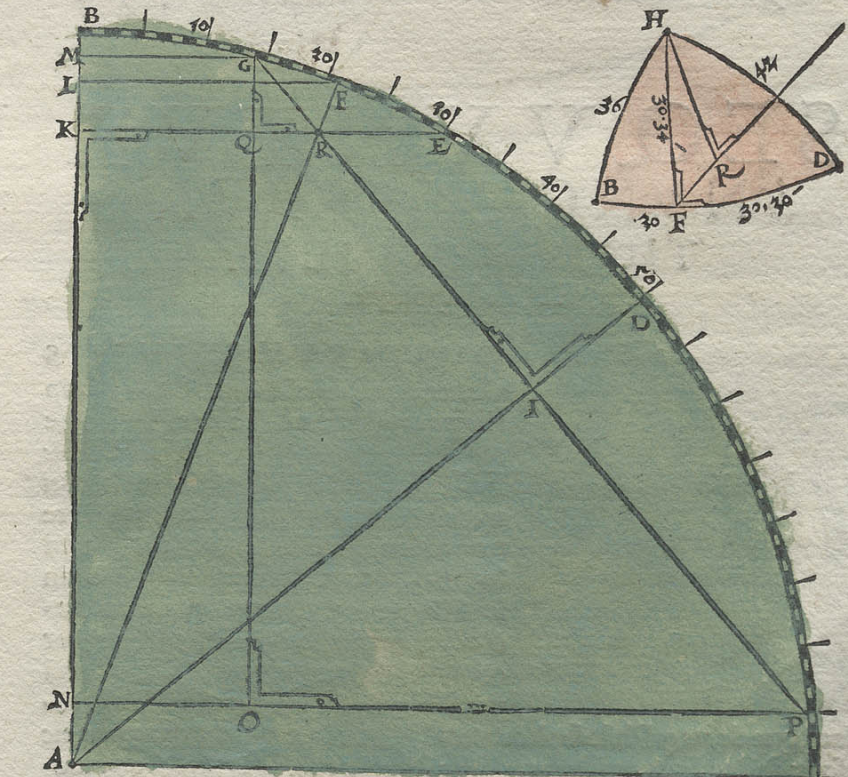

¶ Quod si duo habeat adæquata latera triangulus, qualẽ insequens figura præfert, tunc tertium amboꝝ æqualibus inserti similiter in duo partire, et hoc in puncto F. la si ab H id est, angulo lateri huic aduerso, arcũ in F vel protederis, triagulum tibi propositũ, ab eodẽ in duo triangulos rectangulos disseci animaduertens, quos quidẽ triangulos, quanti sint, adducto sæpe ostensionem deprehendes. Sequitur nũc figuræ triagulus, in quibꝫ lateri H B lateri H D assimilis ostẽdit. Tertio triaguli laterẽ, vel maiore vel minore duobꝫ alijs existente,

CAESAREVM

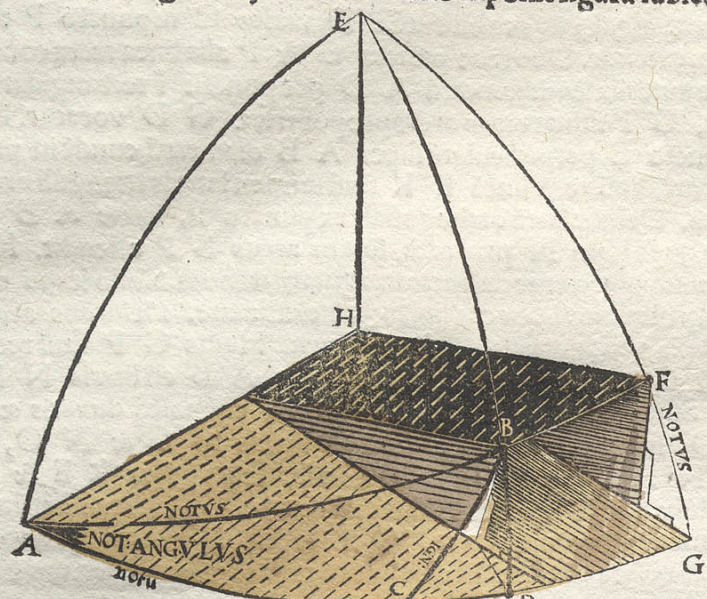
¶ At si vsu venit latera oblati triaguli omnia esse fibi diffimilia , primi
est, vt trigonũ in binos parias rectangulos, quod quam facillime per
gas, alii insuper ostendi vñ excoigant, qui est istifimili. Quartam
circuli partẽ, id est, quadratẽ ritẽ cuius lineameteris orthogonis ex
pressam plano super aliquid delinea, cuius centrũ A, semidiameterũ
extrema B C literis inscribere. Trigonũ latera maximũ limbo quadratũ
insimponẽ, B D literisq; signa. Arcũ triangulimediocrem loca vñ
extremitate in D versus B extendendo, alteratũ C G signa. Minĩ
mũ trigonũ latera circa B incipiens aduersus D emite, & B E mĩ
mina, lã ex D in centrũ A lineã rectã diducẽ, & arcũ G D, mĩ
diocriti trianguli latera exhibentẽ, ad D versus C impuncto P remĩ
nãtem extende. Duo mũ puncta G & P alia linea rectã connectẽ,
Linea autẽ illa semidiameterũ A D per punctũ I rectangulariter di
uidet, G I sinus rectus arcus propolitis scẽ G D vocatur. Postea
ex puncto E perpendicularẽ super A B diametritẽ, eundẽ in puncto
K læcatẽ, dimittẽ, & lineã K I sinĩ minimĩ lateris trianguli propoli
tis inuice, quẽ vsq; in N procedẽ, sinum arcus B P ostendit. Hocin
loco animaduerte, qd de lineis imaginarijs tantummodo loqui, per li
neamq; nihil aliud, q̃ arcus sinũ rectũ exĩffimare. Deinceps arcũ G
D dupla, qui duplatus G P producit, Huius G P sinũ rectum,
qui est G O require, eundemq; in linea A B cãliteris N M signa.
Sinus arcus B G Linea est M G, cui postq; duxeris æquale
N O, super lineã N P, clarẽ est lineas M G & N O, sicut
etiã N M & G O æquidistantẽ esse. Cumigitur K E & N P
parallelas sint, & si per illas alia quæritã nempe G O transferam
sequitur omnino anguli G A E & G O P vtroq; fibi pares,
simul & rectos esse, quod secunduĩ, etiam non accedat, sufficit tamẽ aqua
les in præsentia esse. Nobis nunc p̃tactũ ex Euclide repetentib; scẽ
Omnĩ duorũ triangulorũ quorũ anguli vnũ angulis alterius sunt
æquales, latera æquos angulos respicientia esse quorũ proportionalia.
Succedet hinc in modũ tractatio, vt anguli duo equales & recti, latera
quorũ proportionalia cõtineant, quales sunt G O P & G Q R
triaguli præsentẽs, qui duo anguli quoniã recti sunt, angulorũ Q G
R ambobus cõmunis est, patet angulũ Q R Q tertio quorũ G P
O æquale existere. Latus insuper Q R adhuc ignotum, ex regulã
proportionũ inuestigabimus scẽ. Linea G O monstrat sinũ Q O P,
quid G Q? quonũ regulã sinũ Q R ostendet quã sit, quẽ si ara
eui B G adiciã, ad lineã nempe K Q, lineã K R quantitas de
siderata est palã fiet. Deinde sinũ K R & sinũ K N singulatim in
se duo, productũ collige, collecti radix quadrata quãtitatẽ lineæ AR
ostendit. Modi alii cõlineæ A R ad 90 demis, arcũ B R relinq
uitur, qui ad angulos rectos sphaerales ab H in punctũ defertur,
R F autẽ eiusdẽ sinũ est, qui dicitur versus, quẽ si nouissẽ velis, A R
sinũ a toto subtrahẽ, residuum ex subtrahẽtione R F restabit. Postre
mo arcũ B F queremus etiã hoc pãcti. Imaginabimur nobis lineam
L F, sinum lĩxæ A B F protendi, A R autẽ lineã vsq; in F
produci, trianguli duo A R K & A F L cõsurgẽt. Vnde dicitur
A R datũ R K quid A F? Regula sequẽt quãtitas lineæ R F
in quotiente offeretur, cuius item arcus B F ab arcu B D sub
latus F D arcum relinquit. His præfactis, prioribus sex demonstra
tionũ vsũ vsens, nihil nõ ad votum vsq; sitũ saltẽ necessarium, hic pe
ne assequẽtis.

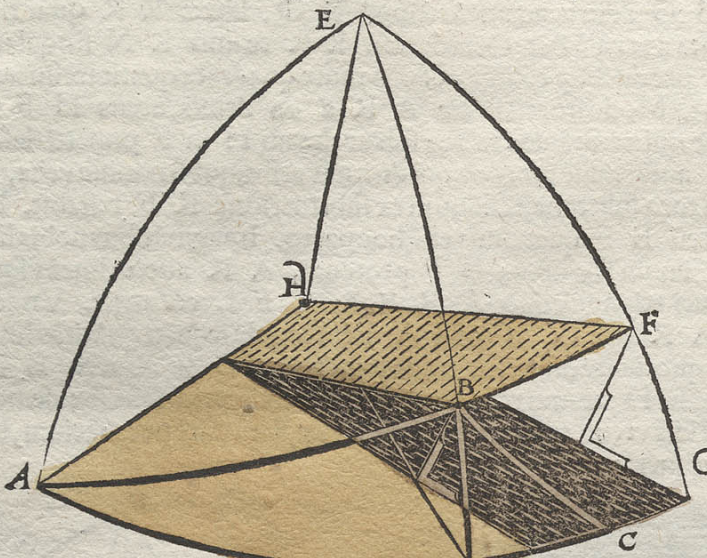
¶ Alter eadē demonstratiōe institues sic. Quoties triangulū nō rectā-
gula tria cōplecti in aequalia latera cōtingit, ē quibus latera duo angu-
lū vñus cognita sunt, tertii vero ignoti, quale in præsentī triangu-
lo $A B C$, latus ignoratur $C B$, cōstant autē $A B$ & $A C$,
proinde tertii $C B$ quōq; habiturus sic age. Principio arcū $B D$,
eū qui ad angulos rectos sphaerales super arcū $A C D G$ in puncto
N II D incidit

ASTRONOMICVM

D incidit require, hoc autē adminiculo demonstrationis primæ fieri, arcu namq; L Q æquiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D triaguli A B D, quo habito, id quod ex hypothesi pri^{or} copertum est A C ab A D demes, residuus autē arcus C D erit, ita nouum triangulum B D C constituit, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus copertis, tertium quoq; hypotenusam scz C B ita offendes. Si C D basim esse existimas, D B autē cathetum, hypotenusam C B eodē modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognosces, veluti clarissimē exponit figura subiecta.

Adhuc alia via eundē triangulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, ut in sequenti figura apparet, hinc enim arcus B D orthogonalis inter A C cadit, quod ubi sit, prima cum demonstratione arcum B D lustra, cum quarta vero basim A D, postmodū A D subtrahe ab arcu A C, & relinquetur D C, latus quoq; cognitum. Iā rursus triangulum habes B D C, cuius latera B D & D C sciuntur, tertium vtenoscas restat, sed hoc quinta demonstratio per arcū G L docet. Hæc itaq; licet pauca sint, sufficiunt tamen ad omnes totius primi mobilis vñs intelligendos fore non diffide.

SEQVVTVR NVNC OBSERVATIONES COMETARVM quinque.

OMETARVM EXEMPLIS vsurus, oportune facturus sum si à prioribus nō discessero. Vñs ergo Cometæ quinq; temporibus CAROLI & FERDINANDI Cæsarium ferē cōtinuos, pro institutione in præfens afferre non absonum mihi persuadeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumenti vñs plenē exequendum studiōsiori amplectenda erit, quā propter cometā, si licet ita loqui, stellæ essentia perdiscenda, & maxime caudā obseruandam, qua de, neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vñs in diē probatoria falsē attulisse cōstat, ut tacē interim cōtemplationis modū, quē similiter à nemine vñs priore ostēdum legimus traditū, vñs, vñs nobis liqueret quo pacto & vetustis indagatorib; celestes morē cōstitissent, quē interim negligentia, pro dolor deploranda quis non videt? Sed cōtē nō arduū sit, quomodo caudā à Solis radijs generetur cognoscere, nihil omīnus tamē cōsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio idipsum vñs esse cōpeterim, & hoc ideo.

CAESAREVM

ut posteris quoq; si quādo post vñs postularit aliqua qua cometæ huiusmodi obferunt (quoniam hactenus, ut pace omnium dixerim, nulla vel perquam exigua fuit) ratio extet. Vñs hoc nomine dixerim, nulla metæ genera inclusisse volo, quōq; alii radios circum circa emittentes trinitū appellānt, alii caudas in terrā vsq; demittunt, qualis anno 1472 caudā vocantes, quoniam nō secus atq; lumē lucerne inditum, terre caudā defixerat. Alii alio modo caudas radiosq; proiciunt, super quib; à philosophis iā olim abundē differtum est. Quo autē modo sequētes Cometæ quinq; caudas secundum Solem instituerint, demonstrandum assumptum, idq; sufficienter ex meteoroscopio presenti, quā quidem probationis viam aliā quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vñs, licet non vñs, sed multiplici ratione idem ostendat vel demonstrat, contentus tamē erit simplici inductionis exemplo, quo & cætera per se non difficulter nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

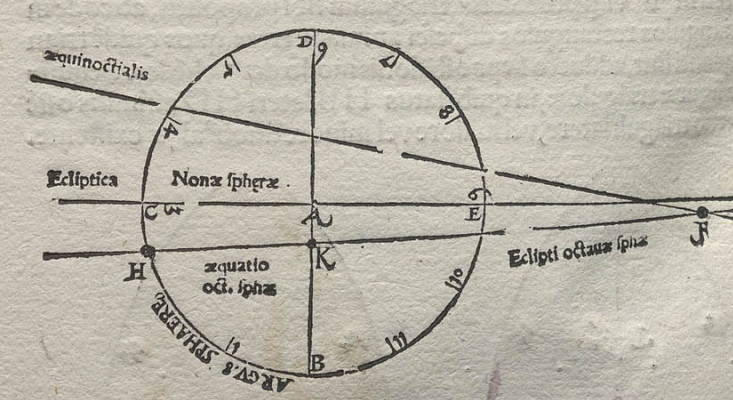
COMETARVM PRIMVS

anno 1531 luxit, eo quo Augustæ comita per Cæsares Carolū & Ferdinandum celebrata sunt, à diē 6 Augusti vsq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obseruationem instituerim, nunc capitulis consequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM INstituta adornataq; Caput Primum.

TELLA iā diebus aliquot conspecta, in 3° tertium decimum Augusti diē iā occupante de eius contentatione cogitare sollicitus cepi. Hic autē rursus Bootis astrum cum propē circulum verticalē cōstitere cernerem, eo preterit tempore, quo Cometa euidentissimē post Solē occultū luceret, nimirum hō. 8 mi. 20 post meridie, illico animū ad aliud transiit. Sed obuiet aliquis forsam me citra rationē sollicitum, obseruare enim cometæ Torqueti opera facillimum fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefaciet. Vñs sic agentī mihi ne utiquā caudā ratio inuestigari potuisset, quare eo quē enūmero modo procedi à me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primū vñs ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laboravi sedulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudoq; requirebantur, quoq; primum Alfonso esse restabat 14 gra. 8 m. 20, secundum 31 gr. 30 m. septentrionale. Post hac ex tabulis eiusdē Alfonso Augium stellarumq; fixarum motus, qui & medius octauæ sphaeræ motus dici potest, excerpens erat, huiusmodi autē à tēpore Christi vsq; in apparitionis hō, peragrassē videbatur 50 gr. 11 mi. 10 20. Postea accessus res cessulq; cursum, qui & octauæ sphaeræ Argumētum vocatur, collegimus, qui erat 52 gr. 18 mi. 9 28. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo à litera C versus B requisitum, in puncto B finiri cōpeterim. Filo deinde super lineā A B tensō, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineæ fixa, cum H litera expressimus, 9 enim illi gra. circuli trepidatīs semidiāmetrū referunt. Filo rursus per punctum E extensō, margarita in area punctum F, ubi gr. 8 mi. 48 cernuntur, attinere inuenio. Hæc autē 8 uæ sphaeræ æquatio fuerat, quæ medio eiusdē sphaeræ motui adiecta, augē cōmunem, quæ est 50 gr. 20 m. 5 procreat, totidē enim gra. & m. stellarum errantium auges, inerrantiumq; locā à tēpore Christi vsq; ad obseruationis diē variata sunt. Eadem ratione, motus à Christo ad Alfonso quoq; perquirens mediu octauæ sphaeræ motum 50 gr. 9 mi. 11 28 offendi. Arā gumētum autē 8 sphaeræ 2 gra. 3 mi. 34 24, æquationem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quæ medio motui adiecta, augem cōmunem 50 gra. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarū loca, planetarumq; auges à Christo vsq; in Alfonso tempera promouerunt. Vltimo augē minorem à maiori subtrahenti gr. 2 mi. 51 relinquantur, quod quidē residuum augium & stellarū fixarum progressus ab Alfonso vsq; ad obseruationis tēpore indicat, necito illud longitudini Bootis additum, verum stellæ ipsius locum, Cometæ tempore, gra. scz 16 mi. 59 20 representat.

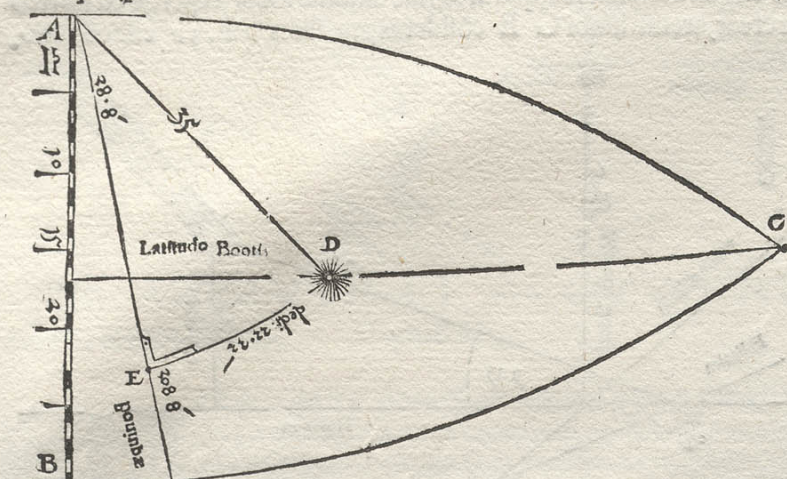

ASTRONOMICVM

BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ascensio recta seu cognita sit, Caput Secundum.

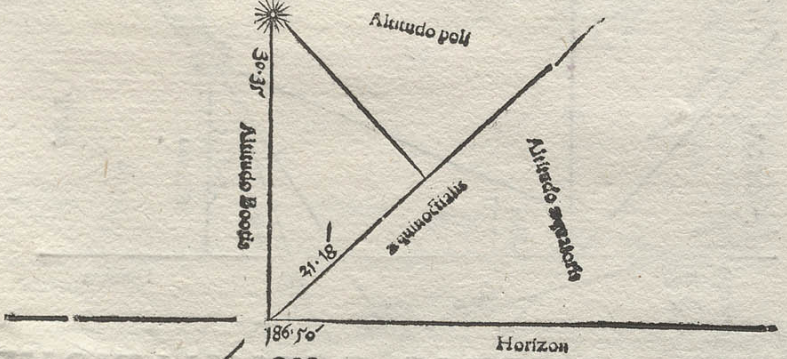
RINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta libere principium per eclipticā & circulum maiorem Bootem stellam transeuntem, cauatū (is qui in figura sequenti per lineam A B representatur) inuestiganda fuit, hoc modo. Stellæ Bootis longitudo in meteoroscopio ab A versus C accepta, gra. scz 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, à puncto G sursum B versus latitudo quoq; gra. 31 mi. 30 numerata, cū pūcto F signabatur. Super F deinde filum cum margarita tensum in puncto E libum secare cernebatur. Arcus autē inter C & E situs, anguli propositi quantitatem, quæ est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denuo vñs cum margarita super lineam A B extensō, distantia Bootis à principio libræ quæ est gra. 35 offertur. Nunc s olis declinationem maximam gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuenio dementi, relinquantur gra. 41 mi. 4, quærenda in limbo à C vsq; in I. Posthac si filum per I ductum est, declinatio quæ sita in area in dicat à margarita iuxta L punctum, quæ gra. 22 mi. 22 est Basis autē A K cōtinet gra. 28 mi. 8 inter rectas, & libræ & Bootis ascensiones comprehēta, quæ ascensionī libræ adiecta, ascensionem quoq; Bootis rectam scz 208 gra. 8 mi. produunt.

ALTITVDO BOOTIS SVPR A HORIZONTEM in circulo verticali. Item ascensio recta occidentalis & medii cœli, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti depræhensæ sint. Caput Tertium.

Otis post intellectam declinationem, poli Ingolstadiensis altitudo, vñs 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopii à C versus B numerata est, finis E litera appositā, per eandē mox filum transmissum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita superadducta. Rursus iam filo lineæ A B super tensō, margarita 30 gra. 35 mi. quo suple Bootes supra horizonem extat, quando verticalē circulum siue in orientis siue in occidentis parte cōtrectat, offendit. Basis vero inter A & G discrimen dat ascensionem rectarum, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quæ est gra. 21 mi. 18, quæ dempta ascensionī Bootis rectæ, æquatoris gra. qui horizōrem contingit, Bootē verticalē occiduum contingente demonstrat, quæ sit est 186 cum minutis 50. His postremo adiecti gradus 90, ascensionem medii cœli rectam, gradus nempe 276 m. 50 constituit.

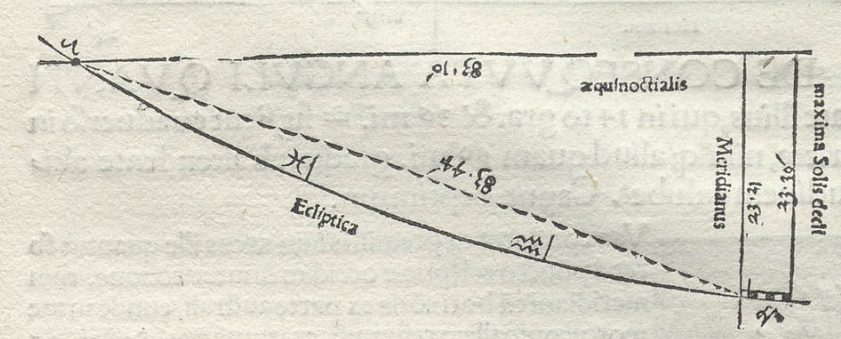
QVOMODO GRADVS MEDII COELI in Zodiaco, eiusq; tum declinatio, tum altitudo supra Horizonem, depræhensæ sint. Caput Quartum.

Andog æquatoris gradus ille qui est ascensio recta medii cœli scilicet 276 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra reperitur, eodē dem gra. & mi. à 360 subducere oportet, residuum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopii basi ab A contra C eundē numerandum, literaq; G signandum, per maximamq; Solis declinationem in limbo reperitū filum tendendum. Mox à G sursum ad

CAESAREVM

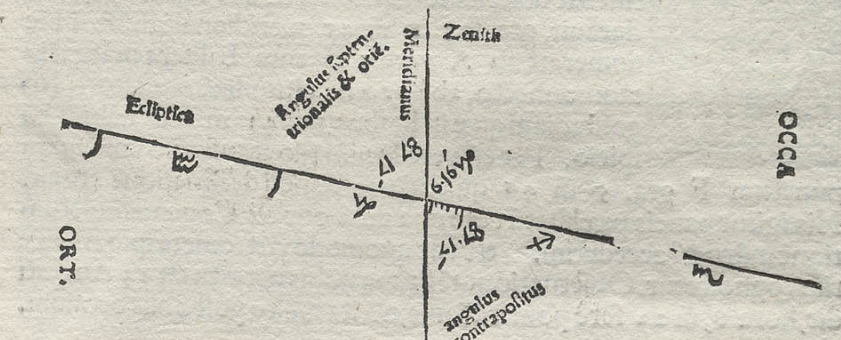
fili vsq; intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi. 21 occurrunt, declinatio scz puncti ecliptici cœli medium contingentis. Intersectioni huic fili scz & arcus G B margarita adinoudenda, filumq; super lineam A B induendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi, contra signorum ordinem ab Arietis principio summenti, sextus vñs gra. & sedecim minutum offertur, medii cœli in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtrahens, æquinoctialis altitudini & hoc Ingolstadienæ (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 41 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 59 altitudinem esse meridianam, quæ est 6 gra. 10 mi. 5, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, ille quem meridianus cum ecliptica constituit, in parte boreali orientis, cometa circulum verticalem obtinente, Caput Quintum.

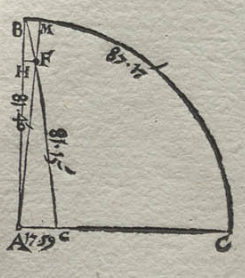
Istantia gradus medii cœli æquatoris & eclipticæ ab Arietis principio, item declinatione medii cœli ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoq; qualis est propositus, inuenire. Requirit enim declinatio nem quæ est graduum 23 mi. 21 in basi meteoroscopii & cum G litera quæ sita notanti, indeq; sursum B versus arcum imaginanti, nec non in eodem arcu distantiam medii cœli in æquatore ab Arietis principio gra: vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F litera signanti, deindeq; filum super lineam A B, & margarita super 83 mi. 44 (quæ sunt distantia medii cœli in Zodiaco ab Arietis principio) inducenti. Et postremo filum ab B versus C donec vnio punctum F teneat promouenti, filum in limbo anguli propositi quantitatem, & hoc per arcum C E, gradus nimirum 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quæsiuisse, sed illi contrapositum meridionalem scilicet occidentalem, quia tamen facilius inueniendi ratio suppetere, hunc præsentem, iccirco eundē demonstrare potius volui. Pro eo tamen contrapositio in cæteris vñs, ratio siquidem contrapositionum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICE OCCIDVO, eiusq; à vero occasu discrimine, aliis amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascendente gradu, vñs eodemq; operationis negotio reperendis. Caput Sextum.

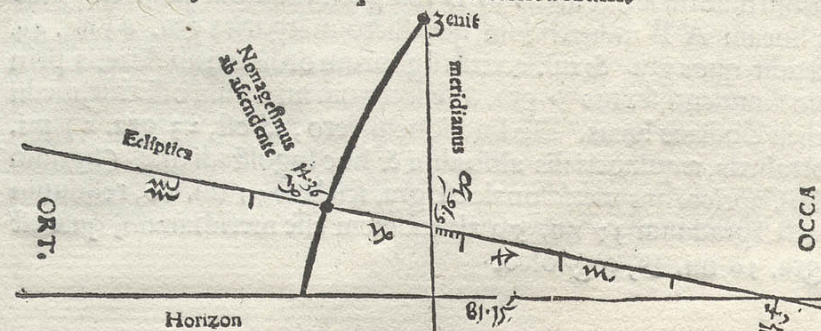

N hac inuentione opus erat iterū, veluti in superiori bus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cuius vñs latus A G altitudo gra. medii cœli supra horizonē gra. cōtinens 17 mi. 59 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo gra. 87 mi. 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopii numerans cū puncto M notabam. Filum deinde per punctū illud transactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C 17 gr. 59 m cōputans, cū G signo inseriebam, vñs sursum B versus arcū gra. dinumerans ad sectionē vsq; fili iuxta F literam gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus à contactu meridiani, & horizonis in parte australi occasum versus repetens punctum occiduum eclipticæ in ipso horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. à 90 dementi, occasus spatium siue amplitudo gr. 8 mi. 45 restare visa sunt, gr. videlicet eclipticæ & m. à vero occasu meridiem versus distantia. Inde ubi margarita fili & arcus G B segmentum scinderet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vnione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens à cœli medio inchoans in Zodiaco ordinem

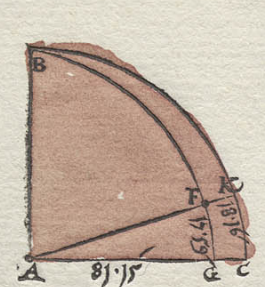

ASTRONOMICVM

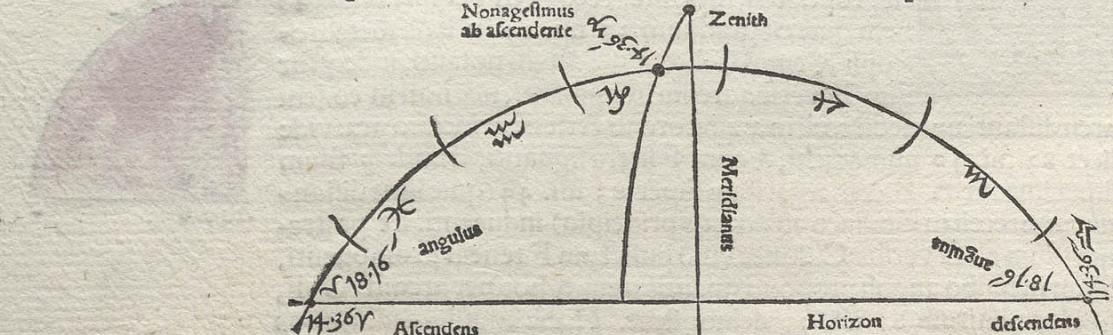
signorum contra recte in gra. 14. mi. 36. deueni. Cui summae 90. insuper gradus addicens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36 mi. delatus sum, locum eum quem scire institueram.

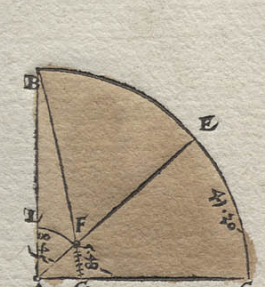
DE CONSEQUVTA ANGVLII QVANTI
tate illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. sit, sicut ex aduerso in ariete, nihilq. aliud quam 90 mi. gradus ab ascendente altitudinem exhibet. Caput Septimum.

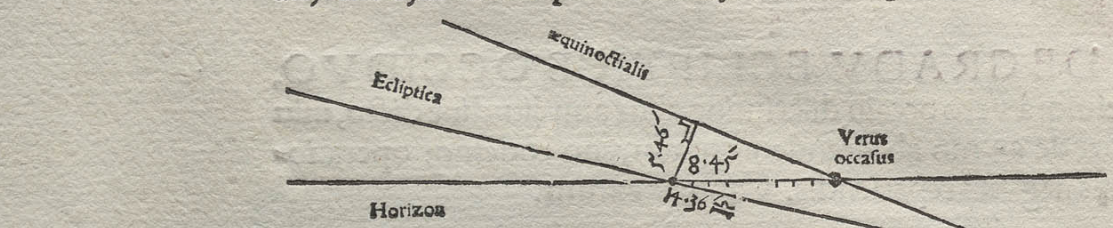
Vm constare ex premisis iam arcus ille quantus foret a puncto eclipticae occiduo & interfectione, tum meridiani tñ horis ex parte australi, eundē in meteoroscopia illico resumpti, erat autē gra. 81. m. 15. ab A contra C eundo, resumptumq. G litera in scriptis, a litera G sursum versus B. Denovo altitudinem eclipticae meridiana, quae fuit gr. 17. m. 59. nu-
merati, sinemq. numeri huius F litera insigniui, per punctū deinde F filum directū in limbo B C indicare punctū K videbatur, distans a C gr. 18. m. 15. haec est autē altitudo 90. m. gra. supra horizon-
tem includens angulum eclipticae & horis, tā orientis quā occidentis parte. Licet autē alia quoq. via angulus iste haberi queat, breuiter tamē consensens plura agere nolo, nihil enim dubito quin per temet & reliquos demonstrandi modos ex his facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTI
ci descendēte, per intervallū sui occasus reperta, Caput Octauū

Intervallū siue amplitudinē gra. ecliptici illius qui occidebat obseruationis nostrae tempore caput sextū de-
clarauit, gra. scz 8. m. 45. meridionale fuisse. Hāc numeratā ab A versus B cum L litera margarita-
rag connecto, ab hac autē altitudinē aequatoris In-
golladiani quae in limbo gra. 41. m. 20. habuit, co-
lipo. Per eū vero locum filo transmissio vni iuxta
punctum F gra. 5. m. 46. quae sit declinationē arguit.
His igitur paucis praebatū volo qua methodo ad Cometae obserua-
tionē instruat. accesserim. ¶ Nūc quomodo cū Cometā ipso trāsege-
rim cognoscetur. Obseruatio autē prima nobis peracta est 13. Augusti
die, hora 8, m. 22. ferē pomeridianis, nō ita multo post Solis occasum.

DE OBSERVATIONE NVNC CO-
metae ipsius primi Caput Nonum.

Acto iā Solis occasu cū cometā verticali circulo vide-
retur esse propinquo, instrumentū capiē vocatū
planimetrū, primo Bootē cōtueri cepi, virum vcz
is in verticali circulo esset, nec ne. Vex cum ille exa-
ctē verticalē tenere appareret, regulam eundē Co-
metā versus dirigēs, eiusdē Azimuth ab occasu altitu-
dinemq. supra horizonē exquirere studui. Quo pera-
cto, caudā quoq. eodē instrumento suspicēs in eius extremitate punctū
quoddā imaginabar, simulac cōtēplando quātum ab occasu differret
septentrionalior, quātq. ei esset supra horizonē eleuatio. Hec autē to-
tū meae obseruationis ratio erat, ex qua ea quae sequitur sese obtulerūt.

¶ Altitudo Cometae supra horizonem gra. 7. mi. 56
¶ Azimuth Cometae ab occasu versus Sept. gra. 49. mi. 26
¶ Altitudo Extremitatis caudae supra horizonem gra. 20. m. 3
¶ Azimuth extremitatis caudae occidentale & septentrionale ē 59
Fateor

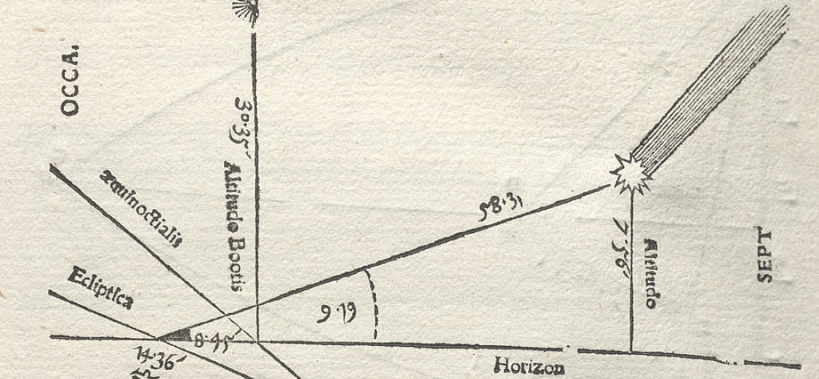
CAESAREVM

¶ Fateor tamen interim meante Solis ortum non cometā hunc cōside-
rasse, atque hoc ideo, quod 13. iam die mensis Augusti, quo primum
a me obseruaretur, non amplius matutinum ante ortum visus sit, qua-
lis à principio soluit. Occultationis autem causa in sequentibus pla-
nissime dīscitur, ideo prius consilium sequutus singulas obseruatio-
num partes capitātū recensere malo.

QVOMODO DISTANTIA COME-
tae à puncto occidētis eclipticae, nec non angulus ab hoc arcu
in horizonē causatus principio inquisita sint. Caput Decimū

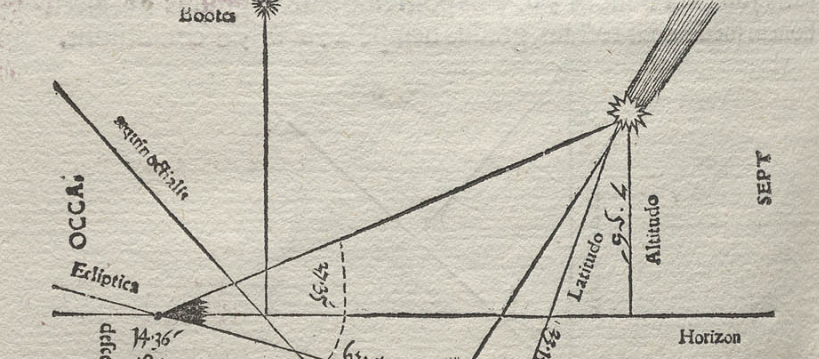
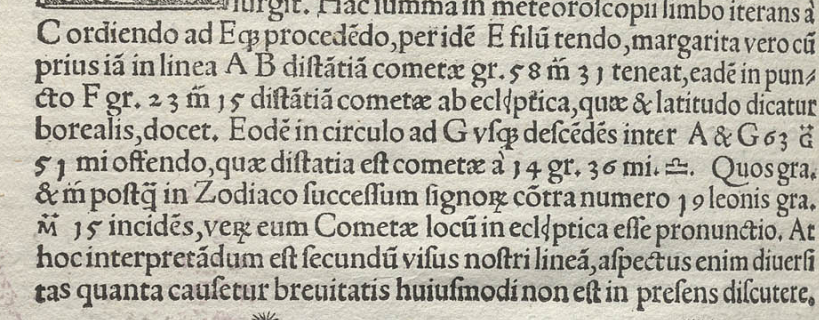
Extum Caput demonstrat obseruationis hora 14
gra. 36. mi. occidentem occupasse, à quo pun-
cto distare Cometā verē deprehensurus, ad intervallū
gradus occidentis quod fuit 8. gra. 45. m. Azi-
muth Cometae 49. gr. 26. mi. iungo, summamq.
gra. 58. mi. 11. constitutam, post in meteorosco-
pio ab A versus C requisitam cū G litera noto,
à quo procedens seorsum B accedēdo per 7. gra. 56. mi. id quod
Cometae altitudo fuerat per literam F signo. Per eam vero literam
dimittens filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E obseruo, mar-
garitamq. in F colloco. Postremo filum in A B linea donec H
punctum vni teneat, promouens, punctum illud H distantiam Co-
metae verā ab occasu puncto referre pronuntio. Quantitatē simili-
ter anguli accipiens eā, quā arcus ille distantiae modo repertae cū horizonē
te creat, arcum limbi G E cōsideras gra. illius 9. m. 19. esse cōspitio,

DE VERO COMETAE LOCO IN ECLIP-
tica secundum longitudinem cōstituti, Similiter de latitudine
eiusdem cognitis. Caput 11.

Raccedēs caput angulū indagaui eū quē arcus inter
cometā & gra. eclipticae occidentales cōstēs vñ cū fini-
tote efficit, gra. vcz 9. m. 19. Septimo etiā ostēsus est
angulus eclipticae & horis, nempe ē 18. m. 16.
Quos ambos nūc cōnectenti summa gr. 27. m. 35. con-
surgit. Hāc summā in meteoroscopia limbo iteras a
Cordiēdo ad Ego procedēdo, peridē E fili tendo, margarita vero cū
prius iā in linea A B distantia cometae gr. 58. m. 31. teneat, eadē in pun-
cto F gr. 23. m. 15. distantia cometae ab ecliptica, quae & latitudo dicatur
borealis, docet. Eodē in circulo ad G vsq. descendēs inter A & G 63. d
51. m. ostēdo, quā distatā est cometā à 14. gr. 36. mi. Quos gra.
& m. postq. in Zodiaco succellens signorū cōtra numero 19. Leonis gra.
m. 15. incidēs, vex eum Cometā locū in ecliptica esse pronuntio. At
hoc interpretādū est secundū visus nostri lineae, aspectus enim diuersi
tas quanta causetur breuitatis huiusmodi non est in praesens dīscutere,

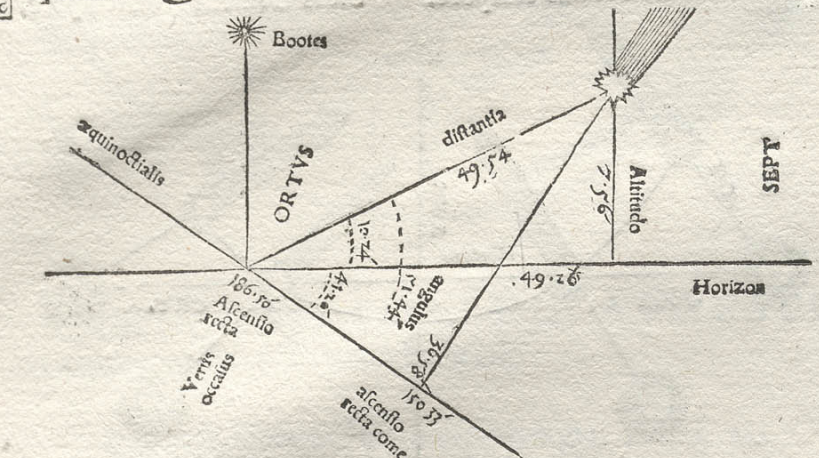
DE COMETAE DECLINATIONE
ascensioneq. recta obtentis. Caput 12

¶ Bseruatio prima docuit, veluti Cometā 49. d. 26. m.
Azimuth ab occasu septentrionem versus distiterit.
In altitudine vero gr. 7. m. 56. Ideo 49. gr. 26. m.
ab A contra C numeranda erant, horumq. finis
cum G signandus. Iterum autem à G versus B
ascendēti per gradus 7. m. 56. litera F ponenda
fuit, huiusq. filum cum margarita recte ordinata super inducendum,
quae fili extensio in limbo quantitatē anguli horis & ortus à
cometa ad occasum aequinoctialis ducti ostēderat, hoc est gra. 19.
mi. 24. Post hac filum in A B posito margarita gr. 49. m. 54. in
puncto

ASTRONOMICVM

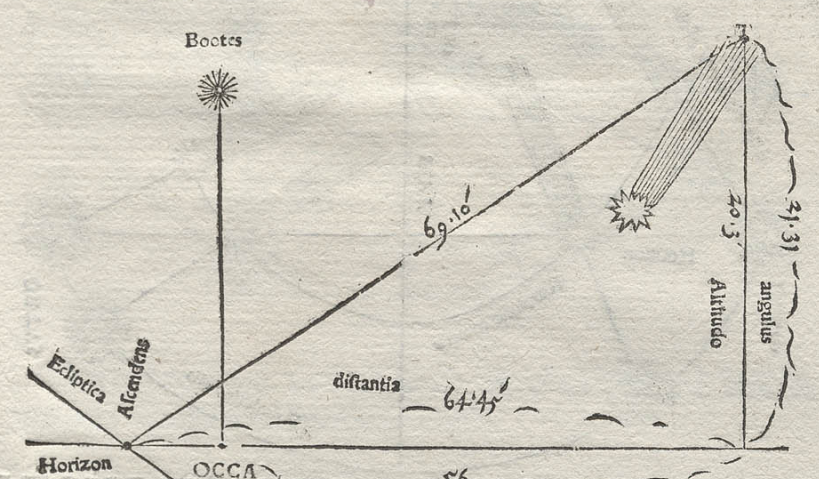
puncto H, quantum scz Cometā ab occasu aequatoris elongaretur
innuerat. Angulo paulo ante reperto, nunc aequatoris angulus & ho-
rizontis in meridiano nostro Ingressiadienli consertus, qui gradus ha-
bebat 41. mi. 20. producere gradus 51. mi. 44. videbatur, tota-
lem scz angulum, quo cum declinatio & ascensio Cometae recta sic in-
uenta est. Quantitate anguli integri siue totalis à C versus B in
limbo quae sita E litera scripta est, mox filo in A B lineam repoli-
to margaritam super 49. gr. & mi. 54. illata est. Tertiū filo per
E tracto, margarita decl. 36. d. 58. m. iuxta F in instrumenti area pro-
diderat. Deinceps à G in A vsq. denumeranti gr. 36. mi. 17. oc-
currant, intervallū puncti recte ascendētis cometae, punctiq. equi-
dialis descendētis. Superius autē ostēso eo, quomodo scz 186. d.
50. mi. praecise occasum teneant, ideo iam 36. gr. 17. mi. ab
eis subduco, quorum residuum gr. 150. mi. 33. ascensio cometae re-
cta dicitur. Tantum ergo requirebatur cognitionis ad cometae mo-
tum persequendum, ex quibus vñ liquebat caudam cometae à Sole
generatam & vmbrae modo (qualis reuera fuit) Solem subinde alie-
quantam. Quam rem, vt sim verius consequutus sequenter audies.

DE AZIMVTH ET ALTITVDINE
caudae animaduersa. Caput 13.

¶ Oniectura iam praualente caudā à Sole vmbrae mo-
do generatū, committere non potui, quin illud exactius
ad huc peruerderem, proinde huiusmodi proposito ag-
gressus hoc sum. In caudae extremo punctū eligens,
cuius illico extantiam supra horizonem collegi, grad.
vt ante 20. m. 33. similiter azimuth eiusdem, quod
erat septentrionale 56. graduum. Occasus iā ipa-
cium siue amplitudinē 14. m. gradus 36. mi. ē brex coniuncti
gra. 64. mi. 45. orta sunt. Ea deinde graduum minutorumq. summa
in meteoroscopia ab A contra C quae sita, puncto G signata est.
Iam sursum à G numerans gra. 20. mi. 3. altitudinem scz cum
F notabā. Postremo filum per F erectum in limbo gr. 21. m. 31.
in puncto E abscidit, quae quidem eff. capacitatis anguli ab horizonte
& circulo qui ab extrema cauda in occasum 14. m. gradus minutiq.
36. ē ducitur, causari. Margarita post in eodem F statuta, filop.
super lineam A B promouit, vni gra. 69. mi. 10. in puncto H
per lineam A F significato demonstrat, semper enim lineae A F
quantitas discenda est in linea A B, veluti ad nauicam ferē haec ten-
in culcatum est.

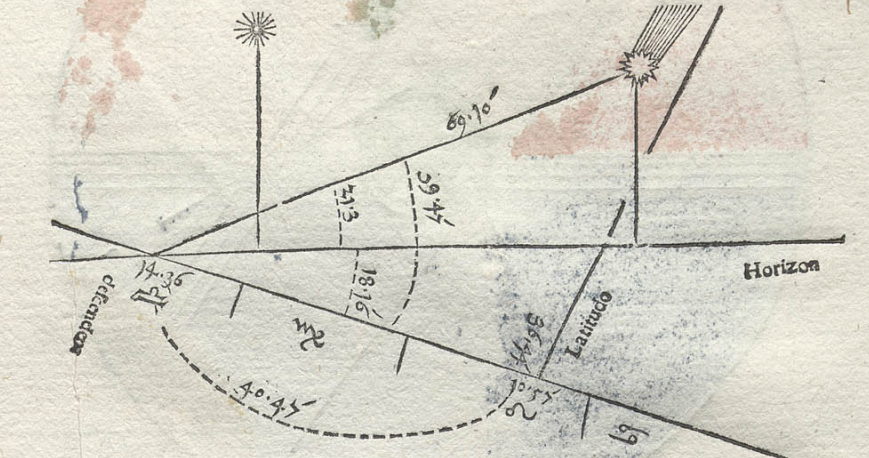
DE VERO CAVDAE EXTREMITA-
tis loco, eo quē in ecliptica possederit, deq. eiusdem ab ecliptica
distantia reperta. Caput 14.

¶ Ngulo proximē inuento gradibus videlicet 21. m.
31. alter ex capite 7. cognitus committitur angulus,
qui itidem graduum est 18. mi. 16. ex combinatio-
ne istiusmodi superant gradus 39. mi. 47. Per que
verum extremitatis caudae locum, latitudinemq. sic
exquiro. Filum vñ cum margarita intervallo huius,
quod extremitas caudae cū occasu puncto fecit gra.
10. in A B imponēs, idē in limbo super gra. 39. m.
47. angulo

CAESAREVM

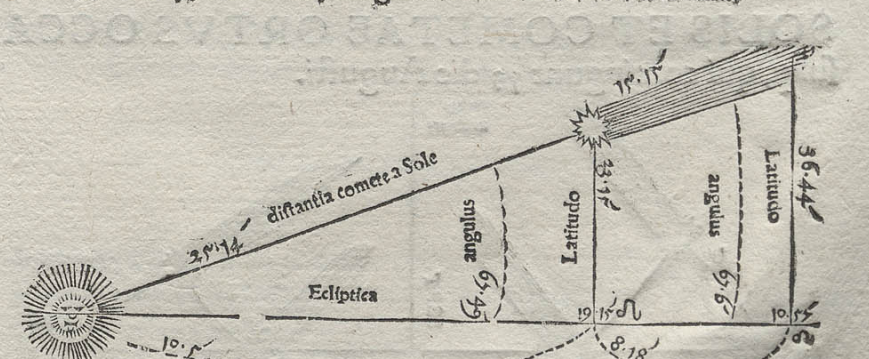
47. angulo integro seu totali protraho, & vniū pūctum in area tenet,
quod extremitatis saepe dictae latitudinem respectu eclipticae, gra-
dus nempe 36. mi. 44. cōmonstrat. G vero subtrus F acceptū,
ab A cōpatantū in G vsq. representat veram extremitatis caudae com-
putatā distantia, videlicet gr. 40. m. 47. in ecliptica a gr. 14. m. 36.
ē, totidē gr. & mi. cōtra signorū ordinē numeratū, & hoc à 14. gra.
36. m. ē incipit, verus extremitatis locus in gr. 10. m. 57. dicitur.

QVOMODO POSTREMVM ET CER-
tissimō caudae cometae à Sole generatā reperit sit. Caput 15.

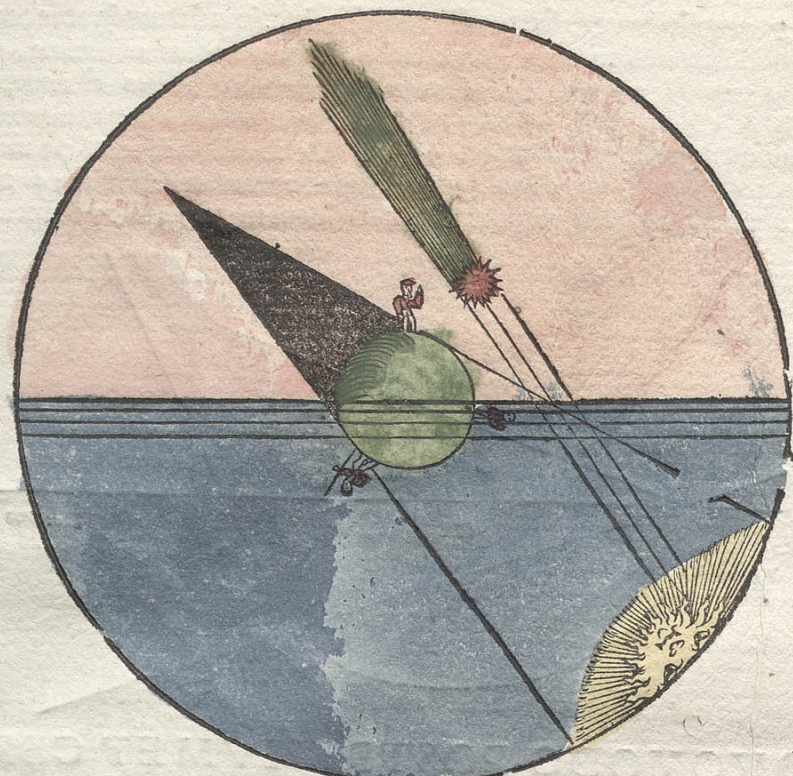

¶ Quo Cometā per me obseruabatur die 13. nimirū
Augusti Sol 29. d. gr. vicissimq. minutū incoluit,
hic quod Solis theoricā tū perdocuit. Verus etiā Co-
metae locus ē capite 11. cognitus esse 19. d. gr.
& mi. 15. ita quod Solis & Cometae districē 10. gr.
& 5. mi. fuerit ad amissum. Ad haec praecedens ca-
pit locū caudae extremitatis gr. Leonis 10. & mi. 57. te-
nuisse cōmonstrat, vnde & illud liquet, quod caudae extremitas à ve-
ro Cometā loco non nisi 8. gr. & 18. mi. abfuerit. His constan-
tibus arcū qui à Sole per cometā mediū transiret imaginabar, arcū itē
aliū à Sole per Caudae extremitatē ductū. Atqui certū erat arcus am-
bos à Sole tractus, alterū per corpus Cometae, alterū per extremita-
tē caudae eundē cōstē esse, cū angulos pares cū ecliptica iuxta Solis gra-
dum efficiat, ex quo sequitur rursū lineā rectā, quae ē Sole per come-
tā educitur, vel educi cōspicitur, eadē per caudae mediū longitudinaliter,
vt sic loquar, transire oportere, quod si est, cōiunctur quoq. cau-
dam à Solis lumine causari, quā quidē rē penitus hac industria dīscul-
simus. Numerantes ab A meteoroscopia versus C gr. 10. mi. 5. di-
stantia scz Cometā à Sole, eadē cū G litera inscripsimus. Cometē itē
latitudinē gr. scz 23. mi. 15. à G sursum versus B cōpatantes litera I
notauimus. Per I literā postea ducēs fili ab eo punctū E ostēdi-
dimus. Post arcum à Contra E contemplanti gr. 67. mi. 49. of-
ferri cōperimus, quātātē anguli arcus praedicti, illius videlicet, qui
à Sole per cometā imaginari & ecliptica cōclusus est. Hoc facto ab
A locū extremitatis caudae à Sole distantem, qui est gr. 18. mi. 23. capim.
numeratq. literā L apposui. Ab L deinde ascendēs B contra
latitudinē extremitatis, quae est gra. 36. mi. 44. acceptā F litera in-
signiui. Hinc fili per F emittam prope limbū in pūcto E fecare
visum est, praeter pauca m. quae proculdubio instrumenti culpa, obser-
uatione nimirū iniquis peracta, induci poterunt. Vt siq. igitur an-
gulis illi sibi paribus, omnino necesse fuit arcus quoq. à Sole deductus,
alterū per Cometā, alterū per caudā eiusdē sibi cōuenire, eodēq. esse.
Quod si est, oportet lineā à Sole per corpus Cometae eundē rectā, etiā
per cometā caudā secundū longitudinē rectissimē ferri debere, adeo ex
hoc omni liberatus sum dubio, imo credere coactus sum, vel inuiri, cau-
dā à Sole orti oportere. Post hac autē vniōnē punctui I annexens,
fili in linea A B promouit, quo promotio statim in H puncto mar-
garita Solis & cometae differētiā, gra. vcz 25. mi. 14. monstrauerat.
Postremo vniōnē super F firmātes, in linea A B punctū M, ab A
distans gra. 40. mi. 29. extremitatis caudae Solisq. discrimendidi-
mus. Solis & co. differentia sublata ab 40. gra. & 29. mi. reliqui gra-
dus 15. mi. 15. facti sunt, longitudo caudae totius verissima.

Vltra mirari forsā quis possit, qui factū sit, vt quoniam caudā à So-
le sit orta, sursum tamen vergent, nō autem deorsum & terrae incum-
bens, qua de re, vt etiam rudioribus satis fiat imaginem subiungere, vt
le visum est talem, in qua citra speculationem res oculis subiicitur.

ASTRONOMICVM

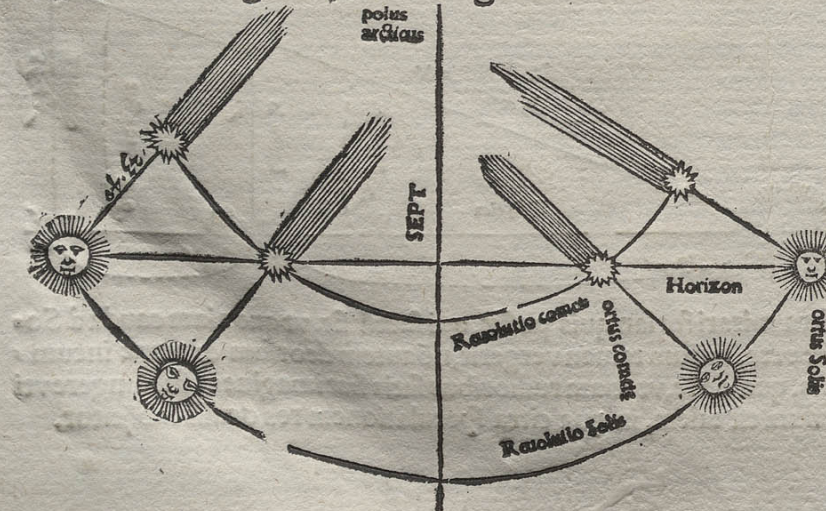
DE OCCVLATIONE ET APPARITIONE Cometæ. Caput decimum sextum.

AMETSI Cometæ 13 augusti die mihi cõspectus sit primo, non desunt tamen qui eundem se vidisse sexto septimoq; affirmant, verè autem omnibus ab occidente paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non potest, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit, non enim ita multis post ortum suum diebus videri mane desit, ea de causa, quod subinde magis ac magis cõfinic in ortum festinarit. Nam die 18, vt videre in sequentibus est, orti cum ipso Sole cepit, quocirca propinquior erat iam Soli 13 die quam vt cerni poterit, ortum parante iam Sole. Inde factum est, vt pleriq; imperitiõibus alius ab eodẽ cometa fuisse putaretur, quasi duo forent, vnus in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in ortu quam in occasu apparere posse, non secus atq; stellã aliam. Id quod etiam Mattheo Palmerio Florentino imposuit in cronicis suis asserenti binos in Ianuario cometas fulsisse, anno post Christi 729, aliumq; Solem anteisse, alium vero subsequutum, cum reuera non duo, sed vnus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione, lucens. Sed ad rem, Sol cum 29 Leonis gradum possederet, occidebat hora post meridiem 6 mi. 54, Cometa vero hora 9 mi. 55, si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10, cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit. Cum vero de ortu & occasu cometæ loquor, non subaudias volo, mihi visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contigerit Cometæ, illud enim abundè declinatio ascensioq; recta eius semel cognita suggerunt, & si vero per instrumentum id esse conatus, confiteri tamen nequaquam potuissẽ, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4 gra. intervallo, flamma eius extingui omnino videbatur, adeo, vt aliquandiu à me sub nubila condi creditus sit, donec admoneret Plinius libro naturalis historiæ 2 cap: 25, Cometæ in occasu celi parte nunquam esse, id est, nunquam apparere. Is enim genuinus Plinii intellectus est, ni fallor, quem eõ libentius ego quoq; admitto, quoniam ita oculis esse comperim. De vñ meteoroscopia nihil amplius agã, sed post finem cometæ, motum quoq; diurnum per meteoroscopia inuenire docebo, sufficiat autem hanc vñam obseruationis methodũ ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil preter obseruationes meras per meteoroscopia consequutas proponem. Figuræ præterea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dumtaxat, supra horizontem existentium tempore quo Sol occumbit, sumi liter quã profundus Sol extiterit sub finitore cometa eundẽ scandẽte.

Sententia Plinii de occasu Cometæ

SOLIS ET COMETÆ ORTVS OCCASVS, qui contingunt 13 die Augusti.

CAESAREVM

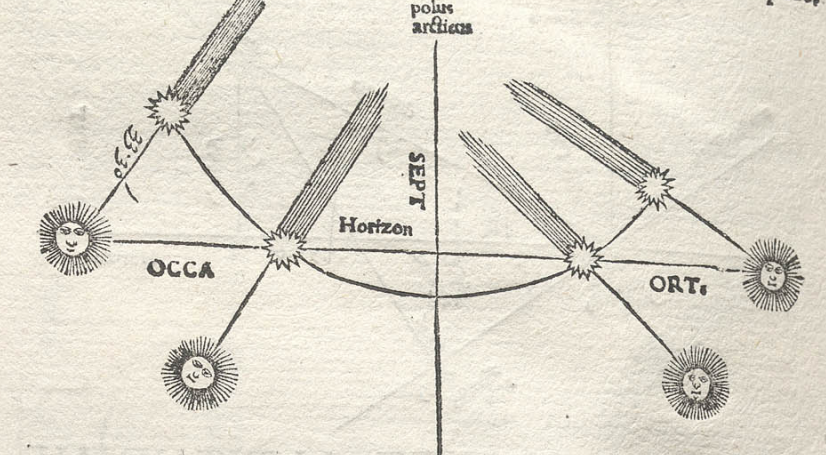
DECIMO QVARTO AVGVSTI DIE secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. versus gr. 45 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ graduũ 23 mi. 18
- Azimuth extremitatis caudinæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruatione confurgunt.

Latitudo Cometæ gra. 23 mi. 2, Locus Cometæ gra. 23 mi. 39
Declinatio Cometæ gra. 35 mi. 12 Sept. Ascensio recta Co. gra. 155 mi. 5
Co. Mediat cœli ho. 11 an. Amplitudo, or. & occ. 60 gr. 27 in Sept.
Occa. Come. hora 9 mi. 32 post me. Come. occidit cū 23 gra. in
Distantia Cometæ à Sole gra. 23 mi. 40. Ortus Cometæ hora 2 mi. 28.
Loc. extremi. caudæ gra. 19 in 18 57, Latitu. extre. gra. 39 mi. 45 Sept.

Situs Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

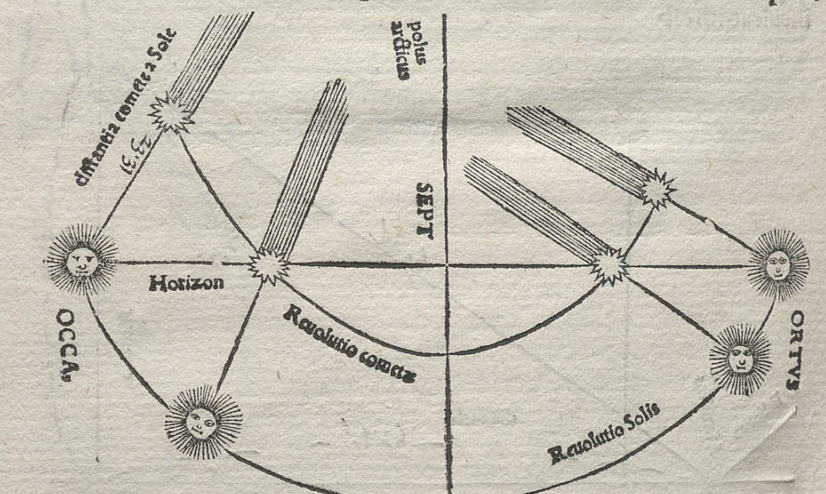
DECIMO QVINTO AVGVSTI OBSERVATIO TERTIA FACTA EST.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 9
- Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 41 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- Azimuth huius extremitatis gra. 50.

Hæc autem obseruatio collegit ea quæ sequuntur.

Latitudo Cometæ gra. 22, Locus Cometæ gra. 24 mi. 29
Decl. Cometæ gra. 33 mi. 19 Sept. Ascensio recta Co. 159 gra. 20 mi.
Latitudo extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 23
Locus Cometæ in ecliptica extremitatis caudæ 21 gra. 2 mi. 5
Distan. à Sole gra. 23 mi. 31, Arcus diurn. Cometæ hora 18 mi. 34
Occa. Cometæ ho. 9 mi. 44 post. Or. Cometæ hora 3 mi. 10 ante.
Hoc die Cometæ heliacæ accidit, vt nõ amplius ante Solis ortu cerneret.

Situs Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI consideratio Cometæ quarta.

- Altitudo Cometæ supra hori. gra. 9 mi. 43
- Azimuth Cometæ ab occ. versus Sept. gra. 35 mi. 13
- Super cauda nihil vltius agatur, sufficiunt enim priora, per quæ satis liquet à Sole caudã mutuari, quocirca in posterũ de hac supersedebimus.

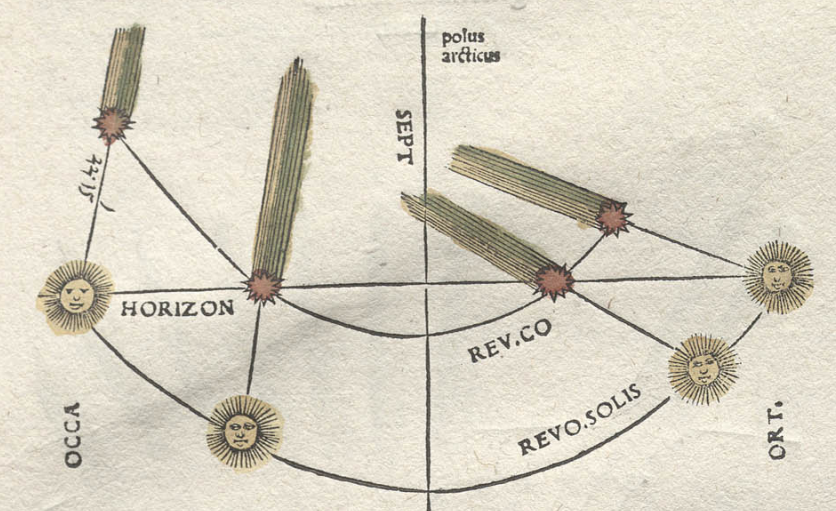
Talia ex obseruatione constant.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 14
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore 30 gra. 11 mi. Septentrio.
Ascensio recta Cometæ 165 gra. 31 mi.

ASTRONOMICVM

Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 45 post meridiem.
Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi.
Occasus Cometæ hora 9 mi. 32 post.
Ortus Cometæ hora 3 mi. 58 ante.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 15.

Via a imago Cometæ occasu tempore Situs Cometæ tempore ortus

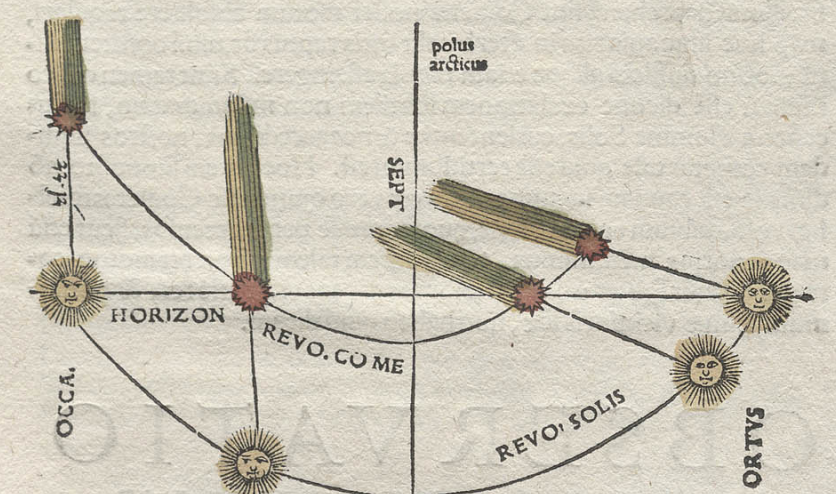
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI examinatio quinta Cometæ facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14.
- Azimuth Cometæ ab occ. ad Sept. gra. 30 mi. 46.

Subiuncta ex contemplatione prodeunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25
Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi.
Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi.
Cometa mediat cœlum hora 0 mi. 58 post meri.
Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi.
Occasus Cometæ hora 9 mi. 24
Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 12.

Imago Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXAMINATIO COMETÆ SEXTA PERACTA EST.

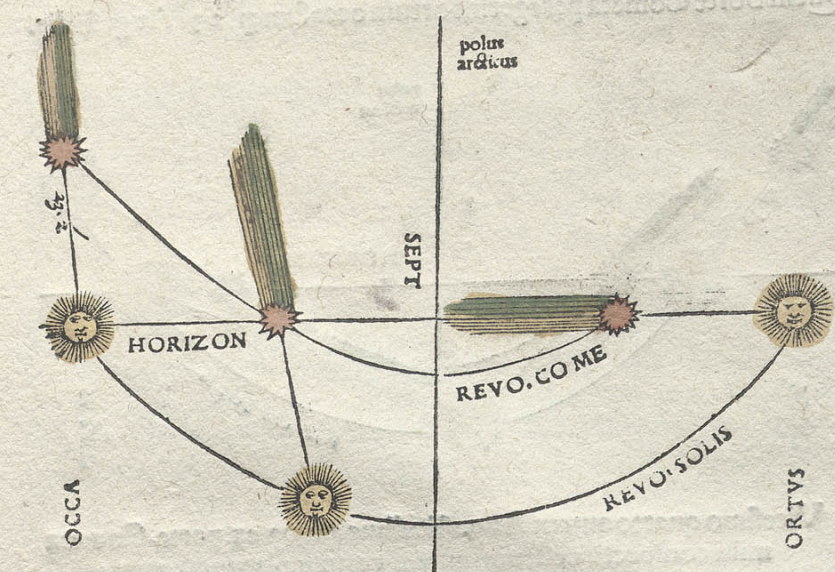
- Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
- Azimuth Cometæ ab occa. versus Sept. gra. 24 mi. 42.

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Latitudo Cometæ Septen. 20 gra. 12 mi.
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 mi.
Declinatio Cometæ Septen. gra. 24 mi. 14
Ascensio recta cometæ 175 gra. 7 mi.
Mediat cœlum hora 11 mi. 16 post meri.
Zenith ortus & occasus ab occ. ad Sept. 38 gra. 20 mi.
Cometa occidit hora 9 mi. 19 post meri.
Cometa oritur præcisè cum Sole hora 5 mi. 22
Distantia cometæ à Sole gra. 23 mi. 2

Vicesimo

CAESAREVM

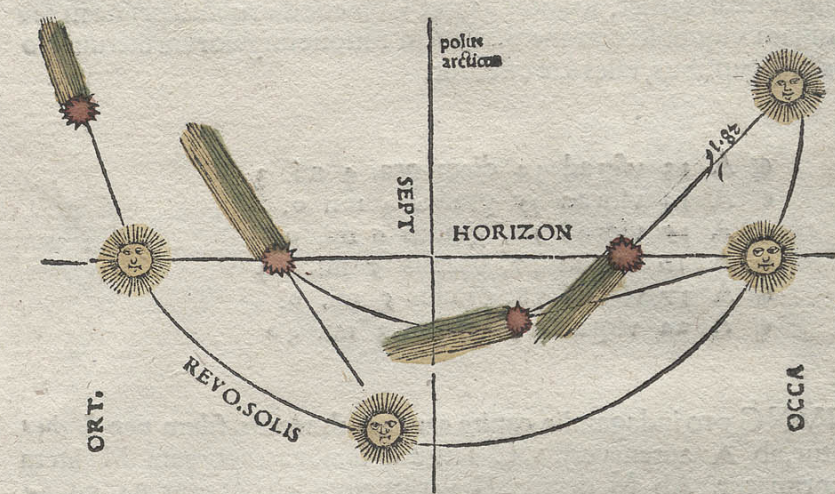
VICESIMO SECVNDODIE AVGVSTI facta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20 & 21 cometa non luxit ab æris obscuritate, proinde non obseruari potuit.

- Altitudo cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 25
- Azimuth cometæ Septen. 7 gra. 34 mi.

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 gra. 32 mi. Sept.
Locus cometæ verus in ecliptica gra. 1 mi. 23 mi.
Declinatio cometæ ab æquatore 13 gra. 31 mi.
Ascensio recta gra. 188 mi. 53
Mediat cœlum hora 1 mi. 55 post meridiem
Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42
Distantia cometæ à Sole 28 gra. 16 mi.
Occidit cometa hora 8 mi. 59
Oritur cometa hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis. Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO, meta obseruatus octauo & vltimo.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 26
- Azimuth Cometæ Septentrionale ab occasu gra. 3 mi. 50

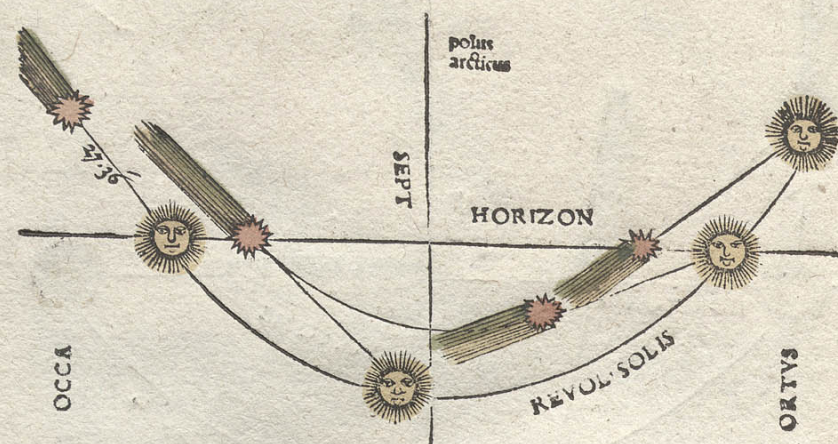
Talia ex obseruatione confurgunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept.
Locus Cometæ in ecliptica secundũ longitudinẽ 2 gra. 51 mi. 24
Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis.
Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum.
Mediat cœlum hora 2 mi. 0 post meri.
Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26
Occidit Cometa hora 8 mi. 53 post me.
Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis
Distantia Cometæ à Sole graduum 27 mi. 36.

Quem

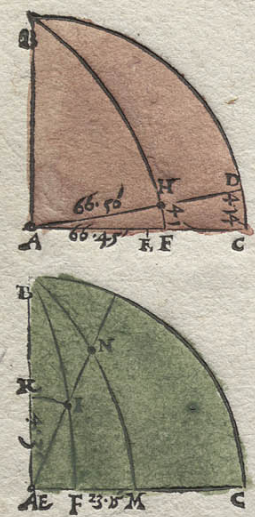
ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa pegerint ortum occasumq; 23 Augusti die.

Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta sit, cuius occasione hanc contemplatio nis viam aggressus sum.

Quomodo mutatur diurnus Cometae sit inuestigandus.

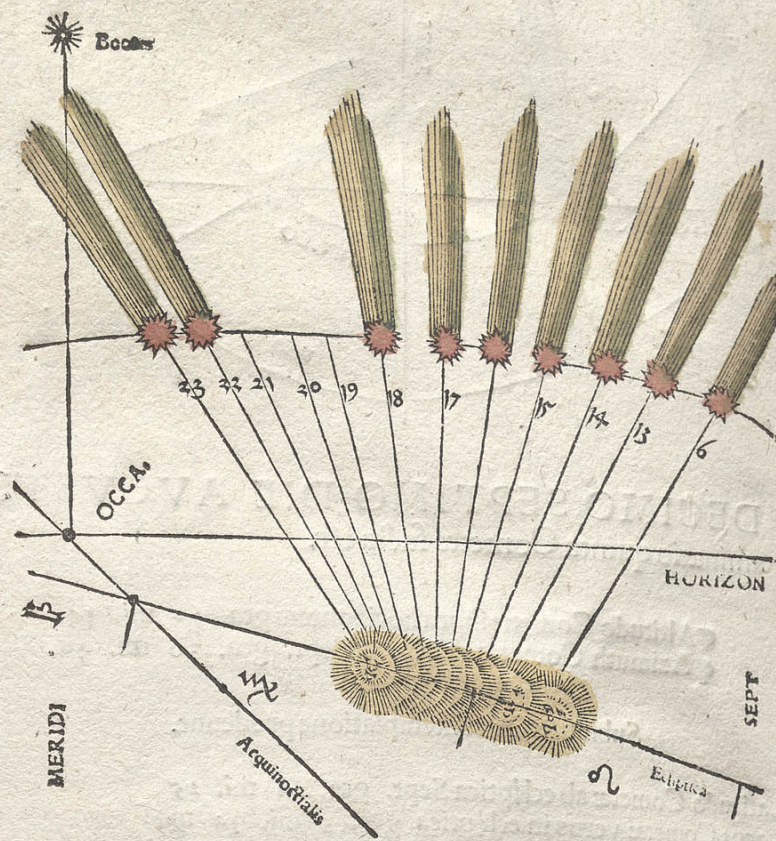

- ¶ A 13 vsq; ad 14 diem gra. 4 mi. 3
- ¶ A 14 vsq; ad 15 gradus 4 mi. 0.
- ¶ A 15 vsq; ad 16, gradus 6 mi. 0
- ¶ A 16 vsq; ad 17, gradus 5 mi. 24
- ¶ A 17 vsq; ad 18, gradus 5 mi. 0.
- ¶ A 22 vsq; ad 23 gradus 3 mi. 40

NVNC pro indagandis capite caudaeq; draconis, filum per I duatur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M litera exprimitur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45 inuenta, in puncto N, finita vero Cometa loco, qui est 19 gra. 15 mi. Leonis adiciantur, quae adiecta caput draconis arguunt, 14 videlicet m. gradum, caudam vero 14 v. Ventrem vero 14 Leonis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum reperiuntur, quo licet in negotio nonnunquam differentiae paucillimae occurrant, pro nihilo tamen ducendum penitus est. Iste modus operationis mentio se offert vberior in Cosmographia nostra, ubi de locorum distantis, longitudinum, latitudinumq; gradibus inueniendis tractatio absoluitur. Quilibet vero vel mediocriter peritus imaginari locum Solis sub horizonte deprehendat facile, quomodo cauda Solis creata sit. A principio enim in Boream inclinat, ubi visa quae est, postea in meridiem flectebatur, ob velocitatem nimium motus, quo superabat Cometa Solem, quod animaduersum est precipue diebus 17, 18, 22, & 23, sicuti figura subordinata ostendit clarissime.

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS COMETA INDIES SVpra HORIZONTEM APPARUIT, primo, die sexto Augusti, Secundo, decimo tertio, Postea decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto &c. donec disparere cepit, quemq; diem motum ferè peregerit, vtrq; caudam principis in Septentrionem, vltimo vero in meridiem à Sole generatam reclinaverit.

At, dicit forsitan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, reuolutionis circulum, caput caudamq; eiusdem assignari, tanq; illius, qui regulatum non obtinuerit incessum, cumq; iam olim philosophis & Astrologis perfectum sit, proditumq; cometas nihil esse aliud quàm terrestres halitus siue exhalationes calidas & siccas, pingues & glutinosas, virtute astrorum supremam vsq; ad actis regionem eleuatas, ibidemq; succensas, orbes vero nequaquam Cometas habere, quare regulari etiam carere motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimè deprehensi sint Cometae nostri motum absolueret regulari, neq; hac illis actis ritu in aetere volitantis raptus sit, nihil obstitit sane motum eiusdem aliqua etiam regula astringere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exalationem subtilem non inflammatam, sed luculentem à lumine Solis, cui sententiae & nos accedimus, nostros siquidem cometas tale quid esse certissimum est. Hoc autem supposito, non difficile est, caudam imaginari. Neq; vero omnes hic Cometas intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accensos, sicut etiam in superioribus meminimus. Quid autem talem ingeneret motum cometæ præter sphaerarum superiorum raptus violentiores, & potissimum Lunæ vicinioris scz, non habeo quid dicam.

OBSERVATIO PRIMA COMETAEC SECVNDI.

SECVNDVS Cometa Anno 1532 fulsit in regione orientali, cepit autem videri 25 Septembris, in diem vsq; 20 Nouembris, septies per me & studio, istimè obseruatus. PRIMO autem omnium secundo Octobris die in Dresono misit oppido (cuius loci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum præcedente quinta, in qua contemplatione Azimuth altitudinèq; huiusmodi reperta sunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizontem 13 gra. 10 mi.
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
- ¶ Altitudo cordis Leonini gra 34.
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 10 mi. 22.

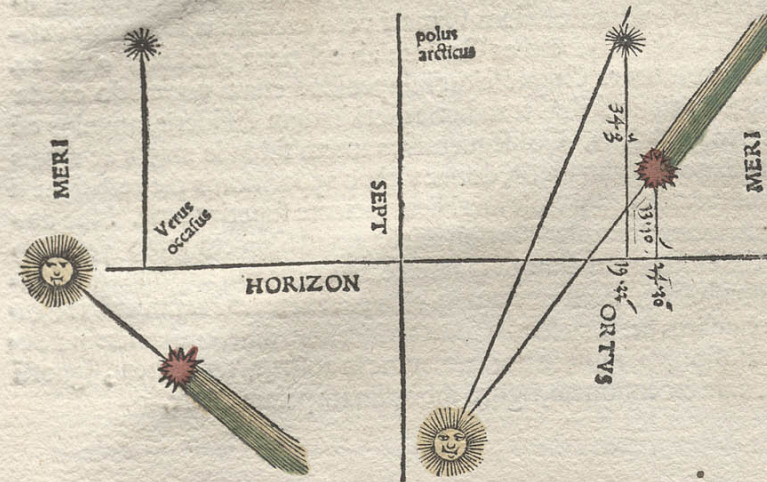
ASTRONOMICVM

His conquisitis operatum mihi consequenter est, hac qua solui hæcenus ratione, non secus ac in priori Cometa factū est eaq; mihi cognita.

Declinatio cordis Leonini 14 gra. 12 mi.
Ascensio recta eiusdem 144 gra. 54 mi.
Declinatio Cometae gra. 4 mi. 25 meri.
Ascensio recta eiusdem 154 gra. 47 mi.
Latitudo Cometae graduum 13 mi. 44 meri.
Locus versus Cometae in ecliptica gra. 8 mi. 24 m.

Ex his omnibus manifestum erat cometam in occidente coeli ora Solem præuertendo cecidisse, & ea de causa vesperti non luxisse, cum interim non alter caudam suam gereret atq; prior iam dictus.

Situs Cometae occasus tempore Situs Cometae ortus tempore.

OBSERVATIO SECVNDI

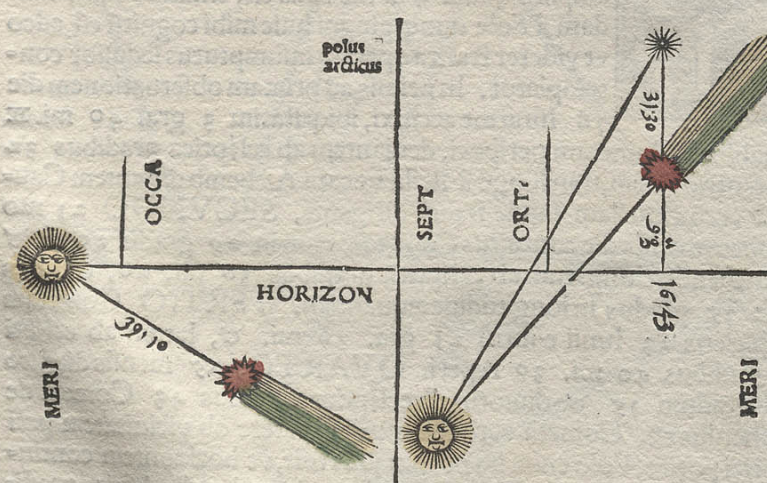
SECVNDO consideratus est Cometa die Septembris 3 eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam comperito extremum eius inspectum est. E qua inspectione sequentia se obtulerunt.

- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 31 mi. 30
- ¶ Altitudo Cometae gra. 9
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 106. m. 434
- ¶ Altitudo extremitatis caudae gra. 20 mi. 42
- ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 meri.

Ex quibus etiam subnexa eliciuntur vna cum situ Cometae, quem habuit oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Verus Cometae locus gra. 11 mi. 25 m.
Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 meri.
Ascensio recta gra. 158 mi. 27.
Latitudo Cometae ab ecliptica gra. 10 mi. 12 meri.
Distantia Cometae à Sole gra. 39 mi. 10.
Locus Solis hora obseruationis 19 gra. 27 mi. 24
Verus extremitatis caudae locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. 24
Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 me.

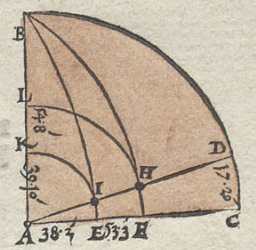
Occasus Cometae Ortus Cometae

Ex his igitur licebat nunc contueri vere verum cauda Solem, vti vmbra affluere, constabat autem omnino sic esse, ea ratione. Distantia Cometae quæ erat graduum 38 mi. 2 à Sole, resumpta in meteoroscopia scz ab A versus C in puncto E finiebatur, ab E sursum Cometae latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12, numerataq;

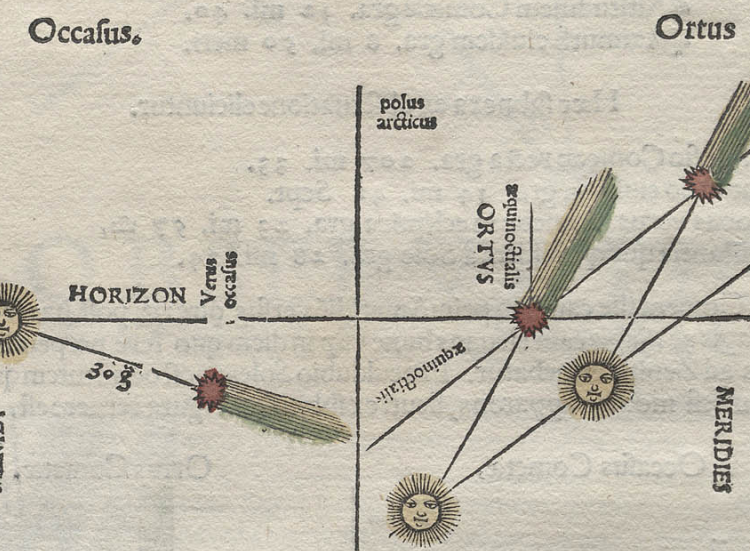
CAESAREVM

numerataq; I litera apponebatur. Filum vero hic vna cum margarita super I firmatum gradus 17 mi. 20 in limbo iuxta punctum D monstrabat, id quod quantitas anguli contenti eclipticam inter & arcum à Sole per Cometae corpus ductū erat. Hic iterū filo in A B lineam tracto margarita in puncto K 39 gra. 10 mi. distantiam scilicet Cometae à Sole arguebat. Post hæc rursus ab A in C meteoroscopia gradus 53 mi. 3 distantiam videlicet caudae extremitatis à Sole requirenti F litera apponebatur. Ab illa ascendens vsq; in H gradus 13 mi. 8 Latitudo scilicet extremitatis numerabatur. In H igitur filum cum vnione positum idē in puncto D ipsi limbi gradus, vt antea 17 mi. 20 indicabat, adeo clarum erat, quoniam anguli æquales essent, oportere quoq; caudam illam à Sole progredi. Postremo igitur filum ducenti supra A B idem in puncto L 54 gra. 8 mi. distantiam nempe Solis & caudae extremitatis indicari visa est, ex quo etiam coniectari facile fuit, caudam 14 gra. 58 mi. in longitudine obtinuisse, cuius adhuc manifestior intellectus ex figura summetur proxima.

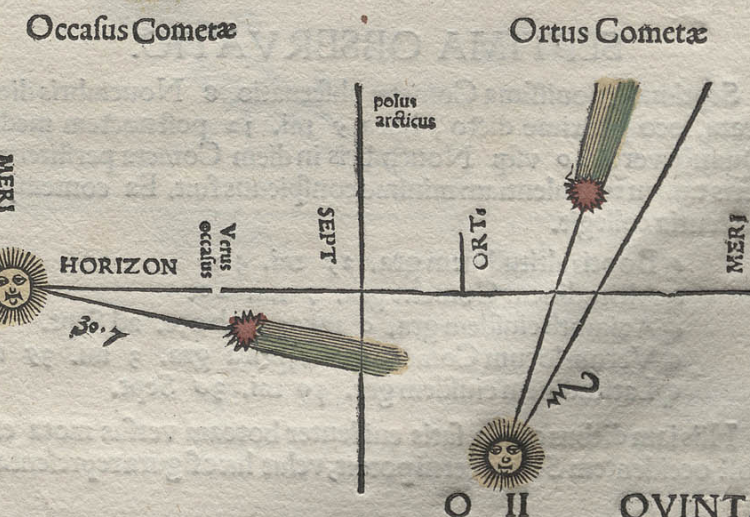
TERTIA OBSERVATIO.

TERTIA Cometae inspectio 14 Octobris die facta est, quo quidem die mihi Lyptææ esse contigit, quamobrem itinerari folius horologii, quod compassum vocant, vsu Cometa in æquinoctiali ipsissimo suboriri animaduertimus, in libræ principio constitutum, eadem enim obseruatio nis hora libræ initium ascēderat, cuius ortu pariter & occasum tabella subsequens oculis exa ponit.

QVARTA OBSERVATIO.

QVARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi eum quintum libræ gradum mi. 46 tenere in longitudine deprehendimus, ab ecliptica vero Septentrioni inclinantem gra. 4 mi. 51. Quomodo autē Solem anteuerrens eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus, Præterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius conspectus sit, imago sequens aperit.

QVINTO Comeram contemplatus sum die Octobris 3, hora 5 mi. 15 post noctis medium iterum in Dreseno misis oppido, Hæc autem sequentia inuenta sunt.

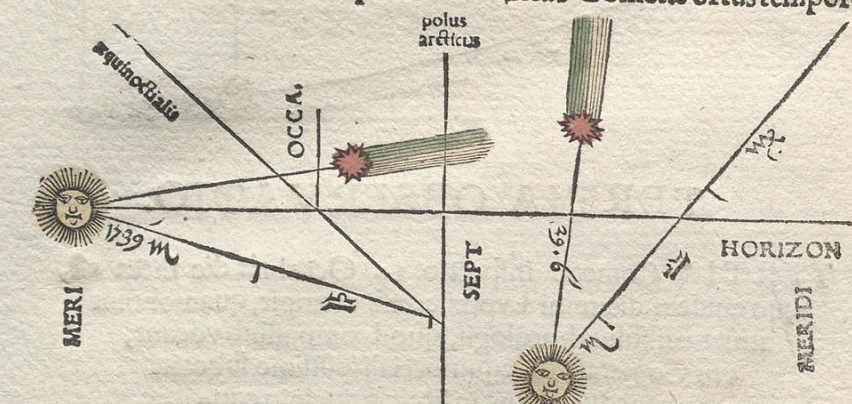
¶ Altitudo Bootis stellæ gra. 20,
 ¶ Altitudo Cometæ gra. 8,
 ¶ Azimuth ipsius gra. 3 mi. 43 Septen,

Ex quibus talia confurgunt.

Distantia Cometæ à Sole gra. 29 mi. 6.
 Ascensio recta Cometæ 204 gra. 47 mi.
 Locus ipsius verus in ecliptica gra. 21 mi. 30 $\frac{1}{2}$.
 Latitudo eiusdem ab ecliptica gra. 13 mi. 15 Septen.
 Locus Solis obseruationis hora gra. 17 mi. 39 m.

Eo die proximeq; ante illum caput Cometa post Solem occidere:
parumq; videri vesperi, quale quid ferè subnexa tabella ostendit.

Situs Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

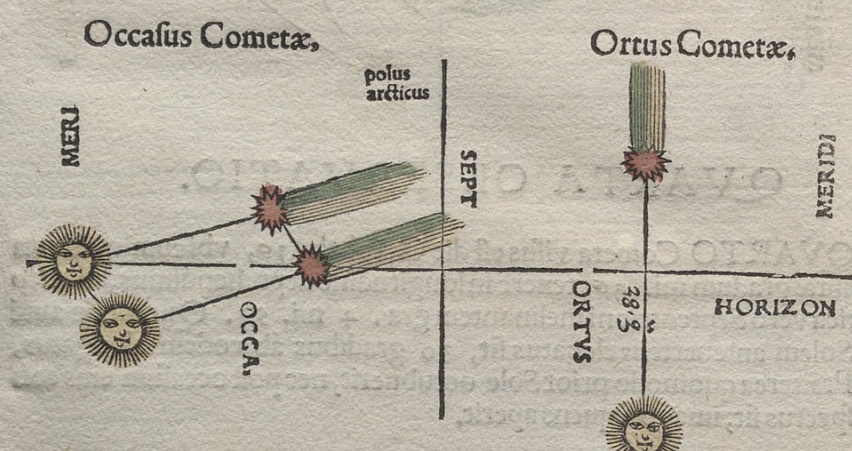
SEXTO Cometam lustrantes, Nouembris priori quoque in locis
cohaere subscripta comperimus.

¶ Bootis altitudinem gra. 26,
 ¶ Altitudinem Cometæ gra. 12 mi. 40,
 ¶ Azimuth eiusdem gra. 8 mi. 50 meri.

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Ascensio Cometæ recta gra. 207 mi. 33.
 Latitudo eiusdem gra. 14 mi. 42 Sept.
 Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 23 mi. 57 $\frac{1}{2}$.
 Distantia quoq; eiusdem à Sole gra. 28 mi. 34.

Cometa ille caudam primò meridiè versus direxit, post hac indies magis ac magis eam elevans hunc vsq; in diem quo fere perpendicularis ad Zenith erigebatur. Proculdubio Solem post occidentem quoq; tametsi modicè apparens, sicuti ex subiuncta figura cernere est.

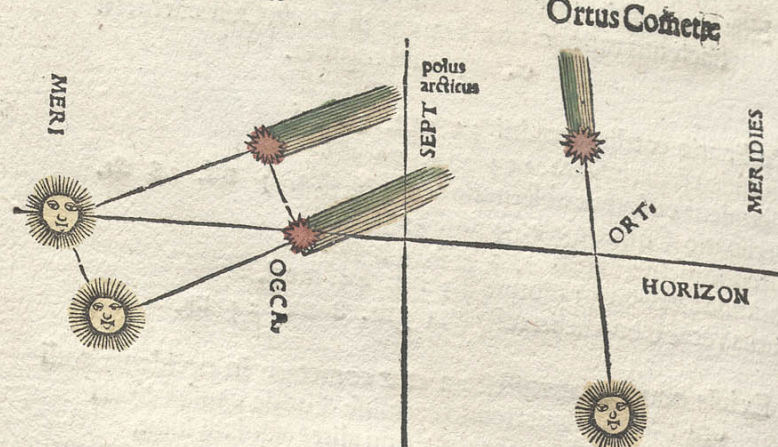

Septima & nouissima Cometae observatio 8 Nouembris die celebrata, loco proximè dicto, hora 5 mi. 12 post noctem mediam, Quam̃ vero 20 vlg. Nouembris in diem Cometa perfluerit, ob aeris tamen turbulentiam minime conspicuus fuit, Ea contemplatio sequentia collegit.

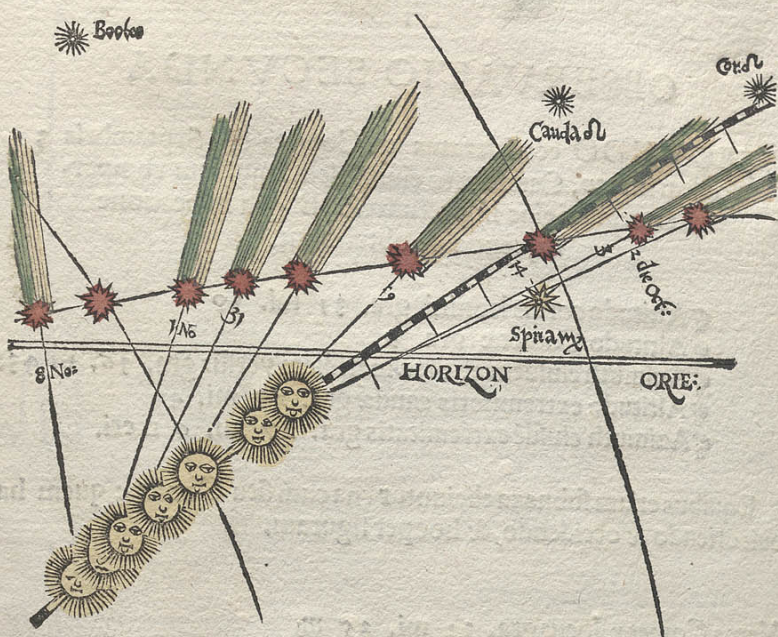
¶ Bootis altitudinem gra. 25 mi, 40.
 ¶ Altitudinem Cometae gra. 7 mi, 20.
 ¶ Azimuth eiusdem gra. 0 mi, 30 ab occ. ad Sept.
 ¶ Verum locum Cometae in Ecliptica gra. 3 mi, 35 m.
 ¶ Latitudinem eiusdem gra. 19 mi, 36 Sept.

Huiusmodi diebus cauda satis euidenter boream versus mora est, & post occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura representat,

Occasus Cometae

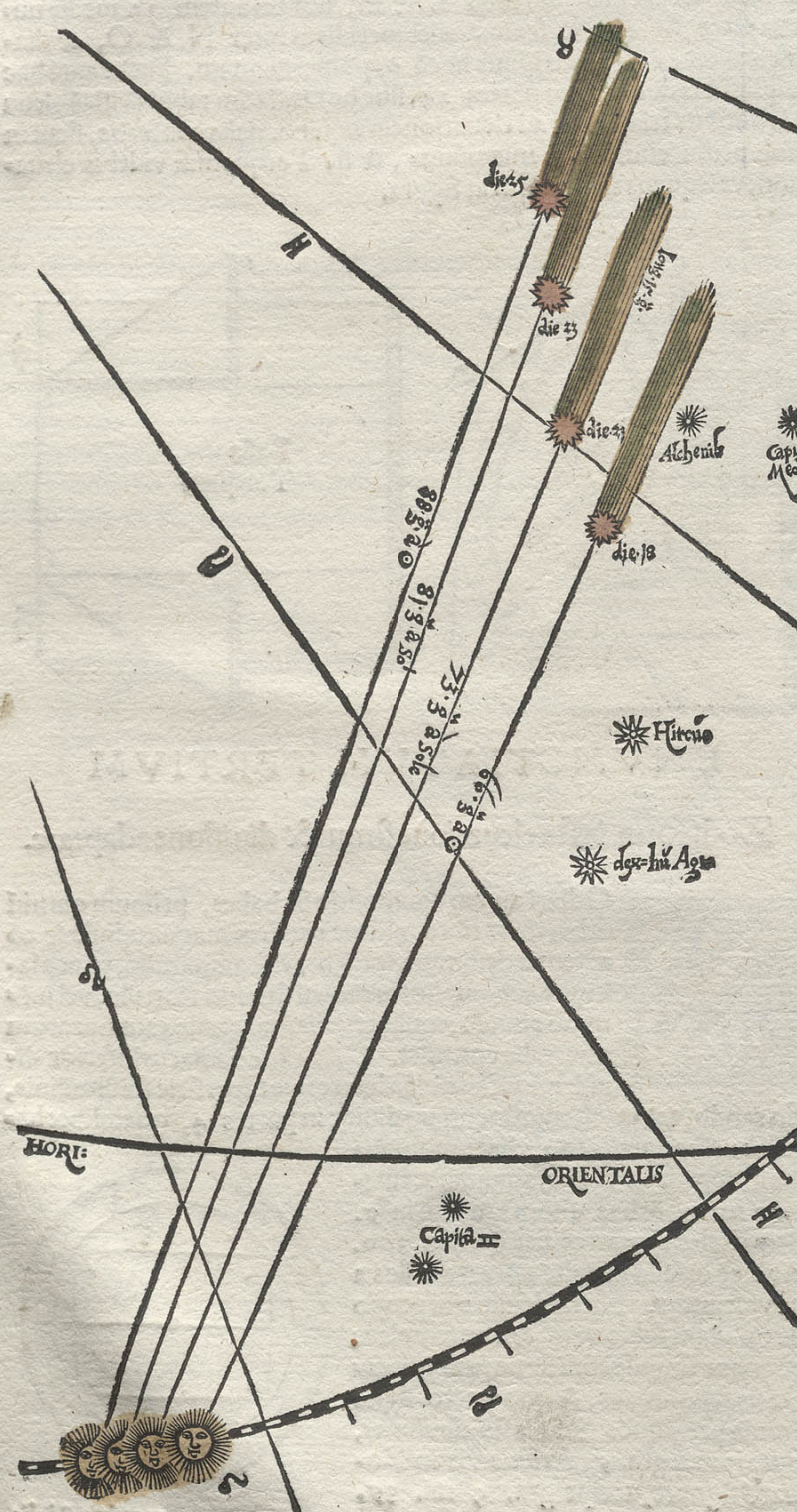
MOTVS ille si penitus consideratur, offendit quomodo & ille Cometa pronus & via directa inceslerit, eclipticamq; in Libræ principio fecerit, quam quidem sectionem caput merito appellauerim, finitum Arietis initium caudam, Cancræ vero exordium, Draconis ventrem. Declinasse præterea Cometa ab ecliptica, gradibus 9 in 24. Cometa primis diebus transierat meridianum dissidit, angulos cū rectos efficiens. Consequentibus autem dissidit, angulos cū meridianis se acclinauerit, donec vltimo apparitionis die rectissime lineam meridiei, idq; Sole meridiano faciente superauerit. Hoc autem in loco mirari plerūq; non miror, quod Cometa anno 1531 apud patens contrarius huius ex diametro nactus sit, qui imprimis meridianos incubuerit. Postremo autem cum eodem rectos transierat angulos caesus sit. Præsentis Cometae incellum diurnum caudamq; a Sole emissionem, nunc in boream, nunc in austrum tendentem, signorū diurnam ementionem, figura subordinata palam offert.

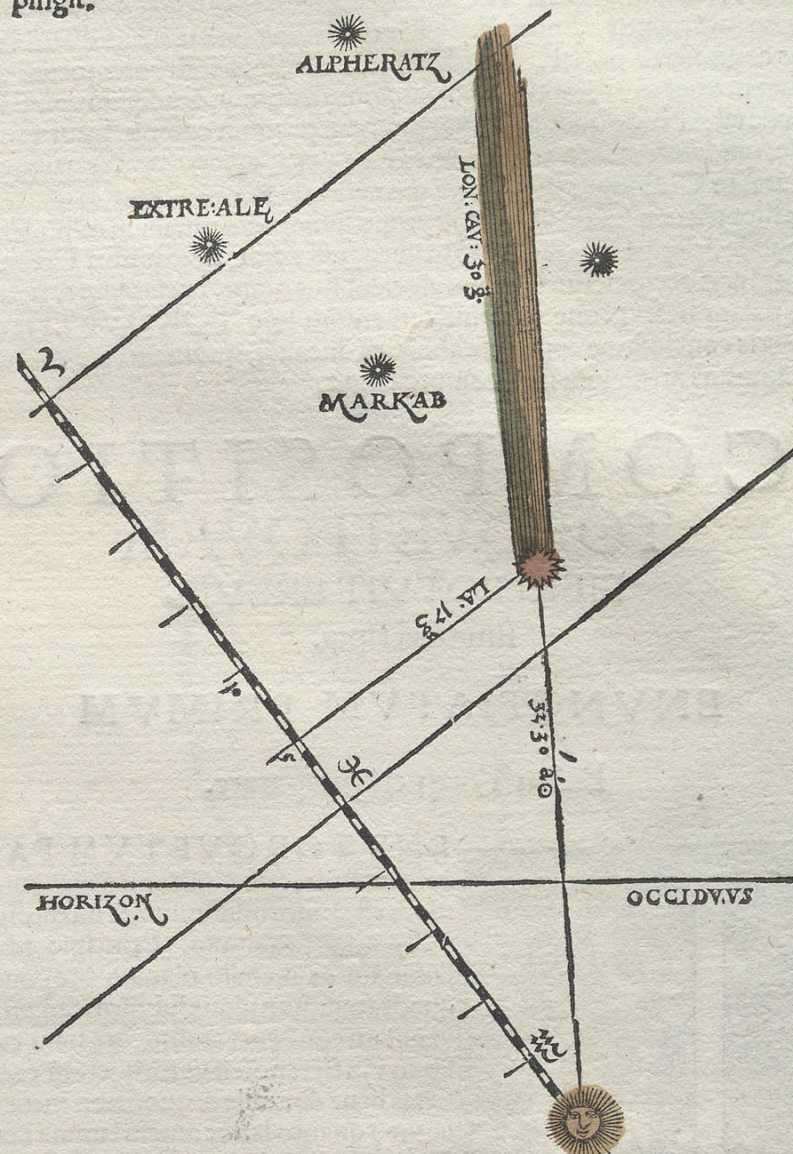
 ERTIVS Cometarum anno 1533 apparuit men-
se Iunio, qui licet multis diebus luxerit, non tamen
amplius quam 4. à me visus est, citissime enim cau-
dam à Sole quoq; ingiui huius cogniti est, adeo
vt videret frustra operam insuperfluum sedulorum con-
templator. In primis ad primam observationem die
18 Iunii me accinxit, ibiq; statim 3 gra. 40 mi. ii.
inhabitate Cometa perfixi, deuantem ab ecliptica gradibus
37 septentrionalen, non longe à stella vocata Alchenib distantem *Caudam*
vero ad fessam eandē fixam dirigentē, **SECVNDO** 23 mo
eiusdem mensis die conuictus Cometa eum in 29 gradu 20 m.
deprehendi, elongatum ab ecliptica gradibus 36 mi. 20, *caudāq;*
eius 15 gradus in longitudine aequantem. **TERTIO** Cometa
inspicens 23 Iunii eum in 21 gra. 30 mi. v, latum ab eclipti-
ca gradibus 40 mi. 30, reperi. **QVARTO**, 25 mensis die inco-
lere gradum 15 & dimotus ab ecliptica gradibus 43. Cometa
deprehensus est. Cometa vero ille nūq; occidere ob viciniam pol-
arici posuit. Polo enim ita propinquus fuit, vt horizontem contin-
gere nequirit. In prima illius observatione à polo absuit, gra-
dibus 38, in secunda gradibus 35. In tertia gradibus 33 mi. 50.
In quarta gradibus 33 mi. 20, circa notissimum medium conspicuus fuit
dulo vsq; ad Solem orientem, regionem coeli candem perpetuū inha-
bitans intra Boream & subsolanum finis. Soleā oriturū, ferē me-
ridianū iā eleuatus tenebat. Cometa semita longissime ab ecliptica
circa

circa Arietis principium, ferebatur, illic enim 60 gradibus integris ab ecliptica distat, qui locus venter Draconis erat, Cancri autem initium caput, & Capricorni cauda draconis esse debuit. Sed scio Come-

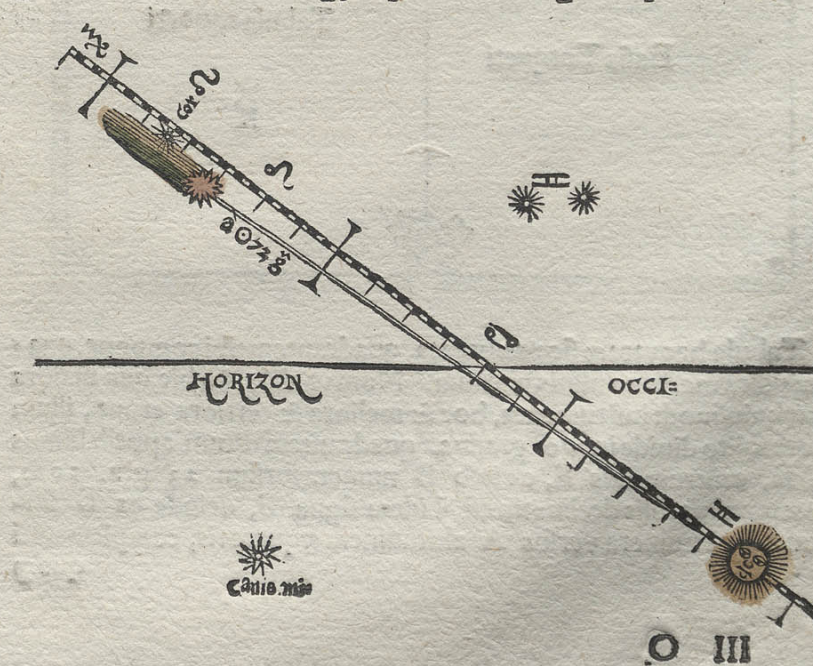
tam hunc non parum inter Astrologos, quod quidam
 diu, eo quod motus contra signorum ordinem sit, ex Geminis enim in
 diu & recessit, veluti ex sequenti patet noui. Necque pacto nos ex
 tricatori simus hoc loco satis noui, qui vno ore affirmauerimus
 hactenus Lunæ sphaeram, secum ignis orbem vnâq; supremam
 aëris sedem, & id secundum signorum ordinem, quod est ab oc
 casu in ortum, voluerit. Cum Cometam præsentem minime ita
 motum appareat, quom tamen magis quam aliorum quemq; licet moueri
 opportuisset, remotiorem scilicet a terra quam alius, longissime enim a So
 le abiecit. Nam licet prope terram fuisset remotiorq; a Sole, fieri nonq;
 potuisset quin vmbra terræ incideret, & proinde occultus manifestet.
 Quin & illud in questionem venit, recte nec ne Ptolemæum censimus
 centiliqui sui aphorismo Cometæ versus videntem signis a Sole distare defi
 nitum. Præsens enim Cometæ prima obseruationis methodo depræ
 hensus a Sole elongari est gradibus 60, secunda gradibus 73, tertia
 gra. 81, quarta 88. Quæ quid distantia rectissima fuit, esto quis
 exigat numerari oportere eam a vero Cometæ loco in ecliptica, nec
 sit tamen Ptolemæum saluauerit. Verus namq; locus Cometæ a Sole
 in ecliptica inuenitur, primo gr. fuit 61 mi. 26, secundo gr. 68 mi 30,
 tertio gra. 78 mi. 23, quarto gra, 86 mi. 48. Sol autē primo re
 perit ēst in gr. 50, 2o 61, secundo in 8 gr. 6o tertio in 9 gr. 53
 mi. 6, quarto in 11 gra. 48 mi. 48. Et istiusmodi motu certe non
 difficile fuerit iudicare, igneam & supremam aëris sphaeram non vbiq;
 ab impetu Lunaris sphaere rapi, aliqui enim Cometam ab occasu in
 ortum ferri par erat. Ex eo autem quod motus eius ferè regularis
 fuerit, minui desino quosdam existisse qui putauerint, Cometam esse
 stellam huiusmodi, quæ nunc ab Solem accederet, nunc ab eodem di
 scederet, iuxtaq; Solem existens non videretur. Mercurius veluti,
 Quam hæc opinio nulla sit, & Cometis omnibus cœrent, maximeq;
 his quinq;, quanto enim magis hui a Sole distet cœrent, tanto minus
 visi fuit, adeoq; elongatiore multo minus, imò femoti, aliquando 30,
 aliquando 60, aliquando 80 gradibus a Sole vel aliquod amplius
 nonnunq;, sicut In signis vbiq; patet, profus euaneuerunt.

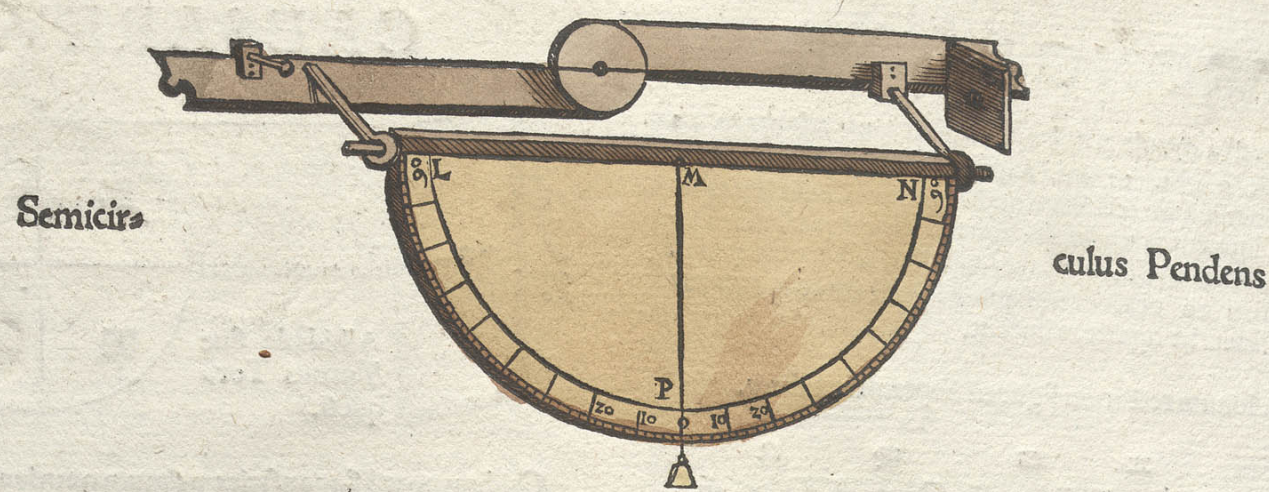

 ARTVS in ordine Cometa anno 1538
 21 mensis Ianuarij conspectus est, a 17 vsq[ue]
 21 mensis eiusdem post occasum, versus Ze
 nith caudam erigens rectissime. Loc[us]
 eclipticae ipsius erat verus, gra. 5 x Lati
 tudo Sept. gra. 17, in ipso pegasi collo co
 p[re]ta. Cauda 30 gradus prope in longitudine com
 plexa est, angustiori tamen latitudine. Mane nemini visus est ante Solem ascenden
 tem, quo disabat gra. 32 mi. 30, quam rem praesens imago de
 pingit.

L T I M V S Cometarum & Quintus numero luxit
 anno 1539 a Sexto die mensis Maii vsq; in 17 men-
 sis eiusde quado & mihi conspectus est hora noctis de
 cima supra horizontem extans, gradibus 19, prope
 circulu verticale, nisi quod quinq; aut 6 paulominus
 gradibus australior esset, in gra, 17 n. situs, ab eclyp-
 tica 3 gra, meridie versus, Solem 5 p. existente. Di-
 crimē Solis & Cometae 72 gr. apparuit, id quod assertioni ptolomeae
 pluriq; inuenienti. Cometae illi perq; exilis & fubobscurus fuit, cauda
 p. mētes breuior atq; rēre, v. quodamō ex figura liquebit fubfistēti

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur qua nam via proxime
vsum illius tradamus, pari tum facilitate tum breuitate, qua hactenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVAQUE TORQVETI IMAGO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCV-
lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibita.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

C RADVM SOLIS ET SIGNVM
si indagare cupis, principio fac
cogites decrecat ne dies an augeatur, id
vbi cognitum habes, Torquetum pone
super aliquam superficiem planam ho-
rizonti æquidistantem, & in nullam pa-
tem deflexam, Deinde compassum po-
ne super basim, ita, vt latus compassi æ-
quidistat lineæ C B vel etiam A B,
nam ea vtriusque meridiana est. Mox Tor-
quetum simul cum horologio illo viato-
rio huc illuc promoue, tñtisper dñ mag-
netem videris rectè cõsistere, & latus basis A C versus meridiem ver-
gere, siq̃ notis Torquetum bene & ad omnem vsum esse aptissimè cõ-
positum. Deinde si forte adcreuit tum dies versus Solem verte latus
illud zodiaci, quod V & & c. continet. Sin autem decreuit, altera
partem quæ M & reliqua signa descendencia habet. Post hæc alte-
ra manu regulam circumuerte inferiorem siue turnum hinc inde, alte-
ra zodiacum totum donec solis radius per foramina duarum pinnula-
rum exceperis in regula inferiori. Deinceps vide ad alieuius signi, quæ
gradum linea fiducia ipsius Alhidada ceciderit, & is tibi erit gra. in
quo sol est illa die. Eundem quoq̃ gra. statim quære in zodiaco infe-
riori, & circumlustra apud quam horam, quæq̃ minuta illum reperias
& hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq̃ minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis sola-
ribus cognoscere.

C Od si etiam perspecto solis gra, horam in-
terdiu scire desyderas, age lineam fiducia
pone super gra. illum solis, totumq̃ zodia-
cum vnâ cum regula huc illuc circumuerte
tantisper dum radius Solaris foramina pin-
nularum penetrat, & sic gra. Solis zodiaci in-
ferioris, tibi horam & minuta monstrabit
in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacumq̃ hora dici signum & gradum lune inuestigare.

P Rincipio fac horam quærare per primum illud vel æ-
nunciata, & sic zodiacum tene (inuenta hora)
innotum, regulam autem inferiorem simul cum cri-
sta verte versus centrum corporis D, quæ si minor
fuerit, quàm vt centrum rectè dignoscas, illud imagi-
nare saltem, quomq̃ sic lunam iuxta superficiem cri-
stæ conspicias, regulam adsumme superiorem, eius pin-
nadium perforatum verte ad oculum tuum, diligenter obseruans,
quomodo lunam per pinnulam & nodulum istum deprehendas, id vbi
rectè feceris, tam tibi linea fiducia regulæ inferioris gra. D monstra-
bit in zodiaco, & linea fiducia superioris regulæ distantiam ab Eclipti-
ca, vel meridiem versus vel ad septentrionem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q̃ nocturnam ex lunarib. radiis
deprehendere.

I neam fiducia regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in
Ecliptica, & vbi visum tuum per pinnacia superiora, vel di-
recte iuxta cristam perduxeris vsq̃ ad Lunam, tunc gradus Solis in zo-
diaco inferiori horam quæratam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

Vni iam ex capite primo primi Cometæ cognitū ha-
bes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudi-
& latitud. alieuius stellæ quam prius nosti, tunc regu-
lam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra.
longitudinis stellæ, & regulam superiorem in cristâ
colloca super gra. latitudinis simul, tamen hoc obser-
uans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde
zodiaci

CAESAREVM

zodiacum totum reuolue (regulâstamen sic manentib. immotis) huc
illuc, tantisper dum stellam istam per superiorem regulam perspiciere
quæas, vel ipso nodulo stili contegere, ita statim gradus solis zodiaci
inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quæratam.

ENVNCTIATVM SEXTVM.

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam erran-
tium q̃ fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē
loca deprehendere.

E X prioripropositione quare horam per stellam ali-
quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad il-
lud momentum compositum, quem hoc modo serua
innotum, & cristam huc illuc verte, regulam quoq̃
ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius
gradum scire cupis ad pinnacia perduxeris, & sic li-
nea fiducia regulæ inferioris gradum tibi monstra-
bit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis, Simulq̃ hic
disces meridionalisue sit an septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

Idem absq̃ stellis præcognitis, efficere.

Vnc si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longi-
tudinis aut latitudinis certos nosse desyderas, esto
quod prius cognita habes vera minuta horarū, idq̃
per horologium rectissimum, ad eam horam & minu-
ta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam
ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic rectè ordinatū,
deinde regulam superiorem verte ad quamcumq̃ vo-
les stellam, & linea fiducia ambæ monstrabunt tibi superius & inferi-
gradum tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixæ vel erroneæ citra
præceptoris operâ solo Astronomici præsentis auxilio per-
uenire.

I forte vnâ tantū stellam fixam cognoscis, & vtrāq̃
regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius re-
ponis. Zodiacum quoq̃ deinceps rectificas, siq̃ stel-
lam aut planetam lineam magistro aliquo cupis agnosce-
re, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudi-
nis ex Astronomico hoc nostro fac conquiras, vel ex
tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco rectè cõ-
stituto, regulam infimam promoue super gradum longitudinis plane-
tæ vel stellæ fixæ, superiorem autē in cristâ pone super gradum latitudi-
nis & mox per pinnadium superioris regulæ intueri nodulum, qui
tibi stellam contegit in celo antea optatam, tantum nunc etiam vere
inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum,
præsens per instrumentum oculisimè deprehendere.

Odiaco iam vnâ cum cristâ debite locato, veluti prio-
ra docuerunt enuntiata, punctum N in cristâ re-
gula signatum versus signiferum (ea qua maxime ho-
rizontem supra videtur eleuari parte signifer) dirige.
Cristam vero vnâ cum regula huc illuc, donec filum
perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occu-
pet, age. Dehinc Zodiaci gradum, quæ fiducia linea
exprimit, qualis est, vtriusq̃ ab Horizonte situs 90. gestimi observa, cui
si 90 alia adiciis gradus exortius vel ascendens resilit, si autem 90
demis, id si retro contra signorum ordinē in Zodiaco numeras, occi-
duus siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

E CORVM est quod hic adgrediamur docere
Lector, & hoc enuntiatio inuestigare. Quod si
forte aliquot annis cœlum nunquam videris: igno-
res etiam (quod sit non raro) vbi nam gentium, terra-
rum, locorumq̃ lies, neq̃ id inquirere possis, tua ra-
men adhuc fretus arte & industria, quam vel ex pro-
uerbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id rescire.
re. En modum tibi quo in Torquetis huiusmodi inuenias facillime,
Principiū

Principiū itaq; bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad qualibet horas. Quandocūq; ergo vice interdiu vice noctu (Modo Lunam videas) regionis inquire longitudinem cupis, horā aliquātibī certam propone, & zodiacum rectifica in dieper Solem, ne ctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superioriē simul cum crista versus lunam conuertere & inuenies verum gradum iuxta lineam fiducia regule inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectum diuersitas, nō nihil erroris ingerere potest, qua ratione etiā in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vt euitetur, 90 mus ab ascendentē gradus, per enunctatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directā regula, si gradus lunā idē cum 90 ab ascendentē esset, certus es lunam omni aspectu diuersitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunā loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, vt nōli, requiris, horā insuper gradum competentem, meridianōq; ingolfstadiensi conferentem ex lunæ theoricā mutaris. Motum tamē vnus horæ ex motu Lunæ diurno hic accipias oportet. Nam simul hac differentiam loci ex theoricā reperti, & loci ē Torqueti sumpti, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolfstadiensis & loci alterius propoliti differentiam refert. Quod si locus Lunæ per Torquetum inuentus maior esset, locum propoliti occidentaliorem Ingolfstadio esse designat, quomōbre ab Ingolfstadio descendens esset. Minor Torqueti gradus eo quē theoricā ostendit, locum propoliti Ingolfstadio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia esset, vt vera loci longitudo oblati pdeat.

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

 RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciam in ferio rem pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam criste superiorem super lineam B C. Dein zodiacum simul cum qre: Solis deuolue ad orientem (modo videas vt torquetur semper ex compassi regula, priusquam vt velles recte sit constitutum) & ranteper cum huc illic verte deum filium cum massa plumbi in femicirculo super punctum P (qui nullus est gradus) depon deat. Deinde vide quam hora gradus Solis Zodiaci inferioris des monstrat in equatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum. Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus semidurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempore semidurnum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, præbet tibi longitudinem noctis.

Horam occasus aut ortus stellæ, & arcum illius diurnum
& nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiducie pone in zodiaco super gradum longitudinis stellæ sue planete (quamuis la titudine stellæ hic parum indiges) eumq; gradū ver-
te versus orientem tam diu, donec folum cum plumb-
o cadat super mediam lineam femicirculi, & sic gra-
dus solis vbicumq; confiterit tibi monstrat horam &
eius minutum, quo stella illa exoritur. Atq; cum te-
pote seminocturno opereare sicut superius enunciatu edoctus es,

FINIS.

FACTVM ET ACTVM INGOLSTADII IN REDDIT
BUS NOSTRIS. * ANNO A CHRISTO
NATO * SECVMILLESIMO QV
DRAGESIMO * MENSE
MAIO

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
 Ante non illi munera facta domo?
 Ille sui generis primum decus exitit, vnde
 Nominis æterni talia dona tulit.
 Dicrogo cur Aquilam monstret? quia gessit vt illa,
 Hic quoq; perpetuò cominus ire loui.
 Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille
 Scruteretur celli sidera summa poli.
 Cur nubes septem tantum? (michi namq; videtur
 Non plures:) septem bis licet esse putas.
 Est bene, sunt septem, fieri non possit Apelli
 Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.
 Hæ totidem cœli referunt errantia vasti
 Sydera, peruigili mente tuenda viro.
 Cur capitis summum, pedis ima vtriusq; sub auro
 Irradiant, reliquo corpore nigrat ausi?
 Ingenium quouis quod habet preciosis auro
 Et mentem doctas fingere quæq; manus,
 Que duo si nusquam præsentî discere libro
 Si modo cui libeat, statq; superq; liceat.
 Aurea quid clypeo superaddita furo corona
 Vult tibi? Diteum est regia stella decus.
 Hæc etenim velut ornato fast gloria cœlo,
 Sic cuncti docto vult decus esse viro.
 Conueniunt certe studiis insignia fummis
 Summa: nec à genio sunt ea dona leui.
 Autor hinc quis? decus est. Deus ille quis oro?
 Quintus Rhomano Carolus Orbe potens.
 Vnum mens recte præfigit: sed mihi dicas,
 Cur nam terreno decus homini esse deo?
 Quid yetat assimiles rerum vel dicere coeDEM,
 Cum præter loca nil separare hoc deos,
 Hic regit altra potens, hic terret cuncta gubernat,
 Illum sceptra canunt, scepra loquuntur cum,
 Ambo nonne vides Aquilæ velut altis armat
 Et cœlo & mundo clara subinde vehant?
 Hinc adeo vere similes dicuntur vtrique,
 Iuppiter ille poli, Iuppiter ille soli.

De Aquila P. Apiani à diuo Cæsare Carolo Quinto pro insigni
gentilicio eidem collata M Symonis Minerui
decastichon.

Cur Apianæ Iouis ales gentis imago est!
Ab Ioue ꝑ cum Aquila multa Apianus habet,
Fulminis illa instat cursum sub nubila condit,
Ille celer penetrat nubila & astra polos.
Aduersis Solem radiis hæc cernit, arille
In Sole & cælo luminaria fixa tenet.
Fert volucrum primas super astra ministrat tonantis,
Atricolum nulli Petre secundus eras,
Quam bene conueniunt data Cæsare symbola rebus,
Cæsaris i genio nuncen infuscæ nega.

Iuppiter ortus erat, Crætaq; abductus in Idam
 Proliuri dederat Partis ab aure fugam.
 Dumq; fecit clypeos, atq; ære sonantia Gallus,
 Tutus inaudito quo fletore Puer,
 Ecce pii fonitu Benevizi cæcit canoro
 Aduolat, Atq; Ioui mellina reficit Apis,
 Postquam igitur Patrem regni excussit auro,
 Talia rex victor Iupiter orsus ait.
 Lactis Amalthææ: ac Benevizi munere mellis
 Cœlipotens factus, præmium vinctiq; dabo,
 Altera sydus erit: spectator syderis alter
 Gaudeat Afræ animo fuppositiſſe fuo.
 Tantus apud Latias mutato nomine gentes,
 Qui Benevizi was erat, post Apianus erit.
 Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,
 Solare aduerso respicit ore iubar,
 Tali Apianus idem speculatrix Aethera vultu,
 Cœlestiq; suo numine pandet opes.
 Hinc diuina fuit, ferat hinc Inſignia ab arte,
 Extensamq; Aquilam, Nubiſagorū finus,
 Errones septem leptena volumina Nubis,
 Mæq; Aquila aethorem denotatrix Iouem,
 Lapſæ Rhoſanus poſt plurima læcula Cæſar
 Juſſerit hæc Quintus Carolus eſſe rata.

